కథాసరిత్సాగరము

(సంపుటము: 2)

శ్రీ సోమదేవ భట్ట ప్రణీతము

(24 – 43 తరంగములు)

తల్లావఝ్ఝల శివ శంకర శాస్త్రి
తల్లావఝ్ఝల కృత్తివాస తీర్థులు
సంస్కృతము నుండి తెలిగించినది

పబ్లిషర్సు: అద్దేపల్లి అండ్ కో
సరస్వతీ పవర్ ప్రెస్
రాజమహేంద్రవరము

[రత్నప్రభాలంబకము]

తరంగము: ౩౫

తరంగము: ౩౬

తరంగము: ౩౭

తరంగము: ౩౮

తరంగము: ౩౯

తరంగము: ౪౦

తరంగము: ౪౧

తరంగము: ౪౨

తరంగము: ౪౩

చతుర్దారికా లంబకము

తరంగము : ౨౮

మదఘూర్ణిత వక్త్రోత్థైః
సిందూరై శ్ఛురయన్ మహీమ్
హేరమ్బః పాతు వో, విఘ్నాన్
స్వతేజోభి ర్దహ న్నివ.

మదవిఘూర్ణిత మైనవదనసిందూర
రజముచే మేదిని రంజిల్లు చుండ
కాంతిని విఘ్నముల్ కాల్చుచున్నట్లు
తోచు విఘ్నేశుండు బ్రోచును మనల!

వత్సరాజూ వాసవదత్తా నరవాహనుని అల్లారుముద్దుగా పెంచు తున్నారు. కుమారుని సంరక్షణలో భయపడుతున్న ప్రభువుతో ఒక నాడు ఏకాంతముగా యౌగంధరాయణుడు ఇలా చెప్పినాడు. "దేవా! మీరు కుమారునివిషయములో ఏమీ విచారము పెట్టుకోవద్దు. ఇతడు సకల విద్యాధరచక్రవర్తి అవుతా డని కదా మహేశ్వరుడు అనుగ్ర హించినాడు! తమ విద్యాప్రభావముచేత ఈసంగతి గ్రహించి నీచ విద్యాధరులు కొంతమంది ఈర్ష్యాపరవశులై ఉన్నారు. అది తెలిసి మహేశ్వరుడు పిల్లవాని రక్షణనిమిత్తము స్తంభకుడనే గణేశుని నియ మించినాడు. ఈ విషయము నాకు నారదుడు చెప్పినాడు." మంత్రి ఇలా చెప్పుతూ ఉండగా ఆకాశమునుంచి కిరీటకుండలాలతో దివ్యపురు షుడు ఖడ్గహస్తుడై అవతరించి వత్సేశ్వరునికి ప్రణామము చేసినాడు. వత్సరాజు అతనిని "ఎవరు నీవు? ఏపనిమీద వచ్చావు?" వని ప్రశ్నించి నాడు. ఆ దివ్యపురుషుడు ఇలా సమాధానము ఇచ్చినాడు. "నేను

పూర్వము మానవమాత్రుడనే. ఇప్పుడు విద్యాధరచక్రవర్తిని. నాకు చాలమంది శత్రువులు ఉన్నారు. నాశక్తివల్ల మాకు ముందుముందు చక్రవర్తి అయ్యే నీకొడుకును చూడాలని వచ్చాను.'' ఆదివ్యపురుషుడు కాబోయే విద్యాధరచక్రవర్తిని చూచి సంతోషించినాడు. వత్సరాజు కుతూహలముతో "మిత్రుడా! విద్యాధరత్వ మంటే ఏమిటి? అది ఎలా లభిస్తుంది? నీకది ఎలా వచ్చింది?'' అని ప్రశ్నలు కురిపించినాడు.

విద్యాధరుడు సమాధానముగా "రాజా! ఈజన్మలో గాని పూర్వ జన్మలో గాని శంకరుణ్ణి పూజించినవారు విద్యాధరత్వము పొందు తారు. దానికి విద్యాఖడ్గమాలలు సాధనాలు. అవి నా కెలా లభించి నవో చెప్పుతాను,'' అని శక్తివేగుడు వాసవదత్తతో ఉన్న వత్స రాజుకు తనసంగతి చెప్పసాగినాడు :

శక్తివేగుని కథ

భూలోకానికి అలంకార ప్రాయంగా ఉండే వర్ధమాన నగరములో పరోపకారి అనే పేరుతో శత్రునాశనముచేసే రాజు నివసిస్తున్నాడు. అతని భార్య కనకప్రభ. ఆమెకు కనకరేఖ అనే కుమారి జన్మించింది. కుమా ర్తెకు క్రమేణ యౌవనము వచ్చింది. రాజు రాణితో ఏకాంతములో "దేవీ! కనకరేఖకు వివాహము ఎపుడు అవుతుందా అని ఆరాట పడు తున్నాను. నిక్షేపము వంటి పిల్లను ఎవడో అపాత్రుడి కిస్తే ఇంకేమైనా ఉందా! చూస్తూ చూస్తూ ఎవడికో పిల్లను ఎలా ఇవ్వను? దీనికి తగిన వరుడు ఎవడు? ఈపెళ్ళి విషయము నామనస్సును పట్టి వేధిస్తున్నది'' అన్నాడు. ఆమాటలకు కనకప్రభ నవ్వుతూ "పిల్లకు పెళ్ళి గిట్టదు. ఇప్పుడే కనకరేఖ ఆడుకుంటూ బొమ్మను కొడుకును చేసుకొన్నది. "అమ్మాయీ, నీపెళ్ళి కళ్ళారా ఎప్పుడు చూస్తానమ్మా?'' అంటే అది "అమ్మా! నన్నెవ్వరికీ ఇయ్యవద్దు. నాకు వివాహము బ్రహ్మ రాసిపెట్ట

లేదు. నేను ఎప్పుడూ కన్యగానే ఉంటాను. బలవంతాన నాకు పెళ్ళిచేస్తే ఏనుయ్యో గొయ్యో వెతుక్కుంటాను. దీనికంతకూ కారణము ఉన్నది" అని చెప్పింది. ఆమాట విన్నప్పటినుంచీ నాకు బెంగగా ఉంది. అందుకే మీదగ్గిరికి వచ్చాను. పెళ్ళి వద్దో అంటున్న దానికి పెళ్ళికొడుకును వెతకడం ఎందుకు ?" అన్నది. ఈమాటలు వినేటప్పటికి రాజుకు పరమాశ్చర్యము కలిగింది.

రాజు అంతఃపురంలోకి వెళ్ళి కుమార్తెను "అమ్మాయీ, సురాసుర కన్యలు తపస్సు చేసి వరముగా భర్తృలాభము పొందుతారు. అటువంటి భర్తృలాభము నీకు అక్కర్లేదా ?" అని అడిగాడు. అందుకు కుమార్తె నేల చూస్తూ "నాన్నా, నాకు ఇప్పుడు పెళ్ళి అక్కర్లేదు. మీ కెందుకూ ఈవిచారం ? ఎందుకీ పట్టుదల!" అని ప్రశ్నించింది. రాజు "అమ్మాయీ! చేసినపాపాన్ని పోగొడుతుంది కన్యాదానం. బంధుపరాధీనంగా ఉన్న కన్యకు స్వాతంత్ర్యము ఉన్నదా? పుట్టింది మొదలు కన్య పరుని కోసమేగదా ? చిన్నతనంలో తప్ప, పెండ్లిలేకుండా పుట్టింట్లో ఎలా ఉంటుంది? కన్య ఋతుమతి అయితే బంధువులంతా అధోగతి పాలవుతారు. దానిని వృషలి అంటారు. దాని భర్తను వృషలీపతి అంటారు" అన్నాడు. అప్పుడు రాజకుమార్తె "నాన్నా! బ్రాహ్మడు గాని క్షత్రియుడు గాని కనకపురిని చూచిన వానికి నన్ను ఇవ్వండి. అలా అయితేనే పెళ్ళి చేసుకుంటాను." అని సమాధానమిచ్చింది.

"ఇప్పటికి పెళ్ళంటే ఇష్టపడింది. ఇది ఎవరో దేవత. ఏకారణము వల్లనో నాఇంట్లో పుట్టింది. చిన్న పిల్లయినా ఇంత విశేషము ఎలా తెలుసునో!" అనుకున్నాడు రాజు.

మహారాజు మర్నాడు ఆస్థానంలో "మీలో ఎవరయినా కనకపురిని చూచినవా రున్నారా? బ్రాహ్మణుడు, క్షత్రియుడు గాని దాన్ని చూచినవాడు ఉంటే అతనికి నాకుమార్తెను, యౌవరాజ్యాన్ని

శివుడు యథావిధిగా బ్రహ్మచారివేషము వేసుకొని ఆనగరంలో సిప్రా నదీ తీరాన ఒక మఠములో ఉన్నాడు. అందరికీ కనపడేట్టుగా శివుడు భిక్షాభాండమూ మృగాజినమూ, దర్భలూ ఉంచుకొన్నాడు. ఉదయాన్నే సిప్రానదిలో ఒంటికి మన్ను పూసుకొని స్నానము చేసి తల కిందుగా జపము చేసి, కొంతసేపు సూర్యునికి ఎదురుగా నిలుస్తాడు. పద్మాసనము వేసి ధ్యానము చేస్తాడు. తెల్లని పువ్వులతో శివార్చన చేస్తాడు. ధ్యానవ్యాజముతో దుర్మార్గుల వృత్తులను తలపోస్తాడు. మధ్యాహ్న వేళ ఆయన భిక్షార్థియై, కృష్ణాజినం ధరించి సంచరిస్తాడు. మౌనియై, బ్రాహ్మణుల ఇళ్లల్లో బిచ్చము తెచ్చి, మూడు భాగములు చేసి కొంతభాగము కాకులకు, ఒకవంతు అభ్యాగతునికీ పెట్టి మూడో భాగముతో కడుపు నింపుకొంటాడు. రాత్రి ఏకాకిగా మఠములో ఉండి మాయ తపస్సు చేస్తాడు. లోకులు అతనికి నమ్రులవుతున్నారు. అతని పేరు అన్నివైపులా వ్యాపిస్తున్నది.

ఇంతలో ఇతని మిత్రుడు మాధవుడు చారులవల్ల సంగతి యావత్తూ తెలుసుకొని ఉజ్జయినికి వెళ్ళినాడు. దూరముగా దేవాలయములో బస చేసి రాజపుత్రి వేషంలో సిప్రానదికి స్నానానికి వచ్చాడు. స్నానము చేసి అతడు పరివారముతో దేవాలయానికి వెళ్లి శివుని పాదాలమీద వాలినాడు. లోకులందరూ వినేట్లుగా శివునివంటి ఋషి మ రెవ్వరూ లే రని పలికినాడు. శివుడు డంభముతో సోదరుణ్ణి చూచి గంభీరముగా ఉన్నాడు. మాధవుడు ఇంటికి వెళ్ళినాడు. సోదరులిద్దరూ రాత్రి ఒక చోట భోజనముచేసి పన్నాగము ఆలోచించినారు. నాలుగో జామున శివుడు మఠానికి వెళ్ళినాడు.

తెల్లవారగానే మాధవుడు తనతోకూడా ఉన్న జూదగాణ్ణి పిలిచి "ఈపంచెలజత తీసుకుపోయి రాజపురోహితుడు శంకరస్వామికి చదివించి ఆయనతో "ఆర్యా! మాధవు డనే రాజకుమారుడు దాయాదుల పోరు

పడలేక తండ్రి సంపాదించిన ఆస్తిని తెచ్చుకొని ఊళ్ళో ఉంటున్నాడు. అతనితో మరికొందరు దక్షిణదేశమునుంచి వచ్చారు. అతడు మీరాజుదగ్గిర ఉద్యోగార్థము నన్ను మీదర్శనానికి పంపినాడు అని సవినయంగా మనవి చెయ్యి." అని నేర్పి పంపినాడు. ఆజాదగాడు సమయము చూచి పోయి ఏకాంతములో రాజపురోహితునికి కానుక సమర్పించి మాధవునిరాయబారమును నివేదించినాడు. పురోహితుడు పిసినిగొట్టు కావడమువల్ల రాయబారము అంగీకరించినాడు. లుబ్ధులను ఆకర్షించేది లంచము. మర్నాడు బాటసారుల వేషాలతో ఉన్న ధూర్తులు తన చుట్టూ కొలుస్తుండగా మాధవుడు స్వయముగా పోయి ముందుగా సేవకునివల్ల తాను వచ్చిన సంగతి తెలుపుకొని శంకరస్వామిని చూచినాడు. అతడు లేచి ఎదురుగా వచ్చి మాధవుణ్ణి గౌరవించినాడు. మాధవుడు అతనితో లోకాభి రామాయణము మాట్లాడి, సెలవు తీసుకొని వెళ్ళినాడు. మర్నాడుకూడా మాధవుడు ధోవతులజత శంకరస్వామికి కానుకపంపి స్వయముగా వెళ్ళి అతన్ని దర్శించి "ఆర్యా! మాపరివారము చేసే నిర్బంధమువల్ల మేము సేవ కోరి మిమ్ము ఆశ్రయించాము. మాకు ధనము లేకపోలేదు. అని చెప్పినాడు. పురోహితుడు చేతులోపడే లాభాన్ని వదులుకోవడ మెందు కని అలాగే రాజాస్థానములో ఉద్యోగము ఇప్పిస్తా నని మాట ఇచ్చినాడు. మరునాడు పురోహితుడు మాధవుణ్ణి రాజసభకు తీసుకుపోయి దర్శనము చేయించినాడు. రాజు రాజపుత్రవేషములో ఉన్న మాధవుణ్ణి ఆదరించి తనదగ్గిర ఉద్యోగము ఏర్పాటు చేసినాడు. మాధవుడు రాజసేవ చేస్తూ ఆలోచనకై శివునిదగ్గిరికి వస్తూ పోతూ ఉండేవాడు.

పురోహితుడు మాధవునికి చాకిరీ చేసి ధనము సంపాదించా లని తలచి, అతన్ని తనఇంట్లోనే ఉండ మన్నాడు. చెట్టునాశనానికి పురుగు సాయము చేసినట్లు, ధూర్తు లయిన మిత్రులతో కూడా మాధవుడు

పురోహితుని ఇంట్లో ఉంటున్నాడు. మాధవుడు మాయమాణిక్యము లను బిందెలో నింపి పురోహితుని ధనాగారములో దాచిపెట్టినాడు. అప్పుడప్పుడు దాన్ని తెరిచి, బిందెలో ఉన్న మాయమాణిక్యాన్ని తీసి పురోహితునికి చూపుతూ అతని మనస్సు హరించినాడు. క్రమేణా పురోహితునికి మాధవునిమీద విశ్వాసము కలిగింది. తనమీద నమ్మ కము దృఢపడగా మాధవుడు తిండితినడము క్రమంగా తగ్గించి కృశించి నాడు. తనకు అగ్నిమాంద్య మనే వ్యాధి కలిగిన దని అతడు నటన చేస్తూ కొంతకాలము గడిచినతరువాత తనశయ్యాసమీపములో ఉన్న పురోహితునితో మాధవుడు హీనస్వరముతో ఇలా పలికినాడు. "నాశరీరస్థితి సక్రమంగా లేదు. ఎవరైనా బ్రాహ్మణోత్తముని పిలు చుకురా. నాకు ఇహపరసుఖాలు కావాలి. అందుకోసం నా యావ దాస్తిని అతనికి అర్పణ చేస్తాను. శరీరము నశించే స్వభావము కలిగిన దైనప్పుడు ధనముమీద కాంక్ష నా కేముంటుంది?" పురోహితుడు అందుకు అంగీకరించినాడు. మాధవుడు ఆనందముతో అతనికి ప్రణామము చేసినాడు. పురోహితుడు ఎంత మంచి బ్రాహ్మణ్ణి తెచ్చినా, అంత కన్న ఉత్తము డైనవాణ్ణి తెమ్మని మాధవుడు వచ్చిన బ్రాహ్మణ్ణి పంపించి వేస్తున్నాడు. అతని మిత్రు డయిన ధూర్తు డొకడు పురో హితునికి సలహా యిచ్చినాడు. "అయ్యా! సామాన్య విప్రులవల్ల ఇతనికి సంతృప్తి కలగదు. సిప్రానదీతీరాన ఉత్తమోత్తము డయిన బ్రాహ్మణుడు ఇప్పుడు ఉన్నాడో లేడో తెలిసికోవడం మంచిది. అతన్ని శివుడని పిలుస్తారు." వెంటనే మాధవుడు పురోహితునితో చెప్పి శివుణ్ణి తీసుకొని రమ్మన్నాడు.

పురోహితుడు ధ్యానమగ్నుడై ఉన్న శివుని సమీపానికి వెళ్ళినాడు. అతడు ప్రదక్షిణ నమస్కారములు చేసి సవినయముగా "స్వామీ! తమకు కోపము రాక పోతే ఒకవిన్నపము చేసుకుంటాను," అన్నాడు.

శివుడు చేయి కదులుస్తూ అంగుళ అంగీకారమును చూపినాడు. పురోహితుడు ఇలా అతనికి విన్నవించుకొన్నాడు. "ఇక్కడ దాక్షిణాత్యుడు, మాధవు డనే రాజపుత్రుడు మహాధనికుడు. అతడు వ్యాధిగ్రస్తుడై ఉన్నాడు. తన యావదాస్తినీ దానము చేస్తాడు. మీరు అంగీకరిస్తే ఆ ఆస్తి మీచేతుల్లోకి వచ్చిపడుతుంది." ఆమాటలు విని ఆ కపటమౌని మౌనము వదిలి "బ్రాహ్మణోత్తమా! ఏదో ఇంత భిక్ష ఎత్తుకొని బతికే బ్రహ్మచారికి ధనముతో నిమిత్త మేమి?" అన్నాడు. మౌని పైకి అలా ధనాపేక్ష లేనివాడివలె నటించినాడు. పురోహితుడు "అయ్యా! తమకు తెలియని విషయము ఏ మున్నది? వివాహము చేసుకొని గృహస్థులై దేవతాకార్యములు, చేస్తూ, ధనమువల్ల ధర్మార్థ కామములను సాధించడం మంచిది," అని సమాధాన మిచ్చినాడు. శివుడు "నాకు పిల్ల నిచ్చేవా రెవరు? అడ్డమైనదాన్ని నేను పెళ్ళిచేసుకోను." అని అంగీకారము తెలియజేసినాడు. పురోహితుడు శివుని ధనాన్ని తాను సుఖముగా అనుభవించవచ్చు నని ఆశపడి తరుణము తప్పిపో నివ్వక అతనితో "అలా అయితే నాకుమార్తె వినయస్వామిని అనే చక్కనిచుక్క ఉన్నది. ఆపిల్లను నీకు కట్టబెడతాను. మాధవుడు నీకిచ్చేధనాన్ని నేను భద్రపరుస్తాను. ఒకఇంటివాడవు కావోయి!" అన్నాడు. శివుడు పలికినాడు: "బ్రాహ్మణా, నీకు అంత కోరికగా ఉంటే, నీమాట జరుపుతాను. నేను తాపసిని. సంపదలు ఎలా ఉంటవో, వాటిసుఖమైనా నాకు తెలియదు. నీచి త్తమూ వచ్చినట్టు చెయ్యి." పురోహితుడు సంతోషముతో బుజాలు ఎగరవేసుకొంటూ పిట్ట వలలో చిక్కిందని అనుకొన్నాడు. శివుణ్ణి అతడు ఇంటికి తీసుకుపోయి, ముహూర్తము చూసి కాళ్ళు కడిగి పిల్ల నిచ్చినాడు. శివుడు పురోహితుని మాధ్యమువల్ల అత్యాశవల్ల ఒకఇంటివా డయినాడు. పురోహితుడు కన్యాదానము చేసినతరువాత మూడోనాడు అల్లుడి

ఆస్తిని స్వీకరించ వలె ననే తలంపుతో, కపటమాంద్యముతో పడి పోయిన మాధవునిదగ్గిరికి శివుణ్ణి తీసుకుపోయినాడు. మాధవుడు శివుని పాదాలకు ప్రణామము చేసి, వెంటనే కోశాగారమునుంచి మాయ మాణిక్యరత్నరాసులతో నిండిన బిందెను తెప్పించి యథావిధిగా దానము చేసినాడు. శివుడు దానమును స్వీకరించి రాజపురోహితుని చేతిలో "నాకేమీ తెలియదు. నీకే తెలుసును." అని ఆదానద్రవ్యాన్ని ఉంచినాడు. పురోహితుడు "నీ కెందుకు; నేను ఉన్నాను కద. నేను నీఆస్తిని భద్రము చేస్తాను." అని గంభీరంగా పలికినాడు. శివుడు మాధ వుని ఆశీర్వదించి, భార్యతో శయనాగారము ప్రవేశించినాడు. రాజ పురోహితుడు మాయమాణిక్యాలతో నిండిన బిందెను తీసుకొనిపోయి తన కోశాగారములో భద్రము చేసినాడు.

మరునాడు మాధవుని కపటమాంద్యము క్రమముగా తొలగి పోయింది. శివునికి దానంచేయడంవల్ల మాధవుని మహారోగము తగ్గి పోయింది. రాజపురోహితుడు రాగానే మాధవుడు "స్వామీ! నాధర్మ కార్యానికి నీ వెంతో సహాయము చేసినావు. మహాపదనుంచి నన్ను తప్పించినావు." అంటూ స్తోత్రము చేసినాడు. "ఇతని మహిమవల్ల నారోగము తగ్గిపోయింది." అంటూ మాధవుడు శివుణ్ణి పొగడి బహి రంగంగా అతనితో స్నేహము చేస్తున్నాడు. కొన్నాళ్లు గడిచిన తరు వాత శివుడు "ఎన్నాళ్లు నీయింట్లో తినడం! నీవే నాఆభరణాలనూ మాణిక్యాలనూ ధరకు పుచ్చుకో. ఒకవేళ మాణిక్యరాసులు అమూ ల్యము లని తోస్తే నీకు తోచింది ఇచ్చి పుచ్చుకో." పురోహితుడు అల్లుని కపటనాటకము తెలిసికోకుండా తనద్రవ్య మంతాఇచ్చి మాయ మాణిక్యరాసులను కొన్నాడు. శివుడు విక్రయపత్రమును మామగారికి రాసి ఇచ్చాడు. ఆధనము తన ధనము కన్న ఎక్కువ అని గ్రహించి పురోహితుడు క్రయపత్రమును అల్లుడికి రాసి ఇచ్చాడు. ఎవరి పత్రాలు

వారు తీసుకొని ఎవరిమట్టుకు వారు వేరింటి కాపరము చేస్తున్నారు. శివ మాధవులు పన్నాగమువల్ల రాజపురోహితుని ఆస్తిని యథేచ్ఛగా అనుభవిస్తున్నారు.

కొంతకాల మయిన తరవాత రాజపురోహితుడు తనదగ్గిర ఉన్న మాణిక్యరాశిలో ఒక మాణిక్యాన్ని బజారులో అమ్మివేయ యత్నించినాడు. రత్నపరీక్షకులు మాయమాణిక్యాన్ని చూచి పురోహితునితో "ఎంత నేర్పు! ఇది మాయ మాణిక్యము! గాజుముక్కలకూ స్ఫటిక ఖండాలకు అనేకరంగులు వేసి ఇత్తడిలో పొదిగినారు. మాణిక్యాలూ కావు, బంగారమూ కాదు." అన్నారు. పురోహితునిగుండెల్లో రాయి పడ్డది. ఇంటికి వెళ్ళి ఆయన రత్నరాశిని తెచ్చి రత్నపండితులచేత పరీక్ష చేయించగా అన్నీ మాయమాణిక్యాలూ మాయరత్నాలనీ తేలింది. ఆ మాట అతని నెత్తిన అశనిపాతము పడినట్లయింది. వెంటనే ఆ వెర్రి బాగుల పురోహితుడు శివుని దగ్గిరికి వెళ్ళి, "నీ అలంకారములు నీవు పుచ్చుకొని నా సొమ్ము నాకిప్పించు." అని అడిగినాడు. శివుడు "నాదగ్గిర ధనమేది? ధనమంతా తిండీతిప్పలకు ఖర్చయి పోయింది." అని సమాధాన మిచ్చినాడు. ఇద్దరికీ వివాదము వచ్చింది. చేతులూ చేతులూ కలిసినవి. అంతటితో ఊరుకోక ఇద్దరూ రాజదగ్గిరికి వెళ్ళినారు. అప్పుడు మాధవుడు రాజుదగ్గిరే ఉన్నాడు. రాజపురోహితుడు "మహారాజా! పట్టిగాజు పెంకులకూ, స్ఫటికపు ముక్కలకూ రంగు వేసి మాయనగలు చేయించి నాకిచ్చి, ఈ శివుడు నా ఆస్తి అంతా అనుభవించాడు." అంటూ మొర పెట్టుకొన్నాడు. అప్పుడు శివుడు "రాజా! చిన్నతనము నుంచీ మేము సన్యాసులము. ఇతనే నన్ను బలవంతము చేసి ఆ దానమును పట్టించినాడు. నేనేమి తెలిసినవాణ్ణి కాను. అందువల్ల అతనితో రత్నస్వరూపము నేను ఎరగను. నాకు నీవే ప్రమాణమన్నాను. "అన్నింటికీ నేను ఉన్నాను కదా" అన్నాడు ఈయన.

అప్పుడు నేను దానమును స్వీకరించి దాన్ని ఈయన చేతుల్లోనే ఉంచాను. ఆ తరువాత దాన్ని ఈయన ఇష్టము వచ్చిన ఖరీదు ఇచ్చి పుచ్చుకొన్నాడు. ఈవ్యవహారములో మాకు కాగితాలు నిదర్శనాలు, ప్రభువులు కటాక్షించి నాకు సహాయము చేయ వేడుతున్నాను.'' అన్నాడు.

శివుని మాటలు పూర్తి కావడముతోనే మాధవుడు అన్నాడు. ''నీవు ఇలా చెప్పవచ్చునా! పూజ్యుడవు. ఇందులో నాతప్పేమిటి? నేను నీవల్ల గాని, శివుని వల్లగాని ఏమీ పుచ్చుకోలేదు. నాపైతృక ధనము వారి వారి దగ్గర దాచి ఉంచాను. ఆధనాన్ని తెప్పించి శివుడికి ధారాదత్తము చేశాను. అది నిజముగా బంగారము కాకపోతే, అవి రత్నమాణిక్యాలు కాకపోతే, ఇత్తడి స్ఫటికము గాజు పెంకులూ ఇచ్చిన ఫలమే నాకు అయితే అవుతుంది! ఏ కపటమూ ఎరగక స్వచ్ఛహృదయముతో నేను దానమిచ్చినాను. దీర్ఘరోగముకూడా ఆదానమహిమ వల్లనే కుదిరింది.''

రాజు మంత్రులతో పాటు నవ్వినాడు. మాధవుని నగిళ హృదయానికి సంతోషించినాడు. సభ్యులందరూ లోలోపల నవ్వుకుంటూ 'ఈవ్యవహారములో శివుడు గాని మాధవుడు గాని చేసిన దోషమేమీ లేదు' అని చెప్పగానే పురోహితుడు తల వంచుకొని బిక్కమొగము వేసుకొని వెళ్ళినాడు. పిసినిగొట్టుకు ఆపద రాకుండా ఉండదు. దుర్మార్గు లయిన శివమాధవులు రాజానుగ్రహానికి పాత్రులై సుఖంగా కాలక్షేపము చేస్తున్నారు.

ఇలాగ లోకములో దుర్మార్గులు తమ దుస్తంత్రాలవల్ల అమాయకులను నమ్మించి ద్రోహము చేస్తారు. నాన్నగారు! ఈబ్రాహ్మడు కనకపురము చూడకుండా అబద్ధా లాడినాడు. నాపెళ్ళికి మీరు తొందర పడకండి. నేను కన్యగానే ఉంటాను. ఏమవుతుందో చూతాము.'' తండ్రి

కుమార్తెతో ఇలా పలికినాడు. "అమ్మా! నీవు వయసులో ఉన్న దానివి. పెళ్ళిలేకుండా ఇలా వుండడము మంచిది కాదు. లోకము అపవాదు వేస్తే భరించలేవు. మనలో దోషము లేకపోయినా లోకులనోళ్లు మూయలేము. ముఖ్యంగా గొప్పవారి విషయాల్లో లోకులు అపవాదులు వేస్తారు. అందుకు కథ చెపుతాను.

హరస్వామి కథ

గంగాతీరాన కుసుమపుర మనే అందమైన పట్టణములో హరస్వామి అనే సన్యాసి గంగ ఒడ్డునే పర్ణశాల నిర్మించుకొని, తపస్సు చేస్తూ లోకుల మన్ననలు పొందుతున్నాడు. ఒకనాడు అతడు భిక్షార్థము బయలుదేరుతున్నప్పుడు అతని సుగుణాలకు ఈర్ష్యపడిన దుర్మార్గుడు అందరి దగ్గిర "ఈ సన్యాసి పట్టి దొంగ. ఈ ఊళ్ళో ఉన్న పిల్లనందరినీ ఇతనే పొట్టన పెట్టుకున్నాడు" అని అపవాదు పుట్టించాడు. మరొకమూర్ఖుడు 'అవు నవును. నేనూ అలాగే కొంతమంది అనుకుంటూ ఉంటే విన్నాను' అని పలికినాడు. మూడోవాడు దాన్ని సమర్థించినాడు. క్రమేణా ఆఅపవాదు ఊరంతా పొక్కి-పోయింది. హరస్వామి పిల్లల్ని బలిఇస్తాడని ఊళ్ళోవాళ్ళు వెర్రిభయంతో కూడబలుకుకుని, ఆఖరుకు అతన్ని ఊళ్ళోనుంచి బైటికి పంపివేయా లని సిద్ధాంతము చేసినారు. ఆసన్యాసి ఎదట ప్రజలు తమ నిశ్చయాన్ని చెప్పే ధైర్యములేక కబురు పంపించారు. దూతలు వెళ్ళి దూరముగా నిలవబడి "నీవు ఈఊళ్ళో నుంచి మకాము ఎత్తివేయాలి. బ్రాహ్మ లంతా నిన్ను పొమ్మంటున్నారు." అన్నారు. హరస్వామి "ఎందుచేత?" అని ప్రశ్నించినాడు. వాళ్ళు జంకుతూ "కనపడ్డ పిల్ల లను నీవు భక్షిస్తావు. అందువల్ల ఊళ్ళో నీకు నీళ్ళుపుట్టవు. వెళ్ళిపో" అన్నారు. హరస్వామి స్వయముగా బ్రాహ్మణుల దగ్గిరికివెళ్ళి వాళ్ళ నమ్మకాన్ని పరీక్షించాలని తలచినాడు.

దగ్గిరికి సన్యాసి వస్తూ ఉంటే ప్రజలు దూర దూరముగా పోయి, కొంత మంది మఠముమీదికి ఎక్కినారు. బ్రాహ్మల్ని పిలిచి సన్యాసి "విప్రులారా! ఎందుకు మీకీ అజ్ఞానము? ఎంతమంది పిల్లల్ని నేను తిన్నానో పరస్పరము చూచుకోలేదేమి?" అని ప్రశ్నించినాడు. పిల్లలు ఎందరున్నారో అని కొందరు లెక్కచూడగా అంతా నిక్షేపంలాగ బతికే ఉన్నారు ఆబాలగోపాలము అప్పుడు "అయ్యో అనవసరముగా సన్యాసి మీద అపవాదు వేశామే" అని విచారించినారు. నిర్దోషి అని తేలగానే ఆఊరు వదిలి అతడు వెళ్ళిపోవ సంకల్పించగా ఆబాలగోపాలమూ అతని పాదాలమీద పడి క్షమించమని వేడుకొన్నారు. ఈప్రకారంగా గొప్పవారిమీద అల్పులు అపవాదు వేస్తారు.

అమ్మాయీ, నీవు చిన్నదానివి. లోక విషయము ఎరగనిదానివి. పెళ్ళిచేసుకోవడము చాలా ఉచితము." ఇలా చెప్పగా కుమారి కనకరేఖ దృఢ చిత్తముతో "బ్రాహ్మడు గాని క్షత్రియుడు గాని ఎవడు కనకపురం చూచాడో వాడే నాభర్త" అని పలికింది. తండ్రి కుమార్తెకు పూర్వజన్మ జ్ఞానము కలదని తెలుసుకొని వరుణ్ణి కుదర్చవలె నని అన్ని దేశాలలో చాటింపు చేయించినాడు. దేశదేశాల చాటింపు చేయించినా కనకరేఖకు భర్త దొరకలేదు.

తరంగము : 3

శక్తిదేవుడు ఇలా ఆలోచన చేసినాడు: "రాజపుత్రి నన్ను అవమానించింది. కనకపురము చూచా నని అబద్ధ మాడినప్పటికీ రాజకన్య మాత్రము లభించ లేదు. ఆ పిల్లను ఎలా గయినా చేపట్టాలి. ప్రపంచమంతా గాలించి ఆ కనకపురాన్ని చూడాలి. చూసి తీరాలి. ప్రాణాలైనా వదలాలి! ఆ పిల్లను పెళ్ళి చేసుకోనిదే నా జన్మ ఎందుకు?" ఇలా ప్రతిజ్ఞ చేసి అతడు వర్ధమానపురము వదిలి, వింధ్యారణ్యము ప్రవేశించి

తిరిగి తిరిగి చల్లని సరస్సు చేరినాడు. తెల్లతామర పువ్వులతో, హంస లతో ఉన్న ఆ సరస్సులో అతడు స్నానాదికము చేసి, ఫలపుష్పభరిత మైన ఆశ్రమానికి పోయి సూర్యతపసు డనే వృద్ధ సన్యాసిని చూచి నాడు. శక్తిదేవుడు అతనికి నమస్కారము చేసి అతిథి సత్కారములు పొందినాడు. ఆ సన్యాసి "ఎవరు నీవు? ఎక్కడికి పోతున్నావు? చెప్పు" అని శక్తిదేవుణ్ణి అడిగినాడు. "స్వామీ! నేను కనకపురము వెళ్ళాలి. వర్ధమానపురం నుంచి వస్తున్నాను. కనకపురము ఎక్కడ ఉన్నదో తెలియదు. తమకు తెలిస్తే చెప్పండి" అని సవినయముగా అతడు సన్యాసిని కోరినాడు. సన్యాసి "నేను ఎనిమిదివందలసంవత్సరాల నుంచీ ఇక్కడ ఉంటున్నాను. నే నెప్పుడూ ఆ పేరు వినలేదు." అన్నాడు. శక్తిదేవుడికి కళ్ళ నీళ్ళ పర్యంత మయింది. "స్వామీ, అలా అయితే నేను భూమి యావత్తూ తిరిగి ఇక్కడ చనిపోతాను" అని సమాధాన మిచ్చినాడు. అప్పుడు మునీంద్రుడు సంగతి తెలుసుకొని అతనితో "నీ వలా నిశ్చయించుకొంటే, నేను చెప్పినట్టు చెయ్యాలి. ఇక్కడికి చాలాదూరములో కాంపిల్యదేశములో ఉత్తర పర్వతమని ఉన్నది. ఆ పర్వతముమీద ఆశ్రమములో మాఅన్న దీర్ఘతపసుడు ఉన్నాడు. ఆయన దగ్గిరికి వెళ్ళి కనకపురము ఎక్కడ ఉన్నదో తెలుసుకో." అన్నాడు.

శక్తిదేవుడు ఆతతో అక్కడ ఆరాత్రి గడిపి మరునాడు బయలుదేరి కష్టాలు పడుతూ కాంపిల్యదేశంలో దీర్ఘ తపసుని ఆశ్రమ వాటి చేరి నాడు. ఆ మునీంద్రుడు అతన్ని సత్కరించినాడు. శక్తిదేవుడు "స్వామీ, నేను కనకపురమును చూడా లని వచ్చాను. ఆ పట్టణము ఎక్కడ ఉన్నదో తమవల్ల తెలుసుకో మని మీ సోదరుడు సూర్యతప సుడు సలహా ఇచ్చినాడు." అని మనవి చేసుకొన్నాడు.

అప్పుడు దీర్ఘతపసుడు ఇలా చెప్పినాడు: "అబ్బాయి, కనకపుర మనే

ఊరు ఉన్నదని నీ వల్ల తెలిసింది. దేశాంతరవాసులతో నాకు చాలా పరిచయము ఉన్నది. బహుశః ఆ పురము ఏ ద్వీపములోనో ఉంటుంది. నేను ఉపాయము చెపుతాను. సముద్రమధ్యములో ఉత్థలద్వీప మున్నది. ఆలంకలో ధనికు డైన సత్యవ్రతు డనే పల్లెదొర ఉన్నాడు. అత డెప్పుడూ లంకలతో వ్యాపారము చేస్తూ ఉంటాడు. బహుశః అతనికి కనకపురము తెలిస్తే తెలియవచ్చును. మొదట నీవు సముద్ర తీరాన ఉన్న విటంక పురము వెళ్ళు. అక్కడ ఏవర్తకుడితోనో స్నేహాము చేసి సత్యవ్రతు డున్న ద్వీపానికి వెళ్ళు. నీ అభీష్టము నెర వేరుతుంది."

దీర్ఘతపసుని మాటలు విని ఆ ప్రకారముగా శక్తిదేవుడు చాలా దూరము నడిచి విటంకపురము చేరినాడు. అక్కడనుంచి ఒకవర్తకుడు ఉత్థలద్వీపానికి వెళుతుండగా శక్తిదేవుడు అతనితో స్నేహాము చేసి, దారి బత్తెము కూడా పుచ్చుకుని సముద్రప్రయాణము చేసినాడు. ఈ లోగా భయంకరమైన తుపానుగాలి చెలరేగింది. సముద్రము ఘూర్ణిల్లింది. క్షణములో నావ పైకి లేచి పడి బద్ద లయింది. వర్తకుడు నీళ్ళల్లో ఒకచెక్క సహాయముతో ఈదుకుంటూ పోయి, ఓడ దొరకగా బతికినాడు. పడవలోనుంచి పడుతున్న శక్తిదేవుణ్ణి పెద్దచేప దిగమింగి స్వేచ్ఛగా సముద్రములో ఈదుకొంటూ ఉత్థలద్వీప తీరము చేరింది. పల్లెదొరలు ఆ పెద్ద చేపను చూచి ఆశ్చర్యపడి తమదొర దగ్గిరికి దాన్ని తీసుకు పోయినారు. ఆదొరలు కుతూహాలముతో చేపను కోయగా శక్తిదేవుడు లేచినాడు. అతడు సత్యవ్రతునికి నమస్కారము చేయగా సత్యవ్రతుడు "బ్రాహ్మణోత్తమా, ఎవరు నీవు? ఈ చేపకడుపులో ఎందుకున్నావు? నీ వృత్తాంతము అద్భుతముగా ఉన్నది." అన్నాడు.

"శక్తిదేవుడు అయ్యా, నేను బ్రాహ్మణ్ణి. మావూరు వర్ధమాన

నగరము. కనకపురము వెళ్ళవలసి తిరిగి తిరిగి దీర్ఘతపసుని ఆశ్రమము చేరి, నేను వెళ్ళవలసిన మార్గము అడిగినాను. ఉత్స్థలద్వీపాధిపతి అయిన సత్యవ్రతునకు కనకపుర మార్గము తెలుస్తుంది అని చెప్పగా ఓడలో ప్రయాణము చేస్తున్నప్పుడు తుపానుగాలికి పడవ బద్దలైంది. పడవలో నుంచి నేను పడుతూండగా ఈ పెద్దచేప నన్ను మింగింది. ఈ మత్స్య సహాయము వల్ల ఈ ద్వీపానికి రాగలిగినాను.” అన్నాడు. “నేనే సత్య వ్రతుణ్ణి. ఇది నా ద్వీపమే. నేనూ కనకపురము ఎప్పుడూ చూడలేదు. పేరు మాత్రము ద్వీపాంతరాలలో విని ఉన్నాను. బ్రాహ్మణుడా, చింతించకు. తెల్లవారగానే నీకోరిక నెరవేరుస్తాను. ఏదయినా ఉపాయము ఆలోచిస్తాను.” అంటూ సత్యవ్రతుడు శక్తిదేవుణ్ణి ఓదార్చినాడు. శక్తిదేవుడు మఠానికి వెళ్ళగా విష్ణుదత్తుడనే విప్రుడు అతనికి అతిథి సత్కారములు చేసినాడు. అతనితో మాటల సందర్భములో శక్తి దేవుడు తనసంగతి పూసగుచ్చినట్టు చెప్పినాడు. విష్ణుదత్తుడు అతన్ని చప్పున ఆలింగనము చేసుకొని ఆనందబాష్పాలతో “ఆహా! మా మామయ్యకొడుకువు నీవు! మన మంతా ఒకగడ్డలో పుట్టాము. నేను బాల్యములోనే ఈ ద్వీపము చేరినాను. నువ్విక్కడే ఉండు. ద్వీపాంతరాలనుంచి వచ్చే వర్తకులవల్ల కనకపురము ఎక్కడ ఉన్నదో తెలుసుకొందాము. అప్పుడు నీ కోరిక నెరవేరకపోదు.” అని ఉపశమన వాక్యాలు పలికినాడు. శక్తిదేవుడు మార్గాయాసము మరచి మహా నందము పొందినాడు. కార్యసిద్ధి సమీపిస్తున్నదని తలచినాడు. రాత్రి నిద్రలేక, తన అభీష్టాన్నే చింతిస్తున్న శక్తిదేవునికి వినోదార్థముగా విష్ణుదత్తుడు కథ చెపుతున్నాడు:

అశోకదత్త విజయదత్తుల కథ

పూర్వము కాళిందీతీరాన ఒక అగ్రహారములో గోవిందస్వామి అనే సద్బ్రాహ్మణునికి అశోకదత్తు విజయదత్తు అని ఇద్దరు కుమారులు

కలిగినారు. ఒకప్పుడు కరువురాగా గోవిందస్వామి భార్యతో "క్షామము వల్ల దేశము పాడయింది. బంధుమిత్రులు అన్నములేక చావటకి పోతుంటే కళ్ళతో చూడలేను. మన కున్న ధాన్యము బంధువులకు ఇచ్చి ఈ దేశము వదిలిపోదాము. సకుటుంబముగా కాశీలో ఉందాము." అన్నాడు. సకుటుంబముగా భార్యాభర్తలు కాశీ వెళుతుంటే తోవలో ఒక యోగి కనపడగా అతన్ని తమకుమాళ్ల శుభాశుభములు అడిగినాడు. అప్పుడా యోగి "బ్రాహ్మణోత్తమా! నీకుమాళ్ళకు శుభమే. అయితే నీకూ నీ రెండో కొడుకూ ఎడబాటు కలుగుతుంది. మీ పెద్దవాడిమహిమ వల్ల నీ రెండో కొడుకూ నీవూ మళ్ళీ కలుసుకొంటారు." అని జరగబోయే విషయాలు చెప్పినాడు. గోవిందస్వామి కష్టసుఖాలకు లోనై యోగీశ్వరుని దగ్గర సెలవు తీసుకొని కాశీ వెళుతున్నాడు. భార్యాభర్తలు కాశీపురము వెలువల చండీదేవాలయములో మధ్యాహ్నము విశ్రమించి సంజవేళ తక్కిన యాత్రీకులతోపాటు, చెట్టుకింద మకాము చేసినారు.

రాత్రి యాత్రికులు ఆకూ అలమూ పరి శయ్యలుగా పరుచుకొని బడలికవల్ల నిద్రించినారు. గోవిందస్వామి రెండోకొడుకుకు శీతజ్వరము తగిలింది. దానివల్ల వాడికంటికి కునుకు లేదు. వాడిశరీరము వణికి పోయింది. వల్లమాలినచలి వచ్చేప్పటికి వాడు, గోవిందస్వామితో "నాన్నా, ఈచలికి బతకను. చితుకులు నాలుగు పరి చలిమంట వెయ్యాలి." అని వేడుకొన్నాడు. నిప్పు ఎక్కణ్ణించి వస్తుంది? అప్పుడు కుర్రవాడు "నాన్నా, ఈదగ్గిరలో మంటలు కనపడుతున్నవి. వెడదామా?" అన్నాడు. "అబ్బాయీ! శవమో తగలబడుతున్నది. లేకపోతే పభూతాలో కొరివిదయ్యాలో నిప్పులు గక్కుతున్నవి. పిశాచాలు ఉండే ప్రదేశానికి ఎలా పోతావు నాయనా?" అంటూ గోవిందస్వామి ఏమీ తోచకుండా లోలోపల మధనపడుతున్నాడు. కుమారుడు "నాన్నా! క్షుద్రపిశాచాలు నన్నేమి చేయగలవు? నా

కేమైనా శక్తి లేదనుకొన్నావా! వంటినిండా బల మున్నది.'' అంటూ జ్వర తీవ్రతలో కోపంతో అన్నాడు. తండ్రి కుమారుణ్ణి శ్మశానభూమి దగ్గిరికి తీసుకుపోయినాడు. మంటసమీపానికి వెళ్లి పిల్లవాడు చలికాచు కొంటూ తండ్రితో "నాన్నా, ఈమంటలో గుండ్రంగా కనపడే దేమిటి?'' అని కుతూహలమువల్ల ప్రశ్నించినాడు. "అబ్బాయీ! అది మనిషి పుర్రె! కాలుతున్నదిరా!'' అన్నాడు తండ్రి. మండుతున్న కొరకంచుతో గోవిందస్వామి శవకపాలమును పగులగొట్టినాడు. వెంటనే కపాలములో నుంచి వస అతనినోటిలో పడింది. ఆకుర్రవాడు దాన్ని రుచి చూచిన తక్షణమే భీకరాకారు డయిన రాక్షసు డైనాడు. అతని వెండ్రుకలు నిక్కబొడుచుకొని ఊర్ధ్వముఖములుగా ఉన్నవి. అతను ఎనను నాలుకతో నాకుతూనే పుర్రెను చేతులో ఉంచుకొన్నాడు. కొంతసేపటికి ఖడ్గహస్తుడై వాడు తండ్రిని నరకబోయినాడు. "దేవా! కపాలస్ఫోటా! కత్తి ఎత్తకు. ఆయన నీతండ్రి. ఇలా రా'' అంటూ శబ్దము వినపడింది. గోవిందస్వామి పుత్రుడు కపాలస్ఫోటు డనే పేరుతో రాక్షసుడై క్షణంలో అదృశ్యు డైనాడు. కొడుకు పోగానే తండ్రి కుమిలిపోతూ చండీదేవాలయముచేరి భార్యకూ పెద్దకుమారుడికీ జరిగిన విషయము చెప్పినాడు.

దేవీపూజార్థము వచ్చిన యాత్రికసమూహము ఆభార్యాభర్తల పుత్రశోకము కనలేక వినలేక, కనిపెంచిన వాళ్ళతో సమంగా కన్నీరు మున్నీరుగా దుఃఖించింది. ఆసమయములో దేవీపూజకు వచ్చిన ధనికుడు సముద్రదత్తు డనేవర్తకుడు, దంపతులను చూచి కనికరించి తనఇంటికి తీసుకొనిపోయి కంటికి రెప్పవలె కాపాడినాడు. గోవిందస్వామి తోవలో యోగి చెప్పినమాటలు స్మృతికి తెచ్చుకొని పోయినకొడుకు లభిస్తాడనే ఆశతో ధైర్యము చిక్కబట్టినాడు. సముద్రదత్తుడు ఆదంపతులకు తన ఇంట్లోనే నివాసము ఏర్పాటు చేసినాడు.

పెద్దకుమారుడు అశోకదత్తుడు యువకుడై చదువులు నేర్చి, నాటకలో సమర్థుడైనాడు. ప్రపంచములో మల్లయోధుడు ఎవడూ అతన్ని చిత్తు చేయలేడు. ఒకసారి దేవీ పూజాసందర్భములో దక్షిణదేశమునుంచి ఒకమల్లుడు వచ్చి, కాశీరాజు ప్రతాపముకుటుని సమక్షములో తక్కిన వస్తాదుల నందరినీ ఓడించినాడు. అశోకదత్తుడు ఆకొత్త వస్తాదుతో సవాలు చేసి వాణ్ణి చిత్తుచేయగా అందరూ అశోకదత్తుణ్ణి అసామాన్యముగా ప్రశంసించినారు. మహారాజు తలుచుకొంటే మహైశ్వర్యము రావడములో ఆశ్చర్యమేముంది? రాజు అతనికి తనసింహాసనము పక్కగా ఉచితాసన మిచ్చి గౌరవించినాడు.

ఒకనాడు మహారాజు ఊరి కవతల శివాలయములో అర్చన చేసి, శ్మశాన సమీపముగా వస్తున్నప్పుడు వల్లకాటిలో ఈ మొర దీనముగా అతని చెవులపడింది: "ప్రభూ! నేను ఏదోషమూ చేయనిదే న్యాయాధికారి నామీద నేరారోపణ చేసి నన్ను కొరతవేయించినాడు. నేను పాపిని. మూడురోజులనుంచీ జీవుడు శరీరములోనుంచి లేచిపోవడము లేదు. అమితముగా దాహము వేస్తున్నది. మంచితీర్థము ఇప్పించండి ప్రభూ!" రాజు కనికరించి అశోకదత్తునితో చెప్పి మంచినీళ్ళు పంపినాడు. అశోకదత్తుడు చీకటిలో శ్మశానానికి వెళ్ళి "ఎవరు మంచినీళ్ళు అడిగినవారు!" అని గట్టిగా కేక వేసినాడు. 'నేను' అని ముక్తసరిగా సమాధానము వచ్చింది. ఆధ్వనినిబట్టి చితిమంట దగ్గరికి అతడు వెళ్ళి చూడగా కొరతనున్న పురుషుని సమీపాన సర్వాభరణ భూషిత, సర్వాంగసుందరి అయిన రమణి కన్నీరు మున్నీరుగా ఏడుస్తున్నది. అశోకదత్తుడు ఆమెను "ఎవరమ్మా నీవు? ఏడుస్తావేం?" అని అడిగినాడు. ఆమె ఇలా సమాధాన మిచ్చింది: "అయ్యా! కొరతలో ఉన్న ఈ నిర్భాగ్యుడు నాభర్త. నేను నిర్భాగ్యను. ఇతనితో కూడా సహగమనము చేతామని నిశ్చయము చేసుకొని ఇక్కడ ఉన్నాను. నాభర్తప్రాణము

పోయి, బాధ ఎప్పుడు పోతుందో అని కనిపెట్టుకొన్నాను. ఇప్పటికి మూన్నాళ్ళయింది. మాటిమాటికీ నాభర్త దాహము అడుగుతున్నాడు. దాహము తెచ్చాను. కొరత ఎత్తుగా ఉండడంవల్ల దాహము అతని నోటికి అందించ లేక పోతున్నాను." అశోకదత్తుడు "రాజు నీభర్త కోసము దాహము పంపినాడు. ఇదిగో జలము. నావీపుమీద నీవు నిలిచి అతని నోటిలో మంచినీరు పొయ్యి." అనగానే ఆమె అతనివీపుమీద నిలబడింది. క్షణములో నేలమీదా, అతనివీపుమీదా నెత్తురుచుక్కలు రాలడము మొదలు పెట్టినవి. అశోకదత్తుడు ఆశ్చర్యముతో ముఖము పైకెత్తి చూడగా ఆమె కొరతమీదవున్న పురుషుణ్ణి వదేపదే చురకత్తితో కోసి, అతని మాంసము భక్షిస్తున్నది. ఆమె పిశాచమేమో అని అతడు తలచి వెంటనే నేలమీద పడవేసి దాన్ని కొట్టబోగా కాలి అందెమాత్రము అతనిచేతిలో చిక్కింది. ఆమె కనబడకుండా వెళ్ళి పోయింది. అశోకదత్తుడు ఆపిశాచిని స్మరిస్తూ, అందెను చూచి ఆశ్చర్యముపొంది శ్మశానమునుంచి ఇంటికి వచ్చినాడు.

మర్నాడు ఉదయమే అశోకదత్తుడు స్నానాదికము పూర్తిచేసుకొని రాజాస్థానానికి వెళ్ళి రాత్రి శ్మశానవాటికలో జరిగిన విషయమంతా పూసగుచ్చినట్లు రాజుకు విన్నవించి తన చేచిక్కిన కాలి అందెను రాజుకు అర్పించగా రాజు రాణీకి ఇచ్చి అది ఎలా లభ్యమైనదో సవిస్తరముగా చెప్పినాడు. అశోకదత్తుడు అసాధారణ శౌర్యసంపన్నుడని రాజు గ్రహించి భార్యతో "ఇతను జాతి మాత్రాన్నే కాక విద్య, సత్యసంధత్వము రూపముచేతకూడా అందరికన్న గొప్పవాడు. మన అమ్మాయిని అనంగలేఖను అశోకదత్తునికి ఇచ్చి వివాహము చేస్తే బాగుటుంది. వరుడు ధనవంతుడయిన మాత్రాన వసికిరాడు. ఇతను మహావీరుడు. ఇతను మన అల్లుడు కావడము యుక్తము" అని తన అభిప్రాయము చెప్పినాడు. ఆమాటలకు రాణి అన్నది: "నాథా సంబం

ధము మంచిది. ఇతనే అమ్మాయికి అనుకూల మైనవాడు. అమ్మాయి ఇతన్ని ఒకసారి మధువనములో చూచింది. అప్పటినుంచి దానికి ఇతని మీాద అనురాగము అంకురించి అధికమవుతున్నది. అమ్మాయి తిండీ తిప్పలు లేక నిద్రమాని బెంగగా ఉంటున్నది. పిల్లసంగతి నాకు తెలిసి కర్తవ్యము ఆలోచిస్తూ నిద్రపోయినాను. కలలో దేవతాస్త్రీ కనబడి అనంగలేఖను అన్యులకు ఇవ్వకు. మీాఅమ్మాయి అశోకదత్తుని పూర్వజన్మలో భార్య" అన్నది. కలలో మాటస్మరిస్తూ తెల్లవారు జామున లేచి అమ్మాయి దగ్గరికి వెళ్ళి ఓదార్చినాను" రాణీమాటలు విని రాజు సంతోషించి అశోకదత్తునికి అనంగలేఖ నిచ్చి అఖండ వైభవముతో పెళ్ళిచేసినాడు. ఆవధూవరులకూడిమి లక్ష్మీవినయముల కూడికవలె వున్నది.

ఒకనాడు దేవి రాజుతో "అశోకదత్తుడు తెచ్చిన అందె కాంతి పంతిముగా లేదు. పోసీ మరొక అందె చేయిస్తే బాగుంటుంది" అన్నది. రాజు కంసాలులను పిలిపించి అందె చేయమని ఆజ్ఞాపించినాడు. అందుకు వాళ్ళు "ప్రభూ! ఇలాటి కాలి అందెను మేము చెయ్యలేము. ప్రపంచ ములో ఎక్కడా ఇటువంటి దివ్యశిల్పము కనబడదు. మనుష్యులెవ్వరూ ఈఅందెను చెయ్యలేరు. ఇది ఎక్కడ దొరికిందో అక్కడే రెండో అందెకూడా దొరుకుతుందేమో వెతకండి" అని మనవి చేసుకొన్నారు. రాజూ రాణీ అందె ఎలా లభిస్తుందని విచారిస్తున్నప్పుడు అశోకదత్తుడు వెంటనే "దీనిజత అందెను నేనే తెస్తాను" అని శపథము చేసినాడు. రాజు అల్లుడి సాహసానికి సంతోషించడమే కాకుండా ప్రేమ వల్ల జంకి నాడు కూడా. ఆరాత్రి అశోకదత్తుడు శ్మశానభూమికి వెళ్ళి ఎంత వెతి కినా అతనికి పూర్వము కనపడినస్త్రీ అగపడలేదు. కాలి అందెను పొంద డానికి మాంసవిక్రయమే ఉపాయముగా తలచి చెట్టుకు వేలాడుతున్న శవాన్ని మోసుకొని తిరుగుతూ "మాంసము మాంసము. కావలసిన

వారు కొనండి ” అని అరుస్తున్నాడు. క్షణములో దూరాన్నుంచి “ వీరుడా మాంసము తీసుకురా ” అని కేక వినపడింది. ఆపిలుపును బట్టి అశోకదత్తుడు వెళ్ళి వృక్షము క్రింద దివ్యరూపమును చూచినాడు. ఆమె చుట్టూ స్త్రీలు కూర్చున్నారు. రత్నాభరణాలతో ఆదివ్యస్త్రీ ప్రకాశిస్తున్నది. “ మనుష్యమాంసము కావాలా? ” అని అతను అడిగినాడు “ ఎంతకిస్తావు? ” అన్నది ఆమె. ఆవీరుడు భుజము మీాదా వీపు మీాదా శవాన్ని కుదురుగా నిలువుకొని తనచేతిలో ఉన్న అందెను చూపి “ ఈఅందెకు జత అందె నాకు ఎవరిస్తే వారికి ఈమాంసాన్ని అమ్ముతాను ” అన్నాడు. “ నీచేతిలో అందె నాకాలిదే. అదివరకు నీకు కనపడిన దాన్ని నేనే. ఇప్పుడు రూపమును మార్చుకొన్నాను. అందువల్ల నీవు నన్ను గుర్తించలేక పోయినావు. మాంస విక్రయముతో పనేమిటి? నేను చెప్పిన పని నీవు చేస్తే కాలి అందె ఇస్తాను” అన్నది ఆమె. అశోకదత్తుడు “తప్పకుండా నీవు చెప్పినట్టు చేస్తా” నని సమాధాన మిచ్చాడు.

ఆమె “ వీరుడా ! హిమాలయ పర్వతాలలో త్రిఘంటపురములో లంబజిహ్వు డనేరాక్షసరాజు నాభర్త. నాపేరు విద్యుచ్ఛిఖ. ఏ రూపము కావాలంటే, ఆ రూపాన్ని తెప్పించుకోగలను. నాకు ఆడపిల్ల పుట్టినతరువాత కపాలస్ఫోటు డనేవాడిచేతుల్లో నాభర్త మరణించినాడు. ఆయన రాక్షసపురాన్ని నాకు ఇచ్చినాడు. అప్పటనుంచీ కూతుర్ని పెట్టుకొని కాలక్షేపము చేస్తున్నాను. నాకూతురికి యౌవనమురాగా వరుడికోసం వెతుకుతున్నాను. ఆరాత్రి నీవు రాజుతోకూడా ఈ తోవనే పోతున్నప్పుడు, నీవు పడుచువాడ వనీ, సాహసికుడ వనీ, ఉత్తముడవనీ, నాకు అల్లుడు కాదగినవాడ వనీ తలచి ఉపాయము ఆలోచించినాను. శూలముమీాద పురుషుని మొర అనేనెపముమీాద నీచేత శ్మశానంలోకి మంచినీళ్లు తెప్పించినాను. మాయవేషాలు వేసి నిన్ను మోసగించాను. మళ్ళీ నిన్ను ఆకర్షించా లని నాకాలిఅందె ఒకటి

మాత్రము నీకు వరిని అదృశ్యరాల నైనాను. నీవు మాయింటికి వచ్చి మా అమ్మాయిని పెళ్ళిచేసుకో.'' అన్నది. ఆరాక్షసిమాటలకు అశోక దత్తుడు సంతోషించి ఆకాశమార్గాన దానివెంట హిమవత్పర్వత శిఖర మున ఉన్నపట్టణము ప్రవేశించి రాక్షసకన్య విద్యుత్ప్రభను పెళ్లి చేసు కొన్నాడు. అక్కడ కొంతకాలముప్రియురాలితో సుఖముగా ఉన్నాడు.

ఒకనాడు ఆమెతో "నాకు కాలిఅందె కావాలి. నేను ఇప్పుడు కాశీ నగరము వెళ్ళాలి. కాశీరాజు సముక్షములో రెండోఅందె తీసుకొని వస్తా నని శపథము చేసి వచ్చాను,'' అన్నాడు. అప్పు డామె పాద నూపురాన్ని బంగారుతామరనూ ఇవ్వగా అతడు అవిస్వీకరించి రాక్షసీ మహిమాతిశయమువల్ల ఆకాశమార్గమున స్మశానవాటికకు వచ్చినాడు. ఆమె పూర్వమువలెనే చెట్టుకింద నిలిచి అతనితో "నేను ఎప్పుడూ కృష్ణచతుర్దశీ రాత్రివేళ ఇక్కడికి వస్తాను. నన్ను ఈ మర్రిచెట్టుదగ్గిరే చూడగలవు.'' అని చెప్పింది. అశోకదత్తుడు సరే అని చెప్పి, తండ్రి దగ్గిరికి వెళ్ళి, కుమారు లిద్దరూ చనిపోయా రని విలపిస్తున్న తండ్రిని ఓదార్చినాడు. తన పునరాగమనముచేత తల్లినీ తండ్రినీ ఆనందపర వశులను చేసినాడు. మామ ప్రతాపముకుటుడు అల్లునిశక్తిసామర్థ్యా లకు సంతోషించి పులకించిన బాహువులతో చాలాసేపు అశోకదత్తుణ్ణి ఆలింగనము చేసుకొన్నాడు. అశోకదత్తుడు రాజమందిరానికి వెళ్ళి కాలిఅందెనూ, బంగారు తామరనూ రాజుకు అర్పించి, అడిగినవారి కుతూహలము తీర్చడానికి వినులవిందుగా జరిగిన దంతా చెప్పినాడు. రాజదంపతులు అల్లునివల్ల కృతార్థుల మైనామని సంతోషించినారు.

మర్నాడు రాజు తాను కట్టించిన దేవాలయములో అల్లుడు తెచ్చిన బంగారు తామరను ఒక వెండిచెంబు మీద ఉంచినాడు. శివ భక్తి పరు డయిన ఆ మహారాజు భక్తిరసావేశమువల్ల ఆనందాశ్రు వులతో "విభూతిచే తెల్లనైన మహేశ్వరుడు, ఎర్రని జటాజూటముతో

ఉన్నట్లు, ఈ కలశము బంగారు తామరతో ప్రకాశిస్తున్నది. ఇటువంటి బంగారు పద్మము ఇంకొకటి కూడా దొరికితే రెండవ కలశము మీద ఉంచేవాణ్ణి'' అని పలికినాడు. అశోకదత్తుడు మామగారి కోరిక తీర్చడానికి రెండవ కమలము తీసుకొని వస్తా నన్నాడు. రాజు "నీ సాహసము చాలు. నాకు రెండో కమలము అక్కర్లేదు'' అన్నాడు. అయినా సరే తెస్తా నని అశోకదత్తుడు ఉత్సాహపడుతూండగా కృష్ణ చతుర్దశి వచ్చింది. భార్య రాత్రివేళ నిద్రిస్తున్న సమయాన మాంది అతడు ఇల్లు వదిలి శ్మశానానికి వెళ్ళినాడు. అక్కడ మర్రిచెట్టుకింద అశోకదత్తుని కోసము రాక్షసి అయిన అత్త ఎదురు చూస్తూ ఉన్నది. అల్లుడు రాగానే అతన్ని ఆమె ఆప్యాయంగా కుశలప్రశ్నలు వేసింది. అనంతరము వారిద్దరూ హిమపర్వత శిఖరమున రాక్షసపురానికి వెళ్ళినారు. అశోకదత్తుడు భార్యతో కొన్నాళ్ళపాటు కాపురము చేసినాడు. ఒకరోజున అతడు "నాకు రెండో బంగారు కమలము కావాలి'' అని అత్తగారిని అడిగినాడు. అత్తగారు "ఇంకెక్కడి కమలాలు? ఇక్కడే కపాలస్ఫోటుని సరస్సు ఉన్నది. అందులో బంగారు పద్మాలు మొలుస్తవి. ఆ పద్మాలలో ఒకటి తీసి మా ప్రభువు నా భర్తకు ఇచ్చినాడు.'' అన్నది. అశోకదత్తుడు ఆ సరస్సును చూపించ మన్నాడు. "వీలు లేదు. రాక్షసులు ఆ సరస్సును కాపాడుతున్నారు. నీవు తెచ్చుకోలేవు'' అని ఆమె చెప్పింది. అశోకదత్తుడు పట్టినపట్టు వదలలేదు. ఆమె అల్లుడికి దూరాన్నుంచి సరస్సును చూపించింది.

ఆదివ్య సరోవరము ఆకాశాన్ని అంటే పర్వతసానువుల మీద ఉన్నది. బంగారు పద్మాలు సర స్సంతా కమ్ముకొని సూర్యకాంతి వల్ల దేదీప్యమానంగా ఉన్నవి. అశోకదత్తుడు పద్మాన్ని కోసేటప్పటికి సాయుధు లైన రాక్షసులు వచ్చి అతన్ని ఆటంకము చేసినారు. అతడు ఆరాక్షసు లందరినీ వధించినాడు. చావు తప్పి కన్ను లొట్ట

పోయి కొందరు రాక్షసులు పారిపోయి కపాలస్ఫోటు డనే రాక్షస రాజుకు నివేదించినారు. ఆ రాజు స్వయంగా వచ్చి తామర పువ్వులు కొల్లలుగా కోస్తున్న అశోకదత్తుని చూచి, "మాఅన్న అశోకదత్తు ఇక్కడికి వచ్చేడే!" అని ఆశ్చర్యపడి ఆనవాలుపట్టి, శస్త్రము దూరంగా పారేసి, ఆనంద బాష్పాలు కపోలాలపైన స్రవిస్తుండగా అన్న కాళ్ళమీద పడి "నేను విజయదత్తుడను నీసోదరుణ్ణి మన మిద్దరమూ గోవిందస్వామి కుమారులము. ఇంతకాలము విధివశాన ఇలా రాక్షసుణ్ణిగా ఉన్నాను. శవకపాలమును పగలగొట్టడమువల్ల కపాలస్ఫోటు డని పేరు పొందినాను. నిన్ను చూచేప్పటికి నా బ్రాహ్మణ జన్మ జ్ఞాపకము వచ్చింది. నా తెలివివల్ల రాక్షసత్వము తొలగిపోయింది. ఆవరించిన అజ్ఞానము వదిలిపోయింది." అని చెప్పినాడు. విజయదత్తుడు చాలాసేపు అశోకదత్తుని ఆలింగనములోనే ఉన్నాడు. అశోకదత్తుడు, రాక్షసత్వమువల్ల చెడిపోయిన తమ్ముని శరీరాన్ని శుభ్రము చేస్తున్నాడేమో అన్నట్లు ఆనందాశ్రువులు వర్షిస్తున్నాడు. ఇంతలో ప్రజ్ఞప్తి కౌశికుడనే విద్యాధర గురువు గగనమార్గమునుంచి వచ్చి ఆసోదరులతో "మీ రందరూ విద్యాధరుల శాపమువల్ల ఈ అవస్థ మీకు పట్టింది. ఇప్పుడు మీరు శాపముక్తులైనారు. ఇవిగో అసాధారణము లైన విద్యలు, గ్రహించండి. మీ స్థానానికి వెళ్ళిపోండి." అని చెప్పి వాళ్ళకు విద్యలు అనుగ్రహించి ఆకాశమార్గాన వెళ్ళిపోయినాడు. అశోకదత్తుడూ విజయదత్తుడూ విద్యాధరులై సువర్ణపద్మాలను తీసుకొని ఆకాశమార్గాన హిమాలయశృంగానికి వెళ్ళారు. అశోకదత్తుడు భార్యదగ్గిరికి పోగా ఆమె శాపము తీరి విద్యాధరి అయింది. అంతా గగనమార్గాన కాశీపురము వెళ్ళి దుఃఖములో ఉన్న తల్లిదండ్రులకు కనబడి పరమానందము కూర్చినారు. విజయదత్తుడు తండ్రి కౌగిట్లో చాలాసేపు ఉన్నాడు. ఆసంగతి తెలిసి ప్రతాపముకుటుడు కూడా

పూర్ణపరవశుడై అక్కడికి వచ్చినాడు. అశోకదత్తుడు ఎదురు చూస్తున్న ప్రియురాలికి సుఖానందము కలిగించినాడు. అతడు స్వామిగారికి అనేక స్వర్ణపద్మాలు ఇచ్చినాడు. కోరిక తీరి ఆయన సంతోషించినాడు.

గోవిందస్వామి విజయదత్తుని "నాయనా! ఆరాత్రి శ్మశానములో రాక్షసుడవైనదిమొదలు నీసంగతి చెప్పు" అని అడిగినాడు. విజయదత్తుడు స్వవిషయము చెప్పుతున్నాడు: "ఆరాత్రి నేను చాపల్యమువల్ల శవకపాలము పగలగొట్టగా వస నానోట్లో పడ్డది. అందువల్ల రాక్షసుడనై, మాయకు లొంగిపోయినాను. రాక్షసులు నన్ను కపాలస్ఫోటుడా అని పిలిచినారు. నేను రాక్షసులతో కలిశాను. వాళ్ళునన్ను సేనాధిపతిని చేశారు. మాప్రభువు మదమువల్ల గంధర్వులమీద దాడి చేసి, యుద్ధములో చనిపోయినాడు. వెంటనే రాక్షసులు నన్ను రాజును చేసినారు. నేను రాక్షసరాజ్యము పరిపాలిస్తూ రాక్షసపురములోనే ఉన్నాను. హఠాత్తుగా సువర్ణపద్మాలకై రాక్షసపురానికి అన్నయ్య వచ్చినాడు. అతన్ని చూడగానే నాఅజ్ఞానము తొలగిపోగా నాది విద్యాధరకుల మని గ్రహించినాను."

అశోకదత్తుడు స్వవిషయమును ఆమూలాగ్రముగా వర్ణిస్తున్నాడు: "పూర్వము మేము విద్యాధరులమై దివిజగంగానదిలో స్నానము చేస్తున్న మునికన్యలను ఏకాంతములో చూచి మోహించినాము. వాళ్ళు మమ్మల్ని చూచి వ్యామోహములో పడినారు. ఈసంగతి తెలిసి బంధువులంతా మునికన్యలను కోపంకొద్దీ శపించినారు.

దుర్మార్గులయినమీకు మానవజన్మము వస్తుంది. అక్కడమీకు వియోగము కలుగుతుంది. మానవగోచరము కాని దూరదేశమునుంచి వచ్చిన నూతన పురుషుణ్ణి చూడగానే రెండోవాడికి జ్ఞానోదయము అవుతుంది. విద్యాధర గురువువల్ల విద్యలు సంపాదించి తిరిగి మీరు విద్యాధరులై, శాపముక్తులై మీబంధుమిత్రాదులను కలుసుకొంటారు.

ఇలా మునిశాపమువల్ల మేము ఇక్కడ జన్మించాము. మామగారికి బంగారు పద్మాలు కావలసివచ్చింది. నేను రాక్షసుల పట్టణానికి వెళ్ళి తమ్ముణ్ణి కలుసుకొన్నాను. అక్కడే ప్రజ్ఞప్తి కౌశికుడనే విద్యాధర గురువువల్ల సమస్త విద్యలూ కరతలామలకము చేసుకొని, విద్యాధరు లమై ఇక్కడికి వచ్చాము.

శాపము వదిలిపోయినందుకు అశోకదత్తుడు సంతోషించి, తల్లిదండ్రు లకూ భార్యకూ కథానికలు చెప్పి సంతోషపెట్టినాడు. ఆకథలు వినగానే అందరికీ విద్యాధరుల మని పూర్వజ్ఞానము కలిగింది. అశోకదత్తుడు మామగారిదగ్గిర సెలవు పుచ్చుకొని జననీ జనకులనూ, ఇద్దరుభార్యలనూ వెంట పెట్టుకొని ఆకాశమార్గాన తమచక్రవర్తి ఉన్నచోటికి వెళ్ళాడు. చక్రవర్తి ఆజ్ఞవల్ల అశోకదత్త విజయదత్తులు, అశోకవేగుడు విజయ వేగుడనే నూతన నామములు పెట్టుకొని గోవిందపర్వతానికి వెళ్ళి అక్కడే నివాసము ఏర్పరుచుకొన్నారు. ప్రతాపముకుటుడు అల్లుడిచ్చిన బంగారుపద్మాన్ని రెండవ కలశముమీద ఉంచి, తక్కిన పద్మాలతో మహేశ్వరుని పూజించి, అశోకదత్తుని సంబంధమువల్ల తనకులము పవి త్రమై ధన్యమైన దని సంతోషపడ్డాడు.

ఈవిధముగా లోకములో గొప్పవారు సత్త్వగుణమువల్ల ఉత్సా హము కలిగి దుష్కరకార్యములను సుఖముగా సాధిస్తారు. అందువల్ల శక్తిమంతుడా, నీవుకూడా దేవాంశసంభూతుడ వనీ, నీకు ఇష్టసిద్ధి అవు తుందనీ తలుస్తాను. నీవు కోరిన కన్యకూడా దేవలోకన్య అయి ఉండ వచ్చును. ఆకనకరేఖ దేవతాస్త్రీ కాకపోతే కనకపురమును చూచిన వాడినే భర్తగా ఎందుకు కోరుతుంది?

విష్ణుదత్తుడు చెప్పిన ఈకథను శక్తిదేవుడు విని మనసులో కనకపురీ దర్శనము కోసము తహ తహ లాడుతూ మనస్సు చిక్కబట్టినాడు.

తరంగము : ౨౬

మరునాడు తెల్లవారుజామున దాశరాజు సత్యవ్రతుడు శక్తిదేవునితో "బ్రాహ్మణోత్తమా! నీకోరిక నెరవేర్చడానికి ఉపాయము ఆలోచించినాను. సముద్రమధ్యమున రత్నకూట మనేలంక ఉన్నది. ఆద్వీపములో సముద్రుడు శ్రీహరిని నెలకొల్పడముచేత, ప్రతియేటా ఆషాఢశుక్ల ద్వాదశినాడు ఉత్సవము జరుగుతుంది. ఆఉత్సవము చూడడానికి యాత్రికులు అనేక చోట్లనుంచి వస్తారు. అప్పుడు నీకు కనకపుర వృత్తాంతము తెలియవచ్చును. ఆఉత్సవదినము దగ్గిరికి వచ్చింది. పోదాము" అన్నాడు. శక్తిదేవుడు మిత్రుని ఉపాయానికి సంతోషించి అతడు చేసిన ధనసహాయము స్వీకరించి, నావ ఎక్కి ప్రయాణమైనాడు. శక్తిదేవుడు చుక్కానిదగ్గిరఉన్న సత్యవ్రతుణ్ణి "దూరంగా సముద్రములో రెక్కలున్న పర్వతాలు స్వేచ్ఛగా పైకి లేచినట్టి కనపడుతున్న వేవి? అవి యేమి?" అని కుతూహలముతో అడిగినాడు — సత్యవ్రతుడు "ఇక్కడ గొప్పసుడి ఉన్నది. దీన్ని తప్పించుకొనిపోవలెను. ఈసుడిలో పడ్డవాళ్ళు పైకి రాలేరు" అంటున్నప్పుడు నీటివేగమువల్ల నావ అసుడివైపే పోతున్నది. సత్యవ్రతుడు అది గమనించి "బ్రాహ్మణోత్తమా! మనకు కాలము మూడింది. ఓడ అటే పోతున్నది. నావను మరల్చడము సాధ్యము కాదు. మృత్యుముఖములో పడబోతున్నాము. నేను అందుకు విచారించను. శరీరము ఎప్పుడో పోవలసిందే కద! కష్టపడినా నీకు కోరిక నెరవేరలేదని నాకు దుఃఖముగా ఉన్నది. నేను ఓడను నిలిపి చూస్తాను. నీవు వెంటనే మఱ్ఱిచెట్టు కొమ్మ గట్టిగా పట్టుకో. విధిని ఎవరు దాటగలరు!" అన్నాడు. ధీరుడయినసత్యవ్రతుడు ఇలా అంటున్నప్పుడు ఓడ మఱ్ఱికిందికి వచ్చింది. శక్తిదేవుడు భయపడక ఎగిరి లావుపాటి మఱ్ఱికొమ్మ పట్టుకొన్నాడు. సత్యవ్రతుడు నావతోపాటు సుడిలో గిరగిర తిరిగి కొట్టుకుపోయినాడు.

శక్తిదేవుడు మర్రికొమ్మను గట్టిగా పట్టుకొని నిరాశతో ఇలా చింతించినాడు: "నాకు కనకపురము కనపడ లేదు సరికదా, సత్య వ్రతుణ్ణి చేతులారా నాశనము చేశాను! దురదృష్టాన్ని ఎవరు తప్పిస్తారు?" ఇలా ఆలోచిస్తుండగా పగలు గడిచింది. సంధ్యవేళ పెద్ద పెద్ద పక్షులు అనేక ప్రాంతాలనుంచి ధ్వనులు చేస్తూ చెట్టుమీద వాలుతున్నవి. ఆపక్షుల రెక్కల గాలికి సంతోషముతో అలలు లేస్తున్నవి. శక్తిదేవుడు ఆకుల జొంపములో దాగి మనుష్యవాక్కుతో సంస్వరము మాట్లాడు కొంటున్న పక్షులవచనాలు విన్నాడు. ఒక పక్షి పగ లల్లా తాను తిరిగిన ద్వీపాన్ని, పర్వతాన్ని వర్ణించుతుంది. ఒక ముసలి పక్షి అన్నది: "ఇవాళ నేను కనకపురము వెళ్ళాను. రేపుకూడా అక్కడికే పోతాను. ఎంతో సుఖంగా విహరించవచ్చు." ఆపక్షిపలుకులు అతని వీనులకు అకాలంలో అమృతవృష్టివలె సోకగా "అమ్మయ్య. ఇప్పటికి నాపూర్వ పుణ్యము పండింది. కనకపురము వెళ్ళడానికి ఈపక్షిని వాహనము చేసుకోవడమే ఉపాయము" అని అనుకొన్నాడు. ఆవృద్ధవిహంగము నిద్ర పోగానే, దానివీపుమీది రెక్కల్లో దాగినాడు.

తెల్లవారగానే తక్కిన పక్షులు నానాదేశాలు పోగా వృద్ధవిహం గము తనవీపురెక్కలలో శక్తిదేవు డున్నాడని ఎరుగక కనకపురానికి ఎగిరిపోయింది. అది అక్కడి వనములో మేతకై వాలగా శక్తిదేవుడు దానికి తెలియకుండా వీపుమీదనుంచి దిగి అక్కడక్కడా తిరిగి వన ములో పువ్వులు కోస్తున్న ఇద్దరుస్త్రీలను చూచి దగ్గిరకి పోయి, తన్ను చూచి ఆశ్చర్యపడుతున్న వాళ్ళతో "ఏ మమ్మా? ఈ ఊరు పే రేమిటి? మీ రెవరు?" అని అడిగినాడు. "ఈ పురము కనకపురము, ఇక్కడ విద్యాధరులు నివసిస్తారు. మిత్రమా, ఇక్కడ చంద్రప్రభ అనే విద్యాధరి దగ్గిర మేము వనపాలికలము, ఆమె కోసమే పువ్వులు కోస్తున్నాము." అని వాళ్ళు సమాధాన మిచ్చినారు. "మీరాణిని నాకు చూపించాలి"

ప్రసాదించినాడు. నా చెల్లెళ్లు ముగ్గురూ శాపవశమున మనుష్య లోకానికి వెళ్ళగా, మా తండ్రి నాకు ఈ కనక పురాన్ని ఇచ్చి, తపోవనానికి వెళ్ళినాడు. అంబికాదేవి అనుగ్రహమువల్ల మానవుడు నాకు భర్త అవుతాడని కలలో గ్రహించినాను. మా తండ్రి నా కోసము చాలామంది విద్యాధరులను వెతికినాడు. నాకు ఎవరూ నచ్చకపోవడముచేత వచ్చిన సంబంధాలన్నీ తోసిరాజన్నాను. అప్పటినుంచీ కన్యగా ఉండి మానవుని రాకకై ఎదురుచూస్తూ ఉండగా సుందరాంగుడైన నీవు రానే వచ్చావు. నీ అందచందాలకు, నీ విజ్ఞానానికి వివశనై పోయినాను. రాబోయే చతుర్దశిరోజున నీ రాక మా తండ్రికి తెలియచేసే నిమిత్తము వృషభ పర్వతానికి వెళ్లుతాను. అక్కడికి శివపూజార్థము విద్యాధరులందరూ నానాప్రదేశాలనుంచి వస్తారు. నా తండ్రికూడా వస్తాడు. కనుక ఆయన అనుమతి పొందిన అనంతరము మనము పెళ్ళిచేసుకోవచ్చును.

చంద్రప్రభ విద్యాధరులను గౌరవించినరీతిగా శక్తిదేవుణ్ణి పుష్పాల్లో పెట్టి పూజించింది. అతడు ఆమె సముక్షములో నివసించటము అగ్నిదగ్ధునికి అమృతవర్షపాతమువలె ఉన్నది! చతుర్దశితిథి రాగానే చంద్రప్రభ "నా తండ్రిదగ్గిరికి వెళ్ళుతాను. పరివారము నాతోనే ఉంటుంది. పాపము నీవు ఏకాంతముగా రెన్నాళ్ళు గడపవలసి ఉంటుంది. ఏకాకిగా నీవు ఈ అంతఃపురములో ఉన్నప్పుడు మధ్యఅంతస్తులోమాత్రము అడుగు పెట్టకు," అంటూ ఆమె మనసు అతనిమీదనే ఉంచి తండ్రి దగ్గరికి వెళ్ళింది.

శక్తిదేవుడు రాజకన్యామందిరములో ఏకాకిగా ఉంటూ కాలము వినోదముగా వెళ్ళబుచ్చుతున్నాడు. అంతఃపురమంతా అతడు తిరిగి చూస్తూ, చంద్రప్రభ మధ్యఅంతస్తుకు వెళ్ళవద్దనడమువల్ల అతని కుతూహలము ఎక్కువయి మధ్యఅంతస్తులో కాలు పెట్టగానే మూడు రత్నమండపాలు కనపడినవి. ఒకరత్నమండపద్వారము తెరిచి ఉండగా

శక్తిదేవుడు లోపలికి వెళ్ళి చూచినాడు. అక్కడ హంసతూలికల పానుపు మీద ఎవరో కప్పుకొని పండుకొన్నట్టు గ్రహించినాడు. కప్పుకొన్న దుప్పటి ఎత్తగా పరోపకారి మహారాజకుమార్తె అతనికి కనపడింది. ఆమె మెలకువగా ఉందా? నిద్రిస్తున్నదా? అది కలగా? ఎవరి కోసము శక్తిదేవుడు కనకపురము వెళ్ళవలసి వచ్చిందో ఆకన్య, తాను కోరినకన్య లభించింది! తక్కిన రత్నమండపాల్లో అతను ప్రవేశించి కన్యలనిద్రగని చూచినాడు. అతను అందమైన దిగుడుబావిదగ్గర రత్నాల జీనుతో ఉన్న గుర్రాన్ని ఎక్కదలచినాడు. ఆ అశ్వము అతన్ని నూతిలో తోసింది. శక్తిదేవుడు బావినీళ్ళల్లో మునిగి వర్ధమానపురములో వన ములోఉన్న దిగుడుబావిలో తేలినాడు. అతనికి సముద్రశ్రమ కనపడ లేదు. అతను వింతగా "అయ్యో! విద్యాధరపురము ఏమయింది? ఏది చంద్రప్రభ? ఆశ్చర్యంగా ఉందే! ఎలా వచ్చాను ఇక్కడికి! ఆహా, అంతా మాయ! ఈమందభాగ్యుణ్ణి ఎంత చక్కగా అందరూ వంచించారు! ఎవరిమీదనైనా మూడుపంక్తుల్లో బ్రహ్మ ఏమి రాశాడో కదా!" అని విచారించాడు శక్తిదేవుడు. ఆలోచనా పరంపర విడిచి దిగుడు బావిలోనుంచి లేచి ఆశ్చర్యపడి, స్వగృహము చేరినాడు. శక్తి దేవుణ్ణి చూచి "మా నాయన ఎన్నాళ్ళకు ఎన్నాళ్ళకు, వచ్చాడు!" అని పరమాశ్చర్యపడి తండ్రి పండుగ చేసినాడు. శక్తిదేవుడు యథాప్రకార ముగా ఆ వర్ధమాన పురములో చాటింపు విన్నాడు: "బ్రాహ్మణుడు గాని, క్షత్రియుడు గాని కనకపురమును చూచి ఉంటే వాస్తవముగా చూచిన విషయము చెప్పవలె. అట్టివానికి కుమార్తెను, యువరా జ్యాన్ని రాజు ఇస్తాడు" అని.

ఆ చాటింపు విని శక్తిదేవుడు డప్పులవాళ్ళతో తాను కనకపురమును చూచినానని చెప్పినాడు. వెంటనే అతన్ని వాళ్ళు రాజు దగ్గరికి తీసుకుని వెళ్ళారు. రాజుకు శక్తిదేవుని మీద నమ్మకము కలుగలేదు. అప్పుడు

శక్తిదేవుడు 'నామాట మీకు అపనమ్మకముగా ఉంటే నేను కనక పురము వెళ్లిందీ వెళ్లనిదీ రాజపుత్రి పరీక్ష చేయవచ్చును' అని పలికినాడు.

రాజపుత్రి అతన్ని చూచీ చూడడంతో 'నాన్నా, ఇతడు అబద్ధా లాడుతున్నాడు' అన్నది. శక్తిదేవుడు 'నామాట నిజమో అబద్ధమో రాజపుత్రీ, తెలుసుకో. నాకు కుతూహలముగా ఉన్నది. నిన్ను కనక పురిలో పాన్పుమీద పరుండగా చూచాను. ఇక్కడా నిన్ను చూస్తు న్నాను,' అన్నాడు. అతడు చెప్పిన ఆనవాలు రాజకన్య రాజుతో మనవి చేసింది. "నాన్నా, ఈ బ్రాహ్మణుడు కనకపురము నిజముగా చూచినాడు. త్వరలోనే నాకు ఇతడు భర్త అవుతాడు. అక్కడ నా చెల్లె ళ్ళనుకూడా ఇతడు వివాహము చేసుకొంటాడు. కనకపురానికి ఇతడు విద్యాధరరాజు అవుతాడు. నేను నాపురమునకు వెళ్ళవలెను. మునీంద్రుని శాపమువల్ల మానవజన్మ మెత్తి మీ ఇంట్లో జన్మించాను. ఆమునీంద్రుడు నాకు శాపవిముక్తిని ఇలా ప్రసాదించినాడు: ఏమానవుడు కనకపురములో నీదేహమును చూచి ఆరహస్యాన్ని వెల్లడి చేస్తాడో అప్పుడు నీశాపము పోతుంది. మానవుడే నీకు భర్త కాగలడు" అని. నేను ప్రస్తుతము మానవ కన్యను. అయినను పూర్వజన్మ జ్ఞానము ఉన్నది. తిరిగి నావిద్యాధరపద మును పొందుతాను." ఇలా అంటూ ఆరాజకన్య శరీరము వదలి కనపడలేదు.

రాజమందిరము ఏడుపు పెడబొబ్బలతో నిండిపోయింది. శక్తిదేవుడు రెంటికీ చెడినరేవడి నైనా నని అప్రియురాండ్రను తలపోస్తూ, తన్ను నిందించుకొంటూ రాజగృహమునుంచి బైటికి వచ్చి ఆలోచించినాడు: "నాకోరిక సిద్ధిస్తుంది. ఎందుకు నేను చింతపడడము? సిద్ధి సాధనమీదనే ఆధారపడుతుంది. అందుచేత నేను కనకపురము అవశ్యము వెళ్లుతాను. ఇందుకు దైవమే నాకు సహాయము — "

శక్తిదేవుడు వర్ధమానపురమును వదిలి విటంకపురము చేరినాడు.

పూర్వపరిచితు డయిన వర్తకుడు అతనికి ఎదు రయినాడు. శక్తిదేవుడు "ఓహో! సముద్రములో పడిపోయిన సముద్రదత్తుడు బతికి వచ్చినాడే! ఏమి చిత్రము! ఇందుకు నేనే నిదర్శనము" అని ఆలోచించి వర్తకుణ్ణి పలకరించినాడు. ఒకరి నొకరు కౌగలించుకొన్నారు. సముద్రదత్తుడు శక్తిదేవుణ్ణి ఇంటికి పిలిచి అతిథి పూజలు చేసి అడిగినాడు" నావ పగిలి పోయినతరువాత నీవు సముద్రములోనుంచి ఏలాలేచి రాగలిగావు?" అని. అతడు జరిగినవిషయము పూసగుచ్చినట్లు చెప్పినాడు. అప్పుడు వర్తకుడు "నాకుకూడా ఒక చెక్క దొరకగా, దానిసహాయముతో సముద్రము ఈదుకొంటూ దరి చేరాను. మూడురోజులు అయిన తరువాత ఒకఓడ రాగా గట్టిగా కేకలు పెట్టినాను. ఆనావలోవాళ్లు నన్ను ఓడలోకి ఎక్కించుకొన్నారు. ఓడలో మానాన్నను చూచినాను. ఆయన చాలా కాలముకిందట ద్వీపాంతరము వర్తకసందర్భములో వెళ్ళి తిరిగివస్తున్నాడు. నన్ను చూచి ఆనవాలుపట్టి గట్టిగా నాకంఠమును కౌగలించుకొని ఏడుస్తూ నాసంగతి అంతా అడిగినాడు. మానాన్నతో నేను "నాన్నా! నీవు ఎన్నాళ్ళకూ రాకపోగా వ్యాపారములో ప్రవేశించాను. ద్వీపాంతరానికి వెళుతూండగా మాపడవ బద్ద లయి పోయింది. నేను మునుగుతున్న సమయములో మీఓడ నన్ను ఉద్ధరించింది." అన్నాను. మాతండ్రి నన్ను ఇలా మందలించినాడు. "ఎందుకు, రా నాయనా, ఉపద్రవాల్లో ప్రవేశిస్తావు? నీకు కావలసినంత ధనము ఉండగా, నేనూ సంపాదిస్తున్నాను కదా; ఇంకా నీకు తాప త్రయము ఎందుకు? ఈనావ నిండా బంగారము తెస్తున్నాను." మే మిద్దరమూ విటంకపురము చేరుకొన్నాము.

శక్తిదేవుడు రాత్రి విశ్రాంతి తీసుకొని మర్నాడు సముద్రదత్తునితో "నేను ఉత్థ్సలద్వీపానికి వెళ్ళాలి. అక్కడికి మార్గము ఎలాగ? అని అడిగినాడు. వర్తకుడు "నాబేరగాళ్ళు అక్కడికే వెళుతున్నారు.

వాళ్ళతోపాటు నీవుకూడా వెళ్ళు." అని సలహా ఇచ్చినాడు.

శక్తిదేవుడు ఉత్థలద్వీపానికి వెళ్ళినాడు. అతడు అక్కడ తన బంధువు విష్ణుదత్తుదగ్గిరికి వెళుతూఉండగా దాశపతి అయిన సత్యవ్రతుని కుమాళ్లు చూచి ఆనవాలుపట్టి "నీవు మానాన్నతోకూడా కనక పురము వెతుకుతూ వెళ్ళావుకదా! ఇప్పుడు ఒంటిరిగా వచ్చావేమి?" అని అతన్ని అడిగినారు. శక్తిదేవుడు విచారముతో "మీనాన్న సముద్రములో సుడిగుండములో కొట్టుకుపోయినాడు," అని చెప్పినాడు. ఆమాట విని వాళ్లు "ఈదుర్మార్గుణి పట్టుకోండి. వీడే మాతండ్రిని చంపినాడు. ఒకడు ఓడలో ఉండగా రెండోవాడు సుడిలో పడిపోవడము సంభవించదు. అందువల్ల శక్తిదేవుడు మాతండ్రిని చంపినాడు. రేపు తెల్లవారు జామున ఈదుర్మార్గుణ్ణి చండికాదేవికి బలి వేదాము." అని భటులకు ఆజ్ఞ ఇచ్చినారు.

వెంటనే ఆభృత్యులు శక్తిదేవుణ్ణి కట్టి చండీదేవాలయానికి తీసుకొని వెళ్ళినారు. అతడు ఆరాత్రి బద్ధుడై ఉండి దేవిని వేడుకొన్నాడు. "దేవీ! బాలసూర్యునివలె అరుణమయినసీవు లోకమంతటినీ, రక్షిస్తున్నావు. ఏపాపమూ ఎరుగని నన్ను ఈదుర్మార్గులు నీకు బలిగా సమర్పిస్తున్నారు. నాప్రియురాలిని దూరదేశములో ఉన్నదానిని పొందవలెనని వస్తున్నాను. నన్ను రక్షించు. నీభక్తుణ్ణి రక్షించు." అతనికి కలలో దివ్యస్త్రీ సాక్షాత్కరించి కనికరము చూపుతూ "శక్తిదేవా! భయపడకు. నీకు క్షేమము కలుగుతుంది. ఈదాశకుమారులకు బిందుమతి అనే చెల్లెలు ఉన్నది. ఆ అమ్మాయి నిన్నుచూచి మోహించి, వివాహము చేసుకోవలెనని యత్నిస్తుంది. అందుకు నీవు అంగీకరిస్తే ఆపిల్ల నిన్ను కాపాడుతుంది. ప్రాణభయం తప్పిపోతుంది. ఆకన్య పల్లెది కాదు. శాపవశము వల్ల ఇలా జన్మించిన దివ్యకన్య." అని పలికింది. మెలుకువ రాగా అతనిఎదుట బెస్తపిల్ల బిందుమతి కనపడింది. "నేను

నిన్ను విడిపిస్తాను. నాకోరిక మాత్రము నీవు చెల్లించాలి. నాఅన్నలు నాకోసము తెచ్చిన సంబంధాలు అంగీకరించక కన్యనై ఉన్నాను. నీమీద నాకు మనసు కలిగింది. నన్ను ఏలుకో." అని ఆమె వేడుకొన్నది. అతడు స్వప్నవిషయము స్మరించి తన క్షేమానికై ఆమెను వివాహ మాడినాడు. అతడు బాధముక్తుడై బిందుమతితో సుఖము అనుభవిస్తున్నాడు.

ఒకనాడు ఆఊరివీధిలో చండాలుడు గోమాంసమును మోసుకొని పోతూ ఉండగా మేడపైనుంచి శక్తిదేవుడు చూచి ప్రియురాలితో "ప్రేయసీ, గోబ్రాహ్మణేభ్యః శుభమస్తు నిత్యం అని పెద్దలు అంటారు. గోవులు త్రిలోకాలకూ పవిత్రములు. చూడు, ఆపాపిష్ఠివాడు దాని మాంసమును ఎలాభక్షిస్తాడో!" అన్నాడు. బిందుమతి "నాథా! ఆపాతకము ఊహించలేము. నేను గోప్రభావముచేత అల్పదోషమాత్రమున ఈరీతిగా బెస్తకులములో పుట్టినాను. వీడికి తరణోపాయ మంటూ ఉన్నదా?" అని అడిగింది. అతడు "ప్రియా, చిత్రమే! నీ వెవరవు? నీకు బెస్తజన్మ ఎందుకు వచ్చింది?" అని నిర్బంధించి అడిగినాడు. ఆమె "నా మాటప్రకారము చేస్తే నీకు చెపుతాను. ఒట్టుపెట్టు." అన్నది. శక్తిదేవుడు మాట తప్ప నన్నాడు. అప్పుడు బిందుమతి "ప్రాణేశ్వరా! నీకు ఈలంకలో మరొక ప్రేయసి లభిస్తుంది. ఆమె త్వరలో గర్భము ధరిస్తుంది. ఆమెకు ఎనిమిదోనెలలో గర్భస్రావము కలిగేవిధము చూడు. రోత పడకూడదు. దీనికి కారణము ఉన్నది. నాకు దాశజన్మ ఎలా వచ్చిందో చెపుతాను. నేను పూర్వజన్మలో విద్యాధరిని. శాపమువల్ల మానవలోకములో జన్మించాను. విద్యాధరినై ఉండికూడా వీణతీగలను పళ్ళతో కొరికిన దోషమువల్ల బెస్తపిల్లనై పుట్టినాను. గోవుల ఎండు నరముతో చేసిన తంత్రులను నోటితో కరిచినందుకు ఈగతి నాకు పట్టింది. గోమాంసాన్నే తినేవాళ్ళ సంగతి ఏమనవలె?" అన్నది.

ఆమె అన్నలలో ఒకడు రోజుకుంటూ పరుగెత్తుకొని వచ్చి శక్తిదేవునితో "ఎక్కడినుంచో అడివిపందివచ్చి జనాన్ని చంపి ఇటుకే వస్తున్నది." అన్నాడు. శక్తిదేవుడు మేడమీదనుంచి దిగి ఈటెపుచ్చుకొని అశ్వమెక్కి పందిని తరిమి పొడిచినాడు. దానికి గాయము తగులగా అది గుహలో దూరింది. అతడుకూడా గుహలో ప్రవేశించి వనమునూ గుహనూ చూచినాడు. అక్కడ అతనికి సుందరి వనదేవతవలె కనపడింది. "ఎవరమ్మా నువ్వు! ఏమిలా తిరుగుతున్నావు?" అని శక్తిదేవుడు ఆమెను అడిగినాడు. ఆమె "సుందరాకారా! చండవిక్రముడు అనే దక్షిణదిశాధిపతి కుమార్తెను. నన్ను బిందురేఖ అని పిలుస్తారు. పాపాత్ముడైన జ్వలితలోచను డనే రాక్షసుడు నన్ను మోహగించి మాఇంట్లోనుంచి ఇక్కడికి తెచ్చినాడు. ఈరాక్షసుడు మాంసము కోసము వరాహరూపము ధరించి పోగా ఎవరో వీరుడు ఇతన్ని పొడిచినాడు. వెంటనే వచ్చి ఇతడు చనిపోయినాడు. నేను కన్నరికమును కాపాడుకొని బతుకు జీవుడా అని బైట పడ్డాను." అని చెప్పింది. శక్తిదేవుడు "రాజపుత్రీ, నేనే పందిని చంపినవాణ్ణి, ఈటెతో పొడిచినాను." అని చెప్పినాడు.

"నీ వెవరువు?" అని అతన్ని ప్రశ్నించింది. "నేను బ్రాహ్మణుడను. నన్ను శక్తిదేవుడని అంటారు" అని అతడు సమాధాన మిచ్చినాడు. "అలా అయితే నీవే నా భర్తవు" అని చెప్పింది. ఆకన్యను వెంట పెట్టుకొని శక్తిదేవుడు గుహాద్వారము గుండా ఇంటికి వెళ్ళి ఆ సంగతి భార్యతో చెప్పి, ఆమె అంగీకారము పుచ్చుకొని బిందురేఖను పెళ్ళి చేసుకొన్నాడు.

బిందురేఖ గర్భముతో ఉన్నది. ఎనిమిదో నెల రాగా, అతని ప్రథమ కళత్రము బిందుమతి స్వయంగా వచ్చి "వీరపురుషుడా! వాగ్దానము జ్ఞాపకము చేసుకో. నీ రెండో భార్యకు ఎనిమిది నెలల గర్భము. నీ వామెకు గర్భస్రావము కలిగించి పిండాన్ని తీసుకు

రావాలి. మాట తప్పవు కదూ!'' అన్నది. అతనిమనస్సు మథన పడింది. ఒకవైపు భార్యమీద మమకారము, మరొకవైపున శపథము అతన్ని వ్యాకుల పరిచినవి. చివరకు అతడు బిందురేఖ దగ్గిరికి వెళ్ళినాడు. ఆమె అతని విషాదకారణము కనిపెట్టి “నేను ఎరుగుదును. నా గర్భమును చీల్చ మని బిందుమతి అన్నది. అలాగే మీరు చేయండి. తప్పేమీ లేదు. జాలి పడవద్దు. అందుకు నిదర్శనంగావినండి.

దేవదత్తుని కథ

పూర్వము కంబుకపురంలో హరిదత్తు డనే విప్రుని కుమారుడు దేవదత్తుడు చదువు కోక, ఎప్పుడూ జూద మాడుతూ ఇల్లు గుల్ల, వళ్ళు గుల్లా చేసుకొని ముఖమెత్తుకొని నలుగురిలో తిరగలేక, సిగ్గుతో పాడు పడిన దేవాలయములో ఉన్నాడు. అక్కడ మూలికావైద్యము తెలిసిన జాలపాదు డనే సన్యాసి వద్దకు పోయి దేవదత్తుడు వందనము చేసినాడు. అతడు తనకు జూదమువల్ల ధనము పోయిం దని కష్టాలను ఏకరువు పెట్టినాడు. అప్పుడు సన్యాసి ''వత్సా! వ్యసనములో పడిన వాళ్ళకు ఎక్కడి ధనమూ చాలదు. నీవు బాగుపడవలె నని అంటే, నేను చెప్పినట్టు చెయ్యి. నేను విద్యాధరు డను కాబోతున్నాను. నీవు కూడా విద్యాధర పదవికి తగినసాధన చెయ్యి. నీ ఆపదలు గట్టెక్కుతవి'' అని సలహా ఇచ్చినాడు. దేవదత్తుడు అతన్ని కనిపెట్టుకొని ఉంటున్నాడు.

సన్యాసి మరునాడు శ్మశానానికి వెళ్ళి మర్రిచెట్టుకింద రాత్రివేళ పూజాదికము చేసి క్షీరాన్నము నైవేద్యము పెట్టినాడు. ఆ పూజా ద్రవ్యమును నలుదిక్కులా చల్లుతూ అతడు దేవదత్తునితో “నీవు, 'విద్యుత్ప్రభా ఈ పూజను స్వీకరించాలి' అంటూ ప్రతిదినమూ ఇలాగే పూజ చేయాలి. తరువాత ప్రక్రియ నే నెరుగుదును. నేను చెప్పినట్టు

ఉంటాడు కొంతకాలముపాటు." ఇలా దేవదత్తుడు అంటున్నప్పుడు పార్వతీదేవి ఆకాశమునుంచి దిగి ప్రత్యక్షమయినది. దేవదత్తుడు నమస్కారము చేయగా పార్వతి "పుత్రా, నీశౌర్యము అసమానము. నీవు వెంటనే విద్యాధరులకు రాజు కావాలి." అన్నది. ఆమె అంతర్ధానముకాగా బేతాళుడు జాలపాదుని భూలోకములో విసిరివేసినాడు. దేవదత్తుడు సంతోషించి విద్యుత్ప్రభతో కూడా విద్యాధరాధిపత్యము పొంది సుఖముగా ఉన్నాడు.

ఇలా శక్తిదేవుని గాథను బిందురేఖ చెప్పి బిందుమతి చెప్పినట్లు దుఃఖము మాని నాగర్భమును ఛేదించు అన్నది. శక్తిదేవుడు పాపానికి శంకిస్తూ ఉండగా ఆకాశవాణి "శక్తిదేవుడా! సందేహించకుండా గర్భమును ఛేదించి తీసుకో. దాని కంఠము పట్టుకోగానే అది నీకు ఖడ్గము అవుతుంది." అన్నది దివ్యవాణి. అది విని అతడు వెంటనే కడుపు కోసి పిండమును మెడలో పట్టుకొన్నాడు. వెంటనే అది ఖడ్గమై ప్రకాశించగా అతడు విద్యాధరుడైనాడు. బిందురేఖ అదృశ్యురాలయింది. అతడు వెళ్ళిపోయి ఆసంగతి రెండో భార్యకు చెప్పాడు. ఆమె ఇలా పలికింది. "నాథా! మేము విద్యాధరరాజకుమారికలము. మేము ముగ్గురమూ అక్కచెల్లెళ్ళము. కనకపురములో ఉంటే వీలు లేక పోయింది. మా అక్కచెల్లెళ్ళలో కనకరేఖ అనే దాన్ని వర్ధమానపురములో చూచినావు. ఆమెకు శాపము తీరింది. వెంటనే కనకపురము వెళ్ళిపోయింది. నేను రెండో దాన్ని. ఇప్పుడే నాశాపము తీరింది. నేను కనకపురము వెళ్ళాలి. అక్కడ మా విద్యాధర శరీరాలు ఉన్నవి. మా అక్క చంద్రప్రభ అక్కడే ఉంది. నీవు ఖడ్గసిద్ధ ప్రభావము వల్ల వెంటనే అక్కడికి వస్తే నలుగురమూ నిన్ను పెళ్ళిచేసుకొంటాము. నీవు విద్యాధర చక్రవర్తివై మమ్మల్నీ మా తల్లిదండ్రుల్నీ సంతోషపెట్టు."

బిందుమతి చెప్పిన మాటను పాటించి శక్తిదేవుడు గగన మార్గాన

కనకపురికి వెళ్ళినాడు. అతడు అదివరకు మూడు రత్నమండపాలలో మూడు విద్యాధర శరీరాలు చూచినాడు. ఇప్పుడు ఆ దేహాలలో తన ప్రియురాండ్ర ప్రాణాలు ప్రవేశించగా ఆ శరీరములు సజీవము లైనవి. చంద్రప్రభాదేవి శక్తిదేవుణ్ణి తన చెల్లెళ్ళనూ తనవి తీరక చూచింది. శక్తిదేవుణ్ణి పరివారజనము సేవించగా చంద్రప్రభ ఇలా పలికింది. "వర్ధమానపురంలో రాజకన్య చంద్రరేఖ నా చెల్లెలు. నీ భార్య బిందుమతి చెల్లిపిల్ల. దీన్ని శశిరేఖ అని పిలుస్తారు. రాక్షసులు ఎత్తుకుపోయిన రాజకన్య బిందురేఖ ఇది. దీని నిజనామము శశిప్రభ. ఇదికూడా నా చెల్లెలు. వీరమూర్తీ! మా తండ్రి దగ్గిరికి రావోయి! మమ్మల్ని అందరినీ పెళ్ళాడి సంతోషపెట్టు." శక్తిదేవుడు నలుగురు విద్యాధరలతో వారితండ్రి దగ్గిరికి వెళ్ళినాడు. ఆ విద్యాధర కన్యలు తండ్రి పాదములకు వందనము ఆచరించినారు. జరిగిన వృత్తాంతమంతా వాళ్ళు పూసగుచ్చినట్టు తండ్రికి చెప్పినారు. అశరీరవాణి ప్రేరేపణవల్ల తండ్రి తన నలుగురు కుమార్తెలనూ శక్తిదేవునికి ఇచ్చి వివాహము చేసినాడు. అతడు కనకపురీరాజ్యాన్ని, సమస్తవిద్యలనూ శక్తిదేవుని కిచ్చి, అతనికి శక్తివేగుడనే నూతననామము ఉంచినాడు. ఆ విద్యాధరాధిపతి శక్తివేగునితో "శత్రువులు ఎవ్వరూ నిన్ను జయించలేరు. మహానుభావుడయిన వత్సరాజువల్ల మీకు నరవాహన దత్తుడు జన్మిస్తాడు. ఆ నరవాహన దత్తుడు విద్యాధర చక్రవర్తి అవుతాడు." అని పలికి, అల్లుణ్ణి గౌరవించి నిజరాజధానికి పంపినాడు. శక్తివేగుడు రాణై భార్యలతో కనకపురానికి వెళ్లి సువర్ణ మందిరాలలో రత్నాలమెట్లు గల దిగుడు బావులలో, వనవాటికలలో క్రీడాసుఖము అనుభవిస్తున్నాడు.

ఈ ప్రకారముగా శక్తివేగుడు తనవిషయము వత్సరాజుకు చెప్పి "వత్సరాజా! చంద్రవంశ భూషణమా! ఆ శక్తివేగుణ్ణి నేనే! నీ కుమారుణ్ణి దర్శించా లని వచ్చాను. నేను మానవ మాత్రుణ్ణి అయినా

మహేశ్వర ప్రసాదమువల్ల విద్యాధరాధిపతిని అయినాను. నేను యింటికి వెళ్ళి వస్తాను. ప్రభువును చూచాను. మీకు శుభము కలుగునుగాక!" అని కేలు మోడ్చి సెలవు తీసుకొని, ఆకాశాన ఎగిరినాడు. వత్సరాజు దేవేరులతో, పిల్లవానితో, మంత్రులతో సుఖముగా ఉన్నాడు.

చతుర్దారికా లంబకము

మదన మంచుకా లంబకము

తరంగము : ౧౭

తర్జయ న్నివ విఘ్నౌఘా
న్నమితో న్నమి తేన యః
ముహు ర్విభాతి శిరసా
స పాయా ద్వో గజాననః.

నమః కామాయ యద్బాణై
ప్పాత్తై రివ నిరంతరమ్
భాతి కంటకితం శంభో
ర ప్యుమాలింగితం వపుః.

మస్తకం బెవ్వాడు మాటిమాటికిని
ఎత్తుచు వంచుచు నెల్ల విఘ్నముల
తర్జించురీతిని దనరారునట్టి
గజముఖదేవుండు కాచు మమ్ములను.

శివుని దేహ ముమా సమాశ్లిష్ట మగుట
ఎవని బాణపాతమ్ముచే నెల్ల వేళ

కంటకిత మైన రీతిని కానిపించు,
వందన మొనర్తు నా రతీవల్లభునకు.

నరవాహనదత్తుడు సమస్తసుఖములూ అనుభవిస్తూ, ఋషులూ, ఋషిపత్నులూ గోష్ఠి చేస్తూ ప్రస్తావవశాన తనచరిత్ర అడిగితే అన్యుడు చెప్పినట్టు తానే యీవిధముగా ప్రారంభించినాడు :

వత్సరాజు నరవాహనదత్తుని గారాబముతో పెంచుతున్నాడు. కుర్రవాడు ఎనిమిదేళ్ళు రాగానే మంత్రికుమాళ్లతో విద్యలు నేరుస్తూ వనాల్లో ఆడుకొంటూ ఉన్నాడు. వాసవదత్తాదేవికీ పద్మావతికీ ప్రాణా లన్నీ పిల్లవాడిమీదనే ఉన్నవి. నరవాహనదత్తుడు పెరిగిన కొద్దీ వినయముతో సద్వంశసంజాత మైన శరీరముతో ప్రకాశిస్తున్నాడు. వత్సరాజు కుర్రవానికి పెళ్ళి చేయవలె నని ఉవ్విళ్ళూరుతూ కాలము గడుపుతున్నాడు.

తైలపాత్ర వైశ్యకుమారుని కథ

వితస్తానదీతీరములో తక్షశిల అనే పట్టణాన్ని సౌగతు డైన కళింగదత్త మహారాజు పరిపాలన చేస్తున్నాడు. పౌరు లందరూ జినదేవుని భక్తులు — ఆపురములో చైత్యము లనే ప్రార్థనామందిరాలు చాలా ఉన్నవి. ఆరాజు కంటికి రెప్పవలె ప్రజలను కాపాడడమే కాక, గురువై ఉపదేశము చేస్తున్నాడు. ఆతక్షశిలలో వితస్తాదత్తుడు అనే ధనిక సౌగతు డున్నాడు. రత్నదత్తుడు అతని కుమారుడు; తండ్రి పాపాత్ము డనే భావముతో ఉండేవాడు. తండ్రి కొడుకుతో "అబ్బాయీ! ఎందుకురా నన్ను నిందిస్తావు?" అని అడిగినాడు. కుమారుడు "నాన్నా! నీవు వైదికధర్మాన్ని మంట కలుపుతూ, బ్రాహ్మణు లంటే గిట్టక, శ్రమణు లనే పూజిస్తావు. నీకు సౌగతమతము ఎలా నచ్చిందో నాకు ఆశ్చర్యంగా

ఉన్నది! స్నానాది నియమాలు అక్కర్లేదు. తిండితిప్పలకు వేళాపాళా అక్కర్లేదు. ఇ దేమి మతమో!" అని పలికినాడు. తండ్రి, "ధర్మానికి రూపములు చాలా ఉంటవి. లోకోత్తర మైన ధర్మమునకూ లోకవిదిత మైన ధర్మమునకూ వ్యత్యాసము ఉంటుంది. రాగమును వదలివేయడము, సత్యము భూతదయా బ్రాహ్మణ్యము అవుతుంది. అన్ని జాతులకూ గొప్పవారికీ కొద్దివారికీ అభయ మిచ్చే సౌగత మతాన్ని దూషిస్తున్నావు. అహింసాప్రధాన మైన ఈ జైనమతము నాకు పరమ ప్రీతి కలిగిస్తుంది. నేను చేసేదానిలో అధర్మ మేమి ఉన్నది?" అన్నాడు. తండ్రి మాటలను కుమారుడు పెడచెవిని పెట్టినాడు. ఇద్దరిమధ్యా వచ్చి గడ్డి వేస్తే భగ్గు మంటున్నది.

వితస్తాదత్తుడు కళింగదత్త మహారాజుదగ్గిరికి వెళ్లి, తన కుమారుడు జైనమతద్వేషి అని చెప్పినాడు. రాజు వైశ్యపుత్రుని యుక్తిగా ఆస్థానానికి పిలిపించి, కోపాన్ని అభినయించి సారథితో "ఈవైశ్య కుమారుడు పాపాత్ముడు. జైనమతద్వేషి. వీణ్ణి వెంటనే చంపివేయాలి" అని ఆజ్ఞ చేసినాడు. తండ్రి కుమారుణ్ణి రక్షించ మన్నాడు. రాజు రెండుమాసాలు గడువు ఇచ్చినాడు. కుమారుడు తండ్రిదగ్గిరికే వెళ్ళినాడు. "నేనేమి అపచారము చేశాను? రాజుకు నే నేమి అపకారము చేశాను?" అని రత్నదత్తుడు విచారిస్తున్నాడు. రెండుమాసాలు అయిన తరువాత తన చావు తప్ప దని నిద్రాహారాలు మాని కృషిస్తున్నాడు. రెండు నెలలు గడిచిన తరువాత వితస్తాదత్తుడు కుమారుణ్ణి తీసుకొని రాజాస్థానానికి వెళ్ళినాడు. రాజు కుర్రవాణ్ణి చూచి "ఇలా కృశించిపోయినా వేమి? నిన్ను తిండి తిన వద్దన లేదే?" అన్నాడు. అప్పుడా వైశ్య కుమారుడు "నేను భయమువల్ల నన్నే మరిచినాను. తిండిమాట ఏమి జ్ఞాపకం ఉంటుంది? మీరు ఆజ్ఞాపించిన మృత్యుదండన విన్నప్పటినుంచీ నేను మృత్యువునే జపిస్తున్నాను." అని సమాధాన మిచ్చినాడు. రాజు

"నీకు యుక్తితో ప్రాణభయము బోధించినాను. చావంటే అందరికీ భయంగానే ఉంటుంది. మృత్యుభయాన్ని పోగొట్టి రక్షించడముకన్న వేరే ఉపకారము ఏ మున్నది? నీకు మోక్షేచ్ఛ కలిగించే నిమిత్తము ఈ యుక్తి పన్నినాను. మృత్యుభీతుడైన ప్రాజ్ఞుడు ముక్తికి ప్రయత్నిస్తాడు. ఈ ధర్మాన్ని అవలంబించిన నీతండ్రిని నిందించకు –" అని చెప్పినాడు.

వణిక్పుత్రుడు వినయపూర్వకముగా "ధర్మోపదేశము వల్ల ఏలిన వారు నన్ను కృతార్థుణ్ణి చేశారు. మోక్షేచ్ఛ కలిగింది. నాకు ఉపదేశము చేయ వేడుకొంటున్నాను" అని రాజును కోరినాడు. నగరోత్సవము వచ్చింది. రాజు నూనె నిండిన పాత్ర వైశ్యపుత్రునికి ఇచ్చి "ఈపాత్రను నీవు చేతిలో పెట్టుకొని ఊరంతా తిరిగి రావాలి. కింద ఒక చుక్కయినా పడకూడదు. ఒక్కబొట్టు పడితే ఈబంట్రోతులు నీతల నరికి వేస్తారు." అని ఆజ్ఞాపించి, విచ్చుకత్తులు ధరించిన భటులను వెంటనే పంపినాడు. ఆవణిక్పుత్రుడు భయమునల్ల నూనె చుక్క క్రిందపడనీయక ఊరంతా తిరిగి రాజు దగ్గిరికి వచ్చినాడు. అప్పుడు రాజు "ఓయీ! ఊళ్లోతిరుగుతూ ఏమి చూశావు?" అని ప్రశ్నించినాడు. వైశ్యుడు చేతులు జోడించి "దేవా! నేను ఏమీ చూడలేదు. ఏమీ వినలేదు. కత్తి దెబ్బకు భయపడి, ప్రాణాలమీద తీపివల్ల నూనె బొట్టు క్రింద పడకుండా తదేకదృష్టితో ఉండి నగరమంతా తిరిగినాను. అని సమాధాన మిచ్చినాడు. మహారాజు తత్త్వోపదేశమును ఈవిధముగా చేసినాడు "నీవు దృశ్యమైన తైలము మీదనే మనను ఉంచి మరేవిషయాన్నీ చూడలేదు. ఆపకాగ్రతతోనే ధ్యానము చెయ్యి. నీమనస్సు విషయాలమీదకి పోకుండా ఎప్పుడు స్తంభించి పోతుందో అప్పుడు ఆత్మానుభవము కలుగుతుంది. స్వస్వరూపానుభవము కలవానిని కర్మలు అంట లేవు. ఇది నీవు గ్రహించవలసినది." వైశ్యకుమారుడు రాజేం

ద్రుని పాదాలమీద పడి కృతకృత్యుడై గృహోన్ముఖుడైనాడు.

ఇలా కళింగదత్తుడు ప్రజలను కన్నబిడ్డలవలె కాపాడుతున్నాడు. సుగుణరాశి అయిన అతని పత్ని తారాదత్త రాజచంద్రుని వెన్నెలవలె ఉన్నది. ఆరాజదంపతులు శచీపురందరుల వలె సుఖముగా ఉన్నారు.

సురభి దత్త కథ

ఇంద్రుని సమక్షములో స్వర్గరాజ్యమున చక్కని ఉత్సవము జరిగింది. నృత్తము చేసేనిమిత్తము అప్సరసలు అంతా వచ్చారు. సురభిదత్త మాత్రము మహేంద్రునికంట పడలేదు. ఇంద్రుడు యోగదృష్టితో చూసేసరికి సురభిదత్త నందనారామములో విద్యాధరునితో సుఖము అనుభవిస్తున్నది. ఇంద్రునికి కోపమువచ్చింది. "ఈదుర్మార్గులు కామములో కళ్లు కనపడకుండా విచ్చలవిడిగా ఉన్నారు. ఈవిద్యా ధరుడు దేవలోకములో ప్రవేశించి వినయము తప్పి ప్రవర్తిస్తున్నాడు. అయినా విద్యాధరుని తప్పిదము ఏ మున్నది? సురభిదత్త తనఅంద చందాలతో అతన్ని ఆకర్షించి వలలో వేసుకొన్నది. ఆకామినీ లావణ్య సముద్రములో పడినవానికి ఇంద్రియనిగ్రహము ఎక్కణ్ణుంచి వస్తుంది? మేనకను చూచి విశ్వామిత్రుడు తపస్సు మానలేదా? శర్మిష్ఠారూపము వల్ల యయాతిగతి ఏ మైంది? బ్రహ్మదేవుడు సృష్టించిన తిలోత్త మను చూచి శివుడు తారుమారు కాలేదా? అప్సరసలు రూపలావ ణ్యాలవల్ల తపోధనులనుకూడా వశము చేసుకోలేదూ? ఈఅప్సరస పాపాత్మురాలు. దీనికి దేవతలపొందు సరిపడక విద్యాధరుణ్ణి చేపట్టి, నందనారామములో విచ్చలవిడిగా ఉంటున్నది" అని ఆలోచించి మహేంద్రుడు అప్సరసను "పాపాత్మురాలా! మనుష్యస్త్రీవై జన్మించి, అయోనిజను కుమార్తెగా కని నాదగ్గిరికి నీవు వత్తువుగాక!" అని శపించినాడు.

ఈలోగా తక్షశిలాపురములో కళింగరాజుభార్య ఋతిమతిగా ఉన్నది. ఇంద్రశాపముచేత స్వర్గపతితురా లయిన సురభిదత్త అనే అప్సరస కళింగరాణి గర్భవాసములో ప్రవేశించింది. అప్సరస కడుపున పడడముచేత ఆరాణి మరీ అందముగా ఉన్నది. ఆకళింగరాణి తారా దత్తాదేవి స్వప్నములో ఆకాశమునుంచి కాంతి జారి తనగర్భములో పడినట్లు చూచి తెల్లవారిన తరువాత భర్తతో చెప్పింది. కళింగరాజు సంతోషపడి "దేవీ! దివ్యులు శాపవశాన మనుష్యగర్భాన ఉద్భవిస్తారు. ఎవరో దేవతా సంబంధమయినవారు నీగర్భవాసంలో ఉన్నారు. జీవులు పుణ్యపాపకర్మాచరణవల్ల శుభాశుభ ఫలాలు అనుభవిస్తూ త్రిభువన ములలో సంచారము చేస్తారు" అని పలికినాడు.

భర్తమాటలు విని మాటల సందర్భములో రాణి ఇలాఅన్నది. "కర్మబలీయము. అదే శుభాశుభభోగములను ఇస్తుంది. అందుకు నిదర్శనముగా వినండి:

పూర్వము కోసలదేశములో ధర్మదత్తమహారాజుకు నాగశ్రీ అనే పతివ్రత భార్యగా ఉన్నది. ఆమె అపరఅరుంధతి అని ఆనోటా ఆనోటా అంతా చెప్పుకొనేవారు. కాలక్రమేణ నాగశ్రీకి నేను జన్మించినాను. నాకు బాల్యములోనే తల్లి ఆకస్మికంగా జన్మాంతర మును స్మరించి మానాన్నగారితో "రాజేంద్రా! హఠాత్తుగా నాకు పూర్వజన్మము జ్ఞప్తికి వచ్చింది. అది చెప్పకపోతే ఆనందము పోతుంది. చెపితే నాకు మారకము. నాకు దరీతోవా కనపడదు!" అన్నది.

రాజు "ప్రేయసీ! ఆకస్మికంగా నాకు పూర్వజన్మ జ్ఞానము కలిగింది. నాసంగతి నీకూ, నీవిషయము నాకూ పరస్పరమూ చెప్పుకుందాము. ఏదయితే అది అవుతుంది. కానున్నది కాకమానదు. విధిని తప్పించ లేము కదా!" అని ప్రేరేపణ చేయగా రాణి అంటున్నది:

తారా దత్త కథ

"రాజా! ఈదేశంలోనే మాధవుడనే బ్రాహ్మణుని ఇంటిలో నేను పూర్వజన్మలో సువృత్త అనే పేరుతో దాసీదాన్ని. దేవదాసుడు అనే వాడు నాభర్త. ఆయన మహాయోగ్యుడు. ఒక షావుకారు దగ్గిర ఆయన ఉండేవారు. మాకు ముంతా కుండా, చీపురూ మంచము, నేనూ మావారూ అని మూడు జత లుండేవి. ఇద్దరమూ కీచులాడుకోక పూసలలో దారంలాగ కలిసిమెలిసి ఉండేవాళ్ళము. ఇంటికి అతిథీ అభ్యాగతీ, చుట్టపక్కములూ వస్తే కలో గంజో ఇంతపోసేవాళ్ళం. మేము కట్టుకోగా బట్టలు ఉంటే బీదా సాదాకు ఇవ్వడం కద్దు. ఇలా ఉంటూ ఉండగా దేశమంతటా కరువు వచ్చింది. మాకు రోజూ దొరికే తిండీ తిప్పలు తగ్గిపోగా, ఆకలి మంటతో అటమటించినప్పుడు ఒక బ్రాహ్మణుడు మాగుమ్మంలోకి అతిథిగా వచ్చాడు. మావారూ నేనూ తిండిలేక శోషవచ్చి కాటికి కాళ్ళు చాచుకొని అతిధికి ఉన్నకాస్తా వడ్డించాము. ఆయన తిని గుమ్మము దాటినాడో లేదో, వెంటనే మావారు కాలం చేశారు. ఆయనకు చితి పేర్చి నేను సహగమనము చేసినాను. అనంతరము రాజమందిరంలో పుట్టి మీకు దేవిని అయినాను. సుకృతవృక్షము వెంటనే ఊహించని ఫలమును కాస్తుంది కదా!"

ధర్మదత్తుడు "ప్రేయసీ! అవును. నేనే పూర్వజన్మంలో నీభర్తను. ఆదేవదాసుణ్ణి నేనే. నాకు పూర్వజన్మ జ్ఞానము కలిగింది." అని పలికినాడు. రాజూ రాణీ ఇద్దరూ కాలము చేసినారు. ఇలా నాతల్లిదండ్రులు గతించగా పినతల్లి నన్ను తీసుకుపోయి పెంచింది. నేను కన్యగా ఉన్నప్పుడు, మునీంద్రుడు అతిథిగా వచ్చాడు. ఆయనకు శుశ్రూష చేస్తూ అతని వరమువల్ల ఆ ధార్మికుణ్ణి పతిగా చేసుకొన్నాను. ఇలా ధర్మము చేత కల్యాణము ప్రాప్తమవుతుంది. ధర్మమువల్లనే మా తల్లిదండ్రులు రాజ్యాన్ని, జన్మాంతరజ్ఞానాన్నీ పొందినారు.

తారాదేవి మాటలు విని కళింగదత్తుడు ధర్మము ఆచరిస్తే మహా ఫలము కలుగుతుంది. అందుకునిదర్శనంగావిను'' అని కథ చెపుతున్నాడు:

సప్తద్విజ కథ

కుండిన పురంలో ఒక బ్రాహ్మణోపాధ్యాయునికి ఏడుగురు కుమారులు శిష్యులు. ఒకసారి కరువు రావడంవల్ల ఆయన చాలా గోవులున్న తన మామగారి దగ్గిరికి వెళ్ళి ఒక ఆవును అడిగి తోలుకొని రమ్మని శిష్యులను పంపినాడు. శిష్యులు గుర్వాజ్ఞను అనుసరించి వెళ్ళి గోవును అడిగినారు. ఆయన ఆవును అడిగిన వెంటనే అల్లుడి శిష్యులకు అర్పించాడే కాని అన్నాతురు లయిన శిష్యులకు అన్నము పెట్టలేదు. వాళ్ళు గోవును తోలుకొని వస్తూ మార్గమధ్యములో ఆకలి బాధతో నేలమీద పడి ఇలా విచారించారు: "గురువుగారి గృహము దూరాన ఉన్నది. మనము కష్టాలపాలైనాము. మనకు ఏవిధంగానైనా పట్టెడు అన్నము దొరికే విధము కనపడదు. ఈ గోవు మాత్రము నిర్జల ప్రదేశంలో, తృణకాష్ఠములు లేని చోట ఎలా బతుకుతుంది? ఇది చావక మానదు. గురువు గారి కార్యము అప్పుడు ఎలా నెరవేరుతుంది? అందుచేత గోవులో కొంతమాంసము తీసి ప్రాణము నిలుపుకొని, మిగతా గోమాంసము గురువుకు అర్పిద్దాము. కరువుకాలములో ఎలాగో కడుపులు నిండాలి కదా!'' అలా శిష్యులు అందరూ కూడబలుకుకొని ఆ సబ్రహ్మచారులు ఏడుగురూ యథావిధిగా గోవును వధించి, దేవపూజ, పితృతర్పణాలుచేసి కొంతగోమాంసము భక్షించి, మిగతా గురువుగారికి అర్పించి జరిగిన దంతా చెప్పినారు. అపరాధులు నిజము చెప్పినందుకు గురువు సంతోషించినాడు. ఆ ఏడుగురూ ఏడురోజులలో ఆకలితో చచ్చి, సత్యముచేత జాతిస్మరులై జన్మించినారు. సంకల్పము శుద్ధమైతే సత్ఫలము, సంకల్పము దుష్టమైతే అనిష్టఫలము సంభవిస్తవి.

విప్ర చండాల కథ

ఒకసారి గంగలో ఒక బ్రాహ్మణుడూ, ఒక పంచముడూ నిరాహారులై తపస్సు చేస్తున్నారు. బ్రాహ్మణునకు విపరీతముగా ఆకలి వేసింది. నదిలో చేపలు పట్టి తింటున్న పల్లెవాళ్ళను చూచి బ్రాహ్మణుడు "ఆహా! ఈ బెస్త వాళ్ళు లోకములో నిజంగా ధన్యులు! వీళ్ళు యథేచ్ఛగా మత్స్యమాంసాన్ని తింటారు!" అని మూఢతతో ఆలోచించినాడు. తపస్సు చేస్తున్న పంచముడు పల్లె వాళ్ళను చూచి "వీళ్ళు ప్రాణిహింస చేసే కిరాతకులు. ఈ మాంసము తినేవాళ్ళ బతుకూ బతుకేనా? ఛీ! వీళ్ళ ముఖాలు చూస్తేనే పాపం!" అని కళ్ళు మూసుకొని ఆత్మ నిష్ఠుడైనాడు. క్రమేణా విప్రుడూ, చండాలుడూ తిండి లేక చనిపోయినారు. వాళ్ళలో బ్రాహ్మణ్ణి కుక్కలు పీక్కు తిన్నవి. పంచముని శరీరము గంగాజలములో శిథిలమైనది. అనంతరము బ్రాహ్మణుడు చిత్త సంస్కారము తక్కువ కావడమువల్ల పల్లెవాళ్ళలో పుట్టి, తీర్థమహిమచేత జాతిస్మరుడు అయినాడు. చండాలుడు ఆత్మశుద్ధి ప్రభావమువల్ల అక్కడే గంగాతీరాన జాతిస్మరుడైన బ్రాహ్మణుడై జన్మించినాడు. వాళ్ళిద్దరూ పూర్వజన్మలను స్మరించుకొన్నారు. పల్లెవానికి పశ్చాత్తాపము కలిగింది. బ్రాహ్మణుడు రాజై సంతోషించినాడు. ఎవని చిత్తము శుద్ధమో వాడు తదనుగుణమైన ఫలాన్నే అనుభవిస్తాడు.

కళింగదత్తుడు ప్రసంగవశాన, "దేవీ! సత్వగుణమువల్ల చేసే కర్మ సత్ఫలాన్నే ఇస్తుంది. అందుకు నిదర్శనం చెపుతాను." అని ప్రారంభించినాడు.

విప్రవీరుని కథ

అవంతీ దేశములో ప్రసిద్ధమైన ఉజ్జయినీ నగరాన్ని విక్రమసింహ మహారాజు పాలిస్తున్నాడు. అతనికి శత్రువులు లేకపోవడమువల్ల యుద్ధ

మంటే రోత కలిగింది. ఇంగిత మెరిగిన అమరగుప్తు డనే మంత్రి ఇలా పలికినాడు: "రాజేంద్రా! బాహుబలమూ, అస్త్ర శస్త్రాలవల్ల మదమూ ఉండగా శత్రుకోటి ఏర్పడుతుంది. పూర్వము బాణాసురుడు భుజసహస్ర దర్పము చేత హరుణ్ణి ఆరాధించి, యుద్ధయోగ్యు డయిన శత్రువును యాచించినాడు. శివుడు అతనికి వరమిచ్చి హరిని శత్రువుగా చేసినాడు. యుద్ధములో విష్ణుమూర్తి బాణాసురుని సహస్రబాహు వనాన్ని నరికి వేసినాడు. అందుచేత నీవు యుద్ధము లేదని విచారపడకు. శత్రురూప మైన అనిష్టమును ఎప్పుడూ వాంఛ చేయకు. నీ బాహుబలమునూ, శస్త్రవిద్యా పాటవాన్నీ వేటలో చూపించు. రాజులకు వేట వ్యాయా మము వంటిది. శ్రమ ఓర్వలేని రాజులు యుద్ధానికి పనికిరారు. అడవి మృగాలను వేటాడు. అయితే వేటకూడా మితముగా ఉండాలి. పాండు రాజు మొద లయినవాళ్ళు మృగయావ్యసనము వల్లనే నశించినారు." విక్రమసింహుడు మంత్రి మాటలు విని అంగీకరించినాడు.

మర్నాడు మహారాజు వేటకు వెళ్ళినాడు. భూమి యావత్తూ అశ్వములతో, కాల్బలముతో వేటవాళ్ళ సింహనాదాలు నిండగా, రాజు బయలుదేరినాడు. అడవిలో పెద్దపులులు గర్జించగా కొండ గుహలు ప్రతిధ్వనించగా మహారాజు మహానందము పొందినాడు. ఏనుగులను చంపగలిగిన సింహములను అతడు కూల్చి వాటి గోళ్ళనుంచి రాలిన ముత్యాలను తన పరాక్రమబీజాలవలె భూమిమీద వెదజల్లి నాడు. జింకలు వంకరటింకరగా దూకుతూ అతని తోవకు అడ్డు వచ్చి నవి. వెంటనే రాజు బాణము వదిలి జింకను కొట్టినాడు. చాలాసేపు అతడు వేటాడి అలిసి సొలిసి ఉజ్జయినికి మరలినాడు. ఒక శిథిల దేవా లయములో ఇద్దరు పురుషులు గుసగుస లాడుకొంటున్నారు. బహుశః వాళ్ళు వేగులవాళ్ళు అయి ఉంటా రని రాజు తలచి, ప్రతీహారుని పంపి ఇద్దర్నీ కట్టించి చెరలో ఉంచ మని ఆజ్ఞ ఇచ్చినాడు. మర్నాడు రాజు

వాళ్ళను దర్బారుకు పిలిపించి "మీరెవరు? అంత సేపు రహస్యాలోచనలు చేస్తున్నారేమి? ఏమిటి రహస్యముగా మీరు మాట్లాడేది?" అని ప్రశ్నించినాడు. వాళ్లు అభయ మడిగినారు. అందులో పదుచువాడు ఇలా విన్నవించినాడు :

"రాజా! ఉన్నది ఉన్నట్టు చెపుతాను. ఈ ఉజ్జయినిలో కరభకు డనే బ్రాహ్మణుడు మహావీరు డైన కుమారుడు కలగవలె నని అగ్ని దేవుణ్ణి ఆరాధించగా, ఆయనకు నేను పుట్టినాను. మా నాన్నగారు కాలము చేయగా మాఅమ్మ సహగమనము చేసింది. నాకు చిన్న తనములో చదువు అంటింది. నన్ను కనిపెట్టి చూచేవాళ్ళు లేక, నేను ధర్మమార్గమును అతిక్రమించి యథేచ్ఛగా జూదమూ శస్త్ర విద్యలు నేర్చినాను. శిక్షణ లేని జీవితము విచ్చలవిడిగా ఉంటుంది. నూనూగు మీసాల వయసులో వేటకు వెళ్లి విల్లు ఎక్కుపెడుతున్నాను. అప్పుడే ఉజ్జయినినుంచి పెళ్ళికూతురు బండీలో పెళ్ళివారితో తరలిపోతున్నది. హఠాత్తుగా ఏనుగు మదమువల్ల గొలుసు తెంపుకొని ఎక్కణ్ణించో ఆ పెళ్ళికుమార్తె మీదికి వచ్చింది. పిల్లతో కూడా వచ్చే పెళ్ళివారు భయపడి పారిపోయినారు. ఆ అమ్మాయిని చూచి "అయ్యో! పెళ్లి కూతుర్ని వదిలి వెళ్ళారు పెళ్లివారు! ఈ సుందరిని రక్షించాలి. ఆపదలో ఉన్నవాళ్లను కాపాడని నాబతుకు ఎందుకు? నాపౌరుషము కాల్చనా!" అనుకొని నేను ఏనుగును ఎదిరించాను. ఆగజము నామీదికి వస్తున్నప్పుడు, ఆకన్య భయపడి నా కేసి చూస్తున్నది. నేను కొంతదూరము ఏనుగును ఆకర్షించుకుపోయి ఆకుల జొంపముతో ఉన్న చెట్టులో దాగినాను. వృక్షశాఖను ఏనుగ చూర్ణము చేసి వెళ్ళిపోయింది.

తర్వాత నేను ఆసుందరి దగ్గిరికి పోయి "ఏమమ్మా భయపడ్డావా!" అని అడిగినాను. ఆకన్య నన్ను చూచి కన్నుల నీరు నింపుతూ, సంతో షముతో అన్నది. "దుర్మార్గుని పా లయిన నాకు కుశల మెక్కడిది?

నన్ను కష్టాల్లో ఉంచి నాభర్త పిరికివండై పారిపోయినాడు. వాడునాకు భర్తకాడు. మృత్యువునుంచి రక్షించిన నీవే నాభర్తవు. అడుగో అతడు నాకర్లతో త్వరగా వస్తున్నాడు. నీవు మెల్లగా నావెనకనే రా. సందు దొరకగానే పారిపోదాము." నేను అందుకు అంగీకరించి "అందగత్తె తనంత తాను వలచి వచ్చినప్పటికీ పరస్త్రీ మన కెందుకు?" అని మళ్లీ ఆలోచించినాను. క్షణములో ఆసుందరిని రక్షించేనిమిత్తము ఆమె భర్త వచ్చినాడు. పెళ్ళివారంతా కలిసి నడుస్తున్నారు. పెళ్ళికూతురు ఇచ్చిన దారిబత్తెముతో నేను మారు దారిని వాళ్ళవెంట వెళ్ళినాను. పెళ్ళి కూతురు పెళ్ళికొడుకును మార్గములో తాకకుండా, గజభీతివల్ల పరుగెత్తితే శరీరము అలసిపోయిందని వంకపెట్టిందట. తరుణి ఫణామణితో హృదయాంతర విషజ్వాలతో ఉన్న పాము వలె అందరికీ అపకారము చేస్తుంది. క్రమేణా మేము పెళ్ళివారితో వాళ్ళ ఊరు వెళ్ళి వర్తకుల మని చెప్పినాము. ఆ పగటివేళ అందరమూ ఊరి వెలుపల దేవాలయములో ఉండగా ఈ బ్రాహ్మణమిత్రుడు నన్ను కలుసుకొన్నాడు. క్షణములో మాకు అన్యోన్య స్నేహానుబంధము ఏర్పడింది. ఇతనితో నారహస్యము అంతా పూసగుచ్చినట్టు చెప్పినాను. విని ఇతడు నిస్సందేహముగా "నెమ్మదిగా ఉండు. నీకోరిక సిద్ధిస్తుంది. అందుకు తగినఉపాయము ఉన్నది. ఈమెకు ఆడబిడ్డ ఉన్నది. అది నాతో రావడానికి సిద్ధముగా ఉంది. దాని సహాయమువల్ల నీఅభీష్టము నెరవేరుస్తాను" అని నాతో పలికినాడు. ఈవిప్రుడు వైశ్యవధువు ఆడబిడ్డదగ్గిరికివెళ్ళి నారహస్యమంతా చెప్పినాడు. మర్నాడు ఆ ఆడబిడ్డ సంకేతస్థానముఏర్పాటుచేసి పెళ్లికూతురిని దేవాలయములోకి తీసుకొని వచ్చింది. గుళ్ళో ఉన్న నాస్నేహితునికి ఆడబిడ్డ తన వదినెగారి వేషము వేసింది. ఆవేషముతో ఇతన్ని ఊళ్ళోకి తీసుకొని పోయి అన్నతో కూడా గృహప్రవేశము జరిపింది. ఆమె చేసిన ఉపాయ ప్రకారము నేను పెళ్ళి కుమార్తెకు పురుష వేషము వేసి

ఇక్కడికి తీసుకొని వచ్చాను. ఆరాత్రి అందరూ ఉత్సవములో మునిగి గాఢనిద్రలో ఉండగా ఆమె ఇతనితో లేచి వచ్చింది. ఎవరికంట పడకుండా ఈ బ్రాహ్మణమిత్రుడు ఆమెను తీసుకొని మధ్య మకాములు చేసి చివరకు నన్ను కలిసినాడు. ఇలా మేము ఇద్దరమూ తమంత వలచి వచ్చిన పడుచు భార్యల్ని సంపాదించినాము. నిర్భయముగా కాపురము చేయడానికి మాకు లోకభయము ఎక్కువగా ఉన్నది. చేసిన సాహసానికి మనస్సు నెమ్మదిగా ఎలా ఉంటుంది? ఉండడానికి బస, జీవయాత్రకు ధనార్జన మొదలైన విషయాలు మేము మాట్లాడుకొంటూ ఉండగా ఏలినవారు దూరాన్నుంచి మమ్మల్ని చూచి పిలిపించి బంధించి వేగులవాళ్ళ మని భ్రమపడి చెరలో ఉంచినారు. మహారాజా! ఏలిక ఆజ్ఞవల్ల మాసంగతి ఉన్నది ఉన్నట్లు విన్నవించుకొన్నాము. ఆటుపైన ఏలినవారి చిత్తము!"

విక్రమసింహుడు సంతోషించి "బాగా ఉంది. మీరు భయపడవద్దు. ఈ వూళ్ళోనే ఉండండి. మీకు ధనము కావలిస్తే ఇస్తాను." అని పలికి వాళ్ళకు సొమ్ము ఇచ్చినాడు. వాళ్ళు భార్యలతో రాజుదగ్గిర చిరకాలము సుఖముగా ఉన్నారు.

దేవీ! ఈప్రకారము పౌరుషములో కార్యములు నెరవేరిస్తే సంపదలు తుల తూగుతవి. పురుషకారము ఉన్న బుద్ధిమంతులను చూచి సంతోషపడి రాజులు అపారముగా ధనము ఇస్తారు. ఇలాగే పూర్వము చేసుకొన్న కర్మవిశేషమువల్ల ప్రస్తుతము సుఖదుఃఖాలు అనుభవిస్తూ ఉంటాము. అందుచేత స్వప్నములో ఆకాశమునుంచి నీగర్భములోకి వచ్చిన కాంతి ఏదో దేవతాసంబంధమైనది. కర్మవశాన ఆ కాంతి నీదేహములో ప్రవేశించినది. ఇలా భర్త చెప్పగా తారాదేవి గర్భిణియై చాలా సంతోషము అనుభవించింది.

తరంగము: ౨౮

కళింగసేనా జననము

తారాదత్త గర్భ భారముతో ఓపలేకుండా ఉంది. ఆమె ముఖము తెల్లనై చంద్రోదయానికి పూర్వ మున్న తూర్పు దిక్కు వలె ఉన్నది. ఆమె వెంటనే ఆడపిల్లను కన్నది. "అయ్యో, మొగపిల్లవాడు పుట్టలేదే" అన్నట్టు స్నేహముతో ఉన్న దీపకళికలు స్త్రీ శిశు కాంతి వల్ల వెలవెల పోయినవి. తండ్రి మగబిడ్డ పుట్టలే దని విచారించినాడు. ఆడపిల్ల పుడితే అంత విచార మెందుకో? కుమారుడే పుడితే ఆనందము మూర్తీభవిస్తుంది. మహారాజు మనస్సుకు ఉల్లాసము కలిగించుకోడానికి జిన ప్రతిమ లున్న విహారానికి వెళ్ళి సంఘములో కూర్చున్న సన్యాసిని చూచి అతని ధర్మబోధ విన్నాడు.

అర్థాన్ని దానము చేయడమే సంసారములో తపస్సు. అర్థదాత ప్రాణదాత. ప్రాణము అర్థములో నిలిచి ఉన్నది. బుద్ధదేవుడు దయా స్నిగ్ధహృదయముతో లోకకల్యాణానికి స్వార్థాన్ని తృణప్రాయము చేసినాడు. సమస్త భోగాలను త్యజించినాడు. సాధన చేసి బోధిసత్త్వుడైనాడు. శరీరము ఉన్నంత వరకూ జ్ఞాని ప్రాణిహితము కోసము కర్మ చేయవలె. అందుకు నిదర్శనము విను:

కృతపుత్రికల కథ

పూర్వము కృతమహారాజునకు ఏడుగురు అందమైన పుత్రికలు కలిగినారు. వాళ్లు పసితనములోనే ప్రపంచాన్ని విరక్తితో చూచి ఇల్లు వదిలి శ్మశానానికి వెళ్ళినారు. వాళ్లు పరిజనులతో ఇలా చెప్పినారు: "ఈజగత్తు నిస్సారము. శరీరము నశిస్తుంది. స్వప్నములో భాసించిన విషయాలు యథార్థము కానట్టు, శరీరముకూడా లేనిదే.

సంసారములో పరోపకారము ముఖ్యధర్మము. శరీరము ఉన్నందుకు సకలప్రాణికోటికి హితాన్ని చేస్తాము. ఈశరీరాన్ని శ్మశానములో మాంసము తినే జంతువులకు వదిలేస్తాము. చక్కని శరీర మయిన మాత్రాన ప్రయోజనము ఏ మున్నది? పూర్వము ఒక రాజపుత్రుడు అందగాడైనా విరాగియై సన్యసించినాడు. అతడు భిక్షకై ఒకవైశ్యుని గుమ్మము తొక్కగా, ఆఇంటావిడ రాజపుత్రుని చక్కదనము చూచి మనసులో ఉవ్విళ్ళూరింది. "సుకుమారుడవు. ఇంత కఠినవ్రతాన్ని అవలంబించావేమి? నీకన్నుల సొంపు చూచిన జవరాలు ధన్యురాలు. నీవు ఎవతెను చూస్తే ఆమె ధన్యురాలు!" అన్నది గృహిణి. అప్పుడు ఆభిక్షువు ఒకకన్ను ఊడబీకుకొని చేత బెట్టుకొని 'అమ్మాయీ, చూడు ఆకన్ను ఇలాంటిది. ఎంత రోతగా ఉందో చూడు. ఈరక్తమూ మాంసమూ చూడ శక్యమా? నీకు ఇష్టమైతే ఈకన్ను అట్టే పెట్టుకో. రెండవకన్ను కూడా ఇలాంటిదే. పోనీ గాని రెండు కళ్ళల్లో ఏది రమ్యముగా ఉంది?" అని పరీక్షించినాడు. ఆగృహిణికి విచారము కలిగి "అయ్యయ్యో! పనికి మాలిన దాన్ని! ఎంత పాపిష్ఠిదాన్ని! నీవు కళ్లు పెకలించుకొన్నావు. అయ్యో, నామూలాన ఎంతపని జరిగింది!" అని మథనపడింది. భిక్షురూపములో ఉన్న ఆరాజపుత్రుడు ఆమెను విచారపడవద్దనీ, తనకు మహోపకారము కలిగిందనీ చెప్పి, అందుకు నిదర్శనముగా కథ చెప్పినాడు:

యతి కథ

పూర్వము ఒక సన్న్యాసి వైరాగ్యాన్ని గట్టిపరుచుకోవలెనని గంగాతీరాన ఉన్న వనవాటిలో తపస్సు చేస్తూన్నప్పుడు, విధివశాన రాజొకడు అంతఃపురకాంతలతో అక్కడికి విహారార్థము వచ్చి మధువు అధికముగా పానము చేయడమువల్ల మత్తిల్లినాడు. రాణులు రాజు

చెంత ఉండక చాపల్యము కొద్దీ వన మంతా తిరిగి సమాధినిష్ఠా గరి ష్ఠుడై ఉన్న సన్యాసి చుట్టూ నిలువ బడి కుతూహలముతో అతన్ని చూస్తూన్నారు. ఈలోగా తెలివి వచ్చి రాజు రాణులకై వెతికి, మునీంద్రుని వద్ద నున్న తన భార్యలను చూచి, ఈర్ష్యపడి వెంటనే కత్తి దూసి సన్యాసిని కొట్టినాడు. కత్తిదెబ్బ పడినా ఆ ముని కోపగించక ప్రసన్నుడై ఉండగా ఒక దేవత ప్రత్యక్షమై "మహాత్మా! నీకు అపకారము చేసిన దుర్మార్గుణ్ణి చంపివేస్తాను. ఎవడు వాడు?" అని అడిగింది. ఆ ముని "దేవీ! అతడు నాకు ఉపకారి, అపకారి కాడు. అతని అనుగ్రహమువల్ల నేను క్షమాశీలాన్ని పొందినాను. నన్ను అతడు పరీక్ష చేసినాడు. నేను అతన్ని క్షమించాను. ఈ పరీక్ష లేకపోతే ఎవరిని నేను క్షమించడము! నశ్వర మైన ఈ దేహానికి కోప మనగా ఎటు వంటిది? ప్రియమునూ, అప్రియమునూ సమదృష్టితో చూచినప్పుడే క్షమ. అదే బ్రహ్మపదము." అని పలికేసరికి దేవత సంతోషపడి అతని గాయాలు మాన్పి అదృశ్యురా లైంది.

ఆ మునీంద్రుడు రాజును ఎలా ఉపకారిగా భావించాడో అలాగే ఓ తల్లీ, నీవు నాకు మహోపకారిణివిగా భావిస్తాను. ఆమె అతని పాదాల మ్రోల వాలింది. ఆభిక్షువు దేహమును రోసి తపస్సుకు వెళ్ళి నాడు. పడుచుతనములోకూడా దేహాభిమానము ఎందుకు ఉండాలి? దేహము ఉన్నందుకు పరోపకారము విముక్తిధర్మము. అందువల్ల మేము శ్మశానములో పాడు శరీరాన్ని ప్రాణిహితము కోసము పార వేస్తాము." ఆ ఏడుగురు రాజకన్యలూ సిద్ధి పొందినారు. ఇలాగే జ్ఞాను లకు శరీరము మీద మమకారము ఉండదు. దార పుత్రాదుల మీద మమకారము ఉండదు.

కళింగదత్తుడు బౌద్ధ విహారములో ధర్మప్రసన్నాలు వింటూ ఆ దిన మంతా గడిపి తన మందిరానికి వెళ్ళినాడు. అక్కడికి వెళ్ళగానే 'అయ్యో!

నా కుమారికి స్త్రీ శిశువు పుట్టిందే' అని మళ్ళీ విచారపడగా ఒక పెద్ద ఇంటి బ్రాహ్మణుడు ఇలా అన్నాడు: "రాజేంద్రా! ఆడపిల్ల పుట్టిందని అంత విచారిస్తా వేమి? కొడుకులకన్న కూతుళ్ళే నయం. ఇహపరాలకు మే లయినవాళ్ళు. కొడుకులు పుట్టి రాజ్యలోభమువల్ల తండ్రినే సంహారము చేస్తారు. కుంతి భోజుడు మొద లయిన రాజులు కొడుకులవల్ల బాధలు పడితే, దూర్వాసుడు రక్షించాడు. కన్యాదానమువల్ల వచ్చే ఫలము — ముఖ్యంగా పరలోక ఫలము — పుత్రునివల్ల రాదు గదా. అందుకు తార్కాణము విను :

సులోచన కథ

చిత్రకూటపర్వతముమీద అపరమన్మథు డనిపించే సుషేణ మహారాజు నందనవనముకన్న సుందరవనము వేయించి, దానిమధ్య దిగుడు బావి ఏర్పాటు చేసినాడు. రత్నాలతో ఉన్న బావిగట్టున తగినభార్య లే దని విచారముతో కూర్చున్నాడు. ఒకనాడు రంభ ఇంద్రభవనము నుంచి షికారుగా అతోవనేవచ్చి ఆరాజును చూచి "ఇతడు మన్మథుడా? అలా అయితే ఇతనిప్రేయసి రతీదేవి ఏది?" అనుకొని ఆకాశమునుంచి వనములోకి దిగి మానవరూపముతో అతనిపక్కకు వెళ్ళింది. రంభను చూచి రాజు ఆశ్చర్యపడి "ఈమె మనుష్యస్త్రీ కాదు. ఎవ రీ అందగత్తె? ఈమెపాదాలకు ధూళి అంటదే! రెప్పపాటు లేదే! దివ్యస్త్రీ వలె తోస్తున్నది. ఎవ రని ఈమెను అడిగితే వెంటనే వెళ్ళిపోతుంది. కారణ విశేషమువల్ల ఇక్కడికి వచ్చింది," అని తలచినాడు. ఆమె అతన్ని పలుకరించి కంఠాన్ని కౌగలించుకొన్నది. ఇద్దరూ ఇహలోకసుఖాలు కొంతకాలము అనుభవించినారు. రంభ కొన్నాళ్ళపాటు స్వర్గసీమను మరిచింది. ప్రేమ రమణీయమే కాని జన్మభూమికాదు గదా! రంభ

చెలికత్తె అయిన యక్షిణి ఆకాశమునుంచి బంగారపురాసులు వర్షించగా ఆరాజ్యము మేరుశిఖరాలతో నిండిన ఆకాశమువలె ఉన్నది.

కాలక్రమేణ రంభ గర్భిణియై సాటిలేని స్ఫురద్రూపిణి యైన శిశువును కన్నది. ఆమె రాజుతో "రాజన్! నాశాపము తీరింది. నన్ను రంభఅంటారు. నిన్ను చూచి వలచినాను. శిశువును కని నీకు వదిలి వెళ్ళిపోతున్నాను. ఈపిల్లను నీవు పువ్వుల్లో పెట్టి కాపాడు. దీనికి వివాహము సంప్రాప్తమైనప్పుడు మన ఇద్దరికీ స్వర్గములో సమావేశము సంభవిస్తుంది" అని పలికి వివశురాలై అదృశ్య మైనది. రంభ వెళ్ళగానే సుషేణుడు వియోగదుఃఖమువల్ల శరీరాన్ని వదలివేతా మనుకొన్నాడు. మంత్రులు "మేనక శకుంతలను కని వెళ్ళిపోగా విశ్వామిత్రుడు ప్రాణాలు వదల లేదు. అలాగే మీరూ ఉండండి" అని పలకినారు. రంభా సమాగమకారణ మయిన ఆబిడ్డను ఎత్తుకొని రాజు ఆపిల్ల కన్నుగవ చూచి సులోచన అని నామకరణము చేశాడు. ఆకన్యకు క్రమేణ వయసు వచ్చింది. ఒకనాడు ఆమె సుందరోద్యానములో విహారము చేస్తూ ఉండగా వత్సుడు అనే యువమౌని చూచి వలచినాడు. "ఎంత చక్కనిచుక్క! దీన్ని పొందని నాతపస్సు దండుగచేటు!" అని అతడు తలచినాడు. సులోచన అతన్ని చూచి భ్రమసి "ఎవ రితను? దండ కమండలాలు ధరించిన తపోధనుడు. చక్కగా ఉన్నాడే!" అని వ్యామోహపడి దగ్గిరికి వెళ్ళి నల్లకలువలవంటి తన చూపుల తోరణాలు అతనిమీద వేసి, నమస్కరించింది. అతడు వెంటనే ఆమెకు వివాహ ప్రాప్తి రస్తు! అని ఆశీర్వదించినాడు. అతని అందచందాలకు ఆమె సిగ్గు చితికింది. సులోచన శిరస్సు వంచి "ఇదే మీకోరిక అయితే, పరిహాసము కాకపోతే, మానాన్నగారిని మీరు యాచించండి. అప్పుడు నన్ను వివాహము చేసుకొందురుగాని," అన్నది. ఆ యువముని సులోచన వంశ ప్రతిష్ఠ తెలుసుకొని, ఆమె జనకు డైన సుషేణుని దగ్గిరికి

వెళ్ళి పిల్లను ఇమ్మని అడిగినాడు. యువముని తపస్సౌందర్యము ముఖము మీద ఉట్టి పడుతూ ఉండగా సుషేణుడు చూచి ఆతిథ్యము చేసి సత్కరించి "స్వామిన్! ఈకన్య నాకు రంభవల్ల కలిగింది. ఈకన్యకు మూడు ముళ్ళూ పడితే, స్వర్గములో నాకు రంభా సమాగమ మవుతుంది. ఈవిషయము రంభ నాకు చెప్పింది" అని పలికినాడు.

మునికుమారుడు క్షణము ఆలోచించినాడు.

'పూర్వము మేనక కుమార్తె ప్రమద్వరను సర్పదష్టను రురువు తన ఆయుర్దాయములో సగ మిచ్చి బతికించి వివాహము చేసుకోలేదా? త్రిశంకుణ్ణి విశ్వామిత్రుడు స్వర్గానికి పంపలేదూ? అలాగే నేనూ నా తపోధనాన్ని వెచ్చిస్తే ఈకార్యము సాధించలేనా?' అని అతడు తలచి 'ఈపని భారము కాదు' అని సమాధానము చెప్పినాడు. అతడు రాజసభలో సభాసదులందరూ వినవలె నని "దేవతలారా! ఈమహారాజు నా తపోభాగ మాత్రమున శరీరముతోనే రంభా సమాగమానికై స్వర్గలోకానికి పోవును గాక" అనేప్పటికి తథాస్తు అని దివ్యవాణి కూడా పలికింది. అప్పుడు సుషేణుడు తనకుమారిని అతని కిచ్చి నాకలోకానికి వెళ్ళి దివ్యత్వము పొంది ఇంద్రాజ్ఞవల్ల వచ్చిన రంభతో స్వర్గసుఖాల్లో మునిగి తేలుతున్నాడు.

రాజన్! ఇలా సుషేణుడు కన్యాదానము వల్ల కృతార్థు డైనాడు. మీవంటి గొప్పవారి ఇళ్ళల్లో దివ్యకన్యలు జన్మిస్తారు. ఈమె ఎవరో దివ్యాంగన. శాపభ్రష్టయై నీకూతురు అయింది. ఆడపిల్ల పుట్టిందని అంత విచారపడకు. ఇలాగా పెద్దఇంటి బ్రాహ్మణుని వల్ల కళింగదత్త మహారాజు గాథను విని నిశ్చింతగా ఉన్నాడు.

ఆయన కన్నులపండుగ కలుగ చేస్తున్న కుమార్తెకు కళింగసేన అని పేరు పెట్టినాడు. ఆపిల్ల దిన దిన ప్రవర్ధమాన మై చెలికత్తెలతో చెలిమి చేస్తూ, ఉద్యానవనాలలో రమణీయ ప్రాసాదాలలో తిరుగుతూ క్రీడా

రనములో సుఖముగా కాలము గడుపుతున్నది.

ఒకనాడు కళింగసేన మేడమీద ఆడుకొంటున్నప్పుడు మయాసురుని కుమారి సోమప్రభ గగన మార్గాన వెళుతూ చూచి ఇలా తలచింది: "ఎవ రీమె? చంద్రకళా? అయితే పగలు చంద్రకాంతి రాదే? రతీదేవి అయితే మన్మథుడేడీ? బహుశః ఈమె ఎవరో దివ్యకన్య. శాపవశాన రాజమందిరములో జన్మించింది. పూర్వజన్మలో ఈమెతో నాకు స్నేహము ఉండి ఉంటుంది. లేక పోతే ఈకన్యవిషయము నాకెందుకు? అకారణ స్నేహము నాలో ఉదయిస్తున్నది. ఈ స్నేహమే నిదర్శనము మా పూర్వజన్మ బంధాన్ని నిరూపించడానికి. ఈకన్యతో తిరిగి చెలిమి చేయాలి."

సోమప్రభ కళింగసేనకు కనబడకుండా గగనమునుంచి దిగి మానవాకారము ధరించి ఆమె దగ్గిరికి వెళ్ళింది. రాజపుత్రి సోమప్రభను చూచి "ఎవ రీ దివ్యాంగన? నాదగ్గిరికి వచ్చిందే? ఆహా ఏమి చక్కదనము! నిజముగా ఈమె నాకు తగిన చెలికత్తె" అని తలచి లేచి కౌగలించుకొన్నది. వంశము పేరు అడిగింది. సోమప్రభ సమస్తమూ వివరించి చెపుతా నన్నది. ఒక రొకరి చేతుల్లో చేతులు వేసుకొని ఒట్టు పెట్టుకొన్నారు. ఆఒట్టే స్నేహప్రతిజ్ఞ. సోమప్రభ "చెలీ! నీవు రాజకన్యవు. రాజపుత్రులతో చెలిమి చాలా కష్టము. చిన్న పొరపాటు సంభవిస్తే అమితముగా ఆగ్రహము వారికి వస్తుంది. ఇందుకు నిదర్శనము చెపుతున్నాను" అని కథ మొదలు పెట్టింది.

రాజపుత్ర వైశ్యపుత్రుల కథ

పుష్కరావతీ నగరములో గూఢసేన మహారాజుకు ఒక్కడే కుమారుడు. ఏకపుత్రుడు కావడము వల్ల తండ్రి కుమారుని గారాబముతో పెంచినాడు. కుర్రవాడు మహాగర్విష్ఠుడై మంచి చెడుగులు పాటించక

ఏది తోస్తే ఆపని చేస్తున్నాడు. తండ్రి కొడుకును నెత్తిన ఎక్కించు కొంటున్నాడు. ఆరాజపుత్రుడు వనములో విహరిస్తూ ఉండగా, బ్రహ్మ దత్తుడనే వైశ్యుని కుమారునితో స్నేహము కలిగింది. ఆఇద్దరికీ నేస్తము బాగా కలిసింది. రాజకుమారుడు ఏభోగము అనుభవిస్తే వైశ్యకుమా రుడు కూడా అది అనుభవించ వలసిందే. రాజపుత్రుడు వైశ్యకుమారు డికి ముందుగా వివాహ ముహూర్తము నిశ్చయించి, తన వివాహానికి తాను అహిచ్ఛత్రపురానికి ప్రయాణమై మిత్రుని కూడా తన ఏనుగు మీద ఎక్కించుకొని పరివారముతో సంధ్యవేళ ఇక్షుమతీ నదీతీరాన విడిసినాడు.

రాజకుమారుడు రాత్రి వెన్నెల్లో మధువు తాగి శయనించి దాది అడగగా కథ చెప్పబోయి, అలసతవల్ల మత్తుచేత నిద్రించినాడు. దాది కూడా నిద్రించింది. వైశ్యపుత్రుడు మాత్రము మైత్రిచేత మేలుకొని ఉండగా ఆకాశమునుంచి స్త్రీలవాక్కులు వినపడినవి: "ఈరాజపుత్రుడు ఈ పాపి, కథ చెప్పకుండా నిద్ర పోయినాడు. అందుచేత వీణ్ణి నేను శపి స్తాను. తెల్లవారగానే వీనికి హారము కనపడుతుంది. ఆహారాన్ని స్వీక రిస్తే వెంటనే మరణము తప్పదు." రెండవస్త్రీ వాక్కు: "దీన్ని తప్పించుకొంటే ఇతనికి మామిడిచెట్టు కనపడుతుంది. ఆ మామిడి పళ్ళు తింటే వెంటనే చనిపోతాడు." మూడవస్త్రీ పలికింది: "ఈ మర ణము తప్పించుకొంటే రాత్రి పడకగదిలో రాజపుత్రుడు ప్రవేశించి నూరు తుమ్ములు తుమ్మితే, ఎవరూ 'చిరం జీవ' అనకపోతే ఇతనికి చావు మూడిం దన్నమాట" మనము చెప్పుకొన్నమాటలు విని రాజ పుత్రుని ఎవరు కాపాడవలె నని ప్రయత్నిస్తారో వాళ్ళు కూడా మర ణిస్తారు." పిడుగువంటి ఆ మాటలు విని వైశ్యకుమారుడు రాజపుత్రుని మీది స్నేహముకొద్దీ "ఛీ! ఛీ! ఆరంభించినకథను ముగించకపోతే ఎంత చెరువు! దేవతలు ఇలాగే శపిస్తారు కాబోలు. నా మిత్రుడు రాజ

పుత్త్రుడు చనిపోతే నేను బతికి ఏమి లాభము? ఎలా గయినా ఇతన్ని యుక్తివల్ల రక్షించాలి. ఈ సంగతి ఇతనికి చెప్పను" అనుకొని వైశ్య పుత్రుడు ఆలోచిస్తూ రాత్రల్లా జాగారము చేసినాడు.

తెల్లవారింది. రాజకుమారుడు వైశ్యపుత్రునితో ప్రయాణమై పోతూ తోవలో హారాన్ని చూచి తీసుకోబోయినాడు. అప్పుడు వణి క్పుత్రుడు "మిత్రమా, ఈహారాన్ని తీసుకోవద్దు; ఇది మాయ. మాయ కాకపోతే హారము సైనికులకు ఎందుకు కనపడదు?" అని వారించినాడు. తర్వాత రాజసుతుడు మామిడిచెట్టు చూచి మామిడిపళ్ళు తినబోగా వైశ్యపుత్రుడు ఆటంక పరిచినాడు. మిత్రుణ్ణి రక్షించబోగా పెళ్ళికొడుకు మనసులో మథన పడుతూ మామగారి ఇంటికి వెళ్ళినాడు. అతడు గుమ్మములో కాలు పెట్టబోయే సమయములో మిత్త్రుడు వారించగా అతడు ఇవతలకు వచ్చినాడు. వెంటనే ఆఇల్లు కూలింది. వైశ్యపుత్రుడు ఎలా చెపితే అలా చేస్తున్నాడు పెళ్ళికొడుకు. రాత్రి రాజపుత్రుడు పెళ్ళికూతురితో పడకగదిలో ప్రవేశించినాడు. వైశ్యుడు శయ్యా గృహములో ఒకచోట దాగి రాజపుత్రుని రక్షించదలచినాడు. రాజ పుత్త్రుడు శయ్యమీద కూచుని నూరుసారులు తుమ్మగా వైశ్యుడు మెల్లగా 'చిరం జీవ' అంటూ సంతోషముతోబయటికి వచ్చినాడు. అతడు పోతూ ఉండగా రాజపుత్త్రుడు భార్యాసహితముగా చూచి, స్నేహాన్ని మరిచి కోపముకొద్దీ ద్వారికులను పిలిచి "ఈ పాపి నా అంతఃపురంలో ప్రవేశించినాడు. రేపుఉదయము ఇతన్ని శిక్షిస్తాను. అంతవరకూ బంధించండి." అని ఆజ్ఞాపించినాడు. వైశ్యపుత్రుడు ఆరాత్రి బంధనములో కాలము గడపి తెల్లవారగానే తాను వధ్యస్థానానికి పోగా రాజపురుషులంతో, "నన్ను మొదట రాజ పుత్రునిదగ్గరికి తీసుకొని పదండి. నేను అతన్ని కొన్నిసంగతులు అడగ వలె. తరువాత నన్ను చంపివేయ వచ్చును." అనిచెప్పినాడు. వారు రాజు

దగ్గిరికి వెళ్ళి వైశ్యుడు చెప్పినమాటలు విన్నవించగా అతడు అందుకు అంగీకరించినాడు. వైశ్యకుమారుడు వచ్చి యావద్వృత్తాంతమూనూ పూసగుచ్చినట్లు చెప్పినాడు. రాజపుత్త్రుడు తనను రక్షించిన మిత్రుని చెరనుంచి విడిపించి భార్యాసమేతముగా నిజనివాసానికి వెళ్ళినాడు.

ఈరీతిగా రాజసుతులు మత్తమాతంగములవలె తమ నియంతలనే చంపుతారు. వాళ్ళతోను బేతాళులతోనూ స్నేహ మేమిటి? ఉభయులూ నవ్వుతూ ప్రాణాలు తీస్తారు. అందువల్ల రాజపుత్రీ, నీవు నా స్నేహాలతను తుంచి వెయ్యకు.'' అని సోమప్రభ చెప్పగా కళింగసేన విని నెయ్యముతో ఇలా పలికింది: "సఖీ! వీళ్లు పిశాచాలు గాని రాజపుత్త్రులు కారు. నీకు ఉదాహరణముగా కథ చెప్పుతాను:

పిశాచదుర్గ్రహ కథ

పూర్వము యజ్ఞస్థల మనే అగ్రహారములో పేదబ్రాహ్మణుడు ఉండేవాడు. ఒకనాడు అతడువంటకర్రకై అరణ్యానికి వెళ్ళినాడు. గొడ్డలితో అతడు ఒకపెట్టు పెట్టగా చితుకు ఎగిరి అతనిపిక్కలో గుచ్చుకొన్నది. వెంటనే పిక్కకు గాయమై రక్తము కారగా అతడు మూర్ఛపోయినాడు. ఎవడో అతన్ని చూచి ఆనవాలు పట్టి ఇంటికి మోసి తెచ్చినాడు. భార్య కన్నీరు మున్నీరుగా ఏడ్చి అతనిగాయాన్ని శుభ్రపరిచి కట్టు కట్టింది. ఎంత వైద్యము చేసినా గాయము మానక కోతి పుండు బ్రహ్మరాక్షసి అయింది. నాడీవ్రణముగా పరిణమించడమువల్ల అతడు అసువులమీద ఆశ వదలుకొని ఆత్మహత్యకు ఒడంబడగా, అతనిహితమును కోరినమిత్రుడు "నా స్నేహితుడు యజ్ఞదత్తుడు మింగబోతే మెతుకులేక బాధపడి పిశాచసాధన చేసి పైసా గడించి, ఆమంత్రాన్ని నాకూ చెప్పినాడు. నీవుకూడా పిశాచాన్ని సాధించు. నీవ్రణము నయ మవుతుంది.'' అని సలహా చెప్పి మంత్రోపదేశము చేసి,

మంత్రవిధానముకూడా వివరించినాడు: "నాలుగోజామున లేచి తల విరియపోసుకొని, దిస మొలగా, రెండుపిడికిళ్లలో బియ్యము పట్టుకొని జపము చేస్తూ నాలుగువీధులూ కలిసేకూడలికి వెళ్ళు. అక్కడ ఆ రెండు గుప్పిళ్లబియ్యమూ ఉంచి మౌనంగా ఇంటికి రా. వెనక్కు తిరిగి చూడకు. ఈరీతిగా పిశాచము నీకు కనపడేదాకా నడుచుకోవాలి. ఆపిశాచము నీవ్యాధిని పోగొట్టుతాను అని స్పష్టముగా పలుకుతుంది. ఆమాట లంగీకరించు. నీరోగము నయ మవుతుంది." ఆవిప్రుడు అలాగే చేసినాడు. అప్పుడు పిశాచము వశ్యమై హిమాలయపర్వతాలనుంచి ఓషధులను తెచ్చి అతనివిషపుకురుపును మాన్పి "నాకు మరొకవ్రణాన్ని కూడా చూపు. దాన్నికూడా కుదిరిస్తాను. అలా చెయ్యకపోతే నీఅంతు చూస్తాను." అని అతన్ని పీడించింది. అతడు భయపడి చావుతప్పి కన్ను లొట్టపోయి, బతికితే బలుసాకు తినవచ్చని "ఏడురోజుల్లో నీకు రెండోవ్రణము నాశరీరముమీద చూపిస్తాను" అని చెప్పి వెళ్ళినాడు.

ఇలా అని అశ్లీలము చెప్పడానికి సిగ్గుపడి కళింగసేన క్షణం నిదానించి మళ్ళీ సోమప్రభతో చెప్పుతున్నది: "అతనికి రెండోవ్రణము దొరక్క బెంగపడి ఉండగా ఇల్లు పట్టిన కూతురు సంగతి యావత్తు ఆకళింపు చేసుకొని "నేను ఆ పిశాచాన్ని వశ్యము చేసుకుంటాను. దాన్ని వంచిస్తాను. నీవు పోయి దానితో 'నాకూతురికి వ్రణము లేచింది. పోగొట్టు' మని అడుగు." అన్నది. బ్రాహ్మణుడు పిశాచముతో చెప్పి దాన్ని కుమార్తెదగ్గిరికి తీసుకొని వచ్చినాడు. దానికి ఆమె ఏకాంతములో తన వరాంగమును చూపి "స్నేహితుడా! నాకు ఈవ్రణాన్ని కుదర్చవా?" అని వేడుకోగా, ఏకోశానా తెలివితేటలు లేని ఆపిశాచము ఆమె వరాంగమునకు పిండి పూసి కట్టు వేసి మాన్పలేక విసిగింది. ఆదయ్యము ఆమె పిక్కలను తన బుజాలమీద ఉంచుకొని ఇది ఎందుకు కుదరదో చూడా మని వరాంగాన్ని చూడగా దానికింద పాయువ్రణము

కనపడింది. అది చూచి హడిలిపోయి 'ఒకవ్రణము కుదరక పూర్వమే మరొకవ్రణము పుడుతున్నదే! కష్టాలు వెంటవెంటనే వస్తవని అంటారు — ' అని ఆలోచిస్తూ ప్రయత్నము నిష్ఫలము కావడము చూచి, ఈబంధము తనమెడకి చుట్టుకొంటుం దని వెరిచి, ఆమూాఢ పిశాచము తెగతెంపులు చేసుకొని అక్కణ్ణించి పారిపోయింది.

ఈరీతిగా ఆబ్రాహ్మణవితంతువు తండ్రిని రక్షించేనిమిత్తము పిశాచాన్ని వంచించింది. బాలు రయినరాజపుత్రులూ సాధించి అనర్థమే చేస్తారు. బుద్ధి ఉపయోగించి అపాయము తప్పించుకోవలె. కులాంగన లయినరాజకుమార్తెలు ఇలాంటివా రని ఎక్కడా మనము విని ఉండలేదు. అందుచేత చెలీ, నాస్నేహాన్నిగురించి నీవు మరోమాదిరిగా భావించకు.

కళింగసేనవల్ల ఈకథ విని సోమప్రభ సంతోషపడి "చెలీ, మా యిల్లు ఇక్కడికి అరవై యోజనాలు. సంజవేళ కావచ్చింది. చాలాసేపు ఉన్నాను. వెళ్లివస్తాను" అని చెప్పి, తిరిగి తనరాకను కోరిన కళింగసేన దగ్గిర సెలవుపుచ్చుకుని గగనమార్గాన తనగృహానికి వెళ్ళింది. ఆ అద్భుతము అంతా కని కళింగసేన ఇలా తలచింది : 'ఈచెలి ఎవరు? సిద్ధాంగనా? అప్సరసా? విద్యాధరి అయి ఉంటుందా? గగనమార్గాన సంచరిస్తున్నది. కనుక దివ్యాంగన అయి వుంటుంది. దివ్యాంగనలు మానవస్త్రీలతో చెలిమి చేస్తారట. అరుంధతి పృథుచక్రవర్తి కుమార్తెతో స్నేహము చెయ్యలేదా! నేను ధన్యురాలను. నా పూర్వపుణ్యమువల్ల ఈదివ్యాంగనాస్నేహము లభించింది. రేపు ఆ దేవత రాగానే వంశమూ, పేరూ యుక్తిగా అడిగి తెలుసుకొంటాను."
కళింగసేన ఆలోచనతో రాత్రి జాగరణము చేసింది. సోమప్రభ కళింగసేనను చూడవలె నని ఉవ్విళ్ళూరుతూ ఆరాత్రి గడిపింది.

మర్నాడు ఉదయము సోమప్రభ కళింగసేనకు ఉల్లాసము కలిగించడానికి బరిణె తెచ్చి ఇవ్వగా, అందులో కొయ్యతో చేసిన జంత్రపు బొమ్మలు చాలా ఉన్నవి. కళింగసేన ఆమెనుచూచి ఆనందబాష్పాలు కురిపిస్తూ లేచి, కంఠాలింగనము చేసి, తనవక్కనే కూర్చోబెట్టుకొని "మనకేమో జన్మాంతర స్నేహానుబంధము ఉన్నట్టున్నది. నీకు తెలిస్తే చెప్పు" అని అడిగింది. అప్పుడు సోమప్రభ "నాకు పూర్వజన్మజ్ఞానము లేదు. మునీంద్రులకుకూడా పూర్వజ్ఞానము ఉండడము అసంభవము. కొందరికి పూర్వజన్మజ్ఞానము ఉంటుంది." అన్నది. కళింగసేన ఏకాంతములో "చెలీ, చెప్పమ్మా! ఏవంశంలో జన్మించావమ్మా? సులక్షణా? నీపే రేమిటి? ఈబరిణె ఏమిటి? ఇందులో ఏ ముంది?" అని ప్రశ్నపైన ప్రశ్న గుక్క తిప్పుకోకుండా కురిపించింది. సోమప్రభ క్రమముగా నిజవృత్తాంతము చెపుతున్నది.

మూడులోకాలలో మయు డనే ప్రసిద్ధ రాక్షసుడు ఉన్నాడు. అతడు రాక్షసత్వాన్ని వదిలి హరిశరణను పొంది అభయము పొంది ఇంద్రుని సభ నిర్మించినాడు. రాక్షసులు మయుడు దేవపక్షపాతి అని కోపగించినారు. మయుడు రాక్షసులకు అగమ్యము మాయామయము ఐన మహామందిరము వింధ్యపర్వతాలలో నిర్మించినాడు. ఆ మయునికి మేమిద్దరము కుమార్తెలము. మాపెద్దక్కయ్య బ్రహ్మచారిణి. దానిపేరు స్వయంప్రభ. అది పుట్టింట్లోనే ఉన్నది. నేను సోమప్రభ అనే రెండో కుమార్తెను. నాభర్త నలకూబరుడు. మాతండ్రి నాకు మాయాయంత్రాలు చాలా నేర్పినాడు. యంత్రాలతో నిండిన బరిణెను ప్రీతితో నీకై తీసుకొని వచ్చినాను." అంటూ బరిణె తెరిచి బొమ్మల్ని చూపింది. బిరడా తీసేసరికి ఒకటి గగనానికి ఎగిరి ఆమెఆజ్ఞవల్ల శీఘ్రమే పుష్పమాల తీసుకొని వచ్చింది. ఒకటి అలాగే మంచినీళ్ళు తెచ్చింది.

ఒకటి నృత్యము చేసింది. ఒకటి కథ చెప్పింది. కొంతకాలము ఈరీతిగా సోమప్రభ బరిణెవల్ల కళింగసేనకు ఉల్లాసము కలిగించి ఆమెదగ్గిర సెలవు తీసుకొని గగనమార్గాన నిజనివాసానికి వెళ్ళింది.

కళింగసేన బరిణెవల్ల ఆశ్చర్యపడి ఆకలి బొత్తిగా మరిచిపోయింది. ఆమెతల్లి కూతురికి జబ్బు చేసిం దేమో ననీ రెండుమెతుకులు ముట్టుకో లేదని భయపడగా ఆనందుడు అనేవైద్యుడు, 'కళింగసేనకు ఏవ్యాధీ లేదు ; నిక్షేపములాగ ఉంది ; ముఖము ఎలా సవ్వుతో ఉట్టిపడు తున్నదో కళ్ళే చెపుతున్న' వని అన్నాడు. కుమార్తెకు కలిగిన సంతో షాతిశయాన్ని తల్లి అడిగి తెలుసుకొన్నది. కుమారి తనకు ఇష్ట మైనంతమాత్రమే తిన్నది. మర్నాడు సోమప్రభ వచ్చి విషయమంతా తెలుసుకొని రహస్యముగా కళింగసేనతో "నేను మనస్నేహ విష యాన్ని పాటించి, భర్తదగ్గిర సెలవు పుచ్చుకొని ప్రతిరోజూ ఇక్కడికి రా దలచినాను. మీ జననీజనకుల అనుజ్ఞ తీసుకో. మన మిద్దరమూ యథేచ్ఛగా విహరిద్దాము" అన్నది. కళింగసేన ఆమెచెయ్యి పట్టుకొని తల్లితండ్రుల దగ్గిరికి తీసుకొని వెళ్ళి పేరూ వంశమూ చెప్పి వాళ్ళకు పరిచయము చేసింది.

ఆమెను చూచి ఆదంపతులు సంతోషపడి, సుతాస్నేహమువల్ల ఆమెను గౌరవించి "అమ్మాయీ, ఈకళింగసేనను నీచేతుల్లో పెట్టాము. ఇక మీయిష్టము వచ్చినట్లు ఉండండి" అన్నారు.

ఆ చెలులు ఇద్దరూ మహారాజు కట్టించిన విహారములో విహారానికి వెళ్ళినారు. సోమప్రభ బరిణె తెరిచి అందులోనుంచి యంత్రయక్షుని పైకి తీసి బుద్ధదేవునిపూజకై కావలసిన సామగ్రిని తె మ్మని పంపింది. వాడు చాలాదూరము వెళ్ళి ముత్యాలు, రత్నాలు బంగారు తామర పూవులు తీసుకొనిరాగా వాడిచేతనే పూజచేయించి అక్కడికివచ్చిన బౌద్ధ భిక్షువులను ఆశ్చర్యపెట్టింది. ఆసంగతి విని రాజు రాణి యంత్రచేష్టితాన్ని

గురించి సోమప్రభను అడిగినారు. సోమప్రభ ఇలా చెప్పింది: "రాజన్! మా తండ్రి పూర్వము మాయ యంత్రాలనూ సృష్టించినాడు. ఈ జగత్తు మాదిరిగా యంత్రాలుకూడా పంచభూతాత్మకము. వాటి స్వరూపము విను. పృథివీప్రధానయంత్రము ద్వారాదులను మూస్తుంది. అది మూస్తే దాన్ని అన్యులు తెరవలేరు. జలయంత్రమువల్ల రూపము సజీవముగా కనపడుతుంది. తేజోమయ యంత్రము జ్వాలను కక్కుతుంది. వాతయంత్రము రాకపోకలను కల్పిస్తుంది. ఆకాశయంత్రము శబ్దాన్ని వ్యక్తము చేస్తుంది. ఇవన్నీ మా నాన్న దగ్గిర నేర్చుకొన్నాను. అమృతరక్షక మయిన చక్రయంత్రము మా నాన్నకు మాత్రమే తెలుసును." ఆమె ఇలా అంటూ ఉండగా 'ఔను ఔను' అన్నట్లు మధ్యాహ్నశంఖాలు మోగినవి.

సోమప్రభ రాజుతో "మీ కుమారి కళింగసేన నాతో విందు ఆరగిస్తుంది" అని చెప్పి అనుజ్ఞ తీసుకొని యంత్రవిమానము ఎక్కి గగనమార్గాన ప్రయాణము చేసి పుట్టింటికీ, అక్కగారింటికీ కళింగసేనను వెంట బెట్టుకొని వెళ్ళింది. అప్పుడు స్వయంప్రభాదేవి బ్రహ్మచారిణియై చేతులో తావళము తిప్పుతూ ఉండగా కళింగసేన చూచి ఆమెకు పాదాభివందనము చేసింది. సోమప్రభవల్ల స్వయంప్రభ కళింగసేన సంగతి గ్రహించి పళ్ళూ ఫలాలతో ఆమెను సత్కరించింది. సోమప్రభ కళింగసేనతో "సఖీ! పద్మానికి మంచుజడి సోకితే ముసలితనము వస్తుంది. ఈ ఫలాలు నీవు రుచి చూస్తే నీకు నిత్యయౌవనము ఉంటుంది. స్నేహపూర్వకంగా ఇందుకోసమే నిన్ను ఇక్కడికి తీసుకొని వచ్చాను" అన్నది. కళింగసేన ఆత్రంగా ఆపళ్ళు తిన్న వెంటనే అమృతవృష్టిలో తల మున్కలైనట్లు అయింది. ఆమె కౌతుకముతో మయనిర్మిత మాయోద్యానములో తామరపువ్వులతో తీయనిపళ్ళతో ఉన్న సరస్సులనూ, మణిమయ స్తంభాలనూ, గోడ లేనిచోట గోడ ఉన్నట్లు నీరులేనిచోట

నీ రున్నట్లు భ్రమిస్తూ ఆశ్చర్యపడి చూచి స్వయంప్రభా దేవి వద్ద సెలవు తీసుకొని సోమప్రభతో గగనమార్గాన ప్రయాణముచేసి తక్ష శిలానగరము చేరింది. కళింగసేన చూచిన దంతా తల్లిదండ్రులకు చెప్పింది. వారు సంతోషపడ్డారు.

ఈ రీతిగా సోమప్రభా కళింగసేనల స్నేహము దినదిన ప్రవర్ధమాన మవుతూ ఉండగా ఒకనాడు సోమప్రభ కళింగసేనతో "నీకు వివాహము అయ్యేవరకూ నీతో స్నేహము. నీకు భర్త రాగానే నీయింటి గుమ్మము తొక్కను. స్నేహితురాలి భర్తను చూడరాదు. తోడేలు మేకలమాదిరి, అత్త కోడల్ని భక్షిస్తుంది.

కీర్తిసేన కథ

పాటలీపుత్రములో ధనపాలితు డనే వర్తకునికి కీర్తిసేన అనే కుమార్తె ఉన్నది. తండ్రికి కూతురిమీద అమితప్రీతి. అతడు కుమారిని మగధదేశములో మహాధనవంతు డయిన దేవసేను డనే వానికి ఇచ్చి నాడు. దేవసేనుకి తండ్రిలేడు. అతడు ఇంట్లో లేనప్పుడు అత్త కోడలిని రాచి రంపాన పెడుతూ ఉన్నప్పటికీ ఆమె పల్లెత్తు మాట అనక భర్తకు తెలియనీయ కుండా ఉన్నది. ఒకప్పుడు దేవసేనుడు బేరసారాలకు వలభీ నగరానికి వెళ్ళబోతున్నప్పుడు భార్య అతనితో "ఆర్యపుత్రా, మీతో నేను పల్లెత్తుమాట చెప్పలేదు. అత్తగారు నన్ను పీడిస్తున్నది. మీరు దగ్గిర లేకపోతే నాగతి ఏమవుతుందో!" అనగా అతడు ఆశ్చర్యపడి తల్లి దగ్గిరికి వెళ్ళి నమస్కరించి "అమ్మా, కీర్తిసేనను నీదగ్గిర ఉంచి దేశాంతరము పోతున్నాను. ఇది పెద్దయింటి పిల్ల. దీన్ని కొంచెము కనిపెట్టి చూడు." అన్నాడు. అత్త కోడలిని పిలిచి కుమారునితో "దీన్ని నేను రాచి రంపాన పెట్టలేదు. నీతో నామీద చిలవలూ పలవలూ కల్పించి చెప్పి వేరింటికాపరము పెడదామని నీభార్య యత్నిస్తున్నది. ఏమాటకు

ఆమాట, నాయనా! నాకు మీాఇద్దరూ సమానులే" అన్నది. దేవ సేనుడు శాంతంగా విన్నాడు. కీర్తి సేన ఆశ్చర్యముతో నవ్వి ఊరుకొన్నది. మర్నాడు దేవసేనుడు వలభీనగరానికి తరలినాడు.

కీర్తి సేన భర్తృవియోగములో బాధ పడుతున్నప్పుడు అత్త ఆమెను దిగంబరను చేసి "పాపాత్మురాలా! నా కొడుకునూ నన్నూ వేరుచేదా మనుకొంటున్నావా? మాావాణ్ణి హరించేదా మనుకొన్నావా?" అని ఆమెజడ పట్టి తన్ని కొట్టి కరిచి నానాహింసలూ పెట్టి నేల మాళిగలో పడవేసింది. అత్త నేలకొట్టులో ఉన్న బంగారము తీసివేసి కోడలిని అందులో పెట్టి గడియ పెట్టింది. ప్రతిరోజూ సాయంకాలము కీర్తి సేనకు మూకుటిలో ఆహారము పెట్టి అత్త పంపుతున్నది. ఆమె కుమారునితో కోడలు స్వయంగా చనిపోయిం దని చెప్పదలచు కొన్నది. కీర్తి సేన చీకటికొట్లో కన్నీరు మున్నీరుగా ఏడుస్తూ ఆలోచన చేసింది: "భర్త ధనవంతుడు. పుట్టింటివారు గొప్పవారు. నానడవడిలో ఏదోషమూ లేదు. అత్తవల్ల ఇంత అవస్థపట్టింది. ఛీ! ఈఆడబతుకు ఎంత నికృష్టము!" ఇంతలో కీర్తి సేనకు తవ్వుగోల దొరికింది. వెంటనే ఆమె సొరంగము తవ్వసాగింది. తవ్వగా తవ్వగా ఆ సురంగము దైవవశాన తన పడకగదిలోకే వెళ్ళింది. ఆ గదిలో తన ప్రాక్తన ధర్మమువలె దీపము వెలుగుతూ ఉండగా కీర్తి సేన ఇల్లంతా వెతికి తన చీరెలు, నగలు నాణెములూ బంగారమూ తీసుకొని తెల్లవారుజామున రహస్యముగా వెళ్ళిపోయింది. ఆమె ఊరివెలుపలకు వెళ్ళి "ఈఅత్త పెట్టే ఆరడి ఎవరితో చెప్పుకోను! పుట్టింటికి పోతే గౌరవముగా ఉండదు. లోకులు నిందిస్తారు. యుక్తివల్ల నా భర్తదగ్గిరకే వెళ్లుతాను. సతికి పతి గతి కదా!" అని ఆలోచించింది.

చెరువులో కీర్తిసేన స్నానము చేసి రాజపుత్రవేషము ధరించి బజారులో కొంచెముకొంచెము బంగారముఅమ్మి డబ్బు చేసుకొని కోమటి

యింటఆరోజు బసచేసింది. మర్నాడు సముద్రదత్తు డనే వర్తకుడు వలభీ నగరానికి ప్రయాణ మవుతూ ఉండగా అతన్ని మంచిచేసుకొని ఆమె కూడా ప్రయాణ మైనది. ఆమె అతనితో "అయ్యా, నేను దాయాదుల పోరు పడలేక నీతో వలభీనగరము వస్తున్నాను." అన్నది. ఇద్దరూ అటవీమార్గాన ప్రయాణము చేసి ఒకచోట విడియగా నక్క ఊళ పెట్టింది; దానిఅర్థ మెరిగినవర్తకసంఘము దొంగలరాకకు భయపడి రక్షకులు ఆయుధపాణులై సిద్ధముగా ఉన్నారు. చీకటిపడుతూ ఉండగా కీర్తిసేన పురుషవేషములో ఉన్నతనను చూచుకొని "అత్త చేసిన ఆరడి నన్ను ఇక్కడికి తరుముకొని వచ్చింది. అత్త నన్ను మృత్యుదేవతవలె భక్షించింది. నేలకొట్టులో గిలగిలలాడి ప్రాణాపాయము తప్పించుకొన్నాను. దొంగలు నన్ను ఎత్తుకొనిపోతే నాఅత్త 'కోడలు ఎవరితోనో లేచిపోయింది' అని అపవాదు వేయకుండా ఉండదు. నావస్త్రాన్ని ఎవరయినా లాగితే స్త్రీ నని తెలుసుకొంటారు. నడవడి ముఖ్యము. నన్ను నేను కాపాడుకొంటాను. ఈ వర్తకుడు దొంగలచేతిలో చిక్కినా, మిత్రధర్మము కన్న పతివ్రతా ధర్మమే ప్రధానము" అని ఆలోచించుకొని గోతిలో దాగి పైన ఆకు అలము కప్పుకొన్నది.

దొంగలు సముద్రదత్తునీ అతని అనుచరులనూ దోచుకొని పోయినారు. విధివిలాసమువల్ల కీర్తిసేన ఆ కోలాహలము విని సజీవగా ఉన్నది. తెల్లవారగానే ఆమె గోతిలోనుంచి పైకి వచ్చింది. ఆ నిర్జన వనములో సింహము ఎదురైనా ఆమెను ఏమీ చేయలేదు. ఎవరో మునీంద్రుడు కీర్తిసేనవిషయ మంతా గ్రహించి ఆమెకు కమండలూదకము ఇచ్చి దారి చూపి అంతర్ధాను డైనాడు. ఆ కమండలు జలమువల్ల ఆమెకు దాహముతీరగా, సంజవేళదాకా నడిచి, వృక్షాగ్రమెక్కి, విశాల మైన తొర్రలో ప్రవేశించి ద్వారానికి కొయ్య అడ్డు పెట్టింది.

చీకటి పడగానే కీర్తిసేన తలుపుసందులోనుంచి చూస్తూ ఉండగా

రాక్షసి తన పిల్లలతో వచ్చింది. ఆమె "ఇతరాపదలు దాటినాను. ఈ రోజు ఈ రాక్షసి నన్ను తినేస్తుంది" అని భయపడుతూ ఉండగా, రాక్షసి కుమారులతో చెట్టు ఎక్కింది. పిల్లలంతా "మాకు తినడానికి ఏ మయినా పెట్టు" అని గోల చేయసాగినారు. "అయ్యో, పిల్లలూ! తినడానికి తిండి లేదు. శ్మశానానికి పోతే తిండి దొరకలేదు. ఢాకినీ గణమును అర్థించాను. వాళ్ళు నా కేమీ ఇవ్వలేదు. నన్ను చూచి భైరవుడు అన్నాడు: "భయంకరీ! గొప్ప ఇంటిదానివి. ఖరదూషణ వంశములో పుట్టినదానివి - ఈ వసుదత్త పురములో వసుదత్తు డనే మహాధార్మిక ప్రభువు ఈ వనాన్ని రక్షిస్తున్నాడు. అతడే సుంకము పుచ్చుకోడము. దొంగలను దండన చేస్తాడు. ఆ రాజు వేటబడలికవల్ల నిద్రపోతూఉంటే, చెవిలో పాము ప్రవేశించి క్రమేణ అతని తలలో పిల్లలిని పెట్టింది." ఆ వ్యాధివల్ల రాజు శుష్కించినాడు. వైద్యులకు రోగము ఎటువంటిదో తెలియలేదు. అతనికి చావు మూడింది. అప్పుడు అతని మాంసాన్ని మాయవల్ల తినవచ్చును. నీకు ఆరుమాసాల వరకూ సరిపోతుంది." ఈ రీతిగా భైరవుడుకూడా సందేహించి, చాలా కాలానికి నెరవేరే ఏర్పాటు చేసినాడు. పిల్లలూ! నేను మాత్రము ఏమి చేస్తాను?" అన్నది రాక్షసి.

అప్పుడు పిల్లలు "అమ్మా! ఎవ రయినా ఆ రోగము ఎరిగి కుదిర్స్తే పూర్తిగా నయమై అతనుబతుకుతాడా?" అని అడిగారు. "రోగము కుదిరితే బతుకుతాడు. ఆ జబ్బును ఇలా కుదర్చాలి. వేడినేతితో తలంటి, నడిఎండలో కూర్చోబెట్టి, చెవిలో వెదురు గొట్టాన్ని ఉంచి, దాని రెండో చివరను చన్నీళ్ళ కుండమీద, మూకుడు నడుమ రంధ్రములో ఉంచవలె. ఆ ఎండ వేడికి పాములు అలిసిపోయి ఆ గొట్టము ద్వారా చల్లదనానికి ఆ చన్నీటి కుండలో పడతవి. ఇదే ఆ రోగానికిచికిత్స" అని తల్లి చెప్పింది.

కీర్తిసేన విని ఇలా తలచింది. "ఈఆపద తప్పితే నేను యుక్తితో రాజును బతికిస్తాను. ఈఅడివినే తనపెత్తనములో ఉంచుకొన్నాడు. వన్ను వసూలు చేసేవాడు. ప్రయాణసౌకర్యము ఉండడమువల్ల వర్తకులు అంతా ఈదారినే వస్తారు. సముద్రసేనుడుకూడా అలాగే చెప్పాడు. నాభర్తకూడా ఈదారినే వస్తాడు. అందుచేత వసుదత్తపురమునకు వెళ్ళి రాజును బతికించి పతిరాకకై ఎదురు చూస్తూ ఉంటాను." ఈఆలోచనతో ఆమె రాత్రల్లా గడిపింది. తెల్లవారింది. రాక్షసులు వెళ్ళిపోయినారు. ఆమె చెట్టుతొర్రనుంచి బైటికి వచ్చి, పురుషవేషముతో అరణ్యమధ్యాన నడుస్తూ, మధ్యాహ్నవేళ గొల్లవాణ్ణి చూచింది. వాడు ఆమె చక్కదనానికి ముగ్ధుడై మనసు కరగగా "ఇదేమి చోటు? చెప్పు" అనడిగింది. గొల్ల "ఈఅడివి వసుదత్త మహారాజులుంగారిది. ఈ కనపడేది వసుదత్తపురము. మహారాజు వ్యాధివల్ల చనిపోవడానికి సిద్ధముగా ఉన్నాడు." అన్నాడు. కీర్తిసేన "నన్ను రాజుదగ్గిరికి తీసుకొని వెళ్ళండి. నేను చికిత్స చేస్తాను" అన్నది. గోపాలుడు "నాతో రా." అని ఇద్దరూ కలిసి వెళ్ళినారు. గోపకుడు పురుషవేషములో ఉన్న కీర్తిసేనను ప్రతీహారునికి అప్పగించినాడు.

వెంటనే ప్రతీహారుడు రాజుకు విన్నవించి అనుమతిపొంది ఆ పతిప్రతను రాజుదగ్గిరికి తీసుకొని పోయినాడు. రాజు ఆమె అందచందాలను చూచి తనరోగము నయము మవుతుం దని తలచినాడు. మనసు హితమునూ, అహితమునూకూడా చెప్పగలదు. అతడు ఆమెతో అన్నాడు: "కల్యాణీ! నారోగాన్ని కుదిరిస్తే నీకు అర్ధరాజ్యాన్ని ఇచ్చివేస్తాను. స్వప్నములో స్త్రీ నావీపుమీదనుంచి నల్లకంబళి తీసివేసింది. అందుచేత నిశ్చయముగా నీవు రోగం నయము చేయగలవు."

కీర్తిసేన "రాజన్! పగలు గడిచిపోయింది. రేపు మీవ్యాధి కుదురుస్తాను. అధైర్యము వద్దు ప్రభూ" అని చెప్పి రాజు శిరస్సుకు

ఆవునేయి రాయించింది. దానితో అతనికి హాయిగా నిద్ర పట్టింది. బాధ తగ్గింది. అక్కడ ఉన్నవా రందరూ 'ఇత నెవరో దేవుడు. మా పుణ్యమువల్ల వైద్యరూపముగా వచ్చినాడు." అని ఆమెను ప్రశంసించినారు. ఆమెకు సకలోపచారములూ జరిగినవి.

కీర్తిసేన మర్నాడు మధ్యాహ్నవేళ రాణులూ, మంత్రులూ, అందరూ చూస్తూ ఉండగా, రాజు తలలోనుంచి చెవిరంధ్రముద్వారా నూటయాభై పాములను రాక్షసి చెప్పిన యుక్తిచేత బైటకి లాగివేసింది. పాములను చన్నీటికుండలోనే ఉండనిచ్చి ఘృతక్షీరాదిసేకముచేత రాజు దాహాన్ని పోగొట్టింది. క్రమంగా రాజుకు అలసట తీరింది. రోగము కుదిరింది. అతడు నిరోగుడు కాగా కీర్తిసేన చన్నీటికుండలో పాములను చూపించింది. తనతలలోనుంచి ఇన్నిపాములు వచ్చినవే అని ఆశ్చర్యపడి రాజు పునర్జన్మ మెత్తినట్లు నిశ్చయించుకొని రోగము నయము చేసినందుకు కీర్తిసేనకు సగమురాజ్యము ఈయబోగా ఆమె గ్రహింపలేదు. అతడు ఆమెకు గజాశ్వములూ కాంచనమూ కానుకలూ ఇచ్చినాడు. పట్టపుదేవీ, మంత్రు లూతమరాజుకు ప్రాణమిచ్చిన కీర్తిసేనను మణికనక వస్త్రాలంకారములతో సమ్మానించినారు. ఆమె పతి కోసము ఎదురు చూచి, తాను అక్కడ కొంతకాలము ఉంటా నని చెప్పి రాజుదగ్గిరే ధన మంతా న్యాసముగా భద్రము చేయ మన్నది. అందరూ ఆమెను గౌరవిస్తూ ఉండగా పురుషవేషములోనే కీర్తిసేన అక్కడే నివసిస్తున్నది.

ఈలోగా దేవసేనుడు వలభీనగరమునుంచి వచ్చినా డని పురములో వార్త వ్యాపించింది. కీర్తిసేన దూరమునుంచి మబ్బును నెమలివలె ప్రియుణ్ణి చూచింది. ఆమె భర్తను సమీపించగా ఆనందబాష్పములను అర్ఘ్య మిచ్చి అతనిపాదాలప్రోాల వాలింది. వేషములో ఆమె మరుగుపడి ఉన్నప్పటికీ దేవసేనుడు ఆనవాలు పట్టినాడు. కీర్తిసేన నిజ

వృత్తాంతము అత్త తనను ఆరడి పెట్టిన విషయము అంతా భర్తకు నివేదించగా వర్తకులూ వసుదత్తమహారాజూ ఆశ్చర్యపడ్డారు. దేవ సేనుడు భార్యవల్ల సంగతి విని కోప క్షమాశ్చర్యభావముల పాలై తల్లిపై విరక్తి చెందినాడు. అక్కడ ఉన్నవా రందరూ కీర్తిసేనపాతివ్రత్యాన్నీ ధర్మబలాన్నీ ప్రశంసించారు. దేవసేనుడు "ఈమె భర్తకోసము పడ రానిపాట్లు పడి, సీతాదేవికన్న మిన్న అనిపించుకొన్నది. ఈమె నాకు ధర్మభగిని" అని అందరిఎదుటా పలికినాడు. కీర్తిసేన వసుదత్త మహారాజుతో "దేవా! మీరు నాకు కానుకగా ఇచ్చిన గ్రామాలూ అశ్వములూ సువర్ణరత్నాదికము యావత్తూ నాభర్తకు ఇప్పించ వేడు తున్నాను" అని అడిగింది. మహారాజు ఆప్రకారంగా దేవసేనునికి సువర్ణరత్నాభరణాలు గ్రామాలు ఇచ్చివేసినాడు. దేవసేనుడూ కీర్తి సేన అక్కడే సుఖముగా జీవిస్తున్నారు. కీర్తిసేనకు అత్తపోరు తీరి పోయింది. పతివ్రతలు విధివైపరీత్యాన్ని సహించి సాత్త్వికబలమువల్ల శీలమును కాపాడుకొని, భర్తృగౌరవాన్ని నిలువబెట్టుతారు.

సోమప్రభ ఇలా చెప్పగా కళింగసేన సంతోషించింది. కళింగసేనను ఆలింగనము చేసుకొని నిజనివాసానికి మరలింది.

త రం గ ము : 30

సోమప్రభ నిజవాసానికి వెళుతూ ఉండగా కళింగసేన ప్రాసాదోపరి భాగాన నిలువబడినది. గగనమార్గాన మదనవేగుడు అనే విద్యాధర రాజు పోతూ ఆమెను చూచి మోహపాశములో చిక్కినాడు. ఆతడు "ఇంత చక్కని రూపము మానవస్త్రీలకు ఉండగా విద్యాధరస్త్రీలు ఎందుకు? అప్సరసలు అనవసరము. ఈమెను పెళ్ళాడని నాజన్మనిరర్థకము. విద్యాధరుడ నైన నాకు మనుష్యస్త్రీ సమాగమము ఎలా సంప్రాప్తము అవుతుంది" అని ఆలోచించినాడు. ఆ విద్యాధరుడు ప్రజ్ఞప్తి విద్యను

స్మరించగా అది ఆకారముతో ప్రత్యక్షమై "భాగ్యవాన్! నిజానికి ఈమె మానవస్త్రీ కాదు. అప్సరస శాపవశాన కళింగదత్తునికి కుమార్తెగా జన్మించింది." అన్నది. ప్రజ్ఞప్తి ఇలా చెప్పగా మదనవేగుడు సంతోష పడి ఇంటికి వెళ్ళి "ఈమెను బలాత్కరించలేను. శివారాధన చేసి కళింగ సేనను పొందాలి. శ్రేయస్సు తపోధీనము" అని భావించి మర్నాడు ఋషభ పర్వతానికి వెళ్ళి ఒంటికాలిమీద నిలిచి ఆహారము మాని తపస్సు చేసినాడు. ఆ కఠోరతపస్సుకు మహేశ్వరుడు సంతోషించి ఇలా ఆనతి ఇచ్చినాడు. "భూలోకములో కళింగసేనకు తగిన వరుడు దొరక లేదు. వత్సరాజు మాత్రము అనుకూలమైనవాడు. అతడు కళింగసేనను కోరినాడే కాని, భార్య వాసవదత్తాదేవి ఏమంటుందో అనే భయము వల్ల స్పష్టముగా అడగడములేదు. సోమప్రభవల్ల కళింగసేన వత్సే శ్వరుని అందచందాలు విని మనసులో ఉవ్విళ్ళూరుతున్నది. వత్స రాజు కళింగసేనను వివాహము చేసుకోక పూర్వమే, నీవు వత్సేశ్వరుని రూపమును ధరించి కళింగసేనను గాంధర్వవిధిగా వివాహము చేసుకో. ఇలా చేస్తే కళింగసేన నీకు లభిస్తుంది." విద్యాధరుడు శివునికి ప్రణా మము చేసి కాలకూట పర్వతానికి వెళ్ళినాడు.

ఈలోగా బరిణెలో ఉన్న యంత్రమహిమవల్ల సోమప్రభ ప్రతిరాత్రి కళింగసేనదగ్గిరికి వచ్చి, తెల్లవారగానే నిజనివాసానికి వెళుతూ ఉన్నది. ఒకనాడు కళింగసేన సోమప్రభతో "సఖీ, నీకు రహస్యము చెపుతాను. ఎవరితో చెప్పకేం! నాకు వివాహము అవుతుంది. చాలామంది రాజులు నాదగ్గిరికి దూతలను పంపినారు. శ్రావస్తిమహారాజు ప్రసేనజిత్తుదూతను మాత్రము గౌరవించి అతనిరాక అమ్మకు చెప్పినాను. అతడు కులీను డని అమ్మ సమ్మతించింది. అంబ అంబాలికల వంశములో అతడు జన్మించినాడు. నన్ను ఆ ప్రసేనజిత్తుకు ఇచ్చి ముడి పెడ తారు. ఇది తప్పదు" అన్నది. సోమప్రభ కన్నీరు ముత్యాలుకోవ

అయింది. కళింగసేన సోమప్రభ విచారకారణము అడిగేసరికి ఆమె ఇలా పలికింది: "చెలీ! వయోరూప కులశీల విత్తాలలో వరుని వయస్సు ఆలోచించు. ప్రసేనజిత్తు ముసలివాడు. జాజిపువ్వు వాడినా సువాసన ఉంటుంది. ఆయన ముసలివాడైనప్పుడు కులీనుడైన లాభమేమిటి? అతన్ని నీవు వివాహము చేసుకొంటే నీబతుకు మంచుజడి సోకిన పద్మమువలె ఉంటుంది. కల్యాణీ! నీవు వత్సేశ్వరునిపత్నివై నాకు సంతోషము కలిగించు. అందచందాలలో గుణశౌర్యాలలో వత్సరాజు అద్వితీయుడు. నీవు అతన్ని వివాహ మాడితే బంగారానికి పరిమళమువలె రాణిస్తావు." సోమప్రభమాటలవల్ల కళింగసేనమనస్సు వత్సరాజుమీదికి ప్రసరించింది. "చెలీ! ఆయనకు వత్సరాజు అనే నామము ఎలా వచ్చింది? ఆయనవంశ మేది? ఆయనను ఉదయను డని ఎందుకు అంటారు?" అని కళింగసేన ప్రశ్నపై ప్రశ్న కురిపించింది.

సోమప్రభ చెబుతున్నది: "చెలీ! భూలోకానికి అలంకారముగా వత్సదేశము ఉన్నది. అందులో రెండోఅమరావతివలె కౌశాంబీ నగరము ఉన్నది. వత్సదేశాన్ని పాలిస్తున్న అతనికి వత్సరా జని పేరు వచ్చింది. పద్మవ్యూహాన్ని భేదించినఅభిమన్యుని ఎరగవా? అతని కుమారుడు పరీక్షిత్తు, అతనికి జనమేజయుడు, జనమేజయునికి శతానీకుడు కలిగినారు. శతానీకుడు కౌశాంబీనగరవాసి. దేవదానవ యుద్ధములో అతడు రాక్షసులనుచంపి తాను చనిపోయినాడు. శతానీకునికుమారుడు సహస్రానీకుడు. ఇంద్రుని రథములో కూర్చుని స్వర్గమర్త్యలోకాలకు రాకపోకలు చేస్తూ కాలము గడుపుతున్నాడు. మృగావతీ సహస్రానీకులకు చంద్రవంశాలంకారమైన ఉదయనుడు జన్మించి లోకానికి కన్నులపండుగ చేసినాడు. మృగావతి వేవిళ్ళలో నెత్తురు నింపిననూతిలో స్నానము చేయవలె నని కోరింది. సహస్రానీకుడు పాపభయమువల్ల నూతిలోరక్తము నింపక లత్తుకరసము నింపి

ఆమెను స్నానముచేయించినాడు. మృగావతీదేవిని స్నానసమయములో గరుడపక్షి మాంసమనుకొని, ఉదయపర్వతానికి తన్నుకు పోయి విధి విలాసమువల్ల అక్కడ విడిచిపెట్టింది. మృగావతికి భర్తృ వియోగము కలగగా, మునీంద్రుడొకడు ఆమెను ఓదార్చి భర్తృసమాగమము కలుగుతుందని పలికినాడు. ఒకసారి తిలోత్తమ సహస్రానీకుణ్ణి వలచింది. వనిత తనంత తా వలచి వచ్చేసరికి అతనికి ఆమె చులకన అయింది. తనను నిర్లక్ష్యము చేసినందుకు తిలోత్తమ సహస్రానీకుని శపించింది. ఆశాపవశాన మహారాజుకు పత్నీవియోగము ప్రాప్త మైనది. మృగావతి జమదగ్ని ఆశ్రమవాటిలో ఉదయపర్వతముమీద కుమారుని కన్నది. అప్పుడు అశరీరవాణి "ఇతనికి ఉదయను డని పేరు పెట్టండి. ఇతడు సార్వభౌముడు కాగలడు. ఉదయనునికుమారుడు సకలవిద్యాధరులకూ చక్రవర్తి అవుతాడు." అని పలికింది. ఇలా ఉదయాద్రిమీద జన్మించినవాడు కనుక వత్సరాజుకు ఉదయను డనేనామము వచ్చింది.

తనభార్య శాపగ్రస్త అయినట్లు సహస్రానీకుడు ఇంద్రసారథివల్ల విని శాపాంతముకై ప్రియాసమాగమానికై రోజులు లెక్కపెడుతున్నాడు. ఆకాశవాణిని అనుసరించి, శబరుని దారి చూప మని నియమించి సహస్రానీకుడు వెంటనే ఉదయాద్రికి వెళ్ళి, అభీష్టసిద్ధివలె మృగావతినీ కుమారునీ చూచి కౌశాంబికి తీసుకొని వచ్చినాడు. తండ్రి క్రమేణ కుమారునికి యౌవరాజ్యపట్టాభిషేకము చేసినాడు. కొంతకాలానికి రాజ్యము కుమారునికి ఇచ్చి సహస్రానీకుడు భార్యాసమేతుడై మహాప్రస్థానముచేసినాడు. ఉదయనుడు యౌగంధరాయణమిత్రుడై చతుస్సముద్రముద్రిత మహీమండలమును అవక్రపరాక్రమముచేత జయించి పాలిస్తున్నాడు."

ఈరీతిగా సోమప్రభ ఏకాంతములో వత్సేశ్వరవృత్తాంతము చెప్పుతున్నది: "చెలీ! త్రిలోకసుందరి వయిననీకు వత్సరాజుమాత్రమే

తగినపతి. అతడు నిన్ను వలచినాడు. వాసవదత్తా దేవి అతన్ని ప్రాణాలలో ప్రాణముగా అత్యంతానురక్తహృదయముతో ప్రేమించింది. ఆమెవల్ల అతనికి నరవాహనదత్తు డనేపుత్రుడు ఉదయించినాడు. అతడు విద్యాధరసార్వభౌముడు అవుతా డని దేవతలు అదివరకే చెప్పినారు. అందువల్ల జడిసి వత్సరాజు నిన్ను బహిరంగముగా అడగడములేదు. నేను వాసవదత్తను చూచినాను. అందచందాలలో ఆమె నీతో స్పర్థ వహించదు.''

కళింగసేన మనస్సు వత్సరాజమయము కాగా "సఖీ! జననీజనకుల వశములో ఉన్న నేను ఏమి చేయగలను? ఈవిషయములో నీసహాయాన్ని అపేక్షిస్తున్నాను. కార్యసాఫల్యము దైవాధీనము. అందుకు నిదర్శనము విను ;

తేజస్వతి కథ

ఉజ్జయినిలో విక్రమసేనమహారాజుకు రూపవతి అయిన తేజస్వతి అనే కుమార్తె ఉన్నది. ఆమెకు ఏ రాజపుత్రుని మీాదా మనసు పోలేదు. ఒకనాడు మేడమీాద ఆమె పచారు చేస్తూ ఒకఅందగాణ్ణి చూచి, వ్యామోహపడి దూతీముఖముగా అతనికి సందేశము పంపింది. రాజకన్య సాహసాన్ని ఆఅందగాడు అంగీకరించ లేదు. అయినా బల వంతము చేసి తేజస్వతి దూతికద్వారా సంకేతస్థానము ఏర్పాటు చేసి "సజ్జనా! నిర్జన మయిన యీాదేవగృహములో రాజపుత్రి సమాగ మానికి ఎదురు చూాడు'' అని చెప్పి పంపింది. తేజస్వతి సంజవేళ సమాగమానికై ఎదురు చూస్తున్నది. ఆ అందగాడు జడిసి సంకేత స్థానానికి రాలేదు. మండూకము పద్మకింజల్కాలను ఆస్వాదించగలదా? ఈలోగా కులీను డైన రాజపుత్రుడు పితృమరణానంతరము, దాయా దులవల్ల రాజ్యభ్రష్టుడై, తండ్రి స్నేహితు డైన విక్రమసేనుని ఏకాంత

ములో చూడ వచ్చి, దేవాలయములో రాత్రి గడప దలచి, అందులో ప్రవేశించినాడు. తేజస్వతి ఆరేయి అక్కడికి వచ్చి కామములో కన్నులు కనపడక ఆరాజపుత్త్రుని పతిగా స్వీకరించింది.

ఆ బుద్ధిమంతుడు కన్యాప్రాప్తి భావిరాజ్యలాభానికి శుభసూచనగా తలచినాడు. అతడుకూడా అందగాడై ఉండటమువల్ల రాజపుత్త్రి అనుమానించక అతనికి సోమదత్తు డనే నామము ఉండటము తెలిసి మోసపోలేదని సంతోషపడ్డది. కొంతసేపు ఇద్దరూ ఇష్టాగోష్ఠి నడిపి ఒడంబడిక చేసుకొన్నారు. ఆమె నిజనివాసానికి వెళ్ళింది. అతడు అక్కడే రాత్రి గడిపి తెల్లవారగానే రాజమందిరద్వారము చేరి, ప్రతీహారముఖముగా తననామము మహారాజుకు తెలియపరచి, సమ్మానము పొంది నిజరాజ్యచ్యుతినిగురించి చెప్పుకొన్నాడు. విక్రమసేనుడు అతని దాయాదులను గెలిచి రాజ్యమునూ, తనకుమారినీ అతనికి ఇస్తానని చెప్పినాడు. కుమార్తె తల్లికి ఆప్తసఖద్వారా నిజప్రణయవృత్తాంతము తెలిపింది. రాజుకూ కుమారీ ప్రేమవృత్తాంతము తెలిసి ఇష్టావాప్తి కాకతాళీయముగా తటస్థపడినందుకు రాజు ఆశ్చర్యపడినాడు. అప్పుడు మంత్రి ఇలా పలికినాడు: "రాజు చూచుకొనని కార్యములను మంత్రి చూచినట్లు, అదృష్టవంతుల కార్యములను విధి స్వయముగా నెరవేర్చుతుంది. అందుకు నిదర్శనంగా వినండి:

మాయజోస్యుని కథ

హరిశర్మ అనే దరిద్ర బ్రాహ్మణునకు ప్రారబ్ధకర్మానుభవంవల్ల గంపెడు పిల్లలు ఉన్నారు. సకుటుంబముగా అతడు తిరిప మెత్తుతూ ఒకపట్టణములో స్థూలదత్తు డనే ధనికగృహస్థుని ఆశ్రయించినాడు. హరిశర్మ అతనికి ఉపచారాలు చేస్తున్నాడు. అతనికుమారులు స్థూలదత్తుని పశువులను మేపుతున్నారు. హరిశర్మ భార్య ధనికుని ఇంటిలో

పనిపాటలు చేస్తున్నది. అంతా కలిసి పొట్టకోసము చాకిరీ చేస్తూ ఆ ధనవంతుని పొరుగున నివాసము చేస్తున్నారు. ఇలా ఉండగా స్థూల దత్తుని ఇంట్లో శుభకార్యము వచ్చింది. పెళ్ళివారు తండోపతండాలుగా వచ్చారు. ఆ శుభకార్య సందర్భములో ధనికుని ఇంట్లో హరిశర్మ తిష్ఠ వేసి కుత్తుకబంటిగా ఘృతమాంసాదిభోజనము చేయాలని ఉవ్విళ్లూరు తున్నాడు. ఎవరూ అతన్ని జ్ఞాపకము ఉంచుకొని పెళ్ళికి పిలవలేదు. ఒకరాత్రి అతనుభార్యతో "దారిద్ర్యమువల్ల మూర్ఖతచేత నాకు ఇటు వంటి అగౌరవము కలిగింది. ప్రస్తుతము నేను ఉపాయము ఆలోచించి దత్తు గౌరవానికి గురి కావాలి. సమయము కనిపెట్టి అతనితో నేను మహాజ్ఞాని నని చెప్పు." అన్నాడు. అంతా నిద్ర పోతున్నసమయ ములో హరిశర్మ దత్తు అల్లునిగుర్రమును హరించి దూరాన దాచినాడు. తెల్లవారగానే మగపెళ్ళివారు ఎంత వెతికినా అశ్వము కనపడలేదు. అమంగళానికి భయపడి స్థూలదత్తు గుర్రపుదొంగను వెతుకుతూ ఉండగా హరిశర్మభార్య అతనితో "అయ్యా, నాభర్త జ్యోతిశ్శాస్త్రములో గట్టివాడు. ఆయన గుర్రాన్ని తెప్పించగలడు. ఆయనను అడగరేమి?" అన్నది. వెంటనే స్థూలదత్తుడు హరిశర్మను పిలిపించి "మాగుర్రాన్ని ఎవరు హరించారో చెప్పండి" అని అడిగినాడు. హరిశర్మ గీతలు గీసి ఊరికి దక్షిణసరిహద్దున దొంగలు గుర్రాన్ని కట్టివేశారు. త్వరగా వెళ్ళి తెచ్చుకోండి. ఆలస్య మమృతం విషమ్ అని పలికినాడు. వెంటనే పెళ్లివారు వెళ్లి అశ్వాన్ని పట్టి తెచ్చారు. హరిశర్మప్రతిభను అందరూ ప్రశంసించినారు. అతడు మహాజ్ఞాని అని అంతా ఆమోదించినారు.

కొన్నాళ్ళకు రాజమందిరములో సువర్ణరత్నరాసులు పోయినవి. దొంగ దొరకలేదు. అప్పుడు రాజు హరిశర్మను పిలిపించి అడిగినాడు. హరిశర్మ కొంతకాలము గడపదలచి రేపు చెపుతా నన్నాడు. రాజు అతన్ని నిజగృహములో ఒకతావున భద్రముగా ఉంచినాడు. రాజ

నగరులో జిహ్వా అనే చేటి, దానిఅన్న కలిసి ఆసువర్ణరత్నరాసులను హరించినారు.

హరిశర్మ తమదొంగతనాన్ని కనిపెడతా డని జిహ్వాకు భయము వేసింది. అతడు గదిలో ఏకాంతములో ఉండి తననాలుకను "ఓ పాడు జిహ్వా! భోగాశచేత ఏమి చేశావే! చేసినదానికి అనుభవించు." అని నిందించినాడు. ఆ గదివక్కనే చెవియొగ్గి వింటున్న జిహ్వా దొంగతనము బయటపడిం దనీ, హరిశర్మ అందుకే తనను నిందిస్తున్నా డనీ భ్రమపడి యుక్తిగా అతనిదగ్గిరికి వెళ్ళింది. అది అతనిపాదాలమీద వాలి 'స్వామీ! నేనే మీరు కనిపెట్టిన దొంగను. సువర్ణరత్నరాసులను హరించి ఇంటివెనుక తోటలో దానిమ్మచెట్టుకింద పాతిపెట్టాను. నన్ను కాపాడాలి స్వామీ! నాకుదొరికిన సొమ్మునీవే పుచ్చుకో." అని వేడుకొన్నది. హరిశర్మ బెట్టుసరిగా "ఫో, నాకు భూతభవిష్యద్వర్తమానాలు తెలుసును. శరణాగతికై వచ్చినదానివి కనుక నిన్ను బయుట పెట్టను. నీచేతికిచ్చినసొమ్ము నా పరము చెయ్యి" అన్నాడు. చేటి అందుకు అంగీకరించి వెళ్ళిపోగా హరిశర్మ ఆశ్చర్యపడి ఇలా తలపోసినాడు: "విధి అనుకూలమై ఆపదను రాకుండాచేసింది. అసాధ్యకార్యమును సాధించింది. మాయజోస్యుణ్ణి అయినా జిహ్వా నా పరువు నిలిపింది. నాలుకను నిందిస్తూ ఉంటే, గుమ్మడికాయలదొంగ తనబుజాలు తడుపుకొన్నట్టు నేరము అంగీకరించి జిహ్వా నా పాదాలమీద పడ్డది. ప్రచ్ఛన్నదోషులు భీతివల్ల బయటపడతారు." ఆరాత్రి హరిశర్మ సంతోషములో సుఖనిద్రపోయినాడు. తెల్లవారగానే లేనిప్రజ్ఞ అభినయిస్తూ మాయజోస్యుడు రాజును మందిరోద్యానములోకి తీసుకుపోయి ధనమున్నతావు తవ్వించి చూపి "ఎవ్వడో గాని ఆ దొంగ, కొంత కాజేసి పరారీ అయినాడు." అన్నాడు. రాజు సంతోషముతో హరిశర్మకు కొన్ని అగ్రహారాలు ఇనాముగా ఇయ్యదలచినాడు. మంత్రి మహా

బుద్ధిశాలి కావడముచేత జోస్యుని తీరు కపటముగా తోచి మహా రాజుతో "శాస్త్రపరిచయము రవంతయినా లేకుండా హరిశర్మ జోస్యం చెప్పడ మేమిటి? ఇతన్ని మరో నాలుగైదురోజులు గడచిపోగా పరీక్షించుదాము. ఇదంతా చూస్తే నాకు మోసముగా కనపడుతున్నది. అటుపైన దేవరవారిచిత్తం!" అని రాజుచెవిలో చెప్పినాడు. మహారాజు కుండలో మండూకమును పెట్టి మూత వేసి, ఆ ఘటమును సభలోకి తెప్పించి హరిశర్మతో "అయ్యా! జ్యోతిషాచార్యా! ఈ కుండలో ఏ మున్నదో నీవు చెపితే నిన్ను పూజిస్తాను." అని పలికినాడు. ఆమాట వినగానే గుండెలు బరువెక్కి మనసులో కుమిలి కుమిలి ఏడ్చి వినాశకాలము వచ్చిం దని నిశ్చయించుకొని, తనను బాల్యములో తండ్రి ముద్దు ముద్దుగా పిలిచే మండూకనామము స్ఫురణకు వచ్చి వెంటనే ఆతడు "ఓమండూకా, నీవు సాధు వైన దానివే. అయినా ఘటములో నీవు ఉండుటవల్ల నీవినాశము సిద్ధమై ఉన్నది" అని పలుకగానే "ఈ మహా ప్రాజ్ఞుడు శక్తిమంతుడు. కుండలో ఉన్న మండూకాన్ని తెలుసుకో గలి గాడు" అంటూ అంతా సంతోషించారు. మహారాజు కూడా మోస ములో పడి హరిశర్మ మహాజ్ఞాని అని భ్రమసి అగ్రహారాలు, సువర్ణ, ఛత్రవాహనాలు కానుక లిచ్చినాడు. క్షణములో హరిశర్మకు విధివశాన సామంతుని హోదాదాకా వచ్చింది.

శుభకర్మ ఆచరించినవాళ్ళకు దైవము ఎప్పుడూ అనుకూలమే. "దేవా! నీకుమారి తేజస్వతి అసమానుని మానుకొని అనుకూలు డైన సోమదత్తుణ్ణి అభిసరించింది." మంత్రిమాటలు విని తగిన అల్లుడు దొరికి నందుకు రాజు సంతోషపడ్డాడు. అతడు తేజస్వతిని సోమదత్తున కిచ్చి పెళ్ళి చేసినాడు.

సఖీ! విధి అనుకూల మైతే అసాధ్యములు సుసాధ్యములు కాక తప్పదు.

సోమప్రభ ఇలా రహస్యముగా కథ చెప్పగా కళింగసేన ఆకర్ణించి క్రమేణా బంధుభయము వదిలి వత్సరాజు పొందుకై కుందుతున్నది. సోమప్రభ అసురసంజవేళ కళింగసేనవద్ద సెలవుపుచ్చుకొని వెళ్ళిపోయింది.

తరంగము : 32

మర్నాడు ఉదయము సోమప్రభ యథాప్రకారముగా కళింగసేన వద్దకు వచ్చి గోష్ఠి సలుపుతూ ఉండగా కళింగసేన "మాతండ్రి నన్ను తప్పక ప్రసేనజిత్తుకు ఇవ్వదలచుకొన్నాడు. ఆసంగతి మాఅమ్మ నాతో అన్నది. నీవు చేసిన రూపవర్ణనవల్ల వత్సరాజు శ్రవణ మార్గాన చొచ్చి నాచిత్తమును హరించినాడు. మున్ముందు నాకు ప్రసేనజిత్తును చూపి అనంతరము వత్సేశ్వరుని దగ్గిరికి నన్ను తీసుకుపో. మానాన్న మాట నాకు లెక్కలేదు" అన్నది ఆదుర్దాగా. కళింగసేన ఔత్కంఠ్యము గ్రహించి సోమప్రభ "నిజముగా నీవు వెళ్ళదలచి ఉంటే బరిణెలో యంత్రమహిమవల్ల గగనమార్గాన వెళ్ళిపోదాము. నీసామగ్రి యావత్తు తెచ్చుకో. వత్సరాజు నిన్ను చూశాక నువ్వు తిరిగి ఇక్కడికి రాలేవు. నీవు తిరిగి పుట్టింటికి రావు. ఇది ముమ్మాటికి రూఢి. ప్రియ వల్లభుని పొంది నన్నుకూడా మరిచి పోతావు. నే నిక్కడికి వచ్చినంత చనువుగా నీఅత్తవారింటికి రాలేనమ్మా" అన్నది. ఆమాటలకు కళింగ సేన కళ్ళనీళ్ళుపెట్టుకొని, "అలాఅయితే వత్సరాజును ఇక్కడికి రప్పించు. నిన్ను విడిచి నేను ఉండలేను" అని దీనముగా పలికి "అనిరుద్ధుని చిత్రలేఖ యుక్తిగా తీసుకు రాలేదా? ఎలా తెచ్చిందో విను" అన్నది :

ఉపకథ

బాణాసురపుత్రి, ఉష పార్వతీదేవిని భక్తితో కొలిచింది. అందుకు దేవి సంతోషించి "ఉషా! నీకు స్వప్నంలో ఎవడు ప్రియుడో వాడే

నీవతి" అని వరమిచ్చింది. అదే ప్రకారం ఒక పురుషుణ్ణి కలలో గాంధర్వ వివాహము చేసుకొని, తెల్లవారగానే ఉషాదేవి లేచి, ప్రియుణ్ణి కానక, సంభోగ చిహ్నాలు శరీరముమీద చూచుకొన్నది. పార్వతీవరాన్ని ఆమె పలుమారులు స్మరించి భయాశ్చర్యమగ్న అయింది. స్వప్నములో ప్రియుడు జాగ్రదవస్థలో లేకపోవడముచేత ఆమె ఎక్కడాను నిలువలేక పోతున్నది. కారణము అడిగిన చిత్రలేఖ అనే చెలికి సర్వమూ పూసగుచ్చినట్టు చెప్పింది. ఆ చెలికత్తె యోగసాధనురాలి స్వాప్నిక ప్రియుడెవరో ఎరగక "చెలీ, ఇది దేవి మహిమ. గుర్తులేని వానిని ఎలా వెతకడం? అతన్ని నీవు ఎరిగి వుంటే విశ్వమంతా వ్రాసి చూపుతాను. అందులో నీ ప్రియుణ్ణి చూపించు. అప్పుడు నేను అతన్ని తీసుకొని వస్తాను." అంటూ వాగ్దానము చేయగా ఉష అంగీకరించింది. చిత్రలేఖ జగత్తు యావత్తూ చిత్రపటంలో లిఖించింది. ఉష సంతోషిస్తూ వణుకుతున్న కొంగేలితో విశ్వపటములో ద్వారవతీపురవాసులలో అనిరుద్ధుణ్ణి చూపింది. చిత్రలేఖ "ధన్యురాలవు! నీ భర్త కృష్ణుని మనుమడు. ఇక్కడికి అరవై వేల యోజనాల దూరములో ఉన్నాడు" అనగా, ఉష కామార్తయై ఇప్పుడే శ్రీఖండమువలె చల్లనైన అతని అంగమును ఆశ్రయింప లేకపోతినా కామాగ్నిలో కాలిపోతాను" అని దీనంగా అన్నది.

చిత్రలేఖ ప్రియసఖిని ఓదార్చి గగనమార్గాన ప్రయాణము చేసి ద్వారవతీపురము చేరింది. రాత్రి నిద్రిస్తున్న అనిరుద్ధుని మేలుకొలిపి, అతనికి చిత్రలేఖ ఉషాస్వప్నమునూ అనురాగమునూ తెలియజెప్పి, ఆమె చిత్తరువును అతనికి ఇచ్చింది. అనిరుద్ధునికి ఉషా స్వప్న వృత్తాంతము అంతకు మునుపే తెలుసును. అందుచేత అతడు చిత్రలేఖను అనుసరించి గగనతలమున ప్రయాణముచేసి ఉషాదేవి అంతఃపురములో ప్రవేశించినాడు. అనిరుద్ధుని చూచిన ఉషాదేవి అంతరంగము చంద్రోదయ వేళ సాగరమువలె పొంగి పొరలింది. ఆమె ప్రియునితో సుఖపడుతూ

ఉన్నది. ఉష తండ్రిని బాణాసురుని అనిరుద్ధుడు నిజపరాక్రమమువల్ల జయించినాడు. అనంతరము ఆ దంపతులు పార్వతీ పరమేశ్వరులవలె ఏక శరీరులై ద్వారకానగరికి వెళ్ళి సుఖంగా ఉన్నారు. ఈరీతిగా చిత్రలేఖ ఉషకు ప్రియుణ్ణి తెచ్చి ఇచ్చింది. నీవు ప్రతిభావంతురాలవు. అందువల్ల ఆలసించక వత్సరాజును ఇక్కడికి రప్పించు.

కళింగసేన మాటలను విని సోమప్రభ "చిత్రలేఖ అసురస్త్రీ కనుక పరపురుషుణ్ణి ఎత్తుకొని వచ్చింది. నేను పరపురుషుణ్ణి ఎలా స్పృశించను? నిశ్చయంగా వత్సరాజువద్దకు తీసుకుపోతాను. మొదట నీకు ప్రసేనజిత్తును చూపుతాను!" అనగానే కళింగసేన అంగీకరించింది. సోమప్రభ మాయాయంత్రవిమానము తీసుకొని వచ్చింది. ఇద్దరూ బయలుదేరినారు. విమానము ప్రసేనజిత్తు దగ్గరికి వెళ్ళగా సోమప్రభ అతన్ని కళింగసేనకు చూపించి "ఈ రాజును ముదిమి వరించింది. ఇతన్ని మరెవ్వరైనా పెళ్ళాడతారా? నన్ను శీఘ్రంగా కౌశాంబీనగరానికి తీసుకొనిపో. అక్కడ వత్సరాజును చూస్తాను" అన్నది. సోమప్రభా కళింగసేనలు కౌశాంబీనగరము వెళ్ళారు. కళింగసేన కన్నుల కరవు తీరేట్లు, చంద్రుని చకోరివలె ఉదయనుని చూచి హృదయాన చేయి ఉంచుకొని "సఖీ, ఈ మార్గాన ఉదయనుడు నాలో ప్రవేశించినాడు" అని చెప్పుతున్నట్లున్నది.

కళింగసేన "సఖీ! ఇప్పుడే వత్సేశ్వరునితో నాకు సమాగమము కలిగించు. క్షణమైనా సహించలేను" అన్నది. అందుకు సోమప్రభ "చెలీ, ఇప్పుడే అనుచితసమయము. అందుచేత ఈరోజు ఉద్యానవనములో అజ్ఞాతముగా ఉండు. తొందరపాటులు చెయ్యకు. రేపు ఉదయాన్నే నేను వచ్చి మీ ఇద్దరూ కలిసే విధము చూస్తాను. నేనిప్పుడు దివ్యరథములో నాభర్త ఇంటికి వెళ్ళి వస్తాను." అని వెళ్ళిపోయింది. వత్సరాజు ఉద్యానవనమునుండి గృహోన్ముఖుడైనాడు.

కళింగసేన అక్కడే ఉండి మంచిశకునము కాదని సోమప్రభ చెప్పినప్పటికీ లక్ష్యము చెయ్యక వత్సరాజుకు సందేశము పంపింది. వార్తాహరుడు రాజ దర్శనము చేసి సందేశాన్ని ఇలా నివేదించినాడు: "దేవా! తక్షశిలాధిపునికుమార్తె కళింగసేన మీ అందచందాలు విని అచ్చెరువుపడి బంధువు లందరినీ వదిలి ఏలినవారిని స్వయముగా వరించడానికి వచ్చింది. సోమప్రభ యంత్రవిమానముమీద ఆమెను కూర్చో బెట్టుకొని గగనమార్గాన ప్రయాణము చేసి కౌశాంబీనగరము చేరింది. దయచేసి కళింగసేనను స్వీకరించండి. మీ యోగము కౌముదీ చంద్రయోగము అగునుగాక!" వార్తాహరుని వత్సరాజు సత్కరించి యౌగంధరాయణమంత్రిని పిలిచి "తక్షశిలాధిపతికుమార్తె కళింగసేన స్వయంగా నన్ను వరించడానికి వచ్చింది. ఆమెను ఎప్పుడు పెళ్లి చేసుకోను?" అని అడిగినాడు. మంత్రి మహారాజు క్షేమాన్ని కోరి క్షణంసేపు ఆలోచన చేశాడు: "కళింగసేన త్రిలోకసుందరిగా పన్నె కెక్కింది; ఆమెను దేవతలుకూడా కోరుతారు. మహారాజు ఈ అద్వితీయసౌందర్యవతిని పెళ్ళాడితే సర్వమూ మరిస్తే వాసవదత్త ప్రాణాలు వదిలివేస్తుంది. రాజకుమారుడు నరవాహనదత్తుడు చిక్కుపడతాడు. పద్మావతీదేవి అనురాగాంధ కనుక ఆమెకూడా జీవించదు. చండమహాసేనుడు ప్రాణత్యాగము చేస్తాడు; ద్వేషాన్ని అయినా సాధిస్తాడు. వివాహాన్ని నిషేధించడమూ మంచిదికాదు. ఈ కార్యము కాలవిలంబము చేస్తే ఆగిపోతుంది." తర్వాత యౌగంధరాయణుడు మహారాజుతో "దేవా, కళింగదత్తు మీకు భృత్యుడు. అతనికుమార్తె స్వయంగా మిమ్ము వరించేందుకు వచ్చింది. కార్తాంతికులను పిలిపించి సుముహూర్తము పెట్టించండి. యథావిధిగా వివాహము చేసుకోండి. కళింగసేనకు అనుకూలమైన పరివారజనాన్ని ఏర్పరించాలి. ఆమెకు అలంకారాదులు పంపాలి." అన్నాడు. వత్సరాజుకు ఎక్కడలేనిసంతోషమూ వచ్చింది.

కళింగసేన యథావిధిగా విడిదిలో చేరి కోరిక ఈడేరుతుందని సంతోషిస్తున్నది.

యౌగంధరాయణుడు రాజమందిరమునుంచి స్వగృహానికి వెళ్ళి ఇలా ఆలోచన చేసినాడు: "తరుచుగా అశుభ కార్యానికి కాలహరణము ప్రతిక్రియ. అలాగే పూర్వము వృత్రశత్రువైన ఇంద్రుడు బ్రహ్మహత్య వల్ల పారిపోగా ఇంద్రపదవిలో ఉన్న నహుషుడు శచీదేవిని బలాత్కరించాడు. ఆమె బృహస్పతిని శరణు వేడింది. దేవగురువు నహుషునితో "శచీదేవి రేపు ఉదయము నీవద్దకు వస్తుంది" అంటూ నహుషుడు నశించేవరకూ కాలహరణము చేసినాడు. ఇంతలో శక్రుడు దేవరాజయినాడు. ఇలాగే నేనుకూడా కళింగసేనవిషయములో ఉదయనునకు కాలహరణము చేయవలె." ఆలోచనానంతరము మంత్రి గణకులను రావించి ముహూర్తము పెట్టించినాడు. ఇదంతా రహస్యంగా చేయించినా, వాసవదత్తాదేవి కర్ణాకర్ణిగా విన్నది. యౌగంధరాయణుని పిలిపించి వాసవదత్త "మంత్రివరా! పూర్వము నాకు పద్మావతితప్ప మరేసవతి జీవించి ఉండకూడదని కదా మీరు సెలవిచ్చారు! మహారాజు కళింగసేనను వివాహమాడుతాడు. ఆమెయందు ఆయన అనురక్తుడై ఉన్నాడు. ఇక నాజీవితము వ్యర్థము!" అన్నది. మంత్రి ఇలా పలికినాడు: "దేవీ, ధైర్యంగా ఉండు. నేను జీవించిఉండగా అదెలా జరుగుతుంది? ఈవిషయములో నీవు రాజవిరోధినివి కావద్దు. ధైర్యము శరణ్యము. రోగి ప్రతికూలవచనాలతో లొంగడు, అనుకూల వచనాలతో వశమవుతాడు. మహారాజు మీదగ్గిరికి వచ్చినప్పుడు మీరు అలుగవద్దు. మీఅభిప్రాయాన్ని మనసులో పెట్టుకొని ఆయనను సేవించాలి. కళింగసేన సవతి కావడానికి అంగీకరించు. అందువల్ల ఆమె తండ్రి తక్షశిలాధిపతి మనకు సహాయము చేస్తాడు. పద్మావతితో కూడా ఈవిషయమే చెప్పాలి. అనంతరము నాయుక్తిబలము ఉన్నది.

ధీశాలులను సంకటాలలో, శూరులను యుద్ధాలలో పరీక్షించాలి. దేవీ, చింతించకు." యౌగంధరాయణుడు వెళ్లిపోయినాడు. వత్సరాజు ఆరో జిల్లా దేవేరులదగ్గిరికి వెళ్ళలేక. కళింగసేనపొందుకై అతడు ఉవ్విళ్ళూరు తున్నాడు.

తరంగము : 3_1

మరునాడు యౌగంధరాయణుడు మహారాజువద్దకు వెళ్ళి "దేవా! నీకూ కళింగసేనకూ శుభలగ్నము నిశ్చయంచేయడానికి ఆటంకము ఏ మున్నది?" అని అడిగినాడు.

వత్సరాజుమన సంతా కళింగసేనామయమై ఉన్నది. ఆమెను వదలి క్షణమైనా నిలవలేనని రాజు పలుకగా, అతనిఆనతి చొప్పున కార్తాంతికులను తీసుకు ర మ్మని ప్రతీహారుని పంపినాడు మంత్రి. వివాహలగ్న విషయములో సిద్ధాంతులతో ఉపాయ మాలోచించి నాడు. ఆజ్యోతిష్కులు ఆరుమాసాలదాకా మంచిలగ్నమే లేదని తెలుపగా యౌగంధరాయణుడు మాయకోపము నటించి "రాజా! వీరికి ముహూర్తము చూడడము తెలియదు. పూర్వము మీరు ఒక మహాజ్ఞానిని గౌరవించారు. అతన్ని అడిగితే తెలుస్తుంది." అన్నాడు. వత్సరాజు ఆందోళన పడుతూ జ్యోతిశ్శాస్త్రపండితుణ్ణి పిలిపించి అడిగినాడు. అతడుకూడా మంత్రికుట్రలో చేరి ఆరుమాసలలోగా లగ్నమే లేదు అన్నాడు. యౌగంధరాయణమంత్రి బెంగపడిన వానివలె అభినయిస్తూ "రాజా! ఏమిచేయువచ్చును?" అన్నాడు. మహారాజు మంచిలగ్నమే 'అపేక్షించి "కళింగసేనను అడిగితే ఏమి అభిప్రాయము చెపుతుందో తెలుసుకొనండి" అని పలికినాడు. మంత్రి యౌగంధరాయణుడు ఇద్దరు జ్యోతిష్కులను కూడా తీసుకొని కళింగ సేనదగ్గిరికి వెళ్లినాడు. ఆమెఅందచందాలను చూచి మంత్రి "ఈమె తగు

లాటములో రాజు పడితే రాజ్యపరిపాలన చెయ్యలే" దని తలచి ఆమెతో "నీకు వివాహలగ్నము నిశ్చయించేనిమిత్తము సిద్ధాంతులను తీసుకొని వచ్చాను. నీజన్మనక్షత్రము చెప్పు." అన్నాడు. ఆమెపరివార జనము జన్మనక్షత్రాన్ని తెలిపినారు. మంత్రికుట్రవల్ల సిద్ధాంతులు మిథ్యావిచారముచేసి "ముహూర్తము ఆరు మాసాలదాకాలేదు." అన్నారు.

వివాహకాలము దూర మవుతున్న దని కళింగసేన దిగులు పడుతూ ఉండగా పరివారజనములోవాడు "మంచిలగ్నములోనే వివాహ మయితే దంపతులకు క్షేమము. పోనీ ఆలస్య మైతే మాత్రము వచ్చిన ఇబ్బంది ఏముంది?" అనే సరికి అందరూ అదేమాట అన్నారు. కళింగ సేనకు ఏమీ తోచక "మీయిష్టము వచ్చినట్లు చెయ్యండి" అని ఊరుకొన్నది. మంత్రి ఆమెదగ్గిర సెలవు తీసుకొని వత్సరాజు నద్దకు వెళ్ళి సంగతి చెప్పి యుక్తివల్ల అతన్ని ఊరడించినాడు.

యౌగంధరాయణుడు ఇలా కాలహరణము చేసి వివాహనన్నాహా న్నికై తన స్నేహితు డయిన యోగేశ్వర బ్రహ్మరాక్షసుని తలచు కొన్నాడు. ఆరాక్షసుడు పూర్వముచేసుకొన్న ఒడంబడిక ప్రకారము మంత్రి తలచిన మాత్రాన్నే సాక్షాత్కరించినాడు. మంత్రి అతనికి కళింగ సేనా వివాహవిషయము యావత్తు విశదపరచినాడు.

మంత్రి "మిత్రమా, నేను కాలయాపన చేస్తున్నాను. ఈలోగా యుక్తిచేత కళింగసేన శీలాన్ని ప్రచ్ఛన్నముగా కనిపెట్టు. అలాంటి అందగత్తె త్రిలోకాల్లో లేనందువల్ల ఏవిద్యాధరుడో తప్పకుండా ఆమెను మోహిస్తాడు. ఆమె విద్యాధరునితోనో సిద్ధునితోనో సంగమిస్తే రహ స్యంగా కనిపెట్టు. అన్యరూపములో వచ్చిన కాముకుణ్ణి పసిపట్టు. నిద్రా సమయములో దేవతలు నిజరూపములో ఉంటారు. నీవల్ల కళింగసేన నడవడి తీరులో లోపాలు కనిపెట్టగలము. ఈవిషయము తెలిస్తే రాజు

ఆమె యెడల విరక్తుడవుతాడు. ఈకార్యము నీవల్లనే సాధ్యమవుతుంది" అని కోరినాడు.

బ్రహ్మరాక్షసుడు "ఇదంతా ఎందుకు? యుక్తివల్లకళింగసేన శీలము చెడగొట్టనా? పోనీ చంపివేతునా?" అన్నాడు. మంత్రిధర్మవేత్త కనుక అందుకు అంగీకరించక "అలా చేయడం అధర్మం. ధర్మమే అభీష్టార్థమును ఇస్తుంది. స్వయంగా ఆమె నడవడిలో లోపాలు ఉంటే కని పెట్టాలి. నీస్నేహమువల్ల మా రాజకార్యము ఈడేరుతుంది" అనగానే బ్రహ్మరాక్షసుడు కళింగసేనా మందిరములో అదృశ్యరూపుడై ప్రవేశించినాడు.

ఈ లోపల సోమప్రభ మళ్ళీ కళింగసేనదగ్గిరికి వచ్చి రాత్రి జరిగిన విషయము అడిగి తెలుసుకొన్నది. ప్రచ్ఛన్నుడై రాక్షసుడు వింటు న్నాడు. "సఖీ! ఈ రోజు పూర్వాహ్ణమందే నేను నిన్ను చూడాలని వచ్చాను. నీదగ్గిర యౌగంధరాయణుని చూచి మరుగున దాగినాను. నేను చెపితే వినక స్వతంత్రముగా త్వరపడినావు. అపశకునము కార్య సాఫల్యానికి అనుకూలము కాదు. అందుకు నిదర్శనము విను:

దుశ్శకున కథ

అంతర్వేదిలో వసుదత్తుడనే విప్రునికి విష్ణుదత్తుడనేకుమారుడు ఉన్నాడు. కుమారుడు చదువు కోసము పదహారేళ్ళవయసులో వలభీ నగరానికి వెళ్ళినాడు. ప్రయాణములో మధ్యేమార్గములో ఏడుగురు మూర్ఖశిరోమణులు విష్ణుదత్తునితో చెలిమి చేశారు. ఒకరి నొకరు వద లకుండా కలిసి ఉండవలె నని శపథము చేసుకొన్నారు. విష్ణుదత్తుడు తండ్రితో చెప్పకుండా రాత్రి బయలుదేరి హఠాత్తుగా దుశ్శకునము కావడముచేత మిత్రులతో "శకునము బాగా లేదు. మంచిశకునము చూచుకొని ప్రయాణము చేదాము" అని హితము చెప్పినాడు.

ఆ మూర్ఖ సప్తకము ఆ మాటలు పెడచెవిని పెట్టినా, విష్ణుదత్తుడు ఒడంబడిక ప్రకారము కట్టుబడి హరిస్మరణ చేస్తూ ప్రయాణము సాగించి నాడు. ఉదయము ఇంకో దుశ్శకునమయింది. విష్ణుదత్తుడు మందలించగా ఆ మూర్ఖులు ససేమిరా అని అతని మాటలు పాటించక పైగా బెదిరించి "అడుగడుక్కూ ఏమిటి కుశ్శంకలు దత్తూ! తైరాతిలాగా నిన్ను వెంటబెట్టుకు వచ్చాము. ఇదే దుర్నిమిత్తము" అన్నారు.

విష్ణుదత్తు ఇలా ఆలోచించినాడు: "స్వేచ్ఛాచారి యైన మూర్ఖునికి హితోపదేశము బూడిదలో పోసిన పన్నీరు. మూర్ఖులలో పడిన ధీశాలి జలతరంగాలలో పడిన పద్మమువలె కష్టాల పాలవుతాడు. అందువల్ల వీరికి నేను హితాహితము ఉపదేశించకూడదు. ఊరికే ప్రయాణము చేస్తాను. అన్నింటికీ ఆ పరమాత్ముడే ఉన్నాడు!" అతడు మూర్ఖులతో ప్రయాణము చేసి సంజవేళకు శబరగ్రామము చేరినాడు. వాళ్ళు వయసులో ఉన్న బోయదానింటికి వెళ్ళి పరుండడానికి, తావు ఇమ్మని అడిగినారు. ఆ బోయెత గదిఇవ్వగా తక్కినవాళ్ళతో పాటు విష్ణుదత్తుడు అందులో ప్రవేశించినాడు. క్షణములో ఆ ఏడుగురుమూర్ఖులూ గాఢ నిద్ర పోగా దత్తుమాత్రమే మెలకువగా ఉన్నాడు. వివేకులకు నిద్ర ఎక్కడిది! ఈ లోగా ఎవడో పడుచువాడు బోయదానిదగ్గిరికి వెళ్ళి దానితో సంగమించినాడు. అలసిసొలసి ఇద్దరూ నిద్రపోయినారు. విష్ణుదత్తుడు తలుపు సందులోనుంచి దీపకాంతివల్ల బోయదాని చర్య చూచి విసుగుతో దీనిగుమ్మము ఎందుకు తొక్కాము? ఇది చలచిత్తురాలు. ఇవాళ దీనికి వీడు మగడైతే రేపు మరొకడు" అని తలపోస్తూ ఉండగా జనుల కోలాహలము వినవచ్చింది. ఈ లోగా యువకుడూ ఖడ్గపాణీ అయిన శబరనాయకుడు పరివారసమేతముగా లోపల ప్రవేశించినాడు. "ఎవరు మీరు!" అని శబరుడు ప్రశ్నించాడు. "మేము బాటసారులము" అని విష్ణుదత్తుడు సమాధాన మిచ్చినాడు. శబరుడు

వినవిన లోపలికి పోయి పరపురుషునితో ఉన్న భార్యను చూచి కత్తి దూసి జారునిశిరస్సు నరికినాడు. భార్యను దండించ లేదు, మేలు కొలుప లేదు. కత్తికింద వేసి శబరుడు మరొకపాన్పుమీద పరున్నాడు. నిశ్శంకముగా అతడు నిద్రపోయినాడు.

ఇంతలో ఆబోయది మేలుకొని జారుని తలనూ, నిద్రిస్తున్న పతినీ చూచింది. ఆమె జారుని మొండెము బుజాన పెట్టుకొని, శిరస్సు చేత పట్టుకొని బూడిదరాసిలో పూడ్చి వచ్చింది. పాడుకొంపలో పడ్డామురా భగవంతుడా అని విష్ణుదత్తుడు సాక్షిగా సర్వమూచూచి, మూర్ఖుల మధ్య నిద్ర పోయినాడు. బోయత నిదురిస్తున్న పతితలను తెగనరికి బయటకు వచ్చి అరిచి సేవకులను లేపి "అయ్యో! ఈ బాటసారులు నాభర్తను చంపేశారు!" అని ఏడ్చింది. బోయదాని అనుచరులు పరుగుపరుగున వచ్చి తమదొరను చూచి విచ్చుకత్తులు చేబూని విష్ణు దత్తాదుల మీదికి వచ్చినారు. మూర్ఖులు చావుదెబ్బలు తిని నిద్ర లేచారు. విష్ణుదత్తుడు "దొరలూ! బ్రహ్మహత్యాదోషము ఎందుకు పడికట్టుకొంటారు? ఈపని మేము చెయ్యలేదు. ఈబోయెత పరపురు షుని మరిగి ఇంతపని చేసింది. తలుపునందులోనుంచి సర్వమూ నేను చూశాను. క్షమిస్తే యథార్థము బుజువు చేస్తాను." అని ఘోషించి నాడు. అతడు బూడిదరాశిలో ఉన్నజారుని మొండెమునూ, శిర మునూ వాళ్ళకు చూపగా, బోయది తెల్లపోయి దోషాన్ని అంగీక రించింది. దానిని తిరస్కరించి శబరులు "కామిని పరపురుషేచ్ఛవల్ల ఎంతపని కయినా పడికట్టుతుంది." అన్నారు. విష్ణుదత్తూ మూర్ఖులూ చావు తప్పి కన్ను లొట్టపోయి బతుకు జీవుడా అని బయట పడ్డారు. మూర్ఖులు దత్తును ప్రశంస చేసి "దత్తూ, నిద్రిస్తున్నమాకు రక్షారత్న దీప మైనావు. నీఅనుగ్రహామువల్ల మృత్యువును దాటినాము." అన్నారు. కనుక దుశ్శకునమువల్ల కార్యము చెడిపోవడము కద్దు.

ఇలా సోమప్రభ కళింగసేనకు ఏకాంతములో కథ చెప్పి తిరిగీ ఇలా అన్నది : "సఖి, శకునము చూడకుండా కార్యాచరణకు దిగితే కార్య సాఫల్యము కానే కాదు. మందబుద్ధులు హితాన్ని పెడచెవిని పెట్టి యథేచ్ఛగా సంచరించి చివరకు పశ్చాత్తాపము పొందుతారు. శకునము చూడక నీవు వత్సరాజువద్దకు దూతను పంపడము ఉచితము కాదు. వివాహము నిర్విఘ్నముగా కొనసాగును గాక ! దేవతలుకూడా నిన్ను వలచినారు. అందువల్ల నీవు శీలాన్ని కాపాడుకోవాలి. మహామంత్రి యౌగంధరాయణుడు నీతిశాస్త్రవేత్త. వత్సరాజు నిన్ను పెళ్ళాడి వ్యసనములకు పాలవుతాడని సందేహించి మంత్రి ఆలోచిస్తాడు. నీవివాహము కానీయడు. ఒకవేళ విధివశాన వివాహమైతే దోషా రోపణ చేస్తాడు. అయితే ధర్మబుద్ధివల్ల నీయందు దోషారోపణ చేయు డానికి సాహసించడు. అయినా సవతివిషయములో జాగరూకతతో ఉండాలి. అందుకు నిదర్శనము విను :

సవతి కుట్ర

విశ్వామిత్రుడు ఇక్షుమతీనదిని తవ్వించి దానిపక్కనే ఇక్షుమతీ నగ రాన్ని నిర్మించినాడు. పురోపకంఠమున ఉన్న ఉద్యానవనములో మంకణుడు అనేమునీంద్రుడు ఊర్ధ్వపాదుడై తపస్సు చేస్తూ, ధ్యాన భంగము కాగా గగనతలాన చరిస్తున్న మేనకచీరె గాలికి తొలగడము చూచినాడు. మహామునిమనసు వికలమై పోగా అతని తేజస్సు కదళీ గర్భములో పడినది. మునీంద్రుని రేతస్సువల్ల చక్కనిచుక్క పుట్టింది. అతడు పిల్లకు కదళీగర్భ అని నామకరణము చేసినాడు. ఆబాలిక మంకణాశ్రమములో పెరుగుతున్నది.

ఒకసారి మధ్యదేశనృపాలుడు దృఢవర్మనామధేయుడు వేటకు వెళ్ళి అలిసి సమీపాన ఉన్న మంకణాశ్రమము చేరి మునికన్యావేషములో

ఉన్న కదళీగర్భను చూచి కామించినాడు. అతడు "ఎవరో వల్కలా లను ధరించిన ఈసుందరాంగి? దుష్యంతుడు కణ్వపాలిత అయిన శకుంత లను వివాహ మాడినట్టు నేనుకూడా ఈకన్యను పెళ్ళాడితేనా!" అని తలపోస్తున్నాడు. మునీంద్రుడు ఆసందర్భములో సమిత్కుశలు ఆశ్ర మానికి తీసుకొని వస్తున్నాడు. మహారాజు మునీంద్రునికి నమస్క రించి తన్ను తాను తెలియుబరచుకొన్నాడు. రాజేంద్రునకు అర్ఘ్య పాద్యాదులు ఇమ్మని ముని కదళీగర్భను నియోగించినాడు. ఆమె నమ్రమై రాజుకు అర్ఘ్య మిచ్చింది. "నీకు ఈకన్య ఎలా లభించింది మునీంద్రా!" అని రాజు కుతూహలాయత్తచిత్తుడై మునీంద్రుణ్ణి అడిగినాడు. కదళీగర్భ జనన వృత్తాంతము మంకణకుడు చెప్పగా రాజు కదళీగర్భ అప్సరస అని తెలుసుకొని వ్యామోహపడి తన కిమ్మని మునిని కోరినాడు. ముని అంగీకరించినాడు. సురస్త్రీలు కదళీగర్భవివా హము నిమిత్తము భూలోకానికి అవతరించి మేనకమీద మమకారము వల్ల ఆకన్యకు అలంకారము చేసినారు. వాళ్ళు ఆమెచేతిలో ఆవాలు పెట్టి "తోవలో ఆనవాలుకై వీటిని చల్లుతూ వెళ్ళు. ఒకవేళ భర్త వల్ల అవజ్ఞ పొందిన ట్లయితే, ఆవాలు పెరిగి మొక్కలై మార్గాన్ని నీకు తెలియజేస్తవి." అన్నారు. రాజు కదళీగర్భను గుర్రము మీద ఎక్కించుకొని నిజసైన్యము వచ్చి కలవగా రాజధానీనగరము చేరినాడు. ప్రయాణసమయములో కదళీగర్భ ఆవాలు చల్లుతూ వెళ్ళింది. మహారాజు ప్రియురాలి వృత్తాంతము మంత్రులకు తెలిపి, అంతఃపురస్త్రీలను, ఇతరభార్యలను రోసి కదళీగర్భతో సదా సుఖము అనుభవిస్తున్నాడు. రాజు అలా అన్యాసక్తుడై ఉండడమువల్ల పట్టపురాణి ప్రధానామాత్యుని పిలిపించి వానితో ఏకాంతములో "మహారాజు కొత్తరాణీమీది మోజుకొద్దీ నన్ను వదిలినాడు. సవతిపీడ ఎలా తొలగిపోతుందో ఉపాయ మాలోచించండి" అన్నది. అప్పుడు

మంత్రి "దేవీ, అలా చేయడం ధర్మమా ? ప్రభువును భార్యనుంచి వేరుచేయడము వినాశహేతువు. ఇలాటి కపటోపాయాలు నెరవేర్చ గలవారు పరివ్రాజికలు. అదే వారిజీవనము. వారు సన్యాసిను లయినా వృత్తి లౌకికవృత్తి. ఇళ్ళల్లో చేరి ఇంటివానాలు బాగా లెక్క పెడ తారు." అని పలికినాడు. రాణి వినీతయై "యోగ్యులు నిందించే అధర్మకార్యము చేయరాదు" అని అతన్ని పోనిచ్చి తాపసిని పిలిపించి నిజవాంఛితము తెలియజెప్పి, కార్యసిద్ధి అయితే కావలసినంత ధనము ఇస్తా నన్నది. ఆసన్యాసిని ధనాశవల్ల నానాప్రయోగాలు చేసి కార్యము సాధిస్తా నన్నది. దేవికి ఆశపెట్టి ఆతాపసి మఠానికి వెళ్ళిపోయింది.

పరివ్రాజిక కార్యసాధన కష్ట మని గ్రహించి బెంగపడింది. "ఆశ ఎంతప నైనా చేస్తుంది. రాణిదగ్గర సాహసముకొద్దీ ప్రతిజ్ఞ చేశాను. కార్యసాధనోపాయము అసలే నాకు తోచడము లేదు. అంతఃపురములో మాయోపాయముద్వారా కార్యాన్ని నెరవేర్చడము కష్టము. ప్రభువు లకు కుట్ర తెలిస్తే నన్ను బతకనిస్తారా? ఒకటి తోస్తున్నది. నామిత్రుడు మంగలివాడు మాయోపాయము వల్ల కార్యము సాధించడంలో కుశలుడు." అని ఆలోచించి ఆతాపసి మంగలి దగ్గిరకి వెళ్ళి వచ్చినపని చెప్పింది. ఆ వృద్ధుడు "అదృష్టముకొద్దీ నాకు ఇటువంటి సమయము దొరికింది. చిన్నరాణికి చెరుపు చేయక ఆమెను రక్షించాలి. ఆమె తండ్రి దివ్యదృష్టివల్ల విషయ మంతా కనిపెట్టగల ప్రజ్ఞావంతుడు. రాజుకు ప్రియావియోగము కలిగించ దేవేరవల్ల కానుకలు సంపాదిస్తాను. కొంతకాలము అయినతరువాత రాజు కదళీగర్భను పొందే విధము చూస్తాను. తగినయుక్తి చెప్పి ఆదంపతులను రంజింపజేసి బహుమానాలు పొందుతాను. ఇలా చేస్తే పాతకము చుట్టుకోదు." అని ఆలోచించి సన్యాసినితో ఇలా పలికినాడు: "అమ్మా, ఇదంతా నేను చేస్తాను కదా! యోగశక్తివల్ల కొత్తరాణిని చంపడము యుక్తము కాదు. రాజుకు

తెలిస్తే మనవని పడతాడు. స్త్రీ హత్యా పాతకము చుట్టుకొంటుంది. కదళీ గర్భజనకుడయిన మంగలకుడు మనల్ని శపిస్తాడు. నా ధీప్రభావము వల్ల మహారాజుకు ప్రియావియోగము కలిగిస్తాను. అందువల్ల దేవి సుఖ పడుతుంది. మనకడుపులో చల్ల కదలదు. డబ్బు వస్తుంది. ఈ పని నావల్లనే సాధ్యము అవుతుంది. బుద్ధిబలమువల్ల ఎంతపనైనా సాధించ గలము. నా ప్రజ్ఞాశక్తి ఎలాంటిదో విను:

ధూర్త*నాపిత కథ

ఈ దృఢవర్మరాజు తండ్రి పరమదుర్మార్గుడు. నేనతనికి నా కుల వృత్తి చేస్తూ ఉండగా ఆయన ఒకసారి అందగత్తె అయిన నాభార్యను చూచి మోహించినాడు. చుట్టుపక్కల ఉన్నవాళ్ళను అడిగి నా భార్య మంగలి దని తెలుసుకొని రాజు "ఈ మంగలి నన్నేమి చేస్తా డనే ధీమాతో" నేను లేనిసమయములో నాకొంపలో చేరి నా భార్యను అను భవించి వెళ్ళిపోయినాడు. మర్నాడు నేను ఇంటికి వచ్చేసరికి నా భార్య కొత్తతరహాగా ఉంది. నేను గుచ్చి గుచ్చి అడగగా జరిగినసంగతి యావత్తూ పూసగుచ్చినట్టు చెప్పింది. అలా చేయుడము తప్పు అని మాటవిడను మందలించలేక, అశక్తుడనైనందువల్ల రాజు యథాప్రకార ముగా మాయింటికివచ్చి నాభార్యతో సుఖము అనుభవించి వెళ్ళిపోతూ ఉండేవాడు. దుర్మార్గప్రభువుకు గమ్య అగమ్య అనే తారతమ్యము ఎలా తెలుస్తుంది? ఆయనకు కిందు మీదు తెలిస్తేగా! ఆయనను అడ్డగించ డానికి నేను భోజనము తగ్గించి అగ్నిమాంద్యవ్యాధి నటించాను. నేను క్షౌరవృత్తి చెయ్యలేక కృశించి నిట్టూర్పులు వదలుతూ వాలిపోయి రాజసన్నిధికి వెళ్ళినాను. నా రోగము రాజు కనిపెట్టి సాభిప్రాయముగా "ఒరే, ఇలా ఉన్నావేమిరా!" అని ప్రశ్నించగా నేను

* నాపితుడు = మంగలి.

ఆయనను అభయమువేడి "ప్రభూ! నాభార్య ఢాకిని. నేను నిద్రపోతున్నప్పుడు నాపేగులు లాగి జుర్రి తిరిగి లోపలికి తోస్తుంది. దానితో నేను చిక్కి శల్య మవుతున్నాను. శరీరపోషణకు తిన్నగా తిండీ తిప్పలూ లేవు దొరా!" అని సమాధాన మిచ్చినాను. రాజుకు సందేహాము కలిగి "ఈమంగలిది ఢాకిని అన్నమాట నిజమేనా? ఆహారపుష్టీ, భోజన పరాక్రమమూ ఉన్న నాబలాన్ని కూడా అలాగే లాగేస్తుందా? ఈ సంగతి రాత్రి నేను పరీక్షిస్తాను" అని యోచించినాడు. రాజు నాకు తిండి పెట్టించినాడు. నేను యింటికిపోయి మాఆవిడ దగ్గిర కళ్ళవెంట నీళ్ళు పెట్టుకొన్నాను. ఎందుకు ఏడుస్తారు? అది అడుగగా నేను "ప్రేయసీ! ఎవరితో చెప్పకు. మనరాజు ఆననములో వజ్రాలకొనలవంటి దంతాలు మొలిచినవి. నేను క్షౌరము చేస్తున్నప్పుడు నాకత్తి మంచిదైనా విరిగి ముక్కలైంది. రోజూ నాకత్తి విరిగి ముక్కలవుతూ ఉంటే నేనెలా కొత్తకత్తి సంపాయించను? నా కులవృత్తి పడిపోయింది. నానోట మన్ను!" అన్నాడు. అది వినినాభార్య రాత్రివేళ రాజు తనపక్కలో పరుండగా అతని వజ్రదంతములు చూడవలె నని నిశ్చయించుకొన్నది. మాఆవిడ తెలివి తక్కువది కావడంచేత గ్రహించలేక పోయింది. రాత్రి రాజు వచ్చి దాన్ని అనుభవించి నామాట జ్ఞాపక ముంచుకొని దొంగనిద్ర పోతున్నాడు. ఆయన నిద్రపోతున్నా డని మంగలిది నిశ్చయించుకొని దంతాలను పరీక్షింపవలెనని మెల్లగా చెయ్యి చాచి తడిమింది. రాజు హడిలిపోయి "బాబో ఢాకిని! ఢాకిని!" అని బొబ్బపెట్టి వెనక్కు చూడకుండా పారిపోయి అది మొదలు నాకొంపలో అడుగుపెట్టలేదు. అప్పటినుంచీ నాభార్య పతివ్రతగానే ఉంటున్నది. ఇలా నా ధీశక్తివల్ల రాజుతగులాటమునుంచి మాఆవిడను విడిపించుకొన్నాను.

తాపసీ! నీవు కోరిన పనిని ప్రజ్ఞవల్లనే సాధించవలె. ఈప్రయోగము విను. అతఃపురములో వృద్ధుణ్ణి వశము చేసుకోవలె. అతడు రహస్య

ముగా మహారాజుతో నీభార్య కదళీగర్భ ఢాకిని సుమా అని చెప్పవలె. కదళీగర్భ వనకన్య కావడంవల్ల ఆమెతో వచ్చిన పరిచారికాజనము ఎవ్వరూ లేరు. అంతఃపురదాసీజనము ఆమెకు అన్యులే. వాళ్ళందరూ భేదోపాయానికి వశ్యులవుతారు. దానోపాయానికి లొంగిపోతారు. రాజు అనుమానపడి ఉండగా ఎవరయినా రాత్రివేళ కాలు చెయ్యి మొదలయిన అవయవాలు కదళీగర్భ మందిరములో వేయవలెను. తెల్లవారగానే మనుష్యావయవాలను రాజు చూచి మునలివాడు చెప్పింది నిజమే అని తలచి భీతిల్లి కదళీగర్భను వదలివేస్తాడు. ఈప్రకారం సవతి తొలగిపోగా పట్టపురాణి సుఖపడుతుంది ; పట్టపుదేవి నిన్ను గౌరవిస్తుంది ; మాకూ కాస్తో కూస్తో లాభము కలుగుతుంది."

మంగలి ఇలా చెప్పగా పరివ్రాజిక పట్టపురాణివద్దకు పోయి ఆయుక్తి చెప్పింది. దేవేరి దాన్ని ప్రయోగించింది. రాజు ప్రత్యక్షముగా చూచి కదళీగర్భను ఢాకిని అని భ్రమపడి త్యజించినాడు. పట్టపురాణి పరమానందము పొంది పరివ్రాజికకూ మంగలివానికీ పారితోషికములు ఇవ్వగా వాళ్ళు తృప్తిపడ్డారు. దృఢవర్మ మహారాజు కదళీగర్భను త్యజించినతరువాత ఆమె శోకాకులచిత్తయై తాను మొదట ఏమార్గాన రాజధానీనగరానికి వచ్చిందో ఆమార్గాన ఆవాలమొక్కల ఆనవాలు వల్ల గుర్తించి జనకుని ఆశ్రమవాటికను చేరింది. తండ్రి యోగదృష్టి వల్ల కుమారీవృత్తాంతము సమగ్రంగా ఎరిగి ఆమెను ఓదార్చినాడు. దృఢవర్మవద్దనుంచి వచ్చి వినీతుడైనవానితో మంకణముని సవతికుట్ర వల్ల తనకుమారి కష్టాలపాలయినట్లు చెప్పినాడు. ఆ సమయమున మంగలి రాజుదగ్గిరికి వచ్చి జరిగింది జరిగినట్లు చెప్పి "దేవా, కదళీగర్భాదేవికి పట్టపుదేవిచేసిన అభిచారప్రయోగమునుంచి ఈప్రకారముగా నేను యుక్తితో రక్షించాను" అని పలికినాడు. రాజు ఆమాట ఆకర్ణించి మునివాక్కు నిశ్చయమని విశ్వసించి కదళీగర్భను తిరిగి

స్వీకరించి, మునిచంద్రుని సాగనంపి, మంగలివానికి తన మీద భక్తి విశ్వాసము లున్న వని ఎరిగి ధన మిచ్చినాడు. ఇలాగే మహారాజుల సంపదను ధూర్తులు అనుభవిస్తారు. దృఢవర్మ అది మొదలు పట్టపు దేవిని త్యజించి కదళీగర్భతో కాపురము చేస్తున్నాడు.

కళింగసేనా! ఇలాగా పవతులు లేనిపోని దోషాలను పతులమీద మోపి కష్టపెడతారు. నీవా కన్యవు. లగ్నము ఇప్పట్లో లేదు. దేవతలుకూడా నీమీద మోజుతో ఉన్నారు. అందువల్ల వత్సరాజ ప్రియురాల వైన నీవు జాగ్రతగా నంచరించాలి. నీకు నీఅందమే పరమ శత్రువు. సఖీ! పతియింట్లోఉన్న నీవద్దకు నేను రాను. దూరాలోచనతో చెపుతున్నాను. ఓసుగాత్రీ, నాభర్తకూడా నన్ను వారించినాడు. ఆయనమాట తోసి రా జని రావడము అధర్మము. ఇప్పుడు మాత్రము ఆయనసెలవు పొంది వచ్చాను. నేను నీకు చేయవలసింది ఏమీ లేదు. సెలవు. మావారు నాకు అనుమతిఇస్తే, వచ్చి నిన్ను చూస్తాను. ఇలా సోమప్రభ కన్నీళ్ళుకారుస్తూ కళింగసేనతో చెప్పి గగనమార్గాన నిజ నివాసానికి వెళ్ళింది. కళింగసేన కన్నీరు మున్నీరుగా ఏడ్చింది.

తరంగము : 33

కళింగసేన స్వదేశానికి దూరమై సోమప్రభను స్మరిస్తూ వత్సరాజు ప్రాణిగ్రహణోత్సవము ఆలస్యము కాగా, కౌశాంబిలో అడవినుంచి తప్పినఆడులేడివలె ఉన్నది. జ్యోతిష్కులు ముహూర్తము త్వరలో పెట్టనందున వత్సరాజు వారిమీద అసూయాపరుడై మనోల్లాసమునకు వాసవదత్తామందిరానికి ఆనాడు వెళ్ళినాడు. మంత్రి యౌగంధ రాయణుడు చెప్పినప్రకారముగా వాసవదత్త కళింగసేనా వివాహమును స్మరించి ఈర్ష్యాపడక, వికారరహితురాలై వత్సరాజుకు సమస్తోప చారములూ చేసింది. రాజు జిజ్ఞాసతో "కళింగసేనా వివాహవిషయము

తెలిసికూడా వాసవదత్త ఈర్ష్యారహితురాలై ఉన్నదే! అనుకొని ఆమెతో "దేవీ, కళింగసేన నన్ను వరించడము ఎరగవా? నీసుఖ రాగములలో మార్పు ఏమీ గోచరించదే!" అని పలికినాడు. అప్పుడు వాసవదత్త "ఎరుగుదును స్వామీ! నాకు అమితానందము కలిగింది. ఆమె సాక్షాత్తు లక్ష్మీదేవి. ఆమె మనమందిరంలో అడుగు పెట్టడంచేత ఆమె తండ్రి కళింగదత్తుడు మనకు వశ్యుడు. రాజ్యమంతా మీదే! మీకు ఐశ్వర్యము కలిగితే నాకు సుఖము కాదా!" అన్నది. వత్సరాజు సంతోషించి ఆమెతోకూడా గోష్ఠీపానము చేసి నిద్రించి మధ్యలో మేల్కొని "ఎంతమహానుభావ వాసవదత్త! పాపము ఈ కళింగసేనా వివాహాన్ని ఎలా సహించగలుగుతుంది? పద్మావతీ పరిణయ సందర్భములో వాసవదత్త ప్రాణత్యాగము చేయక నిలిచింది. ఇటువంటి సందర్భములో కళింగసేనను నేను ఎలా పెళ్ళాడను?" అనుకొన్నాడు.

తెల్లవారిన తరువాత వత్సేశుడు వెళ్ళి అపరాహ్ణవేళ పద్మావతీ దేవినగరికి పోయినాడు. పద్మావతి మంత్రి చెప్పినరీతిగా ఈర్ష్యావేశము చెందక భర్తను సేవించింది. వాసవదత్త చెప్పినట్లే పద్మావతి సమాధానము చెప్పింది. "దేవేరులమనస్సు ఒకేరకముగా ఉన్నది" అని వత్సరాజు మంత్రితో చెప్పినాడు. మహారాజు విచారములో ఉన్నందుకు యౌగంధరాయణుడు సంతోషించి "నాకు తెలుసును. దేవేరులు ప్రాణత్యాగనిశ్చయము చేసికొని అలా పలికినారు. పతి అన్యాసక్తుడయినా, మృతుడైనా ప్రాణత్యాగానికి సిద్ధమైన పతివ్రతలు నిస్పృహలై దైన్యము వదలి గంభీరముగా ఉంటారు. పతివ్రతలు అనురాగభంగము సహించరు. అందుకు నిదర్శనము వినండి :

శ్రుతసేనుని కథ

దక్షిణదేశములో గోకర్ణపురమున శ్రుతసేనుడు అనేమహారాజు రాజకులాలంకారముగా మహావిద్వాంసుడై ఉన్నాడు. ఆయనకు అను

కూలమైన ప్రియురాలు లేకపోవడమువల్ల విచారిస్తూ ఉండగా అగ్నిశర్మ అనే బ్రాహ్మణుడు "రాజన్! నేను చూసిన కొన్ని అద్భుతాలను వర్ణిస్తాను. తీర్థయాత్రాభిలాషినై పంచతీర్థానికి వెళ్ళగా అక్కడ అయిదుగురు అప్సరోంగనలు ఋషిశాపమువల్ల మొసళ్ళయి అర్జునుని వల్ల కడ తేరినారు. ఆతీర్థములో స్నానమాడి అయిదురోజులు ఉపవసించినవాళ్ళు భక్తులు అవుతారు. నేను అక్కడ ఉండగా కృషీవలుడు క్షేత్రాన్ని దున్నుతూ గీతము పాడుతున్నాడు. వాడిని ఒకసన్యాసి తోవ అడిగినాడు. గానమాధుర్యములో కాపు పరవశుడై సన్యాసి పిలుపు వినలేదు. అందుచేత సన్యాసి వాణ్ణి తిట్టినాడు. కర్షకుడు గీతము మాని "ఆహా, నీవు సన్యాసి వైనా ధర్మసూక్ష్మము గ్రహించ లేక పోయినావు. నేను మూర్ఖుణ్ణి అయినా ధర్మలేశాన్ని ఎరుగుదును." అన్నాడు. సన్యాసి "నీకు ధర్మలేశము ఏమి తెలుసును?" అని ప్రశ్నించినాడు. ఆకర్షకుడు ఇలా చెపుతున్నాడు: "ఈపురములో బ్రహ్మదత్త సోమదత్త విష్ణుదత్తు లనేఅన్నదమ్ముల్లో పెద్దవాళ్ళిద్దరికీ భార్యలున్నారు. కడసారివాడికి పెళ్ళి కాలేదు. ఆఖరువాడు అన్నలఆజ్ఞలు శిరసా వహించి అణకువతో కోపము ఎరగక ప్రవర్తిస్తున్నాడు. నేను వారి పాలేరును. అన్నలిద్దరూ తమ్ముణ్ణి వినీతు డనీ సన్మార్గుడూ, నిష్కపటి, సహిష్ణు వనీ గ్రహించినారు. ఒకసారి వదినెలు అతన్ని మోహించి ఏకాంతంలో ప్రార్థించినారు. వదినలను తల్లులవలె అతను చూస్తున్నాడు. వాళ్ళిద్దరూ ఈర్ష్యతో 'మీతమ్ముడు మమ్మల్ని కామించాడు' అని లేనిపోని అబద్ధాలు ఆడినారు. భార్యలమాటలు నమ్మి అన్నలు తమ్మునిమీద ద్వేషముతో ఉన్నారు. వాళ్ళు తమ్ముని పొలములో నడిమిపుట్టను బాగుచేయ మని ఆజ్ఞాపించినారు. తమ్ముడు పుట్ట తవ్వుతూ ఉండగా తవ్వ వద్దనీ అందులో తాచుపా మున్నదనీ నేను వారించినాను. అతడు నామాట తోసి రాజని పుట్ట తవ్వేసరికి

బంగారునాణెములతో నిండినబిందె దొరికింది. తాచుపాము అందులో లేనే లేదు. సజ్జనులను ధర్మము కాపాడుతూ ఉంటుంది. నేను వద్దని మొత్తుకున్నా ఆయన వినక ఆ మొహిరీలబిందెను అన్నగార్లకు అప్ప గించినాడు. అన్నలు ఆధనమంతా హరించ దలచి తలవరులకు కొంత సొమ్మిచ్చి తమ్ముని కాళ్ళూ చేతులూ నరికించినారు. అప్పటికీ ఆతమ్ముడు కిక్కురు మనకుండా ఉన్నాడు. అన్నలమీద అతనికి కోపమే కలగ లేదు. ఆశ్చర్యము! అతనికి మళ్ళీ కాళ్ళూ చేతులూ వచ్చినవి. ఆవింత చూచి నేను కోపం విడిచినాను.

నీవు సన్యాసివై కోపగించడము మానలేదు. కోపము లేనినాకు స్వర్గము లభించింది. అంటూ ఆకర్షకుడు దేహాన్ని వదిలి స్వర్గలోకానికి వెళ్ళినాడు. ఇదో ఆశ్చర్యము! రెండోఆశ్చర్యము చెపుతాను:

అక్కడనుంచి తీర్థయాత్రాభిలాషినై సముద్రతీరాన ఉన్న వసంత సేనుని రాజ్యానికి వెళ్ళినాను. రాజుగారి సత్రానికి భోజనార్థము నేను వెళ్ళుతుండగా బ్రాహ్మణులు నాతో "విప్రుడా! అక్కడికి వెళ్ళకు. అక్కడ విద్యుద్యోత అనేరాకుమారి ఉన్నది. ఆకన్యను చూచినవాడు కామోద్రేకములో చనిపోతాడు" అని చెప్పినారు. నేను "నాకీ విషయము కొత్తగా లేదు. అపరకాముడైన శ్రుతసేనమహారాజును ఎప్పుడూ చూస్తూనే ఉన్నాను. ఆయన యాత్రలకు బయలుదేరితే కులాంగనలు భయపడి ఆయనకంట పడరు." అని సమాధానము చెప్పాను. అక్కడ పురోహితులు నన్ను పట్టి రాజసన్నిధికి తీసుకొని వెళ్ళారు. నేను జగన్మోహిని అయిన విద్యుద్యోతను వీక్షించినాను. నామనసు ఆలోకనమాత్రాన వికలముకాగా తెప్పరిల్లి "ఈమె మా ఏలికకు భార్య అయితే ఆయన రాజ్యాన్ని తప్పక మరిచిపోతాడు. అయినా ఈవిషయము మారాజుకు నివేదిస్తాను. చెప్పవలసింది చెప్పక పోతే ఉన్మాదినీ దేవసేనులవలె పరిణమిస్తుం దేమో?" అన్నాను.

ఉన్మాదినీ దేవసేనుల కథ

పూర్వము దేవసేనమహీపతి రాష్ట్రములో ఉన్మాదిని అని లోకోన్మాదకారిణి అయిన సుందరి ఉండేది. మహారాజుకు ఆకన్యపైన మనసు పోయింది. రాజహితము కోరిన బ్రాహ్మణులు "రాజన్! కన్య దుర్లక్షణలక్షిత. తమరు స్వీకరించవద్దు." అని మహారాజుగారి ఉత్సాహముమీద నీళ్ళు చల్లినారు. మంత్రి ఉన్మాదినిని వివాహ మాడినతరువాత ఉన్మాదిని ప్రాసాదోపరిభాగమున వచారు చేస్తూ మహారాజుపైన కన్ను వేసింది. ఆ వనితాభుజంగిని చూచిన మోహావిష దృష్టివల్ల మహారాజు మూర్ఛిల్లి ఆహారముమాని కృశించినాడు. మంత్రి తనభార్యను స్వీకరించి అనుభవించమని ప్రార్థించినా రాజు ధర్మబుద్ధి కలవాడు కనుక అంగీకరించ లేదు. విరహామువల్ల క్రమేణ కృశించి అతడు చనిపోయినాడు. అందువల్ల ఇలాంటిప్రమాదము జరిగేపక్షంలో నేను రాజద్రోహము చేసినవాణ్ణి అవుతాను — ఇలా యోచించి ఈ అద్భుతాన్ని నీకు చెప్పినాను.

బ్రాహ్మణునివల్ల విద్యుద్ద్యోత అందచందాలు విని శ్రుతసేనుడు వెంటనే ఆకన్యను తెప్పించి పెళ్ళాడినాడు. రాజదంపతులు ఏకశరీరులై ఉంటు న్నారు. అనంతరము మాతృదత్త అనేకన్య స్వయముగా వచ్చి మహా రాజును వరించింది. ఆమెనుకూడా అతడు స్వీకరించినాడు. అది విని విద్యుద్ద్యోత గుండె పగిలి చనిపోయింది. రాజు శవాన్ని ఒడిలో పెట్టు కొని ఏడ్చి ఏడ్చి మృతి చెందినాడు. వైశ్యకన్య అయిన మాతృదత్త మరుక్షణములో అగ్నిప్రవేశము చేసింది. ఇలాగా రాష్ట్రము రాజుతో సర్వనాశన మైనది.

అందుచేత ప్రేమకు అంతరాయము వస్తే మనస్విని అయిన వాసవ దత్తాదేవి భరించలేదు. మీరు కళింగసేనను వివాహ మాడితే వాసవ దత్త ప్రాణాలు నిలువవు. రాజా! పద్మావతీదేవికూడా జీవించలేదు.

ఆ సవతుల ప్రాణాలు ఒక్కటే కదా! వాసవదత్త చనిపోతే నరవాహనదత్తుడు ఏమవుతాడు? ఇలా యౌగంధరాయణుడు వత్సరాజుకు చెప్పినాడు.

మంత్రిమాటలు వత్సరాజుకు నచ్చినవి. ఆయనకు వివేకము కలిగి "నిజముగా సర్వనాశనము! కళింగసేనా వివాహమువల్ల వాసవదత్తా పద్మావతులు, నరవాహనుడూ నష్టమవుతారు. కళింగసేన నాకెందుకు? తనంతట తా వలచి వచ్చిన కళింగసేనను త్యజిస్తే వచ్చే అధర్మము ఏమున్నది! లగ్నముకూడా దూరములో ఉన్నదని గణకులు చెపుతున్నారు." అని పలికినాడు. తన నీతివల్లరి ఉపాయజలసేచనవల్ల పుష్పించినందుకు మహామంత్రి పరమానందము పొందినాడు. రాజుకు నమస్కరించి యౌగంధరాయణుడు తృప్తుడై గృహోన్ముఖుడైనాడు. వత్సరాజు వాసదత్తవద్దకు వెళ్ళగా ఆమె భర్తృసేవ యథాప్రకారముగా చేసింది. ఆమె ముఖరాగములో మార్పేమీ కలగనేలేదు!

వత్సరాజు "నేను చెప్పేదేముంది? నీకు తెలియనే తెలుసును. కవులకక్షరాలు ఎలా అవసరమో నాకు నీ అనురాగమేగదా ప్రాణము! అన్యకాంతపేరయినా ఉచ్చరించలేను. కళింగసేన స్వయముగా మన మందిరానికి వచ్చింది. అర్జునుడు తపస్సు చేస్తున్నప్పుడు గంధను నిరాకరించినాడు. అందువల్ల అప్సరస అతన్ని నపుంసకుడవు కమ్మని శపిస్తే అతడు స్త్రీ వేషధారియై సంవత్సరకాలము విరాటనగరములో విరటుని వద్ద కొలువులో ఉండడం ప్రసిద్ధమే కదా? కళింగసేనను నేను ఆ కారణం వల్ల నిషేధించలేను. నీ ఇష్టము లేక నేను ఏ కార్యమూ చేయను." అని పలుకగా వాసవదత్తాదేవి రాగవంతమయిన నిజముఖాసవము తనహృదయమువలె అర్పించింది. దానివల్ల వాసవదత్త అభిప్రాయము నిజముగా క్రూరముగా ఉన్నదని వత్సరాజు గ్రహించి మంత్రివర్యుని ధీప్రభావానికి సంతోషించి ఆమెతో ఆ రాత్రి గడిపినాడు.

ఈలోగా కళింగసేనావృత్తాంతాన్ని అహోరాత్రాలు తెలిసికొమ్మని బ్రహ్మరాక్షసుని మంత్రి నియమించగా వాడు ఆరాత్రి స్వయముగా వచ్చి చెప్పాడు. నేను కళింగసేనా మందిరములో బాహ్యాభ్యంతరాలలో ఉంటున్నాను. అక్కడికి దేవమానవులు ఎవ్వరూ రాలేదు. ఈ సంజవేళ అక్కడ మేడమీద నేను ఉండగా హఠాత్తుగా అశరీరవాణి వినపడింది. దానికారణాన్ని తెలుసుకోదలచి నావిద్యను ప్రయోగించినాను. దానికి గ్రహించే శక్తి చాలలేదు. అప్పుడు నేను "ఇది కళింగసేన అందచందాలను వలచి వచ్చిన దేవపురుషుని కంఠస్వరము కావడంవల్లనే నాశక్తి పనికిరాకుండా పోయింది. జాగరూకులై ఉన్న వాళ్ళు పరులదోషాలు కనిపెట్టగలరు. ఈకార్యము మంత్రివర్యునికి ఇష్టముకదా. ఇలా కళింగసేన సఖి సోమప్రభ కూడా చెపుతూ ఉండగా విన్నాను. ఇదంతా నీతో చెప్పడానికి వచ్చాను. ఈసంగతి నాకు చెప్పు. 'తిర్యగ్జంతువులు కూడా తమ్మునుతాము కాపాడుకొంటవి' అని రాజుతో చెప్పినావే, దాన్ని నేను యోగమువల్ల అదృశ్యరూపముతో ఉండి తెలుసుకొన్నాను. దీనికి తార్కాణము ఉంటే చెప్పు" అన్న రాక్షసుని మాటలు విని మంత్రి యౌగంధరాయణుడు చెపుతున్నాడు:

నకులోలూక మార్జార మూషక కథ

పూర్వము విదిశానగరోపకంఠాన పెద్దమర్రిచెట్టులో, నకులోలూక మార్జార మూషకములు నివసిస్తున్నవి. ముంగిస మూషికము వేర్వేరు కలుగుల్లో ఉంటున్నవి. పిల్లి చెట్టుమధ్య పెద్దతొర్రలో, గుడ్లగూబ చెట్టుచివర ఎవరికీ చొరరాని తీగెగూటిలో ఉన్నవి. ఈమూటికి ఎలుక ఆహారము. పిల్లి మిగతా మూడింటినీ చంపుతుంది. ముంగిసా, ఎలుకా, గుడ్లగూబా పిల్లిభయమువల్ల స్వభావముచేత రాత్రివేళ మేతకు వెళ్ళుతున్నవి. పిల్లి అహోరాత్రాలు నిర్భయముగా సమీపంలో ఉన్న

యవక్షేత్రములో ఎలుకను పట్టడానికి తిరుగుతూ ఉన్నది. తక్కినవి కూడా తమకు అనుకూలసమయాలలో ఆహారార్థం వస్తూ ఉంటున్నవి. ఒకనాడు మాలవేటకాడు అక్కడికివచ్చి ఆపొలానికి పోతున్న పిల్లిజాడను చూచి దాన్ని చంపడానికి పొలముచుట్టూ వలలువన్ని పోయినాడు. రాత్రి పిల్లి ఎలుకను చంపేటందుకు వచ్చి, పొలంచేరి వలలో చిక్కుకొన్నది. ఆహారార్థము అక్కడికి చాటుగా మూషికము వచ్చి అలా కట్టుబడి ఉన్న పిల్లిని చూచి సంతోషముతో గంతులు వేస్తూ దూరాన క్షేత్రములో ప్రవేశిస్తున్నది. ఆసమయంలో గుడ్లగూబ ముంగిసా వచ్చి పిల్లి బంధనంలో ఉండటముచూచి ఎలుకను పట్ట దలచినవి. ఎలుక గ్రహించి ఇలాతలపోసింది: "నకులోలూకములకు భయంకర మయిన యీపిల్లిని ఆశ్రయిస్తే ఇది బంధనములో ఉన్నప్పటికీ దెబ్బ తీసి నన్ను చంపివేస్తుంది. మార్జాలానికి దూర మయితినా నన్ను ఉలూకనకులములు చంపివేస్తవి. శత్రుమధ్యములో ఉన్న నేను ఎలా తప్పించుకోను? కనుక మార్జాలాన్ని ఆశ్రయిస్తాను. ఇది ఇప్పుడు కష్టములలో ఉన్నది కదా? అందువల్ల ఆత్మసంరక్షణార్థము నన్ను రక్షిస్తుంది. నేను దీని తాళ్ళు తెంపివేస్తాను." ఆలోచన అయిన తరువాత ఎలుక పిల్లితో "నీవు కట్టుబడడంవల్ల నా కెంతో కష్టంగా ఉంది. నేను నీ తాళ్ళు కొరికివేస్తాను. అయినా నీ మనస్సు ఎరుగక ప్రవర్తించడానికి భయం వేస్తున్నది." అన్నది. పిల్లి "నా మీద విశ్వాసముంచి నన్ను రక్షించు. నాస్నేహితుడివి నువ్వు. నాప్రాణదాతవు." అన్నది. వెంటనే ఎలుక పిల్లిఒడిలో చేరింది.

దాన్ని చూచి నకులోలూకములు నిరాశతో వెళ్ళిపోయినవి. అప్పుడు పిల్లి బంధనంలో బాధపడుతూ "మిత్త్రమా, తెల్లవార వచ్చింది. నా పాశాలను తెంపవా?" అని జాలిగా వేడుకొన్నది. ఎలుక వేటవాడి రాకకోసము ఎదురు చూస్తూ మెల్ల మెల్లగా కొరుకుతూ ఊరికే పళ్ళు

పటపట లాడిస్తూ, తెల్లవారగానే వాడు రావడము చూచి వెంటనే పాశాలను తెగకొరికింది. తాళ్ళు తెగగానే పిల్లి వేటకానికి వెరిచి పారి పోగా, ఎలుక చావుతప్పించుకొని పారిపోయి కలుగులో దూరింది. పిల్లి మళ్ళీపిలవగా ఎలుక నమ్మక బైటికి రాక "పిల్లీ, విధివశాన శత్రువు మిత్ర మవుతాడు, ఎప్పుడూ కాడు" అన్నది. ఇలా ఎలుక తిర్యగ్జంతు వైనా తన్ను తాను కాపాడు కొన్నది. సర్వే సర్వత్రా బుద్ధిసూక్ష్మత కావాలి, పౌరుషము కాదు. అందుకు తార్కాణము విను:

బుద్ధిబలమే బలము

శ్రావస్తి నగరములో పూర్వము ప్రసేనజిత్తు అనే రాజు ఉండేవాడు. అక్కడికి క్రొత్తగా శూద్రాన్నభోజి యైనబ్రాహ్మణుడు వచ్చాడు. ఒక వైశ్యుడు అతన్ని గుణవంతు డని తలచి బ్రాహ్మణునిఇంటిలో ఉంచి పోషిస్తున్నాడు. ఆ వైశ్యుడూ ఇతరవైశ్యులూ కలిసి అతనికి ఆహారమూ దక్షిణలూ ఇస్తూ గౌరవిస్తున్నారు. ఆబ్రాహ్మణలోభి వారూ వారూ ఇచ్చినదక్షిణలూ సంభావనలూ కూడబెట్టి వేయిబంగారు దీనారముల కింద మార్చి నిలవ చేశాడు. దగ్గిర ఉంటే ఖర్చయి పోతుం దనీ ఎవ రయినా అప్పు అడుగుతా రనీ భయపడి ఆలుబ్ధుడు దీనారములను చెట్టుకింద గోయి తీసి పాతిపెట్టినాడు. ప్రతిరోజూ అతడు ఏకాకిగా వెళ్ళి ధనసంచయాన్ని చూచి వస్తూ ఉండేవాడు. ఒకనాడు అతడు గోతి దగ్గిరికి వెళ్ళేసరికి గొయ్యే కాని అందులో ఏమీ లేదు. ఇన్నాళ్ళూ సంపాదించినధనము పోయేసరికి అతనిగుండెలు బరువెక్కినవి. దిక్కులు శూన్యముగా తోచినవి. అతడు ఏడుస్తూ మొత్తుకొంటూ తాను కాపు రమున్న బ్రాహ్మణునిఇంటికి వచ్చి, ఆయన అడగ్గా, తనసంగతి విశ దంగా చెప్పి పుణ్యతీర్థములో ప్రాణత్యాగము చేయ సంకల్పించినాడు. గృహయజమాని "ఏ మయ్యా, వెర్రిబ్రాహ్మడా! డబ్బు పోయిం దని

చస్తా నంటా వేమిటి? ధనము అకాలమేఘము వంటిది. హఠాత్తుగా వస్తుంది, హఠాత్తుగా పోతుంది ధనము పోయేప్పుడు చెప్పి పోతుందా?" అంటూ ధర్మోపదేశము చేసినాడు లోభికి ప్రాణాలమీద తీపి తక్కువ కావడంవల్ల ఏ మయినా సరే చచ్చిపోడానికి నిశ్చయించుకొన్నాడు. రాజుకు ఆసంగతి తెలిసి వచ్చి ధనము ఎక్కడ పాతిపెట్టాడో దాని ఆనవాలు బ్రాహ్మణ్ణి అడిగినాడు. ఒక మొక్కకింద ధనము పాతి పెట్టానని విప్రుడు సమాధాన మిచ్చినాడు. రాజు "నీకు ఆధన మైనా ఇప్పిస్తాను; కాదా నాకోశములోనుంచి ధనాన్ని తెప్పించి ఇస్తాను" అనగా, అతని ప్రాణాలు కుదుట పడినవి. రాజు శిరోవేదనవల్ల త్వరగా అంతఃపురానికి వెళ్ళి తలనొప్పి మిషచేత ప్రతీహారునిచేత చాటింపు చేయించి వైద్యులందరినీ పిలిపించి ఒక్కొక్కరినీ "నీరోగులు ఎంతమంది? ఎవరికి ఏమందు ఇచ్చావు?" అని అడిగాడు. వైద్యులు ఉన్నది ఉన్నట్టు చెప్పారు. ఒకవైద్యుడు "దేవా! నేను మాతృదత్తు డనేవైశ్యునికి అడివి బీర అనే ఓషధిని నిన్న ఇచ్చాను." అని చెప్పినాడు. రాజు వర్తకుణ్ణి పిలిపించి "ఎవరిద్వారా అడివి బీర తెప్పించావు?" అని ప్రశ్నించినాడు. సేవకునిద్వారా తెప్పించా నని సమాధానము వచ్చింది. వెంటనే రాజు సేవకుని పిలిపించి "ఏమిరా, అడివిబీరకోసము చెట్టు మొదలు తవ్వుతూ ఉంటే బ్రాహ్మణద్రవ్యము దీనారములు నీకు దొరికినవి. తెచ్చి అప్పగించరా!" అని ఆజ్ఞ చేసినాడు. తరువాత బ్రాహ్మణునికి దీనారములు లభించినవి. మహారాజు ధీప్రభావమువల్ల ధనము పాతిపెట్టిన చోట ఆఓషధి మొలుస్తుం దని గ్రహించి ధనాన్ని తెప్పించినాడు. పౌరుషముకన్న బుద్ధిబలము గొప్పది.

నీవు ప్రజ్ఞవల్ల కళింగసేనలో దోషముఉంటే తెలియజెయ్యి. ఈవిడ మీద సురాసురులుకూడా అనురక్తులై ఉన్నారు. దానికి తగినట్టుగా రాత్రి ఎవరో దేవపురుషునివాక్కు విన్నావు. కళింగసేనలో దోషమే కనపడితే,

ఆమెను, రాజు వివాహము చేసుకోడు. ఇలా యౌగంధరాయణుని మాటలు విని రాక్షసుడు సంతోషించి "నీతో సమానమీతిశాలి బృహస్పతి తప్ప మ రెవ్వరున్నారు? రాజ్యవృక్షానికి నీమంత్రము అమృత సేచనము. నేను సదా కళింగసేన నడవడిని కనిపెడుతూనే ఉంటాను." అని మంత్రివద్ద సెలవు తీసుకొన్నాడు.

కళింగసేన ప్రాసాదోపరిభాగాన విహరిస్తూ వత్సరాజు రాజ హార్మ్యముపైన తిరుగుతూ ఉండగా చూచి తపించి, తనమనస్సు వత్స రాజమయముగా చేసింది. ఆమె విరహతాపశాంతికై తామరతూళ్ళను దాల్చింది. చల్లదనానికి శరీర మంతా చందన చర్చ చేసుకొన్నది. మదనవేగు డనేవాడు ఇంతకుమునుపు కళింగసేనను కామించి ఆరు నెలలు తిరిగి తిరిగి మహేశ్వరుణ్ణి గురించి తపస్సు చేసినాడు. అతను శివాను గ్రహము పొందినప్పటికీ కళింగసేన వత్సరాజును ప్రేమించి ఉండడము వల్ల, అన్యదేశములో వత్సేశ్వరుని అంతఃపురములో ఉండడముచేత ఆమెను పొందలేక పోయినాడు. మదనవేగుడు సమయముకయి ఎదురు చూస్తూ కళింగసేన మేడమీాద తిరిగి, ఒకరాత్రి శివాదేశాన్ని స్మరించి తనవిద్యవల్ల వత్సరాజవేషము ధరించి ఆమెమందిరములో ప్రవేశించి నాడు. ద్వారికులు మదనవేగుణ్ణి వత్సరా జని వేషమువల్ల భ్రమపడి మందిరములోకి పోనిచ్చినారు. కళింగసేన కంకణములు ఝణాత్కార ములు చేయగా లేచి మదనవేగుని సత్కరించింది. అతను ఆమెను నమ్మించి గాంధర్వవిధిగా వివాహ మాడినాడు. ఆసమయములో అదృశ్యరూపుడైన యోగీశ్వరరాక్షసుడు ప్రవేశించి వత్సరాజును చూచి నట్లు భ్రమపడి, వెంటనే యౌగంధరాయణునికి చెప్పినాడు. మంత్రి చెప్పినరీతిగా యోగీశ్వరుడు వాసవదత్తాదేవివద్ద వత్సేశ్వరుణ్ణి చూచి, కళింగసేనవద్ద నిద్రిస్తున్న ప్రచ్ఛన్నకాముకుడైన మదనవేగుని నిజరూ పాన్ని నిద్రాసమయములో చూచినాడు. ఆదేవపురుషుని పాదాలకు

ధూళి లేదు. ఛత్రధ్వజముల గుర్తులు ఆ పాదాల నున్నవి. వెంటనే బ్రహ్మరాక్షసుడు సంతోషించి మంత్రివద్దకు పరుగెత్తి "మంత్రీ! మాలాటివాళ్ళకు ఏమీ తెలియదు. నీవు సమస్తాన్ని ప్రజ్ఞాదృష్టితో చూస్తావు. అసాధ్య మయిన ప్రభుకార్యము నీతంత్రమువల్ల సిద్ధించింది. మంత్రిలేని రాజ్యము సూర్యుడు లేని ఆకాశమువంటిది" అని పలికినాడు.

యౌగంధరాయణుడు బ్రహ్మరాక్షసునివద్ద సెలవు తీసుకొని ఉదయాన్నే వత్సేశ్వరుణ్ణి చేరి సమయము కనిపెట్టి ప్రస్తావవశమున "కళింగసేన విషయము ఏమి చేతాము?" అని రాజు అడగ్గా అతడు "దేవా, కళింగసేన ప్రసేనజిత్తును చూచేందుకు స్వేచ్ఛగా వచ్చింది. ప్రసేనుడు వృద్ధు డని ఏవగించి ఆమె రూపలోభమువల్ల నీసన్నిధికి వచ్చింది. అలాగే అన్యపురుషసంగమము కూడా చేయగలదు" అనేసరికి వత్సరాజు "ఈమె కులీన. ఇలా చేస్తుందా? నా అంతఃపురములోకి అన్యుడు ఎవడు ప్రవేశించగలడు?" అని ప్రశ్నించినాడు. యౌగంధరాయణుడు "దేవా! తమ రీరాత్రి ఆమెవద్దకు రండి. ప్రత్యక్షంగా చూస్తారు. దేవపురుషులు కామరూపులు. వారి రాక పోకలను మానవులు ఆపలేరు. నాతో కూడా వచ్చి స్వయంగా చూడండి!" అని సమాధాన మిచ్చినాడు. వత్సరాజు మంత్రితో ఆరాత్రే కళింగసేనామందిరానికి వెళ్ళ దలచుకొన్నాడు. మంత్రి వాసవదత్తాదేవిదగ్గిరికి వెళ్ళి "దేవీ! పద్మావతి తప్ప నీకు సవతి ఉండదని నేను చేసిన శపథాన్ని నెరవేర్చుకొన్నాను!" అని కళింగసేన గుట్టూమట్టూ పూసగుచ్చినట్టు చెప్పినాడు. వాసవదత్త వినయపూర్వకంగా మంత్రికి ప్రణామము చేసింది. నడిరేయి జనమంతా నిద్రపోతూ ఉండగా వత్సేశ్వరుడు యౌగంధరాయణునితో కళింగసేనా మందిరానికి వెళ్ళి, అలక్షితంగా ప్రవేశించినాడు. కళింగసేన మదనవేగుడూ ఏకశయ్యలో ఉండగా కన్నారగా చూచి, సహించలేక కత్తి దూసి అతన్ని ఖండఖండాలుగా నరక బోయినాడు. మదన

వేగుడికి చప్పున మెళుకువ వచ్చింది. తనవిద్యాప్రభావంచేత అతడు రివ్వున మింటి కెగసి పారిపోయినాడు. వెంటనే కళింగసేనకు మెళుకువ వచ్చి పక్క చూచుకోగా ప్రియుడు లేడు. "ఏమి! వత్సరాజు ఇవాళ నిద్రిస్తున్న దాన్ని వదలి వెళ్ళిపోయినాడే!" అని వలికింది కళింగసేన.

ఆమాట విని మంత్రి రాజుతో "దేవా! నీరూపము ధరించి దేవ పురుషుడు మందిరాంతము ప్రవేశించి ఈమెను చెరిచినాడు! యోగ బలమువల్ల ఈ విషయము నేను గ్రహించి మీకు చెప్పినాను. దివ్యుడు కనుక వాణ్ణి మనము సంహరించలేము" అంటూ ఇద్దరూ కళింగసేన దగ్గరికి వెళ్ళినారు. ఆమె రాజును చూచి గౌరవించి "నిద్రిస్తున్న నన్ను వదిలి వెళ్ళి మంత్రివర్యుని తీసికొని వచ్చే రేమి ప్రభూ?" అని కుతూహలముతో అడిగింది. "కళింగసేనా, ఎవడో దుర్మార్గుడు వత్సరాజు రూపములో వచ్చి నిన్ను మోసము చేసి పెళ్ళాడినాడు." అని మంత్రి సమాధాన మిచ్చినాడు. ఆమాటలు కళింగసేనగుండెలు దూసుకు పోయినవి. శరాఘాతమయినట్లు గిలగిల తన్నుకొంటూ కన్నీరు మున్నీరుగా ఏడ్చి "దుష్యంతుడు శకుంతలను మరిచినట్లు నన్ను గాంధర్వ వివాహం చేసుకొని మరిచినావు ప్రభూ!" అని దీనముగా వేడుకొన్నది. రాజు "నిన్ను యథార్థముగా వివాహ మాడలేదు" అని నిశ్చయముగా వలికినాడు. మంత్రి రాజును రాజమందిరానికి తోడ్కొని వెళ్ళినాడు.

కళింగసేన మందను బాసిన లేడిమాదిరి విదేశములో వత్సరాజ్యములో ఉన్నది. మదనవేగుని వల్ల ఆమె కన్యాత్వము కోలుపోయి కర్తవ్యము తోచక ఆకాశాన్ని తిలకించి "వత్సరాజరూపములో వివాహ మాడినవాడు నాకు ప్రత్యక్షమగును గాక! అతడే నా కౌమారపతి!" అన్నది. మదనవేగుడు హారకేయూర విభ్రాజితుడై ఆకాశమునుంచి అవతరించినాడు. ఆమె 'నీవు ఎవరు?' అని ప్రశ్నించింది.

నేను విద్యాధరాధిపుణ్ణి. నా పేరు మదనవేగుడు. నేను పూర్వము

నిన్ను చూచి మోహించి నీకోసము తపస్సు చేసి శివానుగ్రహము పొందినాను. నీమనసు వత్సరాజమయ మైన దనీ, ఆయనను పెళ్ళి చేసుకోక పూర్వమే వత్సరాజరూపములో నేను నిన్ను వివాహ మాడవలె ననీ వరము పొంది, అలాగే వివాహ మాడినాను'' అని పలికినాడు. కళింగసేనహృదయము నెమ్మదించింది. అతడు ఆమెను రంజింపచేసి, హేమరాశిని ఇచ్చి తిరిగి వస్తా నని చెప్పి గగనమార్గాన నిజనివాసానికి వెళ్ళినాడు. మదనవేగుని మందిరమునకు ఆమె వెళ్ళలేదు. కనుక, పుట్టింటికి పోలేక అక్కడే వత్సరాజమందిరములోనే ఉంటూన్నది.

తరంగము: ౩౮

నాటినుండి వత్సరాజు కళింగసేన లావణ్యాన్ని స్మరిస్తూ ఉన్నాడు. అతనికి ఒకరాత్రి బొత్తిగా నిద్రపట్టక విరహతాపము ఎక్కువైనది. వత్సరాజు కృపాణహస్తుడై కళింగసేనమందిరానికి వెళ్ళినాడు. ఆమె అతనికి ఆతిథ్య మిచ్చింది. వత్సేశుడు ఆమెను ప్రియురాలినిగా స్వీకరిస్తా నని పలుకగా 'నేను పరస్త్రీని' అని సమాధానము ఇచ్చింది. అతడు "నీకు ముగ్గురుప్రియులు ఏర్పడ్డారు. అందుచేత నీవు బంధకివి. నీవు నాకు కావాలి. పరదారవు ఎలా అవుతావు? ఆదోషము ఎలా సంభవిస్తుంది!'' అన్నాడు.

కళింగసేన దృఢనిశ్చయురాలై పలికింది "ప్రభూ! మీకై మీఅంద చందాలకు మురిసి పెళ్ళాడుదా మని వస్తే మదనవేగుడు మీరూపములో వచ్చి నన్ను గాంధర్వవిధిచేత వివాహము చేసుకొన్నాడు. అతడే నాకు పతి. అదే ధర్మము. నేను బంధకిని ఎలా అవుతాను? బంధువులమాట తోసి రాజని స్వచ్ఛందముగా సంచరిస్తే స్త్రీలకు ఇటువంటికష్టాలు వస్తూ ఉంటవి. అందులో కన్యలగతి చెప్పాలా? నాసఖి సోమప్రభ అపశకునములో ఏకార్యమూ చేయవ ద్దన్నది. దానిమాట పెడచెవిని

పెట్టినందుకు శకునఫలాన్ని అనుభవిస్తున్నాను. నన్ను బలాత్కరిస్తే చనిపోతాను. కులాంగనను కాని కులటను కాను. కులీన భర్తకు ద్రోహము చేయదు. అందుకు తార్కాణము వినండి:

వణిక్సాధ్వి కథ

పూర్వము చేదిరాజు ఇంద్రదత్తుడు శరీరము క్షణిక మని నమ్మి శాశ్వత మైనకీర్తికై పాపశోధనతీర్థమందు దేవాలయము కట్టించినాడు. భక్తిపరవశుడై రాజు ప్రతిదినమూ దేవాలయానికి వెళుతూ వస్తూ ఉండేవాడు. ఇలా ఉంటూ ఉండగా వైశ్యస్త్రీ తీర్థస్నానము నిమిత్తము రాగా రాజు ఆమెచక్కదనాన్ని చూచి వ్యామోహపడినాడు. రాజు పాదచారియై అనుసరించివెళ్ళి ఆవణిక్ సాధ్విని కోరినాడు. ఆమె సాధ్వి కనుక ధైర్యంగా "పరదారాభిగమనము పాపము. నన్ను బలాత్కరిస్తే వెంటనే చనిపోతాను" అని చెప్పింది. రాజు సాధ్విని చెరువ యత్నించినాడు. ఆమె గుండె పగిలి చనిపోయింది. ఆయన సిగ్గుతో తలఎత్తుకొని నలుగురిలో తిరగ లేక మందిరానికి వెళ్ళి పశ్చాత్తాపముతో వేగి కొద్ది రోజులకు కాలము చేసినాడు.

ఇలా కళింగసేన భయభక్తులతో వత్సేశ్వరునకు కథ చెప్పింది. "నాప్రాణాలు తీయకు ప్రభూ! మీఆశ్రితురాలను. కనుక నన్నిక్కడనే ఉండనీ. లేదా మరోచోటికి వెళ్ళమంటే వెళ్ళిపోతాను" అన్నది. వత్స రాజుకు ధర్మజిజ్ఞాస కలిగింది. వచ్చినదారిపట్టి నిజమందిరానికి వెళ్ళినాడు.

మర్నాడు మదనవేగుడు వచ్చి భార్యకళింగసేన పాతివ్రత్యానికి పరితుష్టుడై ఆమెను బుజ్జగించి ఆరాత్రి ఆమెతో గడిపి వస్తూపోతూ ఉంటున్నాడు. వత్సరాజు మంత్రిహితవాక్యములు స్మరించి కళింగసేనపైకి బుద్ధి పోనీయక వాసవదత్తనూ నరవాహనదత్తునీ చూచుకొని క్రొత్తగా వాళ్ళు లభించినట్టు తలచి ఆనందపడుతున్నాడు. వాసవదత్తాదేవి యౌగంధరాయణుడూ నీతికల్పవల్లి ఫలించినందుకు సంతోషపరవశులైనారు.

మ ద న మం చు కా జ న న ము

కళింగసేన గర్భిణి కాగా మదనవేగుడు "కళింగసేనా! దేవతలయిన మాకు ఒకనియమము ఉన్నది. మానుషగర్భము కలుగగానే మేము కాంతలను వదిలి వెళ్ళుతాము. కణ్వాశ్రమములో మేనక శకుంతలను వదల్లేదా? పూర్వము నీవు అప్సరసవై ఉండి నీదోషమువల్లనే ఇంద్రుడు శపించగా మానవత్వాన్ని పొందినావు. అందుచేతనే నీవు సాధ్వీమణివి అయినా, బంధకి అనిపించుకొన్నావు. నీకు పుట్టే శిశువును కాపాడు. నేను నానివాసానికి వెళ్ళిపోతాను. నన్ను నీవు ఎప్పుడు స్మరిస్తే అప్పుడు వస్తాను." అని పలికినాడు. కళింగసేనకన్నులు అశ్రువులతో తళతళ లాడినవి. మదనవేగుడు మనసంతా ఆమెమీదనే ఉంచి రత్నరాసులు కానుక లిచ్చి, నియమానికి కట్టుబడి దివ్యలోకానికి వెళ్ళినాడు.

కళింగసేన వత్సేశునిభుజచ్ఛాయను ఆధారము చేసుకొని ప్రసవము కోసము ఎదురు చూస్తున్నది. ఈలోగా రతీదేవి శరీరముతో ఉన్న మన్మథునికై మహాదేవుణ్ణిగురించి మహాతపము చేయగా శివుడు వర మిచ్చినాడు. "నీభర్త నన్ను ఉల్లంఘించినదోషంవల్ల నాకోపాగ్నికి కాలి, వత్సరాజమందిరములో నరవాహనదత్తుడై జన్మించి ఉన్నాడు. నన్ను ఆరాధించావు, కనుక నీవు మానవలోకములో అయోనిజవై జన్మించి నశరీరు డయిననీభర్తను పొందు" అని మహేశ్వరుడు రతీ దేవికి అనుమతి ప్రసాదించి, బ్రహ్మకు కళింగసేన ప్రసవించే దివ్యుని హరించి వానికి బదులుగా ఈరతీదేవి దివ్యశరీరాన్ని ఉంచి మానవ కన్యను చేయవలె" అంటూ ఆజ్ఞచేసినాడు.

శివాజ్ఞను బ్రహ్మ శిరసావహించి వెళ్ళగానే కళింగసేనకు నొప్పులు అధిక మైనవి. ఆమెకు దివ్యుడు పుట్టగానే బ్రహ్మ నిజమాయచేత ఆశిశువును హరించి వానికి బదులు రతిని మానవకన్యగా చేసి ఉంచి నాడు. రతీశరీరకాంతివల్ల నివాసగేహము రమణీయమై వెలిగింది. ఆమె

అందానికి రత్నదీపశిఖావళి వెలవెల పోయింది. ఆడపిల్ల పుట్టిన దనీ పురుషశిశువు కలుగ లే దనీ కళింగసేన విచారించక శిశుజన్మోత్సవము చేసింది. వత్సరాజు దేవీమంత్రిసహితముగా కళింగసేన స్త్రీ శిశువును కన్న దని ఎరిగి ఈశ్వరప్రేరితుడై వాసవదత్తతో మంత్రి వింటూ ఉండగా "కళింగసేన దివ్యాంగన. ఇంద్రశాపవశాన ఈలోకములో అవతరించింది. ఆమెకు పుట్టిన కన్యకూడా దేవతయే. ఆకన్య నా కుమారునికి ఈడూ జోడూగా ఉంటుంది." అన్నాడు.

వాసవదత్త "తొందరపడుతున్నారు. బంధకి అయిన కళింగసేన కుమార్తెను మనపిల్లవాడికి ఎలా చేసుకొంటాము? మనవాడు కులీనుడు కాడా? సంబంధము ఎలాచేస్తారు!" అన్నది. రాజు "నేను ఈమాటలు స్వయంగా చెప్పడం లేదు. అంతర్వాణి ప్రేరేపణవల్ల పలుకుతున్నాను. కళింగసేనకుమార్తె నరవాహనదత్తునికోసమే సృష్టిఅయిన దని అశరీరవాణి అన్నది. కళింగసేన కులాంగన, సాధ్వీమణి. పూర్వకర్మవల్ల బంధకి అని అనిపించుకోవలసి వచ్చింది." అని పలికినాడు.

మంత్రి యౌగంధరాయణుడు 'దేవా! మన్మథుడు కాలిపోగా రతి విలపించి భర్తకై పరమశివుని ప్రార్థించింది. మహాదేవుడు కనికరించి రతిని మానవలోకములో జన్మించ మని, యోనిజు డయిన వానిని మన్మథుని వివాహ మాడు మని అనుగ్రహించినాడు. మంత్రసాని నాతో రహస్యముగా "నేను కళింగసేన శిశువును చూచాను. వెంటనే మరోశిశువును చూచాను. ఇదీ సంగతి" అన్నది. అందుచేత దేవతలు మాయచేత రతిని కళింగసేనా కుమారిగా చేసినారు. ఈమె మన్మథావతారు డైన మీపుత్రుని పత్ని. దీనివిషయము వినండి :

కుబేరునికి విరూపాక్షు డనే ఉద్యోగి ఉన్నాడు. అయన లక్షనిధులకు ప్రధానకోశాధ్యక్షుడు. అతడు మధురాపురము వెలుపల ఉన్న నిధిని కనిపెట్టి చూడమని ఒకయక్షుని కావలిఉంచినాడు. ఆనగరములో

బ్రాహ్మణపాశుపతు డొకడు నిధిని వెతక వచ్చినాడు. అతడు మనుష్య వసతో దీపము వెలిగించి నిధిని పరీక్షిస్తూ ఉండగా ఆదీపము నేల కూలింది. అందుచేత దీపము పడినచోట నిధినిక్షేపము ఉన్న దని ఎరిగి తనస్నేహితు లయిన ఇతర బ్రాహ్మణులను పిలిపించి నిధిని తవ్వ నారంభించినాడు. ఆ యక్షుడు కోశాధ్యక్షునికి కబురు పంపినాడు. విరూపాక్షుడు గని తవ్వేవాళ్ళను చంపివేయవలసిన దని యక్షునకు ఆజ్ఞ ఇచ్చినాడు. ఆకావలివాడు నిధి తవ్వుతున్న వాళ్ళను చంపివేసినాడు. కుబేరుడు బ్రాహ్మణ హత్యా వృత్తాంతము విని మండిపడి "పాపీ! బ్రహ్మహత్య చేయించావేమి? దరిద్రులను విఘ్నాలవల్ల కష్టపెట్టవలెను. అంతేకాని వాళ్ళను చంపుతారా? ఈ పాపమువల్ల నీవు మానవుడై జన్మించు" మని విరూపాక్షుణ్ణి శపించినాడు. కుబేరశాపమువల్ల విరూపాక్షుడు అగ్రహారీకుని ఇంట్లో జన్మించినాడు. అప్పుడు ఆతనిభార్య యక్షిణి కుబేరునితో "దేవా, నాభర్తను ఎక్కడ పారవేశావో నన్నూ అక్కడే పారేసి కనికరించు. అతన్ని విడిచి బతకలేను" అని మొర పెట్టుకొన్నది. "నీభర్త బ్రాహ్మణగృహములో జన్మించాడు. నీవు అతని దాసీదానిఇంట్లో అయోనిజవుగా అవతరిస్తావు. అక్కడ నీభర్తను కలుసుకొంటావు. అతడు శాపము తీరి నావద్దకు వస్తాడు" అన్నాడు కుబేరుడు. ఆయన ఆదేశానుసారము ఆపతివ్రత ఆదాసి ఇంటిముందు గుమ్మముమీాద మానవకన్యయై పడ్డది. హఠాత్తుగా అవతరించిన ఆ అందాలరాశిని చూచి దాసి తన యజమానితో చెప్పింది. ఆయన "ఆకన్య దేవత, అయోనిజ, నా అంతర్వాణి చెవుతున్నది. నిస్సందేహంగా ఆ పిల్లను మనవాడికి ఇచ్చి ముడిపెట్టాలి" అని దాసీదానితో సంతోషంతో పలికినాడు. ఆకన్య క్రమేణా పెరిగి యువతి అయింది. విప్రకుమారునికీ ఆమెకూ అనురాగము అంకురించి అన్యోన్యరక్తి అధికమైంది. క్రమేణా అతడు దేహన్యాసము చేయగా ఆమెకూడా అలాగే

చేసింది. ఇద్దరిశాపమూ తీరగా దేవలోకములో యథాప్రకారముగా దంపతులై సుఖపడ్డారు.

ఈరీతిగా దివ్యులు దైవమువల్ల కారణవశమున అయోనిజులై జన్మిస్తారు. ఈమె కళింగసేనా సుతగా దైవనిర్మిత మైనది. ఈమె నీపుత్త్రునికి తగినది.” ఇలా మంత్రిమాటలు విని వాసవదత్తా వత్సేశులు కళింగసేనకుమార్తెను నరవాహనునికి చేసుకోడానికి అంగీకరించినారు. మంత్రి వెళ్ళగానే వత్సరాజు స్నానపాన క్రీడాగోష్ఠులలో ఆ దినము ప్రేయసితో గడపినాడు.

కళింగసేనకుమార్తె పూర్వజన్మజ్ఞానము విస్మరించి లావణ్యసంపదతో పెరుగుతున్నది. మదనవేగునికూతురు కావడంచేత ఆ కన్యకు మదనమంచుక అని పేరు పెట్టినారు. ఆమె చక్కదనము ముందు అందరి అందాలూ తీసిపోతవి. మదనమంచుక రూపసంపదను గురించి వాసవదత్త విని కౌతుకముచేత ఆకన్యను పిలిపించింది. వత్సరాజు మదనమంచుకతారుణ్యమును చూచినాడు. వాసవదత్తాదేవి లోకలోచనోత్సవుని తనకుమారుని నరవాహనుని అక్కడకు రప్పించినాడు. నరవాహనుడు మదనమంచుకను వికసిత ముఖారవిందుడై పద్మాకరము నవ్యసూర్యతేజమువలె వీక్షించినాడు. ఆమె లోచనానందుని వికచముఖాబ్జయై చూస్తూ శీతకిరణుని చూచే చకోరివలె తనివి తీరలేదు. వాళ్ళ నాలుగుచూపులూ కలసిపోగా ఒకరిని వదలి ఒకరు ఉండలేకుండా ఉన్నారు. వత్సరాజు వారిసంబంధము దైవనిర్మిత మని గ్రహించి వివాహప్రయత్నము ఆరంభించినాడు. కళింగసేన ఆవిషయము తెలుసుకొని నరవాహనదత్తుని అల్లునిగా చూచి సంతోషిస్తున్నది.

నరవాహనదత్తుడు యువరాజగుట

వత్సరాజు మంత్రులతో ఆలోచించి నరవాహనునికి తన మందిరము

వంటి సుందర సుందరియును నిర్మించినాడు. అనంతరము అతడు కుమారునికి యౌవరాజ్యపట్టాభిషేకము చేసినాడు. మున్ముందు పుత్త్రునిశిరస్సుపైన ఆనందబాష్పములు రాలినవి. తరువాత మంత్రపూతమైనతీర్థోదకము పడ్డది. అభిషేకజలములతో అతనిముఖపద్మము స్వచ్ఛము కాగా దిక్కులుకూడా స్వచ్ఛములు అయినవి. తల్లులు అతని తలమీద మంగళ పూజాకుసుమములు చల్లినారు. దేవతలు దివ్యకుసుమాళి అతనిమూర్ధము మీద వర్షించినారు. మంగళతూర్యరావములతో ఆకాశము ప్రతిధ్వనించింది. వత్సేశ్వరుడు యువరాజుకు మంత్రులుగా మంత్రికుమారులను నియమించినాడు. యౌగంధరాయణుని కుమారుడు మరుభూతి మంత్రి, రుమణ్వంతుని పుత్త్రుడు హరిశిఖుడు సేనాపతి, వసంతకకుమారుడు తపంతకుడు క్రీడాసఖుడు, ఇత్యకుని పుత్త్రుడు గోముఖుడు ప్రతీహారుడు, పింగళకుని సుతులు, పురోహితపుత్త్రులు, వైశ్వానర శాంతిసోములను పురోహితులుగాను నియమితులయినారు. ఈరీతిగా నరవాహనునికి మంత్రివర్గము ఏర్పడగానే ఆకాశమునుంచి కుసుమవృష్టి కురిసింది. అశరీరవాణి "ఈమంత్రులు ఇతనికి సర్వార్థసాధకులు అవుతారు. గోముఖుడు రాజుకు ఏకశరీరముగా ఉంటాడు." అన్నది. వత్సరాజు ప్రీతితో అందరినీ వస్త్రాలంకారదానాలతో సత్కరించినాడు. రాజు అనుజీవులకు అర్థము పంపిణీచేసినాడు. దరిద్రశబ్దానికి మాత్రమే అర్థసంగతి లేకపోయింది! నర్తకీగణము చారణబృందము కౌశాంబీనగరములో నిండిపోయినారు. పట్టాభిషేకమహోత్సవవేళ విద్యాధరలక్ష్మివలె ఉన్న కళింగసేన కాబోయేఅల్లుని చూడవలెనని వచ్చింది. కళింగసేన, వాసవదత్తాదేవి, పద్మావతీదేవి ముగ్గురూ శక్తిత్రయమువలె ఉండి, రసోద్రేకము కల్గ నృత్యము చేసినారు. పవమానకంపిత వల్లరీసహితముగా వనవాటికాతరువులు తమకాన తన్మయమై నృత్యము చేసినవి. అభిషేకానంతరము నరవాహనదత్తుడు విజయగజము ఆరోహించి

ఊరేగ సాగినాడు. నగరనారీమణులు నీరాజనపద్మాంజలులవలె త[illegible] సితాసితారుణదృష్టులను నరవాహనునిమీద [illegible]పించినారు. వంది మాగధులు కైవారములు చేయగా యువరాజు సందర్[illegible] చేసి నాడు. కళింగసేన దివ్యమైన పానభోజ్యములను, సిద్ధము చేసింది. అల్లునిమీద ఆదరమువల్ల ఆమె అమాత్యవర్గానికి భృత్యులకూ దివ్య వస్త్రాభరణాలు అర్పించింది. వత్సరాజాదులు పుత్రాభిషేక మహోత్సవ మును తిలకించి అమందానందము అనుభవించినారు.

మదనమంచు కోద్యానము

రాత్రివేళ కళింగసేన కుమారీవివాహమును [illegible] తలంపుతో సోమప్రభను స్మరించింది. స్మరణమాత్రాన [illegible]రుడు సోమ ప్రభతో "ప్రేయసీ, ఇప్పుడు నిన్ను కళింగసేన ఔత్సుక్యముతో తలుచుకొంటున్నది. నీవు వెళ్ళి కళింగసేనకుమార్తెకై దివ్యోద్యానాన్ని నిర్మించు" అని పలికినాడు. భర్త అనుమతి పొంది సోమప్రభ కళింగసేన వద్దకువచ్చి స్నేహమువల్ల కంఠాలింగనము చేసి [illegible] అడిగి, అన్నది: "సఖీ! విద్యాధరుడు నిన్ను వి[illegible] చేసుకొన్నాడు. శివానుగ్రహము వల్ల రతీదేవి నీకడుపున పుట్టెను. నీ[illegible]రి నరవాహ నునిభార్య. అతడు విద్యాధరచక్రవర్తియై దివ్య[illegible] పరిపాలన చేస్తాడు. అతని అన్యభార్యలు మదనమంచు[illegible] శిరసా వహి స్తారు. నీవు ఇంద్రశాపమువల్ల భూలోకములో [illegible] అప్సరాంగ నవు. అన్యకార్యములు చేసి శాపమోక్షము [illegible] ఇదంతా మహాజ్ఞాని అయననాభర్త చెప్పినాడు. [illegible] నీకు అంతా శుభమే జరుగుతుంది. నేను నీకుమార్తెకు వన[illegible]స్తాను. అటు వంటి దివ్యోద్యానము స్వర్గమర్త్య పాతాళలోకాలలో ఎక్కడా ఉండదు." సోమప్రభ మాయాశక్తివల్ల చక్కనిఆరామసీమ సృష్టించింది

కళింగసేనవద్ద సెలవు తీసుకొని వెళ్ళిపోయింది.

తెల్లవారినతరువాత జనులు మదనమంచుకోద్యానము చూచి నందనవనము అమరావతినుంచి భూలోకములోనికి వచ్చినదా అను కొన్నారు. ఆ విషయము కర్ణాకర్ణిగా విని వత్సరాజు భార్యాసమేతుడై నరవాహనునితో, పరివారముతో అక్కడికి వచ్చినాడు. ఆవనవాటిలో పువ్వుల చెట్లనూ, మణులతో పొదిగినభూభాగము గల దిగుడు బావిని, పరిమళము కొల్లగొని వీచే మలయమారుతమునూ, చల్లనిచెట్ల నీడలనూ వాళ్ళు చూచి ఆనందించినారు.

కళింగసేన వారికి ఆతిథ్యము చేయడానికి త్వరపడుతూ ఉన్నది: "రాజన్! విశ్వకర్మ అపరావతారము మయుడు అనేమహాసురుడు ధర్మ రాజుకూ, ఇంద్రునికీ పట్టణాలు కట్టినాడు. అతనికి సోమప్రభ అనే కుమార్తె ఉన్నది. ఆమె నాసఖీమణి. ఆమె రాత్రి నన్ను చూడ డానికి వచ్చి ఈవనవాటిని నిర్మించి వెళ్ళిపోయింది." సోమప్రభ చెప్పిన భూతభవిష్యద్వర్తమానములను కళింగసేన వాళ్ళకు చెప్పింది. ఆదినము కళింగసేనవల్ల సత్కారము పొందుతూ వత్సరాజు భార్యాపుత్రసమేతంగా ఆవనములో కాలము గడపినాడు.

నరవాహనదత్తునికి విద్యా ప్రాప్తి

మర్నాడు రాజు దేవదర్శనార్థము దేవాలయానికి వెళ్ళి సువర్ణవస్త్రా భరణాలతో ఉన్నచాలామందిస్త్రీలను చూచి మీరు ఎవ రని అడిగి నాడు. 'మేము విద్యలము,' పీరు లలితకళలు. నీకుమారునిలో ప్రవే శిస్తాము' అంటూ వాళ్ళు అదృశ్య లైనారు. వత్సరాజు అది చూచి నిజనివాసానికి వెళ్ళి వాసవదత్తకూ, మంత్రికీ ఆవిషయము చెప్పినాడు. దేవతానుగ్రహము విని అంతా సంతోషించినారు. రాజాదేశమున వాసవదత్తాదేవి వీణను గ్రహించింది. సరిగ్గా అప్పుడే నరవాహన

దత్తుడు వచ్చాడు. వాసవదత్త వీణవాయిస్తూఉండగా నరవాహనుడు సవినయముగా వీణమెట్లు తిన్నగా లేవన్నాడు. రాజు అతనినే వీణ వాయించమన్నాడు. నరవాహనుడు వీణ మీటి అందరిఆశ్చర్యాన్ని చూరగొన్నాడు. తండ్రి కుమారునికళాప్రావీణ్యాన్ని పరీక్షించినాడు.

వత్సరాజు కళింగసేనాకుమారి, మదనమంచుకకు నృత్యము నేర్పించి నాడు. ఆమెవదనబింబము పూర్ణకళతో శోభిల్లగా నరవాహనునిఅంత రంగ సముద్రము పొంగిపోవసాగింది. మదనమంచుకా నాట్యనృత్యలాస్య గతులు చూచి అతడు పరవశుడైనాడు. ఆకన్య అతన్ని చూడకపోతే ఉదయము మంచు కురిసినకుముదినివలె అశ్రుపూరితలోచనయై ఉంటుంది. ఆమెను చూడవలె నని అతడు మదనమంచుకోద్యానానికి వెళ్ళుతాడు. ఒకసారి అతడు వనవాటికి రాగా కళింగసేన ప్రీతితో కుమారిని అతని దగ్గిరికి తెచ్చి రంజింపజేసింది. గోముఖుడు తనయువరాజయిననరవాహ నుడు మదనమంచుకవద్ద చాలాసేపు ఉండవలె నని గ్రహించి కళింగ సేనకు కథ చెప్ప నారంభించినాడు. నరవాహనుడు ఆఉద్యానములో సంగీతశాలలో మదనమంచుకకు నృత్యవిద్య నేర్పుతున్నాడు. క్రమేణ నరవాహనుని కౌమారము గడిచిపోయింది.

కులటుల నడతలు

ఒకనాడు రాజపుత్త్రుడు ప్రియురాలితోను, మంత్రులతోను నాగవనము అనేఉద్యానానికి వెళ్ళినాడు. అక్కడ ఒకవైశ్యభార్య గోముఖుని కామించింది. అతడు ఆమెను తిరస్కరించాడు. ఆమె అతనిని చంప వలె నని విషము కలిపినపానకము తెచ్చింది. ఆసంగతి దాదిచెలికత్తె కనిపెట్టి చెప్పింది. ఆపానకమును పుచ్చుకోకుండా అతడు స్త్రీలోకాన్ని తూలనాడినాడు. స్త్రీలో విషమూ అమృతమూ ఉన్నవి. ఆమెను ప్రేమిస్తే అమృతాన్ని, తిరస్కరిస్తే విషాన్ని ఇస్తుంది.

ఒకగ్రామములో శత్రుఘ్నుడు అనేవానిభార్య జారిణి. ఆ భార్య జారునితో ఉన్న సమయాన శత్రుఘ్నుడు వెళ్ళి కత్తి దూసి వాని తల నరికివేసి రాత్రివరకూ భార్యను బంధించి గుమ్మములో తిష్ఠ వేశాడు. అప్పుడు బసకై బాటసారి రాగా శత్రుఘ్నుడు అతనికి చోటిచ్చి అతని సహాయముతో జారునిశవాన్ని రాత్రి అడవికి తీసుకుపోయి చీకటి నూతిలో వేయబోగా, అతనిభార్య వెనకనుంచి వచ్చి అతన్ని ఆ నూతిలోకే తోసింది. గోముఖుడు ఈకథ చెప్పి కులటలనడతలను ఖండించాడు.

నరవాహనదత్తుడు నాగవనములో నాగులను స్వయంగా పూజించి పరివారసమేతముగా రాజమందిరానికి వెళ్ళినాడు. మరునాడు అతడు రాజనీతిసారమునుగురించి గోముఖుణ్ణి ప్రశ్నించినాడు. ఒకరి కొకరు కూడపలుకుకొని నీతిశాస్త్రము చెప్ప సాగిరి.

రాజనీతి సారము

రాజైనవాడు ఇంద్రియాశ్వములను వశము చేసుకొనవలెను. కామ క్రోధాది అరిషడ్వర్గాన్ని జయించవలె. తనను జయించ లేనివాడు అన్యులను జయించలేడు. రాజు నయవిశారదు లయినమంత్రులనూ, కుశలుడయినపురోహితునీ ఏర్పాటు చేసుకోవాలి. అమాత్యులను, పరీక్షించి రాజు నిజకార్యములందు నియమించవలె. వారిసత్యవచనము ద్వేషపూరితమో, స్నేహప్రయుక్తమో వారివారి రహస్యసంభాషణలవల్ల కనుక్కోవలె. సత్యమునకు సంతుష్టి, అసత్యానికిశిక్ష ఆవశ్యకము. చారులవల్ల అమాత్యాదులచరిత్రను తెప్పిస్తుండాలి. రాజుచారులేకాక స్వయముగా కార్యాకార్యములు గ్రహించవలె ఆతడు శత్రుశేషము ఉంచక కోశదండాదులను ఆర్జించవలె. ఉత్సాహప్రభుమంత్రశక్తులుకలిగి స్వపరాంతమును విచారించి పరరాష్ట్రాన్ని దేశాన్ని జయించవలె. ఆప్తులు పండితులు ప్రాజ్ఞులుఅయిన వారితో భవిష్యత్తునుగురించి మంత్రాలోచన చేయాలి. వారు నిశ్చ

యుంచినదాన్ని వివేకముతో విమర్శించి పరిశోధించవలె. సామదానాది ఉపాయాలు తెలిసి యోగక్షేమము వహించి సంధివిగ్రహాదు లగు ఆరుగుణాలు ప్రయోగించాలి.

రాజు వివేకి కాక కామములో మగ్నుడై తప్పుదారిని పోతే స్వయంగా తనగొయ్యి తానే త్రవ్వుకొంటాడు. రాజు దండనీతి ఎరిగి సమయోచితముగా ధర్మపద్ధతిగా తప్పు చేసినవాళ్ళను దండించాలి. జితాత్ముడై తారతమ్యజ్ఞుడు కావాలి. అతడు ముఖ్యముగా ప్రజలను కంటికి రెప్పవలె కాపాడాలి.

శూరసేన మహారాజు

పూర్వము శూరసేనమహారాజు సేవకులు చెప్పినట్లు చేసేవాడు. మంత్రులు రాజుని వంచించి జీవించేవారు. సేవకులు మంత్రులు రాజు ఇవ్వనున్నప్పటికీ తృణమైనా తక్కువకుండా ఉండేవారు. మంత్రులు అయోగ్యులకు ఇనాములు ఇప్పించేవారు. రాజు యుక్తిచేత వారిని భేదించినాడు. దుష్టసేవకులు, కపటసచివులు తొలగిపోగా అతడు రాజ్యాన్ని చక్కగా పాలించినాడు. అతను విశ్వాసపాత్రు లయిన విద్వాంసులను మంత్రులను చేసుకొన్నాడు. క్రమంగా ప్రజలను రంజింపచేసి దుర్గమూ అర్థమూ సంపాదించినాడు. ఈరీతిగా గోముఖాది అమాత్యులు రాజనీతి సారమును నరవాహనునికి ఉపదేశించినారు. యువరాజు వారి మాటవిని పురుషప్రయత్నము చింత్యమైనా దైవము అచింత్యమని పలికినాడు.

మానసవేగుడు

యువరాజు అమాత్యులతో లేచి, ఆలస్యము కావడమువల్ల ప్రియురాలిని చూడవలెనని మదనమంచుకా మందిరానికి వెళ్ళినాడు. అతడు మహాసనమును అలంకరించగానే కళింగసేన ఆశ్చర్యంతో గోముఖు

నితో అన్నది: "నరవాహనుడు రావడము ఆలస్యమయ్యేసరికి మదన మంచుక అతన్ని చూడాలని మేడమీదికి వెళ్ళింది. నేనుకూడా వెళ్ళాను. అప్పుడు ఆకాశమునుంచి ఒకపురుషుడు అవతరించి నాతో "నేను మానసవేగుడనే విద్యాధరేశ్వరుణ్ణి. నీవు సురభిదత్త అనేఅప్సరసవు. ఇంద్రశాపమువల్ల ఇహలోకము అవతరించావు. నీకుమారి దివ్యస్త్రీ. నీకుమారిని నా కియ్యి. ఈసంబంధము అనుకూలము" అన్నాడు. నేను నవ్వి "మీ కందరికీ చక్రవర్తి కాగల నరవాహనదత్తుడు మాఅమ్మాయిని వివాహము చేసుకొంటాడు. అసలు ఈసంబంధము దేవతలు ఏర్పాటు చేశారు." అన్నాను. మానసవేగుడు మెరుపుతో మెరిసి అదృశ్యమైనాడు. కళింగసేనమాటలు విని గోముఖుడు "ఈమాటవలెక తమప్రభువు అవుతాడని విద్యాధరులు ఎరిగి ద్రోహము చేయనెంచి నారు శివుడు ఇప్పుడే మన నరవాహనుని రక్షిస్తాడు. నారదుడుకూడా అదివరకు చెప్పాడు. విద్యాధరులు మనకు శత్రుకోటిలోవారు" అని పలికినాడు.

వి వా హ య త్న ము

కళింగసేన గోముఖుణ్ణి "మన్ను మదనవేగుడు వంచించినట్లు మదన మంచుకను ఏదివ్యుడైనా మోసము చేసి పెళ్లి చేసికొంటాడేమో. అందుచేత నరవాహనుడు త్వరగా మాఅమ్మాయిని వివాహమాడితే బాగుండును." అన్నది. గోముఖాదులు "నీవే వత్సరాజున్ని తొందర పెట్టు" మన్నారు. నరవాహనుడు ఆదిన మంతా మదనమంచుకను వన ములో చూస్తూ విహారముచేశాడు.

మర్నాడు కళింగసేన వత్సరాజును కుమార్తె పెళ్ళికి తొందర చేసింది. రాజు ఆమెను పంపివేసి మంత్రుల్ని పిలిపించి వాసవదత్త ఎదుట ఇలా పలికినాడు; "కళింగసేనకుమార్తె పెళ్ళికి త్వరపడుతున్నది. ఉత్తమ

స్త్రీని లోకులు బంధకి అంటున్నారు. లోకధర్మాన్ని అనుసరించాలి. లోకాపవాదానికి భయపడి శ్రీరాముడు సీతాదేవిని త్యజించినాడు. భీష్ముడు అంబను గ్రహించి అంతకుమునుపు ఆమెను ఎవరో ప్రేమించారని తెలిసి త్యజించలేదా? ఈప్రకారము కళింగసేన మునుపు నన్ను వరించి మదనవేగునికి భార్య అయినదని లోకులందరూ నిందిస్తారు. అందువల్ల నరవాహనదత్తుడే స్వయంగా మదనమంచుకను గాంధర్వ విధిగా వివాహము చేసుకొంటాడు.''

యౌగంధరాయణుడు "ప్రభూ! ఈ అనౌచిత్యాన్ని కళింగసేన ఎలా సహిస్తుంది? ఆమె దేవత. ఆమెకు పూర్వ దివ్యాంగన. ఇలాగని నామిత్రుడు బ్రహ్మరాక్షసుడు చాలాసార్లు చెప్పినాడు'' అని పలికినాడు. ఆకాశమునుంచి మహేశ్వరుడు "నా లోచనాగ్నివల్ల మన్మథుడు దగ్ధుడై నరవాహనదత్తుడై జన్మించాడు. రతీదేవి నన్ను మెప్పించగా మదనమంచుకగా నేను సృష్టించాను. నరవాహనదత్తుడు దివ్యకల్పాంతము వరకు విద్యాధరచక్రవర్తిగా రాజ్యముచేస్తాడు'' అని ఆనతిచ్చినాడు. వత్సరాజు పరివారసమేతముగా శివునికి సాష్టాంగ నమస్కారము చేసి కుమారునివివాహవిషయము నిర్ధారణ చేసుకొన్నాడు.

రాజు అన్నిరహస్యాలూ అదివరకే తెలిసినయౌగంధరాయణుని పిలిపించి గౌరవించి, జ్యోతిష్యులచేత వివాహలగ్నము నిర్ణయము చేయించినాడు. సిద్ధాంతులు "నీకుమారుడు కొద్దికాలముమాత్రమే భార్యావియోగాన్ని అనుభవిస్తాడు'' అని చెప్పారు. వత్సరాజు నరవాహనదత్తుని వివాహానికి ఏర్పాట్లు చేయించినాడు.

నరవాహనుని వివాహము

సోమప్రభ, కళింగసేన తండ్రి యిచ్చిన దివ్యాభరణాలతో మదనమంచుకను అలంకరించినారు. ప్రతిసరమునూ ధరించి మదనమంచుక

కార్తికపూర్ణిమవలె ప్రకాశించింది. దివ్యాంగనలు ఆకన్యాలావణ్యప్రభ ముందు దివిటీ లైనారు. చారణులు గౌరిని స్తుతించినారు.

పెళ్ళికుమారుడు ఆడపెళ్ళివారింటికి మంగళవాద్యములు మోగుచుండగా వెళ్ళినాడు. వధూవరులు వివాహవేదికపైన కూర్చున్నారు. సూర్యచంద్రులు ఏకకాలములో మేరుప్రదక్షిణము చేస్తున్నట్లు ఆవధూవరులు అగ్నిప్రదక్షిణము చేసినారు. దుందుభితూర్యఘోషలు మిన్నుముట్టినవి. వధూశిరముపైన ఉన్న హోమలాజలను పుష్పవృష్టి ముంచివేసింది.

వివాహసమయాన కళింగసేన అర్పించిన హేమరాసులను చూచి లోకులు కుబేరుని దరిద్రునిగా తలచినారు. వివాహానంతరము వధూవరులు అభ్యంతరగృహము ప్రవేశించినారు. నరేంద్రులు చాలమంది వచ్చి ఉపాయనములు సమర్పించినారు. వత్సరాజు అనుజీవులకు బంగారము వెదజల్లినాడు. దశదిశలనుంచి చారణనర్తకీగణము వచ్చి నృత్తగీతాభినయాలు చేసినారు. ఈరీతిగా వివాహమహోత్సవము జేగీయమానంగా జరిగింది.

యువరాజైన నరవాహనదత్తుడు ప్రియురాలితో చాలకాలము ఇహలోకసుఖాలను అనుభవిస్తూ ఉన్నాడు.

మదనమంచుకా లంబకము

ర త్న ప్ర భా లం బ క ము

త రం గ ము : 37

కేలికేశ గ్రహావ్యగ్ర
గౌరీకర నఖావృతమ్
శివా యానేకచంద్రాఢ్య
మివ శార్వం శిరోఽస్తు వః !

కరం దానాంభ సార్ద్రిం యః
కుంచితాగ్రం ప్రసారయన్
దద త్సిద్ధి మి వాభాతి
స పాయా ద్వో గజాననః!
కేళి కేశగ్రహావ్యగ్ర గిరితనూజ
కరనఖావృతమై మహేశ్వరశిరమ్ము
బహుళచంద్రాఢ్య మైనట్టిభంగి దోచి
సకలశుభములు మీకు నొసంగు గాక!
దానాంభసార్ద్రిమగా తనకరం బెవడు
వంచి యించుక ప్రసారించుచు దయను
సిద్ధి యిచ్చెడురీతి చెలువారుచున్న
యాగజాస్యుడు మమ్ము నవచునుగాక!

ఈప్రకారముగా వత్సరాజపుత్రుడు మదనమంచుకను పెళ్ళిచేసుకొని మనోరథసిద్ధి పొంది గోముఖాదిసచివులతో కాలక్షేపము చేస్తున్నాడు. ఒకపర్యాయము సచివులతోకూడా రాజు వసంతోత్సవ సమయాన ఆరామములోకి వెళ్ళినాడు. హఠాత్తుగా తపంతికుడు అనే చెలికాడు సంతోషముతో 'యువరాజా! ఎవరో చక్కని చుక్క అశోక వృక్షముక్రింద నిలిచింది. గగనమునుంచి ఆకన్య అవతరించి, చెలికత్తెలతో నాసమీపానికి వచ్చి నిన్ను తెమ్మన్నది' అని చెప్పినాడు. నర వాహనదత్తుడు మంత్రిసమేతుడై ఆమెను చూడవలెనని అశోకవృక్షము దగ్గిరికి వెళ్ళినాడు. ఆ దివ్యకన్య వనలక్ష్మివలె ఉన్నది. అతన్ని చూచి ఆవనదేవత వందనము చేసింది. ఆమె చూపులతో నరవాహనుని రూపమును తాగింది. యువరాజు ఆమెచక్కదనము చూచి ముగ్ధుడైనాడు. అందరూ ఆసీనులు అయినారు. అమాత్యుడైన గోముఖుడు "దేవీ! ఎవరవు? ఎందుకు వచ్చావు?" అని కుతూహలముతో అడిగినాడు.

ఆదివ్యకన్య నరవాహనునిముఖపద్మమును ఎంతచూచినా తనివితీరక అతి వేల మైన అనురాగముతో ముగ్ధురాలైనది. తనవృత్తాంతమును ఆమె ఇలా చెప్పింది:

"త్రిలోకాలలో హిమవత్పర్వతము ప్రసిద్ధమై గౌరీపతి నివాసమైన కైలాసముతో అలరారుతున్నది. హిమవత్సానువులపైన సిద్ధ సాధ్య కిన్నరకింపురుషులు విహారముచేస్తూ ఉంటారు. ఆపర్వతాలలో కాంచన శృంగము అనే నగరాన్ని శివభక్తుడైన హేమప్రభు డనే విద్యాధరేశ్వరుడు పరిపాలన చేస్తున్నాడు. ఆరాజు ప్రతిరోజూ అలంకారప్రియ అనే పట్టపుదేవితో కలిసి శివపూజ చేసి, మానవలోకానికి వేంచేసి నిర్ధనులకు ధనరాసులు దానము చేస్తాడు. అతడు రాజధానికి మరలి రాజకార్యాలు చేసి మునివలె నిపాగరిష్ఠుడై భోజనాదికము ముగిస్తాడు. అతనికి కుమారుడు లే డనే చింత కలిగింది. ప్రియురాలు అతని విచార కారణము అడిగింది. రాజు ఆమెతో ప్రేయసీ, సంపద లున్నప్పటికీ సుతుడు లేడు కదా! అనపత్యచింత నన్ను వేధిస్తున్నది. పూర్వము విన్న సత్త్వవంతుని కథ స్మరించేసరికి నాకు విచారము కలిగింది" అన్నాడు. పట్టపుదేవి ఆకథ చెప్పమని కోరింది. అతడు ఇలా చెప్పినాడు:

సత్త్వవంతుని కథ

చిత్రకూటనగరములో బ్రాహ్మణభక్తిగల ప్రభువుకు సత్త్వశీలుడు అనే వీరుడు భటుడు [illegible] లకు సువర్ణశతాన్ని వేతనము పుచ్చుకొంటున్నాడు. [illegible] ధన మంతా దానాదికానికి వినియోగిస్తాడు. పిల్లా మేకా లే[illegible] వల్ల సత్త్వశీలుడు ధన మంతా ఖర్చు చేస్తున్నాడు. డబ్బు చాలకుండా ఉన్నది. ఒకసారి అతడు "బ్రహ్మ నాకు ఒక్క కుమారుణ్ణి ఇవ్వలేదు. దానవ్యసనము మాత్రము ఇచ్చి నాడు. త్యాగశక్తి కలిగి దరిద్రుడై పుట్టి బతకడముకన్న ఎందుచెట్టునై

పుట్టితే బాగుండును" అని ఆలోచించినాడు. ఒకసారి ఇలా ఆలోచిస్తూ అతడు వనములో తిరుగుతూ ఉండగా రత్నాలతో వెలుగుతున్న నిధి దొరికింది. వచ్చేప్పుడు సిరి చెప్పిరాదు. నిధిలాభమువల్ల ఆబ్రాహ్మణుడు అనేకభోగాలు అనుభవిస్తూ అందరికీ సువర్ణదానము చేస్తున్నాడు. రాజభృత్యులు వెళ్ళి రాజుతో బ్రాహ్మణికి నిధి దొరికిందని చెప్పినారు. మహారాజు ప్రతీహారునిద్వారా బ్రాహ్మడికి కబురు చేశాడు. సత్త్వశీలుడు రాజగృహాంగణములో ఒకచోట నిలిచి చేతిలో ఉన్న లీలా వజ్రముతో నేలను గీరుతున్నాడు. అక్కడ అతనికి రాగిబిందెలో నిక్షేపము దొరికింది. అతడు వెంటనే ఆనిధిని మట్టితో కప్పి, ప్రతీహారుని పిలుపు విని రాజసన్నిధికి వెళ్లినాడు. మహారాజు నిధిని తనకు అర్పించమని ఆజ్ఞ చేసినాడు. సత్త్వశీలుడు "దేవా! మునుపటి నిధినా, ఇప్పటి నిధిని ఇమ్మన్నారా?" అని అడిగినాడు. కొత్తగా దొరికిన నిక్షేపము రాజు కావాలని అన్నాడు. బ్రాహ్మణుడు ప్రాంగణములో ఉన్న నిధిని రాజుకు అర్పించినాడు. అదివరకు దొరికిన నిధిని హాయిగా అనుభవించమని మహారాజు అనుమతి ఇవ్వగా బ్రాహ్మణుడు అలాగే భోగాలుఅనుభవిస్తూ దానశీలుడుఅని పేరుతెచ్చుకొని అనపత్యదుఃఖాన్ని విస్మరించినాడు. ఈసత్త్వశీలుని కథ జ్ఞప్తికి రాగా విచారము కలిగింది.

విక్రమతుంగుని కథ

అప్పుడు దేవి అన్నది. "సత్త్వశీలురైనవాళ్ళకు విధి అనుకూలము. సత్త్వశీలునికి రెండోనిధి దొరకలేదా? మీసత్త్వప్రభావమువల్ల అభీష్టము ఈడేరుతుంది. అందుకు తార్కాణము వినండి:

"పూర్వము పాటలీపుత్రనగరములో విక్రమతుంగుడు అనే సత్త్వవంతుడయిన మహారాజు మహాత్యాగి, మహావీరుడు ఉండేవాడు. ఒకసారి ఆయన అరణ్యములో వేటాడి బిల్వహోమము బ్రాహ్మణుడు చేస్తూ

ఉంటే చూచి బిల్వము అదుగుదా మని అనుకొని, వేటతీసు కాన దూరముగా వెళ్ళినాడు. రాజు బాణాలు వేయగా దెబ్బతిన్న సింహాలు ఎగి రెగిరి పడుతూ ఉండగా చూచి క్రీడించి తిరిగి యజ్ఞముదగ్గిరికి వచ్చి నాడు. అతడు బ్రాహ్మణునికి నమస్కరించి యాగప్రయోజనము ఏమి టని అడిగినాడు. విప్రుడు రాజును ఆశీర్వదించి "రాజన్! నేను నాగశర్మ అనే విప్రుణ్ణి - బిల్వహోమమువల్ల అగ్ని తృప్తిపడితే బంగారుబిల్వాలు వస్తవి. అగ్ని దేవుడు ప్రత్యక్షమై వర మిస్తాడు. చిరకాలమునుంచీ యజ్ఞకర్మ చేస్తున్నా, నాపుణ్యలోపమువల్ల అగ్నిహోత్రుడు తృప్తుడు కాలేదు." అని చెప్పినాడు. ధీసత్త్వ డయినరాజు "నాకు ఒకబిల్వాన్ని ఇయ్యి. నేను అగ్ని దేవుణ్ణి ప్రసన్నుని చేస్తాను" అన్నాడు. 'అశుచివి నీవు అగ్నిని ఎలా తృప్తిపరుస్తావు!' అని బ్రాహ్మణుడు అడగగా రాజు "ఒక బిల్వము నా చేతికి ఇయ్యి. క్షణములో ఏమి జరుగుతుందో చూడు" అని పలికినాడు. బ్రాహ్మణుడు కుతూహలముతో రాజుకు మారేడుపండు ఇవ్వగా రాజు పరిశుద్ధమనస్కుడై అగ్ని దేవుణ్ణి "అగ్ని దేవా! ఈఫలము వేల్చగా నీవు తృప్తి పొందకపోతే నాశిరస్సును ఖండించి హోమము చేస్తాను" అని ధ్యానము చేసినాడు అగ్నిహోత్రుడు మారేడుపండు చేతిలో పెట్టుకొని ప్రత్యక్షమై రాజును వరము కోరుకోఅన్నాడు. రాజు "నాకు వరముఅవసరము లేదు. ఈవిప్రునికి వరమును ప్రసాదించు" అని పలికినాడు. అగ్ని దేవుడు బ్రాహ్మణునకు అక్షయధనమును ప్రసాదించినాడు. విప్రుడు తృప్తుడై "అగ్ని దేవా! స్వచ్ఛందవృత్తితో ఉండే మహారాజుకు సాక్షాత్కరించినావు. కఠోర నియమనిష్ఠలతో ఉన్న నాకు నీవు దర్శనము ఇవ్వలేదు" అనేసరికి అగ్ని "నేను దర్శనము ఇవ్వకపోతే రాజు తన శిరాన్ని ఖండించి హోమము చేసేవాడు. తీవ్రసత్త్వనికి సిద్ధులు త్వరగా కలుగుతవి. నీవంటివాడికి త్వరగా కార్యసిద్ధి కాదు" అని చెప్పి అంతర్ధానము చెందినాడు.

నాగశర్మ రాజుదగ్గర సేవ పుచ్చుకొని క్రమేణ మహాధనికుడై సుఖములు అనుభవించినాడు. విక్రమతుంగమహారాజు నిజప్రభావమువల్ల గౌరవము పొందినాడు.

మహారాజు పాటలీపుత్రము వెళ్ళగా శత్రుంజయుడు అనేప్రతీహారుడు "దేవా! దత్తశర్మ అనే బ్రాహ్మణబ్రహ్మచారి తమతో ఏకాంతములో ఏదోవిన్నవించుకోడానికి వచ్చాడు. ద్వారముదగ్గర ఉన్నాడు ప్రభూ!" అని మనవిచేసుకొన్నాడు. రాజు ప్రవేశపెట్టమనగా వటువు వచ్చి రాజుతో స్వస్తిపూర్వకముగా "దేవా! నేను ఒకభస్మమువల్ల రాగిని బంగారముచేయగలను. నాకుస్వర్ణయోగాన్ని గురువు ఉపదేశించినాడు. ప్రత్యక్షంగా రాగిని బంగారము చేసి చూచాను," అని విన్నవించినాడు. రాజు రాగి తెప్పించి కరిగించమన్నాడు. రాగి కరిగిన తరువాత అందులో భస్మము వటువు వేయబోగా యక్షుడు అదృశ్యుడై వచ్చి భస్మాన్నిరాగిలో పడకుండా చేశాడు. రాజు మాత్రము ఆ యక్షుణ్ణి చూచినాడు. చూర్ణము సోకనందువల్ల తామ్రము సువర్ణము కాలేదు. ఆబ్రహ్మచారి మూడుసార్లు చూర్ణము చల్లినా అతనియత్నము బూడిదలో పోసినపన్నీరు అయింది. అతడు ఖిన్నుడైనాడు. రాజు వటువుచేతిలో చూర్ణము తీసి స్వయంగా తామ్రము మీద చల్లగా, యక్షుడునవ్వి చూర్ణాన్ని హరించక వెళ్ళిపోయినాడు. తామ్రము బంగారము అయింది. వటువుకు ఆశ్చర్యము కలిగింది. రాజు యక్షువృత్తాంతము చెప్పినాడు. అప్పుడు రాజు బ్రహ్మచారివల్ల స్వర్ణయోగము గ్రహించి అతనికి వివాహము చేసినాడు. ఆరాజు స్వర్ణయోగమువల్ల కోశాగారము సువర్ణరాసులతో నింపి విప్రులదారిద్ర్యబాధతీర్చినాడు.

ఈరీతిగా తీవ్రసత్త్వుల అభీష్టమును ఈశ్వరుడే ఈడేరుస్తాడు. దేవా! నీకంటె ధీరసత్త్వుడైన దాత ఎవడు? శంభునినీవు పూజిస్తే సంతానము కలుగుతుంది.

ఉదారహృదయముతో ఇలా అలంకారప్రభా దేవి పలుకగా హేమప్రభమహారాజు అంగీకరించి మరునాడు దేవితో శుచియై స్నానానంతరము శివపూజ చేసి తొమ్మిదికోట్ల సువర్ణమును విప్రులకు దానముచేసినాడు. అతడు శివపూజా సమయములో శివునిసన్నిధిలో ఈశ్వరుడు సంతుష్టుడైనా కావలె, నాశరీరమైనా పోవలె!" అని దృఢబుద్ధితో నిరాహారుడై ఇలా స్తుతించినాడు: "సృష్టిస్థితిలయకారణుడా! ఈశ్వరా! వందనము! అష్టమూర్తీ! మహేశా! నిరంతరవికసితహృత్కమలశాయీ! మునిమానసహంసా! శివా! నమస్కారము! అర్ధనారీశ్వరా! కేవలబ్రహ్మచారీ! విశ్వాత్మా, నమస్కారము!" ఇలా దినత్రయము ఉపవసించి మహారాజు తపస్సుచేయగా శివదర్శనము అయింది. స్వప్నములో రాజుకు ఈశ్వరుడు ఇలా ఆనతి ఇచ్చినాడు: "రాజా, లే. నీకు కులదీపకు డయినకుమారుడు కలుగుతాడు గౌరీప్రసాదమువల్ల ఉత్తమకన్య కూడా నీకు కలుగుతుంది. చక్రవర్తికాగలనరవాహనదత్తునికి నీ కుమారి భార్య కాగలదు." శివుడు అంతర్ధానము కాగా, స్వప్నవిషయాన్ని రాజు భార్యకు చెప్పగా ఆమె సంతుష్టురాలు అయింది.

కొన్నాళ్ళకు అలంకారప్రియాదేవి గర్భవతి అయింది. ఆమెముఖము పాండుప్రభలతో ప్రకాశించింది. ఆమెనేత్రములు చంచలము లైనవి. గర్భలక్షణాలను రాజు చూచి సంతోషించినాడు. దేవి సూర్యునివంటి తేజస్సు గలసుతుని కనగా, పురుటిల్లు సిందూరకాంతితో అరుణమైనది. శత్రుభీకరుడు కాగలఆకుమారునికి రాజదంపతులు వజ్రప్రభుడని నామకరణము చేశారు. ఆకుమారచంద్రుడు కళలతో వర్ధిల్లగా కులార్ణవము పొంగిపోతున్నది.

కొన్నాళ్ళకు అలంకారప్రియకు నెల తప్పింది. వేవిళ్ళమనసు తీరేట్టుగా ఆమె పద్మవిమానాన్ని ఎక్కి తరుచుగా ఆకాశాన విహరించేది. రాణి నవమాసాలు మోసి గౌరీప్రసాదమువల్ల కూతుర్ని కన్నది.

ఆకాశవాణి ఆసమయములో "ఈమె నరవాహనదత్తునకు భార్య అవుతుం" దనిఅన్నది. రాజు ఉత్సవములు చేసి కుమారికి రత్నప్రభ అని పేరు పెట్టినాడు. రత్నప్రభకు త్వరలో చిత్తవికాసము కలిగింది. ఆమె అందచందాలు అన్నిఅవకాశములా వ్యాపించింది.

వజ్రప్రభునికి కవచధారణ చేసే ఈడు వచ్చింది. రాజు అతనికి వివాహము చేసి యువరాజును కావించి అతనికే రాజ్యభారము అప్పగించి నిమిత్తమాత్రముగా ఉన్నాడు. రత్నప్రభకు వయసు వచ్చింది తండ్రికి కుమారీవివాహవిషయము చింతగా ఉన్నది. పెళ్ళి ఈడు వచ్చిన దాన్ని ఇంట్లో ఉంచుకోవడము రాజదంపతులకు కష్టంగా ఉన్నది. తండ్రి రత్నప్రభను దగ్గర కూచోబెట్టుకొని దేవితో "ప్రేయసీ! కన్య చింతకు కారణము. మనరత్నప్రభకు చదువుసంధ్యలూ, వినయసంపదా, అందచందాలూ ఉన్నా వరుడు దొరక్కపోవడంవల్ల నాకు తోచడం లేదు" అన్నాడు. రాణి "నరవాహనదత్తుకు మనఅమ్మాయి భార్య అవుతుం దని దేవతలు అంటున్నారు. అతనికి అమ్మాయిని ఎందుకు ఇయ్యగూడదు?" అన్నది.

రాజు "మంచిదే. అతనే మనకు అల్లుడు అయితే అంతకన్న కావలసింది ఏ ముంది? అతను అపరమన్మధుడు! అసలు మన్మధావతారమే. నరవాహనదత్తుకు జ్ఞానసంస్కారము కలగలేదు" అన్నాడు. తండ్రిమాటలు వింటున్న రత్నప్రభ మనసంతా నరవాహనదత్తమయమైనది. తల్లికీ తండ్రికీ ఆమె నమస్కారము చేసి అంతఃపురములోకి వెళ్ళి చింతతో నిద్రపోయింది. రత్నప్రభ కల కన్నది. స్వప్నములో గౌరి "రేపు శుభదినము. ఉదయమే నీవు కౌశాంబికి వెళ్ళి నరవాహనుణ్ణి చూచి రా. నీతండ్రి, అతన్ని ఇక్కడికి తీసుకొని వచ్చి మీఇద్దరికీ వివాహము చేస్తాడు" అని ఆనతి ఇచ్చింది. రత్నప్రభ మేలుకొని తల్లితో చెప్పి అనుమతి పొంది నిజవిద్యాప్రభావమువల్ల నరవాహనుడు

ఉద్యానములో ఉన్నాడని గ్రహించి అతన్ని చూడవలెనని వెళ్ళింది.

నరవాహనుడు రత్నప్రభాలావణ్యము తిలకించి తన్మయుడౌతు న్నాడు. రత్నప్రభ స్వయంగా ఆతనితో "ఆర్యపుత్రా! నేను రత్న ప్రభను. మిమ్ము మనసార వలచి వచ్చినాను" అన్నది.

"అనవద్యాంగీ! నీవు నామీాది అనురాగమువల్ల వెతుక్కుంటూ వచ్చావు. ధన్యుణ్ణి!" అంటూ సరససల్లాపాలు చేసినాడు. ఆకస్మిక ముగా ఆకాశాన విద్యాధరసైన్యము కనపడినది. రత్నప్రభతండ్రి ఆకాశమునుంచి అవతరించినాడు. నరవాహనదత్తుడు వాళ్ళను సత్క రించినాడు. సరిగా అప్పుడే వత్సరాజు మంత్రులతో కూడా అక్కడికి వచ్చి అతిథిసత్కారాలు చేసినాడు.

రత్నప్రభా వివాహము

హేమప్రభమహారాజు తనకుమారి రత్నప్రభకు వచ్చినస్వప్న మును వత్సరాజుకు చెప్పి "రాజా అనుజ్ఞ ఇవ్వండి." అని నిజప్రభావము వల్ల విమానము సృష్టించినాడు. హేమప్రభుడు విమానములో నర వాహనుని, రత్నప్రభనూ గోముఖాదులతో కూర్చోబెట్టుకొని, వత్సే శ్వరునివద్ద సెలవు పుచ్చుకొని కాంచనశృంగపురమునకు వెళ్ళినాడు. అక్కడ రత్నప్రభకు వివాహమైనది. హేమప్రభుడు అల్లునికి అనేక రత్నరాసులను అరణమిచ్చినాడు. నరవాహనుడు అత్తవారింట దివ్య భోగాలు అనుభవిస్తున్నాడు. రత్నప్రభా ప్రభావమువల్ల దంపతులు ఆకాశములో సంచరిస్తూ దివ్యోద్యాన వాపీదేవమందిరాలను తిలకిస్తూ క్రీడిస్తున్నారు.

కొన్నాళ్ళకు మంత్రి యౌగంధరాయణుని హెచ్చరికవల్ల నరవాహ నుడు కౌశాంబికి తరలినాడు. అత్తగారు ప్రయాణమంగళము జరిపింది. అతడు మామగారితో బావమరదితో విమాన మెక్కి వధూసమేతంగా

నిజరాజధానికివచ్చాడు. వత్సరాజు కుమారుని రాకకు సంతోషించి ఉత్సవము చేసినాడు. నరవాహనదత్తుడు తల్లికన్నుదోయిలో అమృతవర్షము కురిపినాడు. కొడుకూ కోడలూ వత్సరాజుకూ వాసవదత్తా దేవికీ వందనము ఆచరించినారు. వత్సేశుడు హేమప్రభువుకూ, వజ్రప్రభువుకూ నిజవిభవానుకూలముగా సత్కారములు సలిపినాడు. నరవాహనదత్తుడు రత్నప్రభతో, మదనమంచుకతో, సుఖాలు అనుభవిస్తున్నాడు.

తరంగము : 36

మర్నాడు గోముఖుడు మొదలయిన అమాత్యులు నరవాహనుణ్ణి దర్శించవచ్చినారు. ప్రతీహారి లోపల తెలియచేసి అనుమతిపొంది అమాత్యులను ప్రవేశపెట్టింది. రత్నప్రభ ద్వారపాలికతో "వీరు వచ్చేప్పుడు ఎప్పుడూ ఆటంకము చెయ్యకు. ఆర్యపుత్రుని మిత్రులు వీరు. వీరుమాస్వశరీరము" అని ఆజ్ఞ చేసింది. ఆమె భర్తతో "ఆర్యపుత్రా, ప్రస్తావవశమున చెపుతున్నాను. స్త్రీలకు అంతఃపురరక్షణ నీతిమాత్రము అని నాఅభిప్రాయము. కులాంగనలకు శీలమే కవచము. చపలమతులను రక్షించేటందుకు బ్రహ్మకూడా అసమర్థుడు."

రత్నాధిపతి చపలభార్యల కథ

సముద్రముమధ్య రత్నకూట మనే ద్వీపములో రత్నాధిపతి అనే అన్వర్థనామధేయు డైనవైష్ణవప్రభువు ఉన్నాడు. ఆరాజు పృథివీచక్రము హస్తగతము చేసుకోవలె నని విష్ణువునుగూర్చి తపస్సుచేశాడు. దేవదేవుడు రాజుకు దర్శన మిచ్చి ఇలా పలికి నాడు: "రాజన్! కళింగ దేశంలో ఒకగంధర్వుడు మునిశాపవశాన శ్వేతరశ్మి అనే నామముతో శ్వేతగజమై జన్మించినాడు. పూర్వతపఃపుణ్యామువల్ల, నామీాద భక్తి వల్ల ఆఏనుగు జ్ఞాని ఆకాశగామి, పూర్వజన్మజ్ఞాని. నాఆజ్ఞవల్ల ఆగజము

నీకు వాహనయోగ్యము అవుతుంది. ఐరావతమువంటి ఆఏనుగ నెక్కి నీవు ఏరాజుమీదికి పోతే, ఆరాజుకు స్వప్నములో నేను కనపడి ఆజ్ఞ యిస్తాను. ఆరాజు నీ కాళ్ళు కడిగి కన్యాదానము చేస్తాడు. అతడు కన్యా దానముపేరుతో కప్పమూ నీకు ఇచ్చుకొంటాడు ఇలాగా పృథివీ మండలము నీహస్తగతము అవుతుంది. ఎనభైవేలమంది రాజకన్యలు నీకు లభిస్తారు." విష్ణువు అంతర్ధానమైనాడు. రాజు పారణ చేసి మర్నాడు ఆకాశమునుంచి అవతరించిన ఏనుగును ఎక్కి భూచక్రము జయించి, రాజకన్యలను తెచ్చి వాళ్ళతో రత్నకూటములో క్రీడి స్తున్నాడు. ఆదివ్యగజమునకు తుష్టి కలగడానికి ప్రతిదినము ఏడువందల బ్రాహ్మణ్యానికి భోజనము పెడుతున్నాడు.

ఒకసారి ఆరాజు గజము నెక్కి ద్వీపాంతరాలు తిరిగి తనద్వీపానికి వచ్చాడు. అతడు ద్వీపములో దిగేసమయాన గరుడపక్షి దైవవశాన వచ్చి ఏనుగుకుంభస్థలాన్ని ముక్కుతో రక్కింది. రాజు అంకుశముతో తీవ్రముగా కొట్టగా పక్షి రివ్వున ఎగిరిపోయింది. ఏనుగుమూర్ఛపోయింది. అయిదురోజులు ఆహారము మాని అలాగే పడిపోగా రాజు లోకపాల కులను విచారంతో "దిక్పాలులారా! నాకు ఈఅవస్థలో దారిచూపండి. దారిచూపకపోతే నాశిరస్సును ఖండించి బలి ఇస్తాను.!" అంటూ కత్తి దూయగా అశరీరవాణి "రాజన్! వద్దు. సాహసంవద్దు, పతివ్రత ఏనుగును స్పృశిస్తే ఏనుగు జీవిస్తుంది. మరొకఉపాయము లేదు." అన్నది.

రాజు అంతఃపురములో పట్టపుదేవి అయిన అమృతలతను పిలిపించి గజమును స్పృశించమని పలికినాడు. ఏమీ లాభము లేకపోయింది. తక్కినభార్యలంతా వచ్చి స్పర్శ చేసినా ఏనుగు లేవలేదు. రాణివాస మంతా పతివ్రతలు కారని రాజు సిగ్గుతోచచ్చి, ఆశ్చర్యపడి నాగరక నారీమణులను రప్పించి ఏనుగును తాకించినాడు. అప్పటికీ ఆఏనుగు లేవ లేదు. రాజు సిగ్గుపడ్డాడు. తామ్రలిప్తినగరమునుంచి హర్షగుప్తుడనే

వర్తకుడు వచ్చి ఆసంగతి విన్నాడు. అతడు శీలవతి అనేతనదాసిని తెచ్చినాడు. ఆమె గజమునుస్పృశిస్తూ 'నేనే పతివ్రతను అయితే ఈఏనుగు లేచుగాక' అన్నది. వెంటనే ఏనుగు లేచి కబళాన్ని గ్రహించింది. సృష్టిస్థితిలయ సమర్థలయనసాధ్వీమణులు ఏకొద్దిమందో వేళ్ళమీద లెక్కించడానికి ఉంటారు. అందరూ శీలవతిపాతివ్రత్యాన్ని ప్రస్తుతించినారు. మహారాజు రత్నమయనగరిని హర్షగుప్తునికి ఇచ్చి సత్కరించినాడు. అతడు రాణివాసమువైపు శీతకన్నువేసి అన్నోదకాలు మాత్రము వాళ్ళకు ఇస్తున్నాడు.

రత్నాధిపునిభార్య రాజదత్త కథ

రాజు శీలవతితో హర్షగుప్తునిఎదుట 'శీలవతీ! మీఇంట పుట్టినకన్య నీవలె సాధ్వి కాక తప్పదు. ఆకన్యను నాకు ఇప్పించవలె' అని పలికినాడు. ఆయనకు రాణులు అందరిమీద విరక్తి కలిగి పరమసాధ్వీమణి భార్య కావా లని ఉవ్విళ్ళూరుతున్నాడు శీలవతి రాజు మనోవేదన గ్రహించి 'ప్రభూ! తామ్రలిప్తినగరములో రాజదత్తఅనే నాచెల్లెలు అందగత్తె ఉన్నది. తమకు ఇష్టమైతే దాన్ని వివాహమాడవచ్చును; అన్నది. రాజుఅందుకు అంగీకరించి శీలవతిని, హర్షగుప్తుణ్ణి తోడ్కొని శ్వేతరశ్మి మీద నెక్కి తామ్రలిప్తికి వెళ్ళి హర్షగుప్తుని ఇంట్లో మకాముగా ఉన్నాడు. ఆయన సిద్ధాంతులను పిలిపించి తనకూ రాజదత్తకూ లగ్నము ఏర్పాటు చేయ మని చెప్పినాడు. వాళ్ళు వధూవరుల జన్మనక్షత్రాలు తెలుసుకొని "రాజా! మీకు మూడునెలలదాకా ముహూర్తము కుదరలేదు. ప్రస్తుతము కకుర్తిగా లగ్నము కుదిరిస్తే రాజదత్త అసతి అవుతుంది." అన్నారు. రాజదత్త చక్కదనానికి మురిసి రాజు ఆమె సమాగమానికి తహతహ లాడి ఇప్పుడే ఆకన్యను పెళ్ళాడుతా నన్నాడు. "రాజదత్త శీలవతిచెల్లెలు. అసతి ఎలా అవుతుంది?

సముద్రంమధ్యలో నిర్జనద్వీపములో చతుశ్శాలలో ఉంచుతాను నా ప్రేయసిని. మగపురుగుకూడా చొరడానికి అశక్యము ఆప్రదేశము. స్త్రీలనే నాభార్యకు పరివారముగా ఏర్పాటు చేస్తాను. పురుషులు లేని చోట రాజదత్త అసతి ఎలా అవుతుంది? " అని రాజు నిశ్చయానికి వచ్చి రాజదత్తను వివాహమాడి హర్షగుప్తుడూ శీలవతీ వెంట రాగా శ్వేతరశ్మిని ఎక్కి గగనమార్గాన ప్రయాణము చేసి, జన మంతా చూడగా రత్నకూట ద్వీపములో అవతరించినాడు. రాజదత్తకు అక్క గారివలె అచిరకాలములో సాధ్వీమణిగా ఖ్యాతి వచ్చింది. రాజు శ్వేత రశ్మిని ఎక్కి రాజదత్తతో నిర్జనద్వీపానికి వెళ్ళి, స్త్రీపరివారసహిత చతుశ్శాలలో ఆమెను ఉంచినాడు. ఆమెకు కావలసిన సామగ్రి శ్వేత రశ్మిద్వారా గగనమార్గాన అందచేయడమూ, రాత్రులు రాజదత్తతో రాజు అనురాగముకొద్దీ గడపి, పగళ్ళు రాజకార్యనిమిత్తము రత్నకూట ద్వీపానికి రావడమూ పరిపాటి అయినది.

ఒకరాత్రి రాజదత్తకు ఆఖరుజామున దడ్డకల వచ్చింది. తెల్లవారిన తరువాత రాజు ప్రేయసితో మధుపానము చేసినాడు. రాజదత్త మత్తుతో అతన్ని వదలలేకుండా ఉన్నా ఆయన రాజకార్యాలమీద రత్నకూటము వెళ్ళాడు. వెళ్ళాడేగాని మనసంతా పరిపరివిధాల పోతూఉండగా ఆయన రాజకార్యాలు నిర్వర్తిస్తున్నాడు. నాప్రియు రాలిని ఒంటరిదాన్ని చేసివచ్చానే అని అనుమానిస్తున్నాడు. ఆనిర్జన ద్వీపములో దాసీజనము వంటలోనూ ఇతరపనులలో ఉండగా రాజదత్త బిక్కుబిక్కు మంటూ ఏకాకినిగా ఉన్నది. ఆమెరాణివాసానికి భంగము కలిగించేందుకు వచ్చినవిధి అన్నట్టు ఎవరోపురుషుడు రాజదత్త దగ్గిరికి వచ్చినాడు. ఆమె "ఎలా వచ్చావు? ఎవరునీవు? " అనిఅడిగింది. అతడు తనవృత్తాంతము పూస గుచ్చినట్టు చెపుతున్నాడు: "సుందరీ! నన్ను పవనసేను డంటారు. మధురాపురంలో నేను వైశ్యుణ్ణి. నా

తండ్రిగతించగా ఆస్తి నాదాయాదులు హరించారు. పరదేశంలో అన్యులసేవ చేస్తూ జీవిస్తున్నాను. తరువాత వర్తకము చేసి నాలుగు రాళ్ళు వెనక వేసుకొని, దేశాంతరం పోతూ ఉండగా తోవలో దొంగలు నన్ను దోచారు. ఉన్న కాస్తాపోగా చిప్పచేతికి వచ్చింది. వాడ వాడల తిరిగి తిరిపె మెత్తి పొట్ట పోసుకొంటున్నాను. నావంటి మరి కొందరితో కలిసి రత్నపుగను లున్న కనకపురము వెళ్ళి, అక్కడ రాజుకు భాగము ఇవ్వడానికి ఇష్టపడి సంవత్సరంపాటు గనిని తవ్వినాను. ఎంత తవ్వినా రత్నాలు దొరక లేదు. తక్కినవాళ్ళకు రత్నాలు దొరకడంవల్ల వాళ్ళుసంతోషపడుతూ ఉండగా, నేను కట్టెలు పేర్చి అగ్నిలో దుముకడానికి సిద్ధంగా ఉన్నాను. జీవదత్తుడు అనే వైశ్యుడు వచ్చి నన్ను బతికించినాడు. అతడు నన్ను తననావలో ఎక్కించుకొని స్వర్ణద్వీపానికి తీసుకు వెళ్ళినాడు. అయిదురోజులు సముద్రప్రయాణము పట్టింది. హఠాత్తుగా మబ్బులు గుంపులై రోకళ్ళలావున వాయుబలంతో వర్షించినవి. నావ మదించినఏనుగువలె తిరిగి తిరిగి పగిలి మునిగిపోయింది. అదృష్టవశాన నాకు బల్ల దొరకగా పట్టుకొని ఎక్కి, వర్షము కురిసి వెలిసినతరువాత ఈచతుశ్శాలను చూచి, నానేత్రతాపోవశమనము కలిగించే నిన్ను చూచి ఇలా వచ్చాను.''

రాజదత్తమతి చలించింది. అతన్ని శయ్యమీద కూర్చోపెట్టుకొని కైపుతో కౌగిలించింది. కామార్తురాలికి ధర్మము తృణప్రాయము. ఇంతలో రాజు శ్వేతరశ్మి నెక్కి భార్య పరపురుషునితో ఉండగా చూచి నిర్జనద్వీపములో దిగినాడు. దిగీ దిగడముతో అతడు కత్తి దూసి ఆ జారుణ్ణి చంపబోయినాడు. వాడు రాజు కాళ్ళావేళ్ళా పడ్డాడు. రాజు వాణ్ణి చంపక ఇలా ఆలోచించినాడు: "కామానికి అనుకూలంగా ఉండే మధువును సేవించినఆడది పతివ్రత ఎలా అవుతుంది? చాపల్యాన్ని ఎవడు ఆపగలడు? ఝంఝామారుతాన్ని చేతులతో పట్టుకోడం శక్యమా

జ్యోత్స్న్యులమాట పాటించనందుకు ఫల మిది! ఆప్తవాక్యాన్ని తిరస్కరిస్తే కార్యము సఫలము కాదు. రాజదత్త శీలవతిచెల్లెలు కదా అని పెళ్ళాడితే విషమించింది. అమృతానికి తోబుట్టువు హాలాహలము. విధిని తరింప తరమా? పురుషప్రయత్నము ఏమి చెయ్యగలదు?"

రాజు ఆవైశ్యునివృత్తాంతము అడిగి తరిమివేసినాడు. వాడు బతుకు జీవుడా అని సముద్రములో దూరాన్నుంచి వస్తున్న నావను చూచి, ఈదుకొంటూ వెళ్ళి తనను ఎక్కించుకోమని కేకలు వేశాడు. ఆఓడలో క్రోధవర్మ అనేవాడు అతన్ని ఎక్కించుకొన్నాడు. దుష్కర్మ ఎక్కడికి వెళ్ళినా వెంట వస్తుంది. తనభార్యను ఆవైశ్యుడు అనుభవించగా అతడు చూచి సమయము దొరికిం దని తలచి అతన్ని నడిసముద్రములోకి తోసి చంపివేసినాడు.

రాజు కోపము మాని సపరివారముగా రాజదత్తను శ్వేతరశ్మిమీద ఎక్కించుకొని రత్నకూటానికి వెళ్ళి శీలవతికి ఆమెచెల్లెల్ని అప్పగించి ఆమెకూ, తన అమాత్యులకూ రాజదత్తవృత్తాంతము వివరముగా చెప్పినాడు. స్త్రీ, సంసారమూ దుఃఖకారణా లని రాజు గ్రహించి వానప్రస్థుడై జీవించా లని నిశ్చయించుకొనగా శీలవతీ, మంత్రులూ ఆయనను వారించినారు. దుఃఖావేశము కొద్దీ, వైరాగ్యమువల్ల తనకోశములో సగముధనము శీలవతికీ, మిగిలినధనము బ్రాహ్మణ్యానికీ ఇచ్చి, పాపభంజను డనే ఉత్తమబ్రాహ్మణునికి రాజ్యదానము చేసినాడు. అతడు శ్వేతరశ్మిని ఎక్కి గగనమార్గాన ప్రయాణము చేయగా ఆగజము నిజరూపముతో కేయూరహారవిరాజితు డైన దివ్యపురుషు డైనాడు రాజు ఆశ్చర్య పడి ఏమి టిది అని ప్రశ్నించినాడు.

ఆదివ్యుడు స్వవిషయము చెపుతున్నాడు. "మేము గంధర్వులము. మలయాచల నివాసులము. నాపేరు సోమప్రభుడు. నాఅన్న పేరు దేవప్రభుడు. నాఅన్నగారికి అనుకూల మైన భార్య ఉన్నది. దేవప్రభుడు

ప్రియురాలిని అంకతలాన ఆసీనురాలిని చేసి, నాతో సిద్ధక్షేత్రానికి వచ్చాడు. అక్కడ విష్ణుదేవుని ఆలయములో అర్చన చేసి గీతోపాసన ఆరంభించాము. మూవదినె రాజవతి రెప్ప లప్పళించక హాయిగా గొంతెత్తి పాడుతూ ఉంటే సిద్ధుడు తదేకదృష్టితో చూచినాడు. మాఅన్నగారు అతన్ని ఈర్ష్యా సంశయదృష్టితో, కోపాన్ని బలవంతాన దిగమింగి "సిద్ధుడ వయినా పరస్త్రీని ఆశతో చూస్తా వేమి?" అని అడిగినాడు. అతనికి కోపమువచ్చి "నేను పాటకు పరవశుణ్ణి అయినాను. నీకు ఇంత కన్నెర్రగా ఉంది కనుక నీవు మానవుడవై పుట్టి నీభార్య అన్యునితో ఉండగా స్వయంగా చూస్తావు" అని శపించినాడు. నేను కోపంతో మండిపడి తెల్లనిముట్టిపనుగను సిద్ధుని మీాదికి గిరాటు వేసినాను. "నన్ను దేనితో కొట్టినావో ఆభూలోకంలో తెల్లఏనుగవై జన్మిస్తావు అని సిద్ధుడు నన్ను శపించాడు. మాఅన్న నాశాపాంతమును ప్రార్థించగా అతడు హరిప్రసాదమువల్ల నీవు ద్వీపాధిపతివి అవుతావు. వీడు ఏనుగై నీకు వాహనము అవుతాడు. నీకు ఎనభై వేలమంది జనానా ఉంటుంది. రాణివాసములో వాళ్ళ దుశ్శీలము అందరిసమక్షములో నీవు తెలుసుకొంటావు. మానవస్త్రీని పెళ్ళాడి, ఆమె అన్యాసక్త అయినప్పుడు ప్రత్యక్షంగా చూస్తావు. స్త్రీవ్యసనంవల్ల విసుగు పుట్టి విరక్తితో అడవికి వెళ్ళా లని సంకల్పించగా మొదట నీతమ్మునికి శాపవిమోచనము అవుతుంది" అన్నాడు. ఆశాపంవల్ల మనము ఈప్రకారంగా పుట్టినాము. ఇప్పుడే మనకు శాపము తీరిపోయింది.

ఇలా సోమప్రభుడు పలుకగా రత్నాధిపుడు పూర్వజన్మను స్మరించుకొని 'ఆహా! నేను దేవప్రభుణ్ణి! ఈమె ఆరాజవతి నాప్రేయసి!' అని భార్యా తానూ దేహాలను విడిచి క్షణంలో గంధర్వులై నిజనివాసమయిన మలయాద్రికి గగనమార్గాన వెళ్ళినారు. శీలవతి కులస్త్రీ అని పేరు పొంది తామ్రలిప్తిలో ధర్మజీవనము గడుపుతున్నది.

జగత్తులో ఎవడూ స్త్రీరక్ష చెయ్య లేడు. కులాంగనకు సౌశీల్యమే కవచము వంటిది. ఈర్ష్య పురుషుల దుఃఖ కారణము, స్త్రీలు ద్వేష కారణము. పురుషుల ఈర్ష్యవల్ల స్త్రీలు బాగుపడరు. అంతే కాదు వాళ్ళు చెడతారు.

ఇలా నరవాహనదత్తుడు భార్య రత్నప్రభ చెప్పిన కథ విని మంత్రులతో కూడా సంతోషపడినాడు.

తరంగము: 32

అనురాగపర కథ

గోముఖుడు నరవాహనదత్తుతో ఇల్లా చెప్పినాడు: నిజానికి లోకంలో పతివ్రతలు తక్కువ. అంగనలు చపలచిత్తలు, వాళ్ళను నమ్మరాదు. అందుకు ఉదహారణము విను.

ప్రసిద్ధమైన ఉజ్జయినీపురములో నిశ్చయదత్తు అనే వైశ్యకుమారుడు ప్రతిదినమూ జూదములో గెలిచేవాడు. రోజూ అతను శిప్రానదిలో స్నానము చేసి మహాకాలనాథేశ్వరుణ్ణి అర్చించి విప్రులకు భోజనము పెట్టి చందన తాంబూలాలు ఇచ్చి సత్కరిస్తున్నాడు. స్నానార్చనాదికము అయిన తరువాత అతడు మహాకాల దేవాలయ సమీపములోని రుద్రభూమిలో శరీరానికి చందనచర్చ చేసుకొంటూ ఒంటరిగా శిలాస్తంభముమీద చందనవిలేపనము ఉంచి దానికి తనవీపును రాస్తున్నాడు. రోజూ ఇదే క్రమములో పని సాగుతూ ఉండడమువల్ల స్తంభము ఒకవైపున నునుపు అయింది. ఒకనాడు అక్కడికి ఒక మహాశిల్పకుడు ఒక కాసెపనివాడూ వచ్చారు. ఆశిల్పి నున్నగా ఉన్న శిలాస్తంభముమీద గైరికధాతువులతో గౌరిని రచించినాడు. కాసెవాడు ఉలితో సరదాగా గౌరిబొమ్మనే చెక్కినాడు. వా రిద్దరూ వెళ్ళిపోయినతరువాత మహాకాలార్చనకై వచ్చినవిద్యాధరి స్తంభములో దేవీవర్ణచిత్రాన్ని

చూచి, సులక్షణంగా ఉన్నందున అదే గౌరీసాన్నిధ్యమనుకొని ఆప్రతిమను అర్చించి, విశ్రాంతికై ఆ స్తంభంలో ప్రవేశించింది. ఈలోగా నిశ్చయ దత్తు వచ్చి, గౌరీప్రతిమనుచూచి తెల్లపోయి ఒంటికి గంధము పూసు కొని, స్తంభానికి అవతలవైపు చందనము ఉంచి దానిమీద వీపు రాయ సాగినాడు. దాన్నిచూచి స్తంభములో ఉన్న విద్యాధరకన్య అతని అందానికి మురిసి "ఇంతచక్కనివాడికి వీపుమీద గంధము పూసే వాళ్ళు లేకపోయారే! నేను పూస్తాను" అని స్తంభాంతరంలోనుంచి చెయ్యి చాపి అనురాగముతో అతనివీపుమీద గంధము పులిమింది. వైశ్యకుమారుడు కామినీకోమలహస్తస్పర్శ అనుభవించి, గాజుల మోత విని ఆమెకరపల్లవాన్ని గ్రహించినాడు. విద్యాధరి అతనికి కనపడకుండా "మహాభాగా! నీ కేమి అపరాధము చేశాను? నా చెయ్యి వదులు" అన్నది. నిశ్చయదత్తు "నీవు ఎవరో తెలియదు. ప్రత్యక్షమై చెప్పు. చెయ్యి వదిలేస్తాను" అని పలికినాడు. ఆమె అలాగే ప్రత్యక్షము అవుతా నన్నది. అత డామె చెయ్యి వదలివేశాడు.

శిలాస్తంభములోనుంచి ఆసుందరి బైటికి వచ్చి అతని ముఖాన్ని ఆశతో చూచి దగ్గిరేకూర్చొని హిమసానువులమీద పుష్కరావతీ నగ రాధిపతి అయిన వింధ్యవరు డనే విద్యాధరుని పుత్రికను. నన్ను అను రాగవర అంటారు. అర్చనకు ఇక్కడకువచ్చి ఇక్కడవిశ్రమించి, నీసౌంద ర్యాన్ని చూచి నాహృదయము అనురాగపెశల మైంది. నీపృష్ఠమునకు అంగరాగము పూశాను. నేను ఇంటికి వెళ్ళాలి" అన్నది. నిశ్చయదత్తు "చండీ! నామనస్సు దొంగిలించి తిరిగి నీవు ఇవ్వడము లేదు! నామనస్సు నాకు ఇవ్వకుండా వెళితే ఎలాగ?" అని అడిగినాడు. విద్యాధరి ముగ్ధ రాలై "నీవు మాపూరు వస్తే నీశయ్యను అలంకరిస్తాను. నీకోరిక సఫల మవుతుంది. యత్నముచేస్తే అసాధ్యము ఏముంటుంది?" అంటూ ఆకాశాన వెళ్ళిపోయింది.

నిశ్చయదత్తు మనసు విద్యాధరీమయమైనది. అతడు ఇంటికి వెళ్ళి విద్యాధరకన్యకోమలకరస్పర్శను స్మరిస్తూ ఆమెనువివాహమాడలేకపోతినే అని విచారిస్తూ ఏమైనా సరే ప్రాణాలకు తెగించి పుష్కరావతీనగరము వెళ్ళితీరవలె నని నిశ్చయించుకొన్నాడు. నిశ్చయదత్తు మర్నాడు ఉదయమే ఉత్తరదిశకు ప్రయాణము చేయసాగినాడు.

ఉత్తరాభిముఖముగా ముగ్గురు వైశ్యకుమారులు వెళుతూ నిశ్చయదత్తును కలుసుకొన్నారు. అతడు ఆవణిక్పుత్రులతో కలసి నదీనదాలూ, పల్లీపురములూ, అడవులు కొండలు దాటి క్రమేణా మ్లేచ్ఛభూయిష్ఠమైన ఉత్తరభూమికి వెళ్ళినాడు. అక్కడ తాజికులు అతన్ని బంధించి మరొకతాజికునికి అమ్మివేశారు. అతడు మురవారు డనుతురకకు నిశ్చయదత్తును కానుకగా పంపినాడు. మురవారుడు చనిపోవడమువల్ల వణిక్పుత్రులందరినీ మురవారునికుమారుడు చంపివేసి తండ్రిగోరిలో పాతిపెట్టవలసినదిగా ఆజ్ఞ చేశాడు. ఆతురకవానినౌకరులు వైశ్యపుత్రులను ఖైదులో ఉంచినారు. తెల్లవారగానే చావు తప్ప దని వైశ్యులు విచారిస్తూ ఉండగా నిశ్చయదత్తు "మిత్రులారా! విచారించిప్రయోజనము లేదు. ధైర్యముతో కార్యసాధన కర్తవ్య మని గ్రహించండి. కష్టాలు గట్టెక్కుతవి, మనమంతా దుర్గాదేవిని ధ్యానిస్తే" అంటూ వాళ్ళకు ధైర్యము కలిగించి తాను ఇలా దేవిస్తవము చేసినాడు: "దేవి! ఖండితాసుర రక్తపంకారుణములై అలక్తకాంకితములవంటి నీ పాదపద్మాలకు నమస్కారాలు! మహేశ్వరుని విభూతికి నీవే కారణము. త్రిలోకాలు నీవల్లనే నిలుస్తున్నవి చరాచరజగజ్జననీ! మహిషాసురమర్దనీ! లోకపావనీ! శరణాగతులను రక్షించు జననీ!" నిశ్చయదత్తు అలసిసొలసి విశ్రమించగా ఎలాగో కంటిమీదికి కునుకు వచ్చింది. ఆ వైశ్యకుమారులకు స్వప్నములో దేవి సాక్షాత్కారమై 'లేవండి లేవండి! మీకట్లు తెగిపోయునవి' అని ఆనతి ఇచ్చింది. బంధవిముక్తి కలిగినతరువాత తెల్ల

వారగా వాళ్ళు కొంతదూరము నడచి, నిశ్చయదత్తునితో "మిత్రమా! ఈతురకల దేశానికి మేము రాము. దక్షిణాపథము పోతాము. నీ యిష్టము వచ్చినట్లు చెయ్యి" అన్నారు.

నిశ్చయదత్తు ఉత్తరదేశాల కేసి పోవ సంకల్పించుకోవడమువల్ల తక్కినవైశ్యులను వదలివేశాడు. దత్తు తోవలో నలుగురు మహావ్రతులను కలుసుకొని పాంచాలదేశములోని వితస్తానదిని దాటినాడు. భోజనముచేసి సంధ్యవేళ అతడు వాళ్ళతో వనానికి వెళ్ళినాడు. కట్టెలు కొట్టేవాళ్ళు ఎదురుపడి వాళ్ళను "ఎక్కడికి వెడతారు? చీకటి పడుతుంది. దగ్గిరిగా గ్రామము ఏదీలేదు. అడవిలో పాడు దేవాలయము ఉంది. ఆశివాలయములో లోపల గాని వెలుపల గాని ఎవ డయినా ఉంటే శృంగోత్పాదిని అనే యక్షిణి వాడితలమీద కొమ్ములు మొలిపించి తెలివితప్పించి పశువును చేసి భక్షిస్తుంది" అన్నారు. మహావ్రతులు వాళ్ళమాటలువిని లక్ష్యపెట్టక నిశ్చయదత్తుతో "రావోయి! చూదాము సంగతి ఏమిటో. ఆయక్షిణి ఏమి చేయుగలుగుతుందో చూడాలి. రాత్రులు ఎన్నో శ్మశానాలలో మకాము చేశాము. మనకు భయమేమిటి!" అని పలికినారు. అందరూ కలిసి గుళ్ళో ఆరాత్రి గడపవలె నని ప్రవేశించారు. మహావ్రతులూ అతనూ ప్రాంగణములో భస్మముతో పెద్దమండలము రచించి అందులో ప్రవేశించి, కట్టెలు తగలపెట్టి రక్షణార్థము జపము చేస్తున్నారు.

శృంగోత్పాదిని

రాత్రివేళ శృంగోత్పాదిని అనే యక్షిణి దూరమునుంచి కంకాళి కిన్నరి వాయిస్తూ నృత్యము చేస్తూ వచ్చింది. నలుగురిలో ఒకరిని లక్ష్యము చేసి యక్షిణి మంత్రాన్ని పఠించింది. అతడు తెలివి తప్పి కొమ్ములు మొలవగా లేచి ఆడుతూ అగ్నిహోత్రములో పడ్డాడు.

అతనిశరీరము సగము కాలిపోగా ఇవతలకు లాగి శృంగోత్పాదిని భక్షించింది. యక్షిణి రెండోవాణ్ణి లక్ష్యముగా చేసి మంత్రోచ్చారణ చేస్తూ వికిరనృత్యము చేసింది. అతనికి కొమ్ములు మొలుస్తూ ఉండగానే యక్షిణి చప్పరించి వేసింది. ఇలా వరసగా ముగ్గురిన్నీ యక్షిణి పొట్టన పెట్టుకొన్నది. నాలుగోవాణ్ణి శృంగోత్పాదిని తింటూ, రక్తమాంసాల వల్ల కైపెక్కి విధివశాన తనకిన్నరీవాద్యాన్ని నేలమీద ఉంచింది. నిశ్చయదత్తుడు చప్పున ఆ కిన్నరిని పుచ్చుకొని నృత్యము చేస్తూ నవ్వుతూ తిరుగుతూ, యక్షిణి పలికిన మంత్రాన్ని యక్షిణిమీద ప్రయోగించి పునశ్చరణ చేశాడు. ఆప్రయోగమహిమవల్ల శృంగోత్పాదిని భయపడి వశము తప్పిపోగా కొమ్ములు మొలిచే సమయములో వినయపూర్వకముగా నిశ్చయదత్తును వేడుకొన్నది: "మహాసత్త్వా! దీనను స్త్రీని చంపకు. నీవే గతి! మంత్రోచ్చారణ చెయ్యకు! నన్ను రక్షించు. నీకోరిక నాకు తెలును. నిన్ను అనురాగపర అనే విద్యాధర కన్యదగ్గిరకి తీసుకుపోతాను." యక్షిణి దీనాలాపాలవల్ల నిశ్చయదత్తుని హృదయము కరిగింది. అతడు మంత్రోచ్చారణ మానివేసినాడు.

దత్తు యక్షిణిభుజముమీద ఎక్కి గగనమార్గాన ఉత్తరదిక్కుగా ప్రయాణము చేస్తున్నాడు. వేకువవేళ వాళ్ళు గిరికాననము చేరినారు. యక్షిణి అతనితో "సూర్యోదయము అవుతున్నది. ఇక ముందుకు పోయేసామర్థ్యము నాకు లేదు. ఈపగలు ఇక్కడ కాలక్షేపము చేస్తే రాత్రికి వస్తాను. ఈవన్యఫలాలు తిని, సెలయేటినీటిని తాగు. నేను రాత్రికి వచ్చి నిన్ను హిమసానువులమీద ఉన్న పుష్కరావతీపురానికి తీసుకు పోతాను" అని వినయపూర్వకముగా విన్నవించింది. యక్షిణి బుజాలమీదనుంచి నిశ్చయదత్తు దిగి, అనుమతి ఇవ్వగా ఆమె వెళ్ళి పోయింది. అక్కడ అతనికి విషమయమైన స్వచ్ఛశీతల మైనసరస్సు కన పడింది. అందులోవిషముఉన్నదని అతడు గ్రహించి, దాహముకోసము

పర్వతసానువుమీాద తిరిగి తిరిగి, ఎత్తయినచోట పద్మరాగమణిప్రభ వంటి కాంతిని చూచి అక్కడ తవ్వినాడు. పై మట్టి తీసివేయగా నిశ్చయ దత్తుకు బతికి ఉన్న కోతితల కనపడినది. ఆ కపికన్నులు పద్మరాగ మణులవలె ప్రకాశిస్తున్నవి. అతడు ఆశ్చర్యముతో ఆలోచిస్తూ ఉండగా కోతి మనుష్యవాక్కుతో "సత్పురుషుడా! నేను మానవుణ్ణి, బ్రాహ్మణ్ణి. నాకర్మవల్ల కపి నైనాను. నన్ను లేవదీస్తే నాసంగతి మనవిచేస్తాను" అన్నది. దత్తు మన్ను తీసి కోతిని ఉద్ధరించినాడు. అది అతని పాదాల మీాద మోకరిల్లి "అయ్యా, నాప్రాణ మిచ్చావు. అలసిపోయినావు. ఫలాలు తిను. నీరు త్రాగు. నేను నీదయవల్ల పారణ చేస్తాను" అని అతన్ని సెలయేటిదరికి తీసుకుపోయింది. దత్తు చల్లనినీళ్లల్లో స్నానము చేసి తియ్యనిపళ్లు తిని సేదతీర్చుకొని కోతిసంగతి కుతూహలముగా అడిగినాడు.

కోతి అయిన సోమస్వామి కథ

కోతి మనుష్యవాక్కుతో నిశ్చయదత్తుకు నిజవృత్తాంత మిలా చెప్పింది: "కాశీలో చంద్రస్వామి అనే సద్బ్రాహ్మణుడు నాతండ్రి. నాతల్లి సువృత్త. నా పేరు సోమస్వామి నేను వయస్సులో మత్తగజమువీాద విచ్చలవిడిగా తిరుగుతూ ఉండగా శ్రీగర్భుడు అనే వర్తకుని కుమార్తె బంధుదత్త నన్ను చూచి మోహించింది. పుట్టింట్లో ఉండి బంధుదత్త దూతికద్వారా నాకు కబురు పంపింది. నాయికాభావాన్ని దూతీముఖ ముగా నేను గ్రహించి నాయికదగ్గిరికి రహస్యంగా వెళ్లినాను. ఆమె నన్ను చూచీ చూడడముతో నాకంఠాన్ని కౌగలించుకొన్నది. ప్రతి దినమూ బంధుదత్తా నేనూ ఆమెచెలి ఇంట్లో కలుసుకొనేవాళ్లము. పుట్టింట్లో ఉన్న బంధుదత్తను తీసుకొని వెళ్లడానికి భర్త వరాహదత్తుడు వచ్చాడు. బంధుదత్త చెలికత్తెతో "చెలీ! నేను వెళ్లక తప్పదు. మానాన్న నన్ను తీసుకు పొమ్మని అల్లుడికి చెప్పినాడు. సోమస్వామి

నాప్రియుడు. అతన్ని వదిలి నేను జీవించలేను. ఏమి చెయ్యను!" అని దీనముగా పలికింది. సుభాశయ అనే ఆచెలి "నాకు మంత్రప్రయోగాలు రెండు తెలుసు. ఒకదాన్ని ఉచ్చారణ చేసి మెళ్ళో సూత్రము కడితే ఆమనిషి కోతి అవుతాడు. రెండోమంత్రమువల్ల సూత్రము విప్పితే మనిషి అవుతాడు. కోతిగా ఉన్నప్పుడు పూర్వప్రజ్ఞ పోదు. నీకు ఇష్టమైతే సోమస్వామిని కోతిపిల్లను చేస్తాను. నీప్రియుణ్ణి ఆటకోతి అనే మిష మీద అత్తవారింటికి మధురానగరము తీసుకొని వెళ్ళు. ఆ మంత్ర ప్రయోగాలు నీకు నేర్పుతాను. బహిరంగంగా ఇతనిని కోతిగా ఉంచుకొని రహస్యంగా పురుషుణ్ణి చేసి సుఖము అనుభవిస్తూ ఉండు" అని సలహా ఇచ్చింది.

రహస్యముగా బంధుదత్త నామెళ్ళో మంత్రసూత్రము కట్టి నన్ను కోతిని చేసింది. నన్ను భర్తదగ్గరికి తీసుకొని వెళ్ళి అతనితో చెలి కత్తె వినోదార్థము ఆటవస్తువుగా ఇచ్చిందని చెప్పింది. బంధుదత్త భర్త వరాహదత్తుడు కోతిపిల్ల అయిన నన్ను చూసి సంతోషించినాడు. నేను స్త్రీల చాతుర్యాన్ని తలుచుకొని ఆశ్చర్యపడుతూ కోతిగానే ఉన్నాను. మన్మధుడివల్ల వికారము పొందనివా ళ్ళెవరు?

బంధుదత్త చెలిదగ్గిర మంత్రాలు నేర్చి భర్తతో మధురాపురికి బయలుదేరింది. తోవలో నేను నౌకరుబుజాన ఎక్కినాను. రెండు మూడు దినాలకు కోతులు ఉన్న గొప్ప అడివిలో ప్రవేశించాము. నన్ను చూసి కోతులు కిచకిచ లాడుతూ ఒక్కొక్కటి వచ్చి నన్ను మోస్తున్న నౌకరును కరవసాగినవి. వాడు బాధ పడలేక నన్ను వదిలేసి పారిపోగా, కోతులు నన్ను తీసుకొనిపోయినవి. నామీద అనురాగమువల్ల బంధుదత్త ఆమెభర్త నౌకర్లూ రాళ్ళతో కోతులను కొట్టినారు. కోతులతో విసుగుపుట్టి వాళ్లు వెళ్ళిపోగా కోతులు నన్ను గోళ్లతో రక్కి దంతములతో కరిచి నాశరీరముమీది రోమములు

పీకి వేసినవి. నాకంఠసూత్రప్రభావమువల్ల శివస్మరణవల్ల నాకు ప్రాణ కలిగింది. తక్కిన కోతి మూకలోనుండి తప్పించుకొని నేను చెట్లూ తుల గుబురులో దూరి అరణ్యమునుంచి అరణ్యానికి దాటుతూ ఇక్కడికి వచ్చాను. పరదారాభిగమనము పరమపాతకము. ఆ కర్మఫలము ఎప్పుడో కాక ఈజన్మలోనే అనుభవించాను. బంధుదత్త దక్కలేదు. కోతినై మానవరూపాన్ని పోగొట్టుకొన్నాను. నావిధికి విచారిస్తూ తిరుగుతూ ఉండగా బ్రహ్మదేవుడు అంతటితో ఊరుకోక గోరుచుట్టు మీద రోకటిపోటులాగ మరొకకష్టము తెచ్చిపెట్టాడు. హఠాత్తుగా పిడిఏనుగు వచ్చి నన్ను తొండముతో పట్టుకొని వానకు తడిసి ముద్దగా ఉన్న పాములపుట్టలో పాతివేసింది. ఆగజము దేవత కాబోలు. అది నన్ను పుట్టలో పాతిపెట్టడంవల్ల ఇవతలికి రాలేక చచ్చీ చావకుండా ఉండి శివధ్యానము చేస్తున్నాను. ఈబురదలోనుంచి నీవు నన్ను లేవ తీసేదాకా నాకు ఆకలి దప్పికలు లేవు. నాకు పూర్వజ్ఞానము ఉన్నప్పటికీ ఈమర్కటరూపాన్ని పోగొట్టుకొనేశక్తి లేదు. ఎవరయినా సిద్ధులు మంత్రోచ్చారణ చేస్తూ నాకంఠసూత్రాన్ని విప్పితే నేను మానవుణ్ణి అవుతాను. ఇదీ సంగతి. ఈఅగమ్యమైన అరణ్యానికి నీవు రావలసిన పని ఏమిటి?

సోమస్వామి కోతిరూపములో తనసంగతి పూసగుచ్చినట్టు చెప్పగా నిశ్చయదత్తు తాను విద్యాధరకన్యకోసము ఉజ్జయినినుంచి బయలుదేరి, తోవలో యక్షిణీసహాయమువల్ల ఇక్కడికి చేరానన్నాడు. కోతి నిశ్చయదత్తుకు జ్ఞానము కలిగించే మాటలు అంటున్నది. "నామాదిరి నీవుకూడా స్త్రీమూలంగా దుఃఖము అనుభవిస్తున్నావు. శ్రీకి, స్త్రీలకు చాపల్యము సహజము. స్త్రీలు సంధ్యాకాలమువలె క్షణరాగిణులు, నదులవలె కుటిలాశయులు, భుజగులవలె అవిశ్వాస్యలు. విద్యుల్లతలవలె చంచలలు. విద్యాధరి ఎవరినో స్వజాతివాణ్ణి మోహించి నిన్ను

మోసము చేస్తుంది. మిత్రమా, నామాట తోసివెయ్యక పుష్కరావతీ పురానికి వెళ్లకు. మాఉజ్జయినికి వెళ్ళు. నేను పరదారవల్ల పరమసుఖము అనుభవించా లని భ్రమసి ఆప్తవాక్యము వినక అన్నికష్టాలూ అనుభ విస్తున్నాను. బంధురక్తపై మనసున్న నాకు భవశర్మ అనే మిత్రుడు హితము బోధించినాడు: "సోమస్వామి! ఆడదానికి లొంగిపోవద్దు. స్త్రీబుద్ధి దురవగాహము. అందుకు స్వవిషయము చెపుతాను:

దుక్కిటెద్దు అయిన భవశర్మ కథ

కాశీనగరములో వడుచుదనములో సోమద అనే బ్రాహ్మణస్త్రీ చాటుగా అందాన్ని అమ్ముకొని జీవిస్తున్నది. నాకు విధివశాన దానితో సమాగమము కలిగింది. రుచి మరిగి దాన్ని విడవలేకపోవడమువల్ల క్రమేణా సోమదమీద ప్రీతి ఏర్పడ్డది. ఒకసారి కోపముతో దాన్ని ఒక్క తన్ను తన్నినాను. నాకోపానికి తాళలేక నాకంఠానికి పాశము తగిలించింది. వెంటనే నేను దుక్కిటెద్దును అయినాను. ఆమె తనకు తోచిన ధరకు నన్ను లొట్టిపిట్టల వర్తకుడికి అమ్మివేసింది. ఆవర్తకుడు నాచేత బరువులు మోయిస్తూ కష్టపెడుతున్నాడు. బంధమోచనిక అనే సన్యాసిని జ్ఞానప్రభావంవల్ల నాగతి గ్రహించి, నాయజమాని లేని సమ యము చూచి నాకంఠపాశాన్ని తెంపివేసింది. వెంటనే మనిషిని అయి నాను. వర్తకుడు ఎద్దుకోసము వాడవాడల వెతికినాడు. నేను బంధ మోచనితో వెడుతూ ఉండగా సోమద చూచి కోపముతో మండి పడుతూ "ఈపాపిని పశుత్వమునుంచి ఎందుకు విడిపించావు? పాపాత్ము రాలా! ఈదుర్మార్గానికి ఫలము నీవే అనుభవిస్తావు! మీఇద్దర్నీ రేపు కడతేరుస్తాను" అని బెదిరించింది. బంధమోచని అందుకు కసి తీర్చు కోవలె నని నాతో "నన్ను చంపడానికి ఇది నల్లగోడిగగా వస్తుంది. నేనూ అలాగే పశువ్వునై దానితో యుద్ధము చేస్తాను. ఆసమయములో

నీవు కత్తి దూసి సోమదను నరికివెయ్యి. రేపు ఉదయాన నీవు మా ఇంటికి రావాలి'' అని చెప్పింది. నేను కత్తి పుచ్చుకొని తెల్లవారగానే ఆ మెయింటికి వెళ్ళాను. ఆసమయములో సోమద నల్లని కోడిగగా వచ్చింది. బంధమోచని ఎర్రని పశువై దంతాలతో సోమదతో హూరాహూరిగా పోరాడుతున్నది. నేను కత్తి దూసి సోమదను కొట్టినాను. బంధమోచనిక కసికొద్దీ దాన్ని చంపివేసింది. నాకు భయము తీరింది. పశుత్వము వదలిపోయి మానవత్వము స్థిరముగా ఉన్నది. పరదారల మీదికి పాడుమనసును పోనీయక నిరోధించాను. స్త్రీలకు చాంచల్యము, సాహసము, మాయలు అతిసహజములు. అందువల్ల బంధుదత్త శాకిని, మాయలాడి. దానికి భర్తమీద ప్రేమలేనిదే నీమీంద ఉంటుందా?

ఇలా భవశర్మ నాకు హితము ఎంత చెప్పినా పెడ చెవిని పెట్టి పడరానిపాట్లు పడుతున్నాను. అందువల్ల కాచి వడపోసిన అనుభవముతో చెపుతున్నాను. నీవు అనురాగపరను ప్రేమించకు. దానికి స్వజాతివాడు దొరికితే నిన్ను తప్పక వదిలేస్తుంది. తుమ్మెద రకరకాల కుసుమాల మీదికి వెళ్ళినట్టు, ఆమె త్తకాళిని ఎప్పుడూకొత్తవాణ్ణి కోరుతూ ఉంటుంది. నామాదిరిగా నీవుకూడా పశ్చాత్తాపము అనుభవిస్తావులే!

ఇలా కోతిరూపములో ఉన్న సోమస్వామి ఎంత చెప్పినా అనురాగ భర మైననిశ్చయదత్తుని మనసులో చొరలేదు. పైగానిశ్చయదత్తు స్త్రీ స్వభావములో విశ్వాసము ఉంచుకొని "శుద్ధవిద్యాధర వంశములో జన్మించినకన్య నన్ను మోసము చెయ్యదు,'' అని పలికినాడు.

సూర్యుడు నిశ్చయదత్తుని ప్రియాభిలాషివలె సంధ్యారక్తుడై క్రమముగా అస్తమించినాడు. చీకటి పడగా శృంగోత్పాదిని నిశ్చయదత్తు దగ్గిరికి వచ్చింది. కోతి తనను మరవవద్దని అతన్ని వేడుకోగా అతడు యక్షిణిబుజ మెక్కి పుష్కరావతీపురము చేరినాడు. నిశ్చయదత్తుని రాక విద్యాధరకన్య అయిన అనురాగపర నిజవిద్యాప్రభావము వల్ల

గ్రహించింది. యక్షిణి ఆశీర్వదించి వెళ్ళిపోగా, అనురాగపర చిరాతృ క్యము వల్ల సంభ్రమముతో నిశ్చయదత్తును గాఢాలింగనము చేసుకొన్నది. ప్రియులు ఆలింగనములో దేహాలు మరచినారు. ఆమె గాంధర్వపద్ధతిగా అతనికి భార్య కాగానే అందమైనపట్టణాన్ని అకస్మాత్తుగా నిర్మించింది. అనురాగపర అన్యులెవ్వరికీ అగపడక ఆపురములో అతనితో అనేకభోగాలు అనుభవిస్తున్నది. నిశ్చయదత్తు తాను పడినపాట్లు ప్రియురాలిదగ్గర ఏకరువు పెట్టి స్తిమితచిత్తుడైనాడు. అతడు కోతి అయిన సోమస్వామి సంగతి ఆమెకు చెప్పినాడు. అతడు "ప్రేయసీ! నామిత్రుణ్ణి మానవుణ్ణి చెయ్యి; ఆకోతిరూపము పోగొట్టు. పుణ్యము దక్కుతుంది." అని ప్రియురాలిని కోరినాడు.

"ఈపని సన్యాసినివల్ల కావాలి. నాదగ్గిర బుధరూప అనేసిద్ధురాలికి మంత్రా లన్నీ తెలుసును. ఆమె సహాయమువల్ల సాధించి నీమిత్రుణ్ణి మానవుణ్ణి చేయిస్తాను" అని అనురాగపర అన్నది.

దత్తు సంతోషపడి ఆమెఅంకతలాన ఆసీనుడై గగనమార్గాన ప్రయాణము చేసి కోతి ఉన్న వనానికి వెళ్ళినాడు. భార్యాభర్తలు ఆకోతిని కుశలము అడిగినారు. కోతిరూపములో ఉన్న సోమస్వామి "అనురాగపరతో కూడా వచ్చావు. నాకు కుశలమే" అంటూ నిశ్చయదత్తునీ అతని భార్యనూ ఆశీర్వదించినాడు. అందరూ రమణీయశిలాతలాన ఆసీనులయినారు. కొంతసేపు వాళ్ళు గోష్ఠిసలిపినారు. నిశ్చయదత్తు కోతిదగ్గిర సెలవుతీసుకొని భార్యఒళ్ళో కూర్చొని ఆకాశమార్గాన పుష్కరావతీపురము వెళ్ళినాడు.

మర్నాడు నిశ్చయదత్తు కోతిదగ్గిరికి వెళ్ళా లని అనుకొన్నాడు. భార్య రావడానికి వీలుపడ దని అతనికి ఉత్పతన అవతరణ విద్యలు ఉపదేశించింది. విద్యాప్రభావమువల్ల అతడు ఆకాశమార్గాన కోతి దగ్గిరికి వెళ్ళి చాలాసేపు గోష్ఠిచేసినాడు.

ఈసమయములో అనురాగపర గృహోద్యానములో కూర్చుని ఉండగా విద్యాధరకుమారుడు గగనతలాన విహరించి ఆమెఅందాన్ని చూచి వలచి విద్యాధరి అని మానవుణ్ణి పెళ్ళాడిన దనీ గ్రహించి వనములో దిగినాడు. ఆ అందగాణ్ణి అనురాగపర చూచి "ఎవరు నీవు?" అని ప్రశ్నించింది. అతడు "నేను విద్యాధరుణ్ణి. ప్రజ్ఞాశాలిని. నన్ను రాగభంజను డని పిలుస్తారు. నిన్ను చూచి మోహించినాను. నీతండ్రికి చెప్పక నన్ను అనుభవించు" అని పలికినాడు. విద్యాధరీ విద్యాధరుల చూపులు ఏక మైనవి.

కొంతసేపటికి విద్యాధరుడు వెళ్లిపోగా, నిశ్చయదత్తుడు సోమస్వామి (కపిమిత్రుని) వద్ద సెలవు తీసుకొని అనురాగపరదగ్గిరికి వచ్చినాడు. భర్త రాగానే అదివరకు ఆమె ఆలింగనముతో అతన్ని ఆదరించేది. ఇవాళ అనురాగపర తల నెప్పిగా ఉన్న దని వంక పెట్టింది. నిశ్చయ దత్తు అమాయికముగా తనప్రేయసికి స్వస్థత లే దని తలచినాడు. ఆరోజల్లా అతడు విచారముతో గడిపి మర్నాడు ఉదయాన్నే నిజ విద్యామహిమవల్ల కోతిదగ్గిరికి వెళ్ళినాడు. నిశ్చయదత్తు వెళ్లడంచూచి విద్యాధరుడు రాత్రి అనురాగపరను కూడకపోవడమువల్ల, జాగరణ చేసి ఆమెకోసము వచ్చినాడు. ఆమె రాత్రల్లా విరహముతో వేగిపోయి, విద్యాధరుణ్ణి చూచి కంఠాలింగనము చేసింది. ఇద్దరూ కేళీసుఖము అనుభవించారు. అతడు సురతాంతములో విద్యాధరివొళ్ళో కూచుని కన్ను మూసినాడు. భర్త చూస్తే బాగా ఉండదని ఆమె గ్రహించి తనమాయాశక్తిచేత విద్యాధరుని దాచి, మేలుకొని ఉండడమువల్ల తాను ఒళ్ళెరగక నిద్రపోయింది.

ఈలోగా నిశ్చయదత్తు కోతిగా ఉన్న సోమస్వామి దగ్గిరికి వెళ్ళి నాడు. ఉభయులూ కుశలప్రశ్నలు వేసుకొన్నారు. సోమస్వామి మిత్రుణ్ణి "ఏమి, ఈరోజు కులాసాగా లేవు?" అని అడిగినాడు. నిశ్చయ

దత్తు "అనురాగపర అస్వస్థతగా ఉంది. ఆమె నాకు ప్రాణాధిక. అందు వల్ల నాకు విచారముగా ఉన్నది." అని సమాధానము ఇచ్చినాడు. సోమస్వామి జ్ఞాని కనుక దత్తుతో "మిత్రమా! పోయి అనురాగపరను ఒళ్ళో కూర్చోపెట్టుకొని ఇక్కడికి రా. నీకు చిత్రము చూపిస్తాను." అని చెప్పినాడు. నిశ్చయదత్తు ఆకాశాన ఎగిరి పుష్కరావతీపురము వెళ్ళి అనురాగపర నిద్రిస్తూఉండగా సోమస్వామిదగ్గిరికి తీసుకొని వచ్చినాడు. ఆమెఒళ్ళో నిద్రిస్తున్న విద్యాధరుడు అదృశ్యరూపుడై ఉన్నందు వల్ల నిశ్చయదత్తు అతన్ని చూడలేకపోయినాడు. దివ్యదృష్టిచేత సోమస్వామి అనురాగపర ఒళ్ళో ఉన్నవాడువిద్యాధరు డని గ్రహించి, ఒక యోగాన్ని దత్తుకు ఉపదేశించినాడు. నిశ్చయదత్తు ఆమంత్రయోగము వల్ల కంఠాలింగనతత్పరుడై నిద్రిస్తున్న విద్యాధరుణ్ణి కాంచి తెల్లపోయి క్రోధముతో మండిపడ్డాడు. విద్యాధరుడు అదిగ్రహించి అదృశ్యరూపుడై ఆకాశాన ఎగిరినాడు. నిశ్చయదత్తు కళ్ళవెంట నీళ్ళు గిర్రున తిరిగినవి. ఆమెతో "పాపినీ, నమ్మినవాణ్ణి ద్రోహము చేస్తావా? ఆడవాళ్ళమనసు పాదరసమువలె చంచలము!" అని నిశ్చయదత్తు కేకలు వేసేసరికి అనురాగపర ఆకాశమార్గాన ఇంటికి వెళ్ళిపోయింది.

సోమస్వామి "నేను చెప్పింది నీతలకు ఎక్కింది కాదు. నీవు ప్రేయసికోసము కష్టాలు పడ్డావు. తీవ్రమైనఅనురాగవహ్నికి ఈతాపమే ఫలము. సంపదలూ, స్త్రీలూ చంచలములు. విధిరాతను ఎవరు చెరప గలరు?" అన్నాడు. నిశ్చయదత్తుడు విరక్తితో మహేశ్వరుని శరణు జొచ్చినాడు. అక్కడ అరణ్యములో మోక్షద అనేసిద్ధురాలు కనబడితే దత్తు ఆమెపాదాలమీద ప్రణమిల్లి సోమస్వామికి వచ్చినకష్టములు ఆ తాపసికి చెప్పి "భగవతీ! నీకు మంత్రతంత్రాలు తెలిస్తే మంత్రోచ్చారణ చేస్తూ నామిత్రునికంఠపాశాన్ని విప్పు. అప్పుడు ఈకోతి మానవుడు అవుతాడు." అని వేడుకొన్నాడు. అదే రీతిగా ఆతాపసి

నెరవేర్చగా కోతిరూపముపోయి సోమస్వామిగా పూర్వరూపాన్ని ధరించి నాడు. ఆసన్యాసిని మెరుపుతీగలా అదృశ్యురాలైనది. అనంతరము వా ళ్ళిద్దరూ తపస్సు చేసి శ్రేయస్సు పొందినారు.

ఈరీతిగా స్త్రీలు స్వభావచపలలు. వారికౌటిల్యమువల్ల పురుషులు విరక్తులు అవుతారు. ఆకాశానికి చంద్రునివలె పతివ్రత కులానికి తేజస్సు నిచ్చి ప్రతిష్ఠ తీసుకు రావడము అరుదు.

ఇలా గోముఖుడు చెప్పినకథను రత్నప్రభా నరవాహనదత్తులు వీనుల విందుగా విని సంతోషించినారు.

తరంగము : 39

మదనమాల కథ

గోముఖుడు చెప్పినకథకు యువరాజు సంతోషించగా మరుభూతి శ్రద్ధతో "దేవా! స్త్రీలు సహజముగా చంచలస్వభావలు; అయినా అందరూ అటువంటివారు కారు. వేశ్యలలోనే మంచివాళ్లు ఉండగా, ఇతరులమాట వేరే చెప్పవలెనా? నేను చెప్పేది విను" అని కథ మొదలు పెట్టినాడు.

పాటలీపుత్రమును విక్రమాదిత్యు డనేరాజు పరిపాలిస్తూ ఉన్నాడు. అతని స్నేహితులు అశ్వపతి, గజపతి, అనేవాళ్లు. నరపతిఅనే ప్రతిష్ఠాన పురరాజుకు చాలా కాల్బలము ఉన్నది. విక్రమాదిత్యునకు నరపతి శత్రువు కావడమువల్ల, శత్రువునుజయించి అతనిని తన ద్వారపాల కునిగా చేసుకోవలె నని శపథముచేసినాడు. అతడు గజాశ్వసేనా సమూహముతో సామంతులతో నరపతి నరసింహరాజుమీదికి దాడి చేసినాడు. ఇద్దరికీ పోరు ఘోరముగాజరిగింది. పదాతులు గజాశ్వము లతో సమముగా యుద్ధము చేసినారు. నరసింహరాజుపదాతులు

కోటిమంది విక్రమాదిత్యుని హయగజాలను నాశనము చేసినారు. విక్రమాదిత్యుడు అపజయముతో పాటలీపుత్రమునకు పోయినాడు. నరసింహరాజు విజయలక్ష్మిని వరించి, వందిమాగధులు కైవార ములు సలుపుతూ ఉండగా నిజరాజధాని చేరినాడు. విక్రమాదిత్యుడు "శస్త్రసాధ్యుడు కానిశత్రువును ప్రజ్ఞా ప్రభావముచేత జయిస్తాను. నాప్రతిజ్ఞ జవదాటను" అని నిశ్చయబుద్ధితో రాజ్యాన్ని యోగ్యు లైనఅమాత్యులకు అప్పగించి రహస్యముగా బుద్ధివరుడు అనే ప్రధాన మంత్రితో, రాజపుత్రులతో, అయిదుగురు శూరులతో కూడి తాను సన్యాసివేషము ధరించి శత్రునగరానికి వెళ్ళి అక్కడ మదనమాల అనేవేశ్యఇంటికి పోయినాడు.

మదనమాలామందిరము రాజహర్మ్యమువలె ఉన్నది. ఆగృహ ప్రాకారాలమీద జెండాలు పిల్లతెమ్మెరలకు కదులుతూ ఉన్నవి. తూర్పుద్వారమున ఇరవైవేలమంది ఆయుధపాణులు పదాతులు అహో రాత్రాలు కాపలా కాస్తున్నారు. తక్కిన ప్రతిద్వారముదగ్గర పదివేల మంది శూరులు పహరా ఉన్నారు. ప్రతీహారులు లోపలికి వెళ్ళి చెప్పగా విక్రమాదిత్యుడు మందిరాంతఃప్రవేశము చేసినాడు. ఆనగరుకు ఒకవైపు ఉత్తమాశ్వములు, ఒకవంక గజసమూహము, మరొకతావున ఆయుధశాలలు, ఒకవైపు రత్నకాంతులతో ప్రకాశించే కోశాగార ములు, ఒకపక్క సేవకవర్గము, మరొకతావున కైవారములు చేస్తున్న వందిమాగధులు, ఒకప్రదేశమున మృదంగస్వనాలు ఈవిధముగాఉన్నవి. ఆనగరు ఏడుకక్ష్యలుగా విభక్తమైనది. విక్రమాదిత్యుడు పరివారముతో కక్ష్యాంతరాలు దాటి మదనమాలా వాసగృహమునకు వెళ్ళినాడు. మదనమాల అతనికి ఎదురుగా వచ్చి గౌరవించి ఉచితాసనముమీద కూర్చోబెట్టింది. దానిఅందచందాలు చూచి అతడు ఆశ్చర్యపడి తా నెవరో మదనమాలకు చెప్పక ఆమెను స్తుతి చేసినాడు. ఆమె స్నాన,

అనులేపనములతో వస్త్రాలంకారాలతో అతన్ని మన్నన చేసి అతని పరివారానికి దినభత్యము ఇచ్చి, అతనినీ అతనిమంత్రినీ ఆహారాలతో ఉపచరించి, పగటివేళ గోష్ఠీపానాదులతో గడిపింది. రాత్రి అతనికి మదనమాల శరీరాన్ని అర్పించింది. విక్రమాదిత్యుడు అక్కడ ఆరీతిగా ప్రచ్ఛన్నముగా ఉంటున్నాడు.

విక్రమాదిత్యునితో మదనమాల సుఖానుభవము పొంది ధన్యురాలైనట్టు తలచి ఇతరపురుషవరాఙ్ముఖ అయినది నరపతి నరసింహరాజు అప్పుడప్పుడు ఆమెదగ్గిరికి వస్తూ పోతూ ఉండేవాడు. నరసింహరాజును యుక్తులచేత ఇంట్లోనుంచి పంపిస్తున్నది. ఒకసారి విక్రమాదిత్యుడు బుద్ధివరుడనేమంత్రితో ఇలా పలికినాడు: "వేశ్యలు ధనాన్ని దాహం తాగుతారు. ధన మివ్వనిదే వాళ్ళకు అనురాగము అంకురించదు. ఈమదనమాలకు లోభములేదు. ఈమె ధనము ఖర్చుచేస్తూ పైగా అతిస్నేహముతో మమ్మల్ని చూస్తున్నది. దీనికి ప్రత్యుపకారము ఏమి చెయ్యను? ప్రత్యుపకారముతోపాటు నాప్రతిజ్ఞకూడా నెరవేరాలి."

మంత్రి "దేవా! ప్రపంచబుద్ధి అనేసన్యాసి మీ కిచ్చినఅమూల్య రత్నాలను మదనమాలకు ఇవ్వండి" అని సలహా ఇచ్చినాడు

రాజు "మహార్ఘరత్నాలు దానికి ఇచ్చినా అది ప్రత్యుపకారము కాదు" అన్నాడు. మంత్రి "దేవా! ఆసన్యాసి మిమ్మల్ని ఎందుకు అలా సేవించాడో చెప్పండి" అని కుతూహలముగా అడగగా రాజు చెపుతున్నాడు:

పూర్వము పాటలీపుత్రములో ప్రపంచబుద్ధి అనే భిక్షువు రోజూ నాదగ్గిరికి వచ్చి ఒక్కొక్క పెట్టె ఇస్తూ ఉండేవాడు. సంవత్సరంపాటు నేను పెట్టె తెరవక కోశాధ్యక్షుని చేతికి ఇస్తూ వచ్చాను. ఒకనాడు నాచేతుల్లోనుంచి పేటిక జారిపడి బద్దలు కాగా భిక్షువుహృదయము అనిపించే అద్భుతరత్నము వెలువడింది. నేను పేటిక లన్నిటినీ తెప్పించి

తెరిపించి రత్నాలు పైకి తీయించాను: ఆసన్యాసిని అడిగాను "ఎందు కిలా రత్నాలిచ్చి నన్ను ఆశ్రయిస్తావు" అని.

భిక్షువు "వచ్చే కృష్ణచతుర్దశినాడు మహాశ్మశానములో నేను విద్య సాధిస్తాను. మహావీరులసహాయమువల్ల ఎటువంటిసిద్ధు లయినా సాధించవచ్చు. మీా రందుకు సహాయము చెయ్యాలి" అని కోరగానే నేను అంగీకరించాను. అతడు సంతోషముతో వెళ్ళిపోయినాడు. కృష్ణచతుర్దశి నాడు శ్రమణునివాక్యము స్మరించి ఆహ్నికక్రియలు పూర్తిచేసి, ప్రదోష కాలములో సంధ్యా వందనాదికము చేసి, దైవవశాన కంటిమీాదికి కునుకు రాగా స్వప్నములో గరుడవాహనముమీాద లక్ష్మీదేవితో శ్రీహరి వేంచేసినాడు. విష్ణువు నాకు ఇలా ఆజ్ఞ ఇచ్చినాడు: "ఈ ప్రపంచబుద్ధి అన్వర్థనామధేయుడు. వీడు మండలార్చన చేసి నిన్ను బలి ఇస్తాడు. వీడు శ్మశానములో ఏపని చెబితే ఆపని నీవు చేయకు. ముందు నువ్వు చేసి చూపించు అని వాణ్ణి అడుగుతూ ఉండు. అప్పుడు వాడు అలాగే తాను చేసి చూపుతాడు. సమయముచూసి వాణ్ణి హత మార్చు. వాడు కోరినకోరిక నీకు సిద్ధిస్తుంది" అని అంతర్ధానమైనాడు.

శ్రమణుడు ఆలాగే తాను చెప్పింది ముందు చేసి చూపుతున్నాడు. నేను సమయము చూచి కత్తిదూసి భిక్షువుశిరాన్ని ఖండించినాను. అశరీరవాణి ఆకాశమునుంచి "రాజన్! మంచిపని చేశావు! పాపాత్ముణ్ణి బలి చేశావు. వీడు కోరినఖేచరీసిద్ధి నీకు కలిగింది. అందువల్ల నీవు స్వేచ్ఛగా గగనసంచారము చేయవచ్చును. నీధైర్యసాహసాలను నేను మెచ్చుకొన్నాను. నన్ను కుబేరుడని అంటారు. నావల్ల నీకు ఉపకారము కావలిస్తే చెప్పు" అని పలుకగా కుబేరునితో నేను "స్వామీా! స్మరించినమాత్రాన మీారు నాకోరిక సఫలము చేయవేడుతున్నాను" అని వేడినాను. కుబేరుడు తథాస్తు అని అంతర్ధానమైనాడు. నేను సిద్ధి పొంది రాజధానికి వెళ్ళి నీకు జరిగిన దంతా చెప్పాను. ఈ ఉపాయము

చేత మదనమాలకు ప్రత్యుపకారము చేస్తాను. బుద్ధివరుడా! ప్రచ్ఛన్నులై ఉన్న ఈ రాజపుత్రులను తీసుకొని పాటలీపుత్రానికి వెళ్లు. నేను ప్రియతమకు ఉపకారము చేసి, అక్కడికి వచ్చి తిరిగి ఇక్కడికి వస్తాను.

విక్రమాదిత్యుడు పరివారసమేతముగా మంత్రిని పాటలీపుత్రము పంపివేసినాడు. రాజు కలగబోయేవియోగాన్ని స్మరించి విచారించి రాత్రి మదనమాలతో సుఖముగా గడపినాడు. అతడు వెళ్ళిపోతాడేమో నని మదనమాలహృదయము పలికింది కాబోలు. ఆమె ప్రియుణ్ణి పదే పదే కౌగిలించుతూ రాత్రి నిద్ర పోలేదు. తెల్లవారింది. రాజు ఉదయాన్నే నిత్యనైమిత్తికకర్మలు జరిపి దేవతార్చనా మందిరములో ప్రవేశించి కుబేరుణ్ణి స్మరించేసరికి ధనదుడు దర్శనము ఇవ్వగా "దేవా, పూర్వము ఇచ్చిన వరప్రకారము నాకు అక్షయసువర్ణపురుషులను అయిదుగురుని ఇవ్వండి. వారిఅవయవాలు నరికి ఉపయోగించినా మళ్ళీ అవయవాలు పుడుతూ ఉండవలె" అని ప్రార్థించినాడు. కుబేరుడు అంగీకరించి అదృశ్యుడైనాడు.

రాజు దేవతార్చనాగృహములో అయిదుగురు సువర్ణమయపురుషులను చూచి ఆశ్చర్యపడి, గగనమార్గాన పాటలీపుత్రానికి వెళ్ళినాడు. అతడు తనశపథముమాత్రము మరిచిపోలేదు. అక్కడ రాజు కొన్నాళ్ళు రాజకార్యాలు చూస్తూ మనసుమాత్రము ప్రతిష్ఠానపురము మీదనే ఉంచినాడు.

ప్రియుడు దేవతార్చనామందిరములోనుంచి ఇవతలకు రాడేమని మదనమాల వచ్చిచూసింది. ఆమె సువర్ణమయపురుషులను చూచి, విచారిస్తూ 'నిజముగా నాప్రియుడు గంధర్వుడో, విద్యాధరుడో అయి ఉంటాడు. నాకు బంగారుమనుష్యుల్ని ఇచ్చి ఆకాశాన ఆయన వెళ్ళిపోయినాడేమో! నాప్రియుడు లేకుండా ఈసువర్ణ మెందుకు?' అని అనురాగముతో విచారించి పరివారసఖీజనాన్ని అడిగింది. ఆమె మందిర

మంతా ప్రియునికోసము వెతికి పార్లి పార్లి వచ్చేదుఃఖాన్ని ఆపుకోలేక కన్నీరుమున్నీరుగా ఏడ్చింది. ఆరమణీయమందిరము, మందిరోద్యానము ప్రీతిదాయకములు కాకపోవడము వల్ల, మదనమాల శరీరాన్ని త్యజించా లని నిశ్చయించుకొన్నది. ఒకచెలికత్తె "దేవీ! దిగులు పడకు. ప్రియుడు నీదగ్గిరికి రాకపోడు" అని ఆశ కొలిపి ఆమెను ఓదార్చింది. ఆవేశాంగన స్తిమితపడి "ఆరునెలలలో ఆయన రాకపోతే నేను సర్వస్వమూ దాన మిచ్చి అగ్నిప్రవేశము చేస్తాను" అని శపథము చేసింది. మదనమాల ప్రియుణ్ణి ధ్యానిస్తూ దానధర్మాలు పుష్కలముగా చేస్తున్నది. బంగారుబొమ్మలలో ఒకనిచెయ్యి తెగగొట్టి విప్రులకు దానము చేసింది. మర్నాడు ఆపురుషునికి చెయ్యి మొలిచింది! మదనమాల ఆశ్చర్యానికి మేర లేదు. తిక్కినవాళ్ళ బంగారుబుజాలుకూడా కొట్టించి ఆమె బ్రాహ్మణులకు దానము చేసింది. ఆసువర్ణవిగ్రహాలకు యథాప్రకారము సువర్ణబాహువులు వచ్చినవి. మదనమాల నిత్యమూ, వేదాధ్యయనతత్పరులైన విప్రులకు కీ లెరగని దానములు చేస్తున్నది.

ఆమెకీర్తి అన్నిదేశాలకూ పాకింది. పాటలీపుత్రములో నాలుగు వేదాలూ అధ్యయనము చేసినసంగ్రామదత్తుడు అనేదరిద్రబ్రాహ్మణుడు మదనమాలదగ్గిర సువర్ణదానము పట్టవలె నని వచ్చి ద్వారపాలకుని ద్వారా ఆమెకు కబురుచేసి, మందిరాంతఃప్రవేశము చేసినాడు. మదనమాల విరహాతిశయమువల్ల చిక్కి సగమై విప్రుణ్ణి పూజించి, అతడుఅధ్యయనము చేసినవేదాలు ఎన్నో అన్నిబంగారు బాహువులను అతనికి దాన మిచ్చింది. సంగ్రామదత్తుడు మదనమాలవృత్తాంతము ఆకళింపుచేసుకొని, ఆమెశపథము విని, బంగారుబాహువులను లొట్టిపిట్టలమీద వేసి పాటలీపుత్రానికి వెళ్ళినాడు. "రాజు కాపాడకపోతే ఈబంగార మంతా ఏపాయిలో పొయ్యేను" అని అతడు అనుకొని రాజసన్నిధానానికి వెళ్ళి మనవిచేశాడు: "రాజన్! నేను బ్రాహ్మణ్ణి.

ఈపురవాసిని. నరసింహరాజుగారిసంస్థానములో మదనమాలకీర్తి విని దానిఇంటికి వెళ్ళినాను. ఎవరో దివ్యపురుషుడు ఆమెకు స్వర్ణవిగ్రహాలు అయిదింటిని ఇచ్చి ఎక్కడికో వెళ్ళాడట. ఎక్కడా అతని అయిపూ ఆనవాలూ లేదట. పాపము, ఆవేశ్యాంగన వియోగాన్ని భరించలేక బాధపడుతూ శరీరము వ్యర్థముగాను, ప్రాణములు విషతుల్యముగాను తలపోస్తున్నది. పరివారసఖీజనము మదనమాలను ఓదార్చగా ఆమె, 'ఆరుమాసాలలో ఆమహాపురుషుడు దర్శనము ఇవ్వకపోతే అగ్నిప్రవేశము చేస్తాను' అని ఘోరశపథము చేసింది. ఆమె చనిపోవ దలిచి బంగారము దానముచేస్తున్నది. వ్రతాలవల్ల వియోగదుఃఖమువల్ల మదనమాల పరిపాండుదుర్బలమై ఉన్నది. నేను చదివినచదువుకు ఉచితముగా యథావిధిగా నాలుగు బంగారుబొమ్మలను బహూకరించింది. ఏలినవారు దయచూస్తే నేను చక్కనియజ్ఞశాల నిర్మించి స్వధర్మానుష్ఠానము చేసుకొంటాను."

విక్రమాదిత్య భూపతి ప్రియావిరహ వృత్తాంతము బ్రాహ్మణునివల్ల విని ఉత్కంఠతో మదనమాలను స్మరించినాడు. అతడు సద్బ్రాహ్మణుని కోరిక నెరవేర్చేనిమిత్తము ప్రతీహారుని నియమించినాడు. రాజు చేసిన శపథము ఆరుమాసాలలో తీరవలెను. కనుక మంత్రులకు రాజ్యపాలనము అప్పగించి ప్రతిష్ఠానపురానికి వెళ్ళి విరహార్తిలో కృశించినదాన్ని, వెన్నెలవంటి తెల్లనిచీర కట్టినదాన్ని, విబుధులకు సంపద దానముచేసినదాన్ని, ప్రతిపచ్చంద్రలేఖవంటి మదనమాలను ఉత్కంఠతో చూచినాడు. హఠాత్తుగా వచ్చి చిరౌత్సుక్యముతో మదనమాల అతని కంఠాన్ని పెనవేసుకొని 'అనపరాధను దయలేక ఎందుకు ఇలా వదిలివేశారు!' అంటూగద్గదకంఠముతో పలికింది. రహస్యము చెపుతానని రాజు ప్రియురాలిని గృహాభ్యంతరములోకి తీసుకొని వెళ్ళి తాను విక్రమాదిత్యుడ ననీ, నరసింహరాజును యుక్తితో జయించడానికి తాను

అక్కడికి వచ్చినప్రతిజ్ఞ అనీ, శ్రమణకుణ్ణి చంపినది, కుబేరవరమువల్ల సువర్ణపురుషలాభము మొదలయిన విషయాలు సవిస్తరముగా చెప్పి నాడు. 'ప్రేయసీ! ఈనరసింహారాజుకు సేన చాలా ఉంది. దండుతో అతన్ని గెలవడము కష్టము. ద్వంద్వయుద్ధములో అతన్ని జయిస్తాను. నేలమీద తిరిగేఅతన్ని ఆకాశచారినై చంపను. అధర్మయుద్ధముక్షత్రియుడుకోరడు. ఆనరసింహారాజు రాక ద్వారపాలకులూ వందిమాగధులూ నాకు చెప్పేటట్టుప్రతిజ్ఞచేశాను. ఇందుకునిసాహాయ్యము కోరుతున్నాను" అని రాజు మదనమాలతో అనగా ఆమె తాను ధన్యురా లయినట్టు తలచి వందులకు "నరసింహారాజు నాయింటికి వచ్చేటప్పుడు మీరు ద్వారముదగ్గిర జాగ్రతగా చూస్తూ ఉండాలి. ఆయనప్రవేశించేసమయములో 'దేవా, నరసింహారాజు నీయందు అనురక్తుడూభక్తుడూ అని చాలానార్లు గట్టిగా పలకండి. ఈలోపల ఎవరున్నా రని నరసింహారాజు అడిగితే విక్రమాదిత్యుడు ఉన్నాడని చెప్పండి." అని ఆజ్ఞ ఇచ్చింది.

మదనమాల పాలకావయస్యతో "నరసింహారాజు మందిరములో అడుగు పెట్టేప్పుడు ఆటంకపరచవద్దు" అని అనుమతి ఇచ్చింది. రాజుతో ఆమె సుఖము అనుభవిస్తూ స్వేచ్ఛగా దానధర్మాలు చేస్తూ ఉన్నది.

నరసింహారాజుకు మదనమాల దానశౌర్యము కర్ణాకర్ణిగా తెలిసింది. కొంతకాలమునుంచి నరసింహారాజు ఆమెమీద శీతికన్ను వేశాడు. అయితే సువర్ణవిగ్రహాలు ఆమె సంపాదించి దానము చేస్తున్న దని అతడు విని కుతూహలముతో మదనమాలను చూడవలె నని వచ్చి నాడు. బహిర్ద్వారముదాటి ఆయన మందిరములోకి పోతూఉండగా యావన్మంది వందిమాగధులూ ఏకకంఠముతో 'దేవా! నరసింహారాజు నీభక్తుడు, ప్రణతుడు' అని ఉచ్చైస్స్వరముతో పలికినారు. నరసింహా రాజుకు అనుమానము కలిగి లోపల ఎవ రున్నారు? అని ప్రశ్నించగా వందులు విక్రమాదిత్య భూపతి అని సమాధానము చెప్పారు. అప్పుడు

నరసింహరాజు 'విక్రమాదిత్యుడు పూర్వము చేసినశపథము తీర్చు కొన్నాడు' అని ఆలోచిస్తూ ఆయనవిక్రమాదిత్యునిదగ్గిరికి వెళ్ళగా ఆయన నరసింహరాజును ఆలింగనముచేసి కుశలప్రశ్నలు వేసినాడు. ఉభయులూ కుశలప్రశ్నలువేసుకొన్నారు. మదనమాల వాళ్ళప్రక్కనే నిలవబడింది. నరసింహరాజు మదనమాలను విక్రమాదిత్యుని సువర్ణ పురుషులు ఎలా వచ్చారని అడిగినాడు. అతడు జరిగిన దంతా నరసింహరాజుకు చెప్పినాడు. విక్రమాదిత్యుడు సత్త్వశాలి అని నరసింహరాజుగ్రహించి స్నేహితుడైనాడు.

అతడు పాటలీపుత్రానికి ప్రయాణమైనాడు. విక్రమాదిత్యుని విడిచి ఉండలేక అత్యంతానురక్త అయినమదనమాల ఇల్లూ వాకిలీ బ్రాహ్మణ్యానికి అర్పించి ప్రియునితో రాజధానికి వెళ్ళిపోయింది. ప్రియులు పాటలీపుత్రములో సుఖాలు అనుభవిస్తున్నారు.

దేవా, ఈరీతిగా వేశ్యాంగన రాణివాసమువలె నిత్యానురక్తగా ఉంటుంది. కులాంగనవిషయము వేరే చెప్పాలా? ఇలా గోముఖునివల్ల రత్నప్రభానరవాహనులు కథ విని సంతోషించినారు.

తరంగము : 3౯

గుణవరాదేవి కథ

నరవాహనదత్తునితో హరిశిఖుడు అనేసైన్యాధిపతి ఇలా అన్నాడు: నిజానికి పతివ్రతకు భర్తకన్న వేరే దైవము లేదు. అందుకు తార్కాణము వినండి:

వర్ధమానపురమును వీరభుజు డనేధర్మాత్ముడైనరాజు పరిపాలన చేస్తున్నాడు. ఆయనకు వందమంది భార్యలుండగా వారిలో గుణవరాదేవి మాత్రము ప్రాణాధిక. రాణివాసములో ఎవరికీ సంతానమే లేదు.

మహారాజు ఘనవైద్యుణ్ణి పిలిపించి, 'శ్రుతవర్ధనా! సంతానము కలిగే మందూ మాకూ ఉన్నదా?' అని కుతూహలముతో అడిగినాడు. ఆ వైద్యుడు 'మందులేకేమిటి? అడివిమేకను తెప్పించండి' అన్నాడు. వీర భుజుడు ప్రతీహారుని ఆజ్ఞాపించి అడివిమేకను తెప్పించి వైద్యునికి ఇచ్చాడు. వైద్యుడు మేకను వంటవాళ్లకు అప్పగించి వంటచేయించాడు. రాజు రాణివాసాన్ని ఒకచోటికి రమ్మని కబురు చేసి దేవతార్చనకు వెళ్ళినాడు. రాణులు వచ్చారు. గుణవరాదేవి రాణివాసముతో ఉండక దేవతార్చన చేసేరాజుదగ్గిర కూర్చున్నది. రాణివాస మందరికీ వైద్యుడు అడివిమేక మాంసములో చూర్ణము కలిపి పుచ్చుకోమని ఇచ్చి నాడు. గుణవరాదేవి అక్కడ లేకపోవడమువల్ల వాళ్ళు ఆమెసంగతి మరిచినారు. ఈలోగా రాజువచ్చి మాంసము యావత్తూ విని యోగము అయిందని తెలిసి వైద్యుడితో "ఏమయ్యా! గుణవరకు కొంచెమైనా మిగల్చలేదే? అసలు ఆమెకోసమే ఈయత్నమంతా. ఆమాట మరిచి పోయినావే?" అన్నాడు. వైద్యుడు తెల్లపోయినాడు. రాజు వంట వాళ్ళను పిలిచి మేకమాంసము ఇంకా మిగిలి ఉన్నదేమో అని అడిగితే కొమ్ములుమాత్రము మిగిలినవని చెప్పారు. కొమ్ములు కూడా పనికివస్తవని వైద్యుడు చెప్పి రసకముచేయించిచూర్ణము కలిపి గుణవరాదేవికి ఇచ్చినాడు.

పకాలానికి తొంబైతొమ్మిదిమంది రాణులూ పుత్రులను కన్నారు. గుణవరాదేవి ఉత్తమపుత్రుణ్ణి కన్నది. తల్లి శృంగమాంసరసమును పానము చేస్తే పుట్టిన పిల్లవాడు కనుక తండ్రి కొడుకుకు శృంగభుజుడు అని నామకరణము చేశాడు. పిల్లలందరిలో వయస్సులో కడసారివా డయినా శృంగభుజుడు గుణాలలో పెద్దవాడుగానే ఉన్నాడు. రూప ములో మన్మథుడివలె, బలపరాక్రమములలో భీమసేనుడివలె పెరుగు తున్నాడు. గుణవరాదేవినీ, కొడుకునూ చూచి తక్కినరాణులకు

కన్నెగ్రగా ఉంది. అయశోలేఖ అనేరాణి తక్కినసపతులతో కూడ బలుకుకొని రాజు తనదగ్గిరికి రాగా మొగమున విన్నబాటుతో "ఆర్య పుత్రా! అన్యులదోషాలు పోగొట్టుతావు. నీదోషాన్ని తుడిచివెయ్యలేవు అతఃపురములో ఉన్నసురక్షితుడుకీ గుణవరకూ సంబంధం కలసింది సుమా! అంతఃపురాన్ని కంచుకి రక్షించడంవల్ల మరొకడు దొరకక గుణ వర సురక్షితుణ్ణి తగులుకొన్నది. ఈవిషయము నీకు కొత్త. అంతః పురంలో అందరికీ తెలును" అని అన్నది. రాజు ఈర్ష్యావేశముతో రాణివాసములో వాళ్ళను అందరినీ అడిగినాడు. అంతా కూడబలుకు కొని ఉన్నందువల్ల ఒకమాటమీదనే ఉన్నారు. రాజు కోపాన్ని జయించి "ఇలాంటిసంబంధము అసంభవము. అపవాదు చూస్తే ఇలా ఉన్నది. యథార్థము తెలిసీ తెలియక నేనేమీ చెయ్యను" అని ఆలో చించి అంతఃపురరక్షకుని సురక్షితుని మర్నాడు ఆస్థానములో 'ఓరీపాపీ, నీవుబ్రహ్మహత్య చేశావని తెలిసింది. అందుచేత తీర్థయాత్రలు చేసివచ్చి నన్ను చూడు" అని శాసించాడు. వాడు విభ్రాంతితో "నే నెక్కడా బ్రహ్మహత్య చేయలేదు" అని సమాధానము ఇచ్చినా రాజు పెడచెవిని పెట్టి "గడుసుదనము నాదగ్గిర పనికిరాదు. కాశ్మీరదేశానికి వెళ్ళు. విజయ క్షేత్రము,పావనమైననందిక్షేత్రము, వారాహక్షేత్రము, అక్కడఉన్నవి. గంగ వితస్త అనేపేరుతో ప్రవహిస్తుంది. మడవ, ఉత్తరమానసక్షేత్రాలు అక్కడే ఉన్నవి. ఆతీర్థాలన్నీ తిరిగి పవిత్రుడవై నన్ను చూడు" అని ఆజ్ఞ చేసి వాణ్ణి దేశములోనుంచి పంపివేశాడు.

రాజు గుణావరాదేవిదగ్గిరికి వెళ్ళేప్పుడు అతనిమనస్సులో అను రాగమూ కోపమూ ఈర్ష్యావేశమూ నిండినవి. భర్తను చూచి ఆమె "ఇలాఉన్నారేమీ? అని ప్రశ్నించింది. రాజు "దేవీ! ఈరోజు ఒకజ్ఞాని నాతో "రాజన్! కొద్దికాలము గుణవరాదేవిని నేలకొట్టులో పెట్టి నీవు బ్రహ్మచర్యము అవలంబించవలె. అలా చేయకపోతే నీకు రాజ్య

భ్రష్టత, ఆమెకు మారకము తప్పవు" అని చెప్పి వెళ్ళాడు. నాకు చాలా ఖేదముగా ఉన్నది." అని పలికినాడు.

గుణవరా దేవి భీతురాలై 'ఆర్యపుత్రా! నన్ను వెంటనే నేలకొట్టులో పెట్టించండి. నా ప్రాణాలు పోయినా సరే మీరు బాగా ఉండడమే నాకు కావలసింది. స్త్రీకి ఇహపరాలు భర్తే గద' అన్నది.

రాజు అశ్రుపూరితలోచనుడై "ఈమెలో దోషముఉన్నట్లు కనపడదు. ముఖలక్షణాలలో తప్పుచేసినదానివలె రాణి నాకు కనపడదు. అంతఃపురరక్షకుణ్ణి చూచినా ముఖభంగిమలో మార్పు ఏమీ కనపడలేదు. ఈప్రవాదము ఎందుకు పుట్టినదో నిజానిజాలు కనిపెట్టాలి' అని ఆలోచించి రాజు ఆమెను భూగృహములో ఉంచినాడు. శృంగభుజుడు తల్లిగతి తెలిసి ఖిన్నుడై రాగా రాజు భార్యకు చెప్పిన కారణాన్ని కుమారుడికే చెప్పినాడు. గుణవర రాజహితమునుకోరినది కనుక భూగృహమే స్వర్గమని తలుస్తున్నది. పతివ్రతలకు స్వీయసుఖము లేదు; భర్తృసుఖమే వాళ్ళసుఖము.

నూరుమందిరాణులలో అయశోలేఖ నిర్వాసభుజుడనేకొడుకుతో రాజు 'మనశత్రువైనగుణవరను నేలకొట్టులో పడవేసినాడు. ఆమె కుమారుడు, శృంగభుజుడు దేశములోనుంచి వెళ్ళిపోతే బాగుండును. నీఅన్నలతో ఆలోచించి శృంగభుజుణ్ణి వెళ్ళగొట్టించు. అందుకు యుక్తి ఆలోచించి అంతా ఒకమాటమీదనే ఉండండి' అని దురాలోచన చెప్పింది. నిర్వాసభుజుడు అన్నలతో కూడి యుక్తి ఆలోచిస్తున్నాడు. ఒకసారి రాజకుమాళ్ళు మేడమీద భయంకరమైనకొంగను చూచి ఆశ్చర్యపడుతున్నారు. ఒకజ్ఞాని ఆతోవనే వచ్చి వాళ్ళతో 'రాజపుత్రులారా! ఇది కొంగ కాదు. వీడు అగ్నిశిఖుడు అనే రాక్షసుడు. వీడు బకరూపములో ఉండి సంచారము చేస్తూ అన్నిఊళ్ళనూ ధ్వంసము చేస్తూపోతాడు. బాణముతో వీణ్ణికొట్టండి. ఒకదెబ్బ చాలు' అని సలహా

చెప్పినాడు. తొంభై తొమ్మిదిమంది రాజపుత్రులూ కొంగమీద బాణాలు ప్రయోగించారు. ఒక్కటీ కొంగకు తగలలేదు. అప్పుడు దిగంబరశ్రమణకుడు వాళ్ళతో "మీకు నేర్పు లేదు. శృంగభుజుడు కొంగను చంపి వెయ్యగలడు" అని చెప్పగా, దుష్టబుద్ధి అయిననిర్వ్యాసభుజుడు తల్లిమాట స్మరించి "శృంగభుజుణ్ణి వెళ్ళగొట్టే ఉపాయము ఇదే. ఇతనికి నాన్నగారి బంగారుధనుర్బాణాలు ఇస్తాను. ఆబంగారుబాణాన్ని రాక్షసుడు ఎత్తుకొని పోతే మేము ఆబాణముకోసము వెతుకుతాము. ఆ అంబుకోసము శృంగభుజుడు రాక్షసుడివెంట వెళ్ళి, రాక్షసుణ్ణి వెతికి శరాన్ని కనుక్కో లేక ఇటూ అటూ తిరుగుతాడు" అని నిర్వ్యాసభుజుడు తమ్ముడికి సువర్ణవికారము లయినధనుర్బాణాలు ఇవ్వగా శృంగభుజుడు విల్లు ఎక్కుపెట్టి రత్నపుంఖ మయినసువర్ణశరముతో కొంగను కొట్టినాడు. కొంగకు దెబ్బ తగిలింది. రక్తముకారుతున్నా బాణముతోనే ఆకొంగ రివ్వున పైకి ఎగిరిపోయింది. నిర్వ్యాసభుజుడు తక్కిన సోదరులకు కనుసన్న చేసి శృంగభుజుణ్ణి తండ్రిగారిసువర్ణబాణాన్ని తీసుకురమ్మన్నారు. సోదరు లందరూ మిష పెట్టి శృంగభుజుణ్ణి దేశములో నుంచి వెళ్ళగొట్టవలె నని సంకల్పించి బంగారు బాణము పోగొట్టినందుకు తండ్రి తమను వెళ్ళగొడతా డని మొరపెట్టినారు. శృంగభుజుడు సోదరులతో రాక్షసుని చంపి సువర్ణబాణాన్ని తీసుకొనివస్తాను అని పలికి వాళ్ళకు ధైర్యము కలిగించి, ధనుర్బాణాలు చేత పుచ్చుకొని నెత్తురు జాడను బట్టి కొంగ పోయినమార్గము తెలుసుకొని ఆదిక్కునే వెళ్ళినాడు. అన్నలందరూ అమితానందముపొంది తల్లుల దగ్గిరికి వెళ్ళినారు.

రూపశిఖ శృంగభుజుడు

శృంగభుజుడు సువర్ణబాణముకోసము వెళ్ళగా వెళ్ళగా అరణ్యమధ్యదేశములో పట్టణము కనపడినది. అక్కడ వృక్షమూలమున అతడు

కొంతసేపు విశ్రమించినాడు. ఆసమయములో త్రిలోకసుందరి అయిన కన్య ప్రేమవీక్షణాలతో అతన్ని చూస్తూ సమీపించింది. శృంగభుజుడు కన్యను 'శారిణాక్షీ! ఈపట్టణముపే రేమిటి? ఎవరి దీపురము? నీవు ఎవరవు? ఎందుకువచ్చావు? అని ప్రశ్నమీాద ప్రశ్న కుతూహలముతో వర్షించినాడు. ఆకన్య ముఖము సిగ్గువల్ల ఎర్రబడినది. ఆమె నేల చూస్తూ "ఈధూమపురము మాతండ్రిగారిది. ఆయన అగ్నిశిఖుడు. నన్ను రూపశిఖ అని పిలుస్తారు. నీచక్కదనాన్ని చూచి ఇలా వచ్చాను. ఎవరు నువ్వు? ఎందుకు వచ్చావు?" అని అడిగింది. శృంగభుజుడు సంగతి అంతా చెప్పినాడు. రూపశిఖ సంతోషముతో "నీవంటివిలుకాడు త్రిలోకాలలో లేడు. నీవు బకరూపములో ఉన్నమాతండ్రిని కొట్టినావు ఆ సువర్ణ శరమును నేను క్రీడకై పుచ్చుకొన్నాను. మహాదంష్ట్రుడనే మంత్రి విశల్యకరణివల్ల మానాన్నగారిగాయులు మాన్పినాడు. నేను వెళ్ళి నా తండ్రితో సంగతి చెప్పి నిన్ను తీసుకొని పోతాను. ఆర్యపుత్రా, నా హృదయాన్ని నీకు అర్పించాను!" అని తండ్రిదగ్గిరికి వెళ్ళి దైవాంశసంభూతుడైన రాజపుత్రుడు వచ్చినాడు. అతడు మానవాతీతుడు. అతనికిచ్చి వివాహము చేయకపోతే నేను జీవించను" అని నిష్కర్షగా చెప్పింది.

తండ్రి "అమ్మాయీ! మనము రాక్షసులము. రాక్షసులు మానవుల్ని తింటారు. నీకు అతనిమీాదమనసు ఉంటే అతన్ని ఇక్కడికే తీసుకురా' అనగానే రూపశిఖ శృంగభుజుణ్ణి తండ్రిదగ్గిరికి తీసుకొని వచ్చింది. అగ్నిశిఖుడు "రాజపుత్రా, నామాట మీారకుండా ఉంటే రూపశిఖను నీకిచ్చి పెళ్ళి చేస్తాను" అని చెప్పినాడు. శృంగభుజుడు నీ మాటను అతిక్రమించను అని వాగ్దానము ఇచ్చినాడు. రాక్షసుడు అతన్ని స్నానగృహానికి రమ్మన్నాడు. రూపశిఖ శృంగభుజునితో రహస్యంగా 'ఆర్యపుత్రా, నాకు నూరుమందిభగినులు ఉన్నారు. మా అందరిరూపమూ ఒకేతీరుగా ఉంటుంది. మాఅందరికీ ఒకేరకమైన

కంఠహారాలు ఉన్నవి. మాతండ్రి మమ్మల్ని అందరినీ సమావేశపరిచి నీకు ఇష్ట మైనదాన్ని వరించ మని అంటాడు. మనఇద్దరికీ వివాహము కావడము ఇష్టము లేక మాభగినులందర్నీ ఒకచోటికి స్వయంవరానికి ర మ్మన్నాడు. అందరూ హారాలు కంఠాలలో వేసుకొంటే నేను శిరస్సున ధరిస్తాను. ఆ ఆనవాలు చూచి స్వయంవరమాలను నాకంఠాన వెయ్యి. నాతండ్రి వట్టిపశుప్రాయుడు. ఆయనకు వివేకము లేదు. ఆయన చెప్పినదానికి సరే అంటూ సంగతినాకు చెపుతూ ఉండు. పై యుక్తి నేను ఆలోచిస్తాను" అంటూ భగినులదగ్గిరికి వెళ్ళింది. శృంగ భుజుడు జలకమాడి అగ్నిశిఖునిదగ్గిరికి వెళ్ళినాడు. రాక్షసుడు శృంగ భుజునికి పుష్పమాల నిచ్చి నీప్రియురాలికి ఈదండ వెయ్యి అనగా మాలికను స్వీకరించి రూపశిఖ చెప్పినఆనవాలు జ్ఞాపకము పెట్టుకొని ఆమెకంఠాన పుష్పదామము వేసినాడు. అగ్నిశిఖుడు రేపు మీావివా హాము చేస్తాను అని చెప్పినాడు. స్వయంవరమంటపమునుంచి అందరూ వెళ్ళిపోయినారు.

రాక్షసుడు శృంగభుజుణ్ణి పిలిచి "ఈరెండుదుక్కిటెడ్లనూ ఊరివెలు పలికి తోలుకుపోయి, అక్కడున్నపుట్టెడునువ్వులనూ చేనులో చల్లి రావోయి!" అనగానే అతడు సరే నని దిగులుపడుతూ రూపశిఖతో చెప్పినాడు. ఆమె తనమాయాశక్తివల్ల ప్రియునికి హాని కలుగకుండా చేస్తా నన్నది. శృంగభుజుడు ధైర్యముతో పొలానికి వెళ్ళినాడు. దుక్కిదున్నుతూ అతడు దిగులుగా ఉన్నాడు. రూపశిఖామాయా శక్తివల్ల నువ్వులు వాటంతట అవే పొలములో పడినవి. ఇంటికి వచ్చి నువ్వులు చల్లివేశానని శృంగభుజుడు రాక్షసునితో చెప్పినాడు. రాక్ష సుడు "తిలలు చల్లి లాభము లేదు. మళ్ళీ వాటిని రాశి చెయ్యి" అని చెప్పగా శృంగభుజుడు తనప్రియురాలికి తెలియజేసినాడు. ఆమెప్రభా వమువల్ల చాలా చీమలను సృష్టించి వాటిచేత నువ్వులను రాశి చేయిం

చింది. శృంగభుజుడు నువ్వులు రాశి చేశానని రాక్షసుడితో చెప్పినాడు. రాక్షసుడు శృంగభుజుణ్ణి తిప్పలు పెట్టవలె నని సంకల్పించి "రాజపుత్రా, ఇక్కడికి దక్షిణముగా రెండుఆమడల దూరములో అడవిలో శివాలయము ఉన్నది. అక్కడ నాఅన్నగారు ధూమశిఖు డున్నాడు. నీవు అక్కడికి వెళ్ళి రేపుఉదయాన రూపశిఖకువివాహము జరుగుతుంది. మీ రంతా సపరివారముగా వివాహానికి రావాలి. మిమ్మల్ని పిలవ మని అగ్నిశిఖుడు నన్ను పంపినాడు.' 'అని చెప్పి నీవువెంటనే రావాలి. రేపే నాకుమార్తెను నీవు వివాహము చేసుకొందువు గాని" అన్నాడు. శృంగభుజుడు సరే అని రూపశిఖతో చెప్పినాడు. ఆకన్య అతనికి నిప్పు నీళ్ళు, మన్ను, ముళ్ళు ఇచ్చి "ఆర్యపుత్రా! నీవు ఈగుర్రం మెక్కి ఆ దేవాలయానికి వెళ్ళి నాతండ్రి చెప్పినతీరుగా ధూమశిఖుణ్ణి పెళ్ళికి ఆహ్వా నించు. శీఘ్రమే నీవు గుర్రం మెక్కి దౌడు తీసి మాటిమాటికీ వెనక్కి తిరిగిచూస్తూ రావాలి. ధూమశిఖుడు నీదారికి అడ్డు వస్తే ఈమన్ను చల్లు. అతడు నిన్ను తరుముతూ వస్తే ఈనీళ్ళు తోవకు అడ్డముగా చల్లు. అప్పటికీ అతడు తరుముతూవస్తే ఈముళ్ళు దారికి అడ్డముగా వెయ్యి. ఇంకా అతడు వస్తూ ఉంటే ఈనిప్పుకణిక విసిరివెయ్యి. ఏమీ సందేహించకు. నామాయాశక్తి నీకు బోధపడుతుంది"

శృంగభుజుడు ప్రియురాలు ఇచ్చిన మృత్తు, జలము, కంటకములు, నిప్పుకణిక తీసుకొని గుర్రం మెక్కి అడవిలో శివాలయముదగ్గిరికి దౌడు తీసినాడు. ఆగుళ్ళో కుడిప్రైపున విఘ్నేశ్వరునీ, ఎడమపార్శ్వములో పార్వతీదేవినీ, దర్శించి, ధూమశిఖుణ్ణి తనవివాహానికి పిలిచి శీఘ్రమే గుర్రమును హెచ్చరించినాడు. శృంగభుజుడు ధూమశిఖుని రాక చూచి గుర్రమును దౌడు తీయించినాడు. వెనక్కు తిరిగి చూచి అతడు దారికి అడ్డముగా మన్ను చల్లినాడు. అది వెంటనే పర్వతమైనది. రాక్షసుడు కష్టపడి పర్వతాన్ని చుట్టి శృంగభుజుణ్ణి తరుముకొని వస్తున్నాడు. శృంగ

భుజుడు నీరు తోవకు అడ్డముగ చల్లగా పెద్దనదీరూపమై ప్రవహించింది. రాక్షసుడు అల్లకల్లోలముగా ఉన్న నదిని తరించి రాజపుత్రుని వెంట పడినాడు. రాజపుత్రుడు కంటకాలను మార్గమధ్యమున వేయగా ధూమశిఖుడు ముళ్ళను దాటి అతన్ని తరుము సాగినాడు. రాక్షసుడు సమీపించగా రాజపుత్రుడు ఖిన్నుడై అగ్నికణమును విసిరినాడు. ఆవిస్ఫులింగము వనమును కాల్చివేసింది. ఆభీకరాగ్ని జ్వాలలను చూచి రాక్షసుడు భీతిల్లి వెనకదారి పట్టినాడు. రూపశిఖమాయాశక్తివల్ల ఆరాక్షసుడు భూమిమీదనే సంచరించి వెనక్కు తిరిగి వెళ్ళినాడు. ఆకాశగమనము అతడు మరిచిపోయినాడు. తనప్రేయసీప్రభావానికి ఆశ్చర్యపడుతూ రాజపుత్రుడు ధూమపురము చేరినాడు.

శృంగభుజుడు రూపశిఖకు గుర్రాన్ని అప్పగించి జరిగినదంతా చెప్పి అగ్నిశిఖునిదగ్గరికి వెళ్ళి నీఅన్న ధూమశిఖుని పిలిచి వచ్చినాను. అని పలికినాడు. ఆరాక్షసుడు రాజపుత్రునిరాకకు అపరిమితముగా ఆశ్చర్యము పొంది "నిజముగానీవు మాఅన్నగారిదగ్గికి వెళ్ళి వచ్చావా? వెళ్ళేవుంటే ఆనవాళ్ళు చెప్పు" అని అడిగినాడు. శృంగభుజుడు "అక్కడ దేవాలయములో ఎడమవైపు గౌరీదేవి, కుడివైపున విఘ్నేశ్వరుడూ ఉన్నారు" అనిసమాధానము ఇచ్చినాడు. రాక్షసుడు రాజపుత్రునిరాకకు ఆశ్చర్యపడి ధూమశిఖునినోట పడకుండా వచ్చినందుకు సంతోషించి వీడు మానవమాత్రుడు కాడని నిశ్చయించుకొని తన కుమారిని శృంగభుజుని కిచ్చి వివాహము చేయదలచినాడు. కుమార్తె వల్లనే రాక్షసమాయ సంభవిస్తున్నదని తండ్రి గ్రహించ లేదు. రాజపుత్రుడు రాత్రి రూపశిఖతో విందు ఆరగించి మధుపానము చేసి రాత్రి ఎలాగో గడపినాడు. తెల్లవారగానే రాక్షసుడు రూపశిఖను శృంగభుజుని కిచ్చి వివాహము చేసినాడు.

అక్కడే కొంతకాలము రాజపుత్రుడు రూపశిఖతో సుఖములు

అనుభవించి నిజరాజధాని అయిన వర్ధమానపురమునకు వెళ్ళదలచినాడు. రూపశిఖ భర్తతోకూడా రాజధానికి వస్తానన్నది. ఆమె తండ్రితో చెప్ప కుండా భర్తతో వెళ్ళదలచి తండ్రిని తనమాయలో వేయదలచింది. శృంగభుజుడు అందుకు సరే నన్నాడు.

మర్నాడు రూపశిఖరాజ్యములో సగభాగ మిచ్చి అమూల్యరత్న రాశితో నిండిన పేటికను, సువర్ణబాణమును పుచ్చుకొని భర్తతో శర వేగము అనేఅశ్వమును ఎక్కింది. ఇద్దరూ పరివారజనాన్ని మోసగించి వనవిహారానికి అని వంక పెట్టి వర్ధమానపురమార్గమున వెళ్ళిపో తున్నారు. అగ్నిశిఖునికి కుమారిసంగతి తెలిసి గగనతలాన వెంటబడి వచ్చినాడు. ఆమెభర్తతో 'ఆర్యపుత్రా, మనను ఆటంకము చేసేందుకు మానాన్న వచ్చినాడు. నీవు ధైర్యవృత్తితో ఉండు. నేను ఆయనను మోసగిస్తాను. నామాయాశక్తివల్ల మాతండ్రికి నీవు కనపడకుండా చేస్తాను' అని చెప్పి నిజప్రభావమువల్ల భర్తను అదృశ్యుణ్ణి చేసి, తాను పురుషవేషము ధరించింది. రూపశిఖ కట్టెలుకొట్టేవాడితో "ఇక్కడికి పెద్దరాక్షసుడు వస్తున్నాడు. నీవు కుక్కినపేనులా మాట్లాడకుండా ఉండాలి." అని చెప్పి వాడిగొడ్డలి తానుపుచ్చుకొని కర్రలు కొడు తున్నది. మూఢరాక్షసుడు ఆమెను చూచి గగనమునుంచి అవతరించి "ఓయీ, ఈతోవనే స్త్రీపురుషులు ఎవరయినా వెళ్ళారా? నీవు చూచావా?" అని కట్టెలవానిరూపములో ఉన్నకుమార్తెను అడిగి నాడు. అప్పుడామె విచారము అభినయించి "అయ్యా, కర్రలు కొడుతూ ఆయాసమువల్ల కన్నీరుకారుతూ ఉంటే మాకు ఎవరూ కన పడలేదు. మేము చనిపోయిన రాక్షసరాజు అగ్నిశిఖుని దహనము నిమిత్తము కర్రలు కొడుతున్నాము" అని సమాధానము ఇచ్చింది. ఆమూఢరాక్షసుడు "ఏమిటి? నేను చనిపోయినానా? అమ్మాయి మాట అలా ఉండనీ. నేను నిజముగా చచ్చానేమో ఇంటికి పోయి

కనుక్కోవాలి' అని ఆలోచనతో ఇంటిదారి పట్టినాడు.

వేసినపాచిక బాగా పారినందుకు రూపశిఖ భర్తతో సంతోషముగా ప్రయాణము చేస్తున్నది. రాక్షసేశ్వరుడు క్షణములో ధూమపురము వెళ్ళి పరిజనులను తాను బతికినదీ చచ్చినదీ అడిగినాడు. వాళ్ళంతా రాక్షసరాజు జీవించే ఉన్నాడని నొక్కి చెప్పినారు. తాను బతికే ఉన్నందుకు ఉబ్బి తబ్బిబ్బై బైటికి వచ్చినాడు. తండ్రి వెనకనే వస్తున్నాడని తెలిసి రూపశిఖ భర్తను మాయలో కప్పి, పురుషవేషము ధరించి ఆతోవనే పోతున్న లేఖాహారుని చేతిఉత్తరాలు తాను పుచ్చుకొన్నది. ఇంతలో రాక్షసుడు వచ్చి కూతుర్ని మారిన కూతుర అని తెలియక 'ఓయీ, ఈతోవనే స్త్రీతో పోతున్న పురుషుణ్ణి చూశావా?' అని ప్రశ్నించినాడు. రూపశిఖ వేశినిట్టూర్పులు వదలుతూ 'అయ్యా, నేను త్వరగావరుగెత్తుతూ ఉండడంవల్ల ఎవరినీ చూడలేదు. ధూమపురములో అగ్నిశిఖుడు కాటికి కాళ్ళు చాచి ఈజాబు నాచేతి కిచ్చి అతనిఅన్న ధూమశిఖునికి ఇవ్వమన్నాడు. అక్కడికి పోతున్నాను' అని సమాధానము చెప్పింది. అగ్నిశిఖుడు తెల్లపోయి 'ఏమిటీ, నన్ను శత్రువులు చంపివేసినారా?' అని తాను జీవించిందీ లేనిదీ యథార్థము తెలుసుకోవలె నని తిరిగి తనపట్టణానికి వెళ్ళినాడు. బ్రహ్మ చేసినతామసస్సృష్టి ఇలాగే ఉంటుంది! రాక్షసరాజు పరివారజనాన్ని అడిగితే 'స్వామీ, మీరు నిక్షేపంగా ఉన్నారు!' అని వాళ్ళు సమాధానము చెప్పినారు. అగ్నిశిఖుడు అందుకు సంతోషించి కూతురికోసము బయలుదేర లేదు. రూపశిఖ పతివ్రత కనుక పతికోసము పడరానిపాట్లు పడి, తండ్రిని వంచించి వర్ధమానపురము చేరింది.

కొడుకూ కోడలూ వచ్చారని వీరభుజుడు ఎదురుగా వచ్చి, అప్పుడే రాజ్యలాభము గలిగినట్టు అమందానందము అనుభవించినాడు. గుర్రము దిగి కొడుకూ కోడలూ నమస్కరించగా వీరభుజుడు ఆనందాశ్రువులతో

వారిశిరస్సులను తడిపినాడు. అతడు మహోత్సవము చేస్తూ కొడుకునూ కోడల్నీ రాజధానిలోకి ప్రవేశపెట్టినాడు. జరిగినవిషయ మంతా శృంగ భుజుడు తండ్రికి పూస గుచ్చినట్టు చెప్పినాడు. రూపశిఖ వారినమక్ష ములో భర్తృసోదరులను రప్పించి బంగారుబాణాన్ని వాళ్ళకు ఇచ్చి వేసింది. తండ్రి కుమాళ్ళకుశ్చేష్టితాన్ని గ్రహించి శృంగభుజుని మాత్రమే తనకుమారునిగా తలచినాడు. "నిరపరాధుడైన శృంగ భుజుణ్ణి అన్నలు ఎలా మాయచేసి వెళ్ళగొట్టినారో, అలాగే సవతులంతా ఏకమై గుణవరమీాద దోషారోపణ చేసి నేలకొట్టులో పెట్టించారు. అందువల్ల గుణవరను భూగృహమునుంచి ఉద్ధరిస్తాను!" అని రాజు ఆలో చనముగిసినతరువాత అయశోలేఖ దగ్గిరికి వెళ్ళినాడు. ఆరాణి సంతోష ములో మదిరాపానముచేసి మత్తులో శరీరము తెలియకుండా ఉన్నది. రతాంతములో నిదురించిన ఆరాణి "ఆహా! గుణవరాదేవిమీాద లేని పోనిదోషాలు కల్పించాను. అలా చెయ్యకపోతే రాజు నాదగ్గిరికి వచ్చే వాడేనా!" అంటూ పలవరించింది. అయశోలేఖ దుర్మార్గమూ గుణ వర నిర్దోషిత్వమూ రాజుకు తెలిసినది. వెంటనే అతడు ఉగ్రుడై లేచి వెళ్ళిపోయినాడు.

రాజు సేవకులనుపిలిచి గుణవరాదేవిని నేలమాళిగనుంచి ఉద్ధరించి స్నానము చేయించ మని ఉత్తరువు చేసినాడు. పరివారసఖీజనము రాణిని స్నానము చేయించి తీసుకువచ్చినారు. ఆరాత్రి రాజదంపతులు విరహానికి స్వస్తి చెప్పి తనివి తీరక జాగరణ చేశారు. రాజు శృంగ భుజునివృత్తాంతమును రాణికి విశదపరిచినాడు. ఈలోగా అయశోలేఖ మేలుకొని తనమాటపొరపాటువల్ల మహారాజు కోపగించి లేచి వెళ్ళినా డని తలచి విచారించింది. తెల్లవారినతరువాత రాజు గుణవరాదేవి దగ్గిరికి కొడుకునూ, కోడలినీ పిలిపించగా వారు వచ్చి రాజ దంపతులకు ప్రణామము చేసినారు. గుణవరాదేవి కొడుకునూ కోడలినీ చూచుకొని

అమితానందము అనుభవించింది. తండ్రికి ఆదేశానుసారముగా రూపశిఖా వృత్తాంతమును వర్ణించినాడు. గుణవరాదేవి "పుత్రా! నీ కోసము రూపశిఖ ఏమి చెయ్యలేదు? తనవాళ్ళనూ దేశాన్నీ వదిలి నీకోసము వచ్చింది. నిజముగా ఈమె గృహదేవత! పతివ్రతాశిరోమణి!'' అన్నది. ఆమాటలకు రాజు సంతోషించినాడు. రూపశిఖ సవినయముగా శిరసువాంచినది.

అయశోలేఖవల్ల అపవాదు నెత్తిమీద వేసుకొని తీర్థయాత్రలు చేసి అంతఃపురరక్షకుడయినసురక్షితుడు వచ్చినాడు. అతడు రాగానే రాజు సంతోషించి సత్కారము చేసినాడు. సురక్షితుడు రాజాజ్ఞప్రకారము తక్కిన దుష్టరాణులను పిలిచి వాళ్ళందరినీ నేలమాళిగలలో వేసినాడు. సవతులు నేలకొట్టులో ఉండగా గుణవరాదేవి ఆర్ద్రహృదయముతో రాజుపాదాలమీదపడి "నన్నే భూగృహములో వేయుండి; వాళ్ళను చెర నుంచి తప్పించండి'' అని వేడుకొన్నది. రాజు ప్రియురాలిమాట పాటించి తక్కిన దుష్టరాణులను బంధముక్తులను చేసినాడు. రాణివాసమంతా సిగ్గుతో సగముచచ్చి, రాజు పొమ్మనగా వాళ్ళు తమతమ ఇళ్ళకువెళ్ళినారు. రాజు గుణవరను గౌరవించి తాను కృతార్థుడైనట్లు తలచినాడు.

రాజు యుక్తిగా నిర్వాసభుజాదులను పిలిపించి 'పాపాత్ములు మీరు వర్తకపాంథుని చంపినారని తెలిసింది. మీరిక్కడ ఉండతగరు. తీర్థయాత్ర చేసిరండి' అని వాళ్ళను పంపేసమయములో శృంగభుజుడు తండ్రి పాదాల మీద మోకరిల్లి అశ్రుసిక్తనయనాలతో కుమారులతప్పు క్షమించమని వేడినాడు. రాజు ప్రియసతునిమాట నెరవేర్చినాడు. సోదరులందరికీ శృంగభుజునిమీద విశేషానురాగము కలిగింది. వాళ్ళందరూ గుణశ్రేష్ఠుడయినశృంగభుజుణ్ణి యౌవరాజ్యపట్టాభిషిక్తుణ్ణి చేసినారు. అతడు దిగ్విజయార్థము బయలుదేరి నిజబాహుపరాక్రమముతో సకలరాజన్యమును జయించి దశదిశల తనయశమును వెదచల్లి సిరిని ఇంటికి తెచ్చినాడు. శృంగభుజుడు రాజ్యభారమును వహించి, భ్రాతలందరూ తన్ను

సేవించగా, తల్లిదండ్రులను రంజింపచేసి, విప్రులకు దానధర్మములుచేస్తూ, మూర్తీభవించిన అర్థసిద్ధివలె రూపశిఖ విరాజిల్లగా సుఖముగాఉన్నాడు. సాధ్వీమణులైన గుణవరాహాంశశిఖలు భర్తలను ఆరాధిస్తున్నారు.

ఈప్రకారముగా హరిశిఖునివల్ల నరవాహనదత్తుడు రత్నప్రభాదేవీ సమేతముగా కథ ఆకర్ణించి ఆనందించినాడు. అతడు లేచి ఆహ్నికము, చేసి భార్యాసహితుడై తండ్రివద్దకు వెళ్ళి సహపంక్తిలో భోజనము చేసినాడు. మధ్యాహ్న వేళ అతడు ప్రియురాలితో నృత్యగీతాదివినోదములు చూచిసంతోషించి రాత్రి, అంతఃపురములో ఆనందము అనుభవించినాడు.

తరంగము : 40

మరుభూతి సురాపాన కథ

మర్నాడు ఉదయాన వత్సరాజు రత్నప్రభామందిరములో ఆసీనుడై ఉండగా గోముఖాదిమంత్రులు వచ్చినారు. యౌగంధరాయణుని కుమారుడు మరుభూతి మదిరాపానము చేసి మదాలసుడై మందారమాల ధరించి చందనము శరీరానికి అలముకొని నరవాహనుణ్ణి నవ్విస్తూ వచ్చినాడు. గోముఖుడు "యౌగంధరాయణుని పుత్రుడవై నీతి ఎరుగవా? ఉదయాన్నే మధువు సేవించి తూలుతూ వచ్చావా ప్రభువుదగ్గిరికి?" అని అడిగినాడు. మరుభూతి కోపముతో కైపులో "ఈమాట నీవు కాదు నాకుచెప్పవలసింది. మహారాజో మానాన్నగారో చెప్పాలి. ఇత్యకాత్మజుడివై నువ్వెవరవు చెప్పేందుకు!" అని పలికినాడు. గోముఖుడు నవ్వుతూ "ప్రభువులు అవినీతుణ్ణి స్వయంగా బెదిరిస్తారా? పార్శ్వవర్తులు యథోచితముగా చెపుతారు. నిజంగా నేను ఇత్యకాత్మజుణ్ణి. నీవు మంత్రివృషభుడవు. నీవృషభత్వము నీజడతను చెప్తూతున్నది. పాపము, నీకు రెండుకొమ్ములు తక్కువ" అన్నాడు.

మరుభూతి "నువ్వు దాంతుడవు. అందుకే నీ కీజాతిసాంకర్యము

కలిగింది" అన్నాడు. ఆమాటకు అంతావిరగబడి నవ్వగా గోముఖుడు తిరిగి ఇలా పలికినాడు: 'ఈమరుభూతి – యత్నములు ఎన్ని చేసినా రంధ్రము పడనివజ్రము. ఇందులో గుణమును ఎవడు కూర్చగలడు? అయత్నముగా రంధ్రము పడేది పురుషరత్నము. అది వేరు. దీనికి తార్కాణముగా ఇసుకఆనకట్ట కథ చెవుతాను:

పూర్వము ప్రతిష్ఠానపురములో తపోదత్తు డనేవిప్రుడు ఉండేవాడు. తండ్రి ఎన్నివిధాల యత్నించినా తపోదత్తునికి అక్షరము అంటలేదు. అందరూ వేళాకోళాలు చేస్తూ ఉంటే సహించలేక అతడు పశ్చాత్తాపము కలిగి విద్యాసముపార్జనకు గంగాతీరానికి వెళ్ళి తపస్సు ఆరంభించినాడు. అతడు కఠోరతపస్సు చేసేసరికి విప్రవేషములో ఇంద్రుడు తపస్సుకు భంగము కలిగించవలె నని వచ్చి గంగాతీరమునుంచి నీళ్ళల్లోకి ఇసుక కొంచెము కొంచెము విరజిమ్ముతున్నాడు. తపోదత్తుడు అది చూచి మౌనముద్ర వదలి "విప్రుడా! వినుగూ విరామము లేకుండా, ఎందు కిలా గంగలో ఇసుక పోస్తావు?" అని ప్రశ్నించినాడు. ఆమాయ విప్రుడు "మనుష్యులు దాటి వెళ్ళేందుకు ఇసుకతో ఆనకట్ట కడుతున్నాను" అని సమాధానము ఇచ్చినాడు.

అప్పుడు తపోదత్తుడు "వెర్రిబాగులవాడా! ప్రవాహ వేగముతో ఉన్ననదిలో ఇసుకతోనా ఆనకట్ట కట్టడము? నీతరమే!" అని ప్రశ్నించినాడు.

విప్రుడు "ఇంత తెలిసినవాడి వైతే చదువూసంధ్యలు లేక తపస్సు చేసి విద్యాసముపార్జన చేయాలను కొంటున్నావా? అధ్యయనము చెయ్యక జ్ఞానార్జనసాధ్యమా? కుందేటికొమ్మును సాధించగలవా?" అని పలికినాడు. తపోధనుడు తపస్సు కట్టిపెట్టి ఇంటికి వెళ్ళినాడు.

బుద్ధిశాలి! ఇలా సులువుగా చెప్పవచ్చును. మరుభూతికి మెదడు తక్కువ. ఇతనికి చెప్పడము కష్టము. చెబితే వినడు, కోపగిస్తాడు.

ఇలా అన్నాడు హరిశిఖుడు: "దేవా, నిజముగా బుద్ధిమంతులకు తెలియ చెప్పడము సులువు. పూర్వము కాశీనగరములో కురూపి, దరిద్రుడుఅయిన విరూపశర్మ ఉండేవాడు. అతడు సిరిసంపదలు లేవనీ, అందచందాలులేవనీ విచారించి అడివికివెళ్ళి తపస్సుచేసినాడు. ఇంద్రుడు అతని తపస్సుకు భంగము కలిగించాలని వికారవు నక్క-రూపాన్ని ధరించి ఎదుట కనపడినాడు. ఆనక్క శరీరము కనపడకుండా ఈగలు ముసరగా అతడు చూచి పూర్వకర్మవల్ల వికారజీవులు జన్మిస్తారు అని ఆలోచన చేసినాడు. తపస్సు చాలించి కర్మానుభవము తప్పదని ఎరిగి విరూపశర్మ ఇంటికి వెళ్ళినాడు. ఇలా బుద్ధిశాలికి స్వల్పయత్నముచేత బోధ చేయవచ్చును. మతిలేనివాడికి మాటలు ఏమివని చెయ్యగలవు!

మరుభూతి మత్తుతో ఒళ్ళెరగక కోపంతో "గోముఖా! నీలాంటి వాళ్ళకు శౌర్యము బాహువులలో లేదు, వాక్కులో ఉంది. వాచాలులతో కలహము బాహుశాలులకు సిగ్గుచేటు!" అంటూ గిల్లికజ్జా తెచ్చుకోదలచిన అతన్ని చూచి నవ్వి నరవాహనదత్తుడు, వత్సేశుడూ సముదాయించినారు. బాల్యస్నేహమువల్ల మరుభూతిని అంతా ఇంటికి పంపివేశారు.

మర్నాడు అమాత్యులందరూ రాగా మరుభూతి సిగ్గుతో ముఖము వంచి ఉండగా రత్నప్రభాదేవి రాజుతో 'ఆర్యపుత్రా! ఆబాల్యస్నేహపాశబద్ధులైన వీరు మీకు మంత్రులు కావడంవల్ల నిజంగా మీరు ధన్యులు. మీవంటి దయార్ద్రహృదయులు ప్రభువు కావడం వీళ్ళ అదృష్టము!" అని పలికింది.

వసంతకుని కుమారుడు తపంతకు డనేమంత్రి నరవాహనదత్తునితో ఇలా చెప్పినాడు: "మాపూర్వపుణ్యమువల్ల ఇటువంటిస్వామి లభించినాడు. ఈలోకములో సమస్తమూ పూర్వకర్మనుబట్టి నిర్ణయము అవుతుంది. అందుకు ఆఖ్యానము వినండి:

అజరుని కథ

శ్రీకంఠములో విలాసనగరిలో వినయశీలు డనేరాజు పేరుకు తగి నట్టు ఉన్నాడు. అతడు కమలప్రభ అనేప్రియురాలితో కొన్నాళ్ళు సుఖము అనుభవించినాడు. కాలవశాన రాజుకు ముసలితనము వచ్చింది. రాజు ముదిమికి విచారించి అశ్రుపూరితనయనాలతో "అయ్యో, నా ప్రేయసీముఖాన్ని ఎలా చూడను? మంచుతో తడిసినకమలాలవంటి పలితకేశాలను, వాడినముఖాన్ని దేవికి ఎలా చూపను? పాడు వార్ధకము! ఇంతకన్న చనిపోవడం మంచిది!" అని ఆలోచించి వక్రు డనే వైద్యుణ్ణి పిలిపించి కాయకల్పము చేస్తే తిరిగి పూర్వయౌవనము వస్తుందని తలచి, "భిషగ్వరా! ఈముసలితనాన్ని పోగొట్టేఉపాయము ఏమైనా ఉందా?" అని కుతూహలముతో అడిగినాడు. రాజును వంచించి వక్రుడు 'రాజన్! ఎనిమిదిమాసాలపాటు మీరు భూగృహములో ఏకాంతములో ఉండి మందు తింటే ముసలితనము పోతుంది" అని ఆశ కొలిపినాడు. విషయలోలుడైన రాజుకు మంత్రులు ఎంత హితాన్ని చెప్పినా భోగతృష్ణామయమైనఅతనిమనసుకు ఎక్కలేదు. వైద్యుని మాట నమ్మి ఏకాకిగా రాజు భూగృహములో ప్రవేశించినాడు. ఏక భృత్యుడు రాజుకు ఔషధసేవలో ఉపచారనిమిత్తము ఆనేలమాళిగ లోనే ఉంటున్నాడు. అజ్ఞానమో అన్నట్టువ్యాపించిన అంధకారమయమైనధరాగృహములో రాజు నివాసము చేస్తున్నాడు.

ఆరుమాసా లయింది. ఆరోజుకు ఆరోజుకు వలీపలితము హెచ్చడమే గాని తగ్గడము లేదు. శఠుడైన ఆవైద్యుడు రాజును పోలిన ఒకయువకుణ్ణి "నిన్ను రాజును చేస్తాను." అని ఏర్పాటు చేసి తీసుకొనివచ్చినాడు. ఆనేలకొట్టుకు దూరమునుంచి సురంగము తవ్వి రాజు రాత్రి నిద్రిస్తున్నసమయము కనిపెట్టి అతన్ని చంపి అనురంగద్వారాన శవాన్ని మోసుకొనిపోయి చీకటివేళ పాడునూతిలో పారవేసినాడు.

వైద్యుడు రాజునుపోలిన ఆయువకుణ్ణి సురంగద్వారాన భూగృహము లోకి ప్రవేశపెట్టి సురంగాన్ని పూడ్చివేసినాడు. మర్నాడు వైద్యుడు మంత్రివర్గముతోను నౌకర్లతోను "ఆరునెలల్లో మనరాజేంద్రుని యువకునిగా చేశాను. ఇక రెండుమాసాల్లో ఆయన రూపముకూడా మారుతుంది. మీరందరూ దూరమునుంచి ఆయనను చూడండి." అని చెప్పినాడు. అమాత్యులు నౌకర్లు ఒక్కొక్కరే భూగృహద్వారముదగ్గిరికి వెళ్ళితమఉద్యోగాలను తెలుపుకొన్నారు. రెండుమాసాలలో ఆయువకునికి అంతఃపురవిషయాలు అన్నీ బోధపడినవి. సమయము రాగానే పుష్టి చెందిన ఆయువకుణ్ణి నేలమాళిగనుంచి వైద్యుడు బైటికి తీసుకొని వచ్చి "ఇతడే మనరాజు! ముసలితనము పోయి వయసువచ్చింది చూడండి!" అని పలికినాడు. అందరూ అమాయికముగా మునుపటిరాజే ఓషధుల వల్ల ఇలా అందచందాలతో యువకుడైనాడని భావించినారు.

ఆయువకుడు స్నానాదికము ముగించి రాజ్యము స్వీకరించినాడు. అజరుడని పేరు పెట్టుకొని అంతఃపురకామినులతో ఆనందము అనుభవిస్తున్నాడు. అందరూ అతన్ని పూర్వపురాజే అని అనుకొంటున్నారు. అజరుడు అమాత్యులను సంతోషపెట్టి కమలప్రభాదేవిని రంజించినాడు. అతడు భేషజచంద్రుని పద్మదర్శనుణ్ణి సమానులుగాచూచి వాళ్ళకు సంపదలు ఇచ్చినాడు. రాజు లోకసమాధానముకోసము వక్రుణ్ణి గౌరవించినాడు కాని సత్యధర్మహీనుడయిన అతనిమీద విశ్వాసము ఉంచలేదు.

ఒకసారి వైద్యుడు ఏకాంతములో రాజుతో "రాజన్, నన్ను లెక్కచెయ్యక స్వతంత్రముగా వ్యవహారాలు చూసుకొంటున్నావే! ఎవరివల్ల నీవు రాజైనావో మరిచిపోయినావు" అనగా అజరుడు "ఎంతమూర్ఖుడవు! ఎవడు ఎవడికి కర్త? ఎవడు దాత? పూర్వకర్మవల్ల సమస్తమూ జరుగుతుంది. నీవు అహంకారపడకు. నాకు ఐశ్వర్యము తపస్సువల్ల వచ్చింది. ఈసంగతి నీకు తెలియచేస్తాను." అని పలికినాడు. వైద్యుడు

భయపడి "ఓహో, ఇతడుజ్ఞానివలె ఉన్నాడు. ఏమి చేస్తాడో ప్రత్యక్షముగా చూస్తాను కద" అనుకొన్నాడు.

మర్నాడు అజరుడు తరుణచంద్రాది మిత్రులతో షికారుకు వెళ్లి నదీతీరానికి చేరుకొన్నాడు. నదీప్రవాహములో అయిదుసువర్ణకమలాలు కొట్టుకొని వస్తూ ఉండగా రాజు చూచి సేవకులచేత తెప్పించి తరుణచంద్రునికీ, వైద్యునికీ చూపి 'నీవు ఈదరినే ఎగువకు పోయి బంగారుకమలాలు పుట్టినతావు వెతికి రా. నీవుతగిన మిత్రుడివి'' అన్నాడు. రాజు చెప్పినరీతిగా వైద్యుడు వెళ్ళినాడు.

వైద్యుడు నదీతీరాన శివాలయాన్ని, వటవృక్షాన వేలాడుతున్న మనుష్యుని అస్థిపంజరాన్నీ చూచినాడు. అతడు అలిసి స్నానము చేసి మహేశ్వరార్చన అయినతరువాత కూర్చుని ఉండగా వానకారు మబ్బులు కూడి వర్షము కురిసింది. వర్షబిందువులు పడి ఆమనుష్యకంకాళము మీదుగా జారి నదీజలములో కలసినవి. వెంటనే ఆచినుకులవల్ల పద్మాలు జన్మించినవి. వైద్యుడు వాటిని చూచి "ఏమి అద్భుతము! ఈసృష్టి అద్భుతాన్ని ఎవరిని అడగను? ఈకనకపద్మప్రదేశమును చూచినాను. ఈ కళేబరాన్ని నదిలో పడవేస్తాను. పుణ్యకర్మచేసిన ట్లవుతుంది. లేకపోతే ఇక్కడశవము మీద బంగారు తామరపువ్వు లయినా మొలుస్తవి" అని యోచించి ఆరోజల్లా అక్కడ గడపి మర్నాడు నిజదేశానికి వెళ్ళినాడు. కొన్నాళ్ళు ప్రయాణము చేసి అజరమహారాజుదగ్గిరికి వెళ్ళి రాజుఅడగగా వృత్తాంతము చెప్పినాడు.

రాజు ఏకాంతములో వైద్యునితో ఇలా పలికినాడు: "మిత్రమా, నీవుబంగారుతామరపువ్వులున్నతావు చూచినావు. ఆక్షేత్రముపవిత్రము. అక్కడ నీవుచూచినకళేబరము నాపూర్వజన్మదేహము. ఊర్ధ్వపాదుడనై వేలాడుతూ దేహాన్ని శుష్కింప చేసి తపస్సుచేశాను. ఆతపో మహిమవల్ల ఆదేహము మీద రాలినవర్షబిందువులు బంగారుతామర

పువ్వులైనవి. నీవు నాపూర్వజన్మ సఖుడవు. క్షేమజచంద్రుడు, పద్మదర్శనుడు ఆజన్మలో మిత్రులు. తపశ్శక్తివల్ల నాకు రాజ్యప్రాప్తి, పూర్వజ్ఞానమూ కలిగినవి. నీకు యావత్తూ నయుక్తికముగా ప్రత్యక్షముగా చూపినాను. నీవు నీళ్ళల్లో వేసిన అస్థిపంజరాన్ని కూడా ఆనవాలుతో అభివర్ణించాను. అందుచేత నీవు నాకు రాజ్య మిచ్చినా నని గర్వించకు. నీమనస్సుకు సమాధానము చెప్పుకో. పూర్వజన్మకర్మకన్న దాత ఎవడూ ఉండడు. ప్రాణులు కర్మపాశబద్ధులు.

వైద్యుడు ఏమీ చెయ్యలేక సంతుష్టితో రాజసేవ చేస్తున్నాడు. రాజు అతన్ని ధనకనకవస్తువాహనాలతో సత్కరించి, నయవిశారదుడై ప్రజలను రంజింపచేసి రాజ్యపాలన చేస్తున్నాడు.

దేవా! ఇలాగే లోకములో సర్వప్రాణులూ కర్మఫలాన్ని అనుభవిస్తారు. కనుక నీవుకూడా మాకుజన్మాంతరసంబంధి వైనస్వామివి! అలా కాకపోతే ఎంతమందో ఉండగా మాకే ఎందుకుప్రసన్నుడవుకావాలి?

ఇలా తపంతకుడు చెప్పిన కథను జాయాసహితుడైనవరవాహనదత్తుడు ఆకర్ణించి ఆనందించినాడు. నరవాహనుడు జననీజనకులకు లోచనోత్సవము చేస్తూ అమృతము కురిపిస్తూ వాళ్ళతో భోజనముచేసి అమాత్యులతో భార్యతో పగలు రాత్రీ గడపినాడు.

త ర ం గ ము : ౪౧

నరవాహనదత్తుడు అకస్మాత్తుగా ఆక్రందనము విని ఏమి టని ఆదుర్దాగా అడిగితే చేటికలు వచ్చి "ప్రభూ! కంచుకి ధర్మగిరి ఏడుస్తున్నాడు. ఎవడో మూర్ఖుడు తీర్థయాత్రలు చేసివచ్చి కంచుకితో అతనిఅన్న కాలము చేశా డని చావుకబురు చల్లగా చెప్పినాడట. రాజమందిరములో ఉన్నసంగతి మరిచి కంచుకి దుఃఖించగా పరిజనులు అతన్ని పిలుచుకొని పోయినారు." అని విన్నవించినారు. యువరాజు

అందుకు జాలిపడగా రత్నప్రభ "ప్రియబంధువుమృతులవల్ల కలిగే దుఃఖము దుర్భరము. బ్రహ్మదేవుడు మనుష్యులను జరామరణవర్జితులను చెయ్యడేమి?" అన్నది.

మరుభూతి రాణితో ఇలా అన్నాడు: 'దేవీ! మర్త్యులకు అమరత్వము ఎలా వస్తుంది?

నాగార్జునుని కథ

పూర్వము చిరాయు వనే నగరాన్ని చిరాయు వనే రాజు సార్థకనాముడై పరిపాలన చేస్తున్నాడు. ఆయనకు బోధిసత్త్వాంశతో దయాదానశీలుడై ప్రజ్ఞావంతుడైన నాగార్జునుడనే మంత్రివర్యుడు సమస్తఓషధులయోగాన్ని ఎరిగి రసాయనముసాధించి తాను చిరంజీవియై రాజును కూడ చిరంజీవిని చేసినాడు.

ఒకనాడు మంత్రిశేఖరుని ప్రియకుమారుడు చనిపోయినాడు. తండ్రి విచారించి మానవులమరణాన్ని తప్పించి అమరులను చేయడానికి తపస్సువల్ల అమృతము చేయ నారంభించినాడు. నాగార్జునుడు ఒక ఓషధిని అందులో చేర్చేందుకు ఎదురు చూస్తూ ఉండగా ఇంద్రుడికి ఆసంగతి తెలిసి అశ్వినీదేవతలను పిలిపించి "మీరు భూలోకానికి వెళ్ళి నాగార్జునునితో నామాటగా "నీవు మహామంత్రివై అవినీతికార్యము ఆరంభించావేమిటి? బ్రహ్మనే జయిస్తావా ఏమి? సృష్టికర్త మానవులను మర్త్యులను చేస్తే, నీవు అమృతము సాధించి వాళ్ళను అమరులను చేస్తావా? ఇక దేవమానవభేదము ఉండదు. యజ్ఞభుక్కులు హోతలు అనేభేదము లేకపోతే లోకము తారుమారు కాదా? అందువల్ల నీ ప్రయత్నము కట్టిపెట్టి అలా చేయకపోతే దేవతలు కోపిస్తారు, శపిస్తారు. నీకుమారుడు స్వర్గములోసుఖంగా ఉన్నాడు. ఎందుకు నీప్రయత్నాలు? అని ఆజ్ఞ చేసినాడు. ఇంద్రాజ్ఞను అశ్వనీదేవతలు నాగార్జును

నికి తెలిపి అతనిసుతుడు స్వర్గములో సుఖపడుతున్నాడని చెప్పినారు. నాగార్జునుడు విషాదముతో "ఇంద్రాజ్ఞ నెరవేర్చకపోతే అలా ఉండనీ. ఈఅశ్వినులు ఊరుకోరే. శపిస్తారే! ఏమి చెయ్యను? అమృతప్రాప్తి లేదు! పురాకృతమువల్ల నాకుమారుడు స్వర్గీయుడైనాడు" అని ఆలోచించి అశ్వినీదేవతలతో "ఇంద్రాజ్ఞను నెరవేర్చాను. అమృతము సాధించను. అయిదురోజులపాటు మీరురాకుండా ఉంటే మానవలోకము అజరామరమై ఉండేది!" అంటూ దేవతల సమక్షాన సిద్ధప్రాయమైన అమృతాన్ని నేలలో పాతిపెట్టినాడు. అశ్వినీదేవతలు నాగార్జునునివద్ద సెలవు తీసుకొని ఇంద్రునిదగ్గిరికి పోయి కార్యసిద్ధి చెప్పినారు. ఇంద్రుడు సంతోషించినాడు.

చిరాయుమహారాజు జీవహారుడనేపుత్త్రుణ్ణి యౌవరాజ్యపట్టాభిషిక్తుణ్ణి చేసినాడు. పట్టాభిషేకానంతరము తల్లి ధనపరకు నమస్కారము చేయడానికి కుమారుడు రాగా ఆమె "కుమారా! యౌవరాజ్యము వచ్చినదని ఎందుకు హర్షిస్తావు? రాజ్యప్రాప్తి నీకు లేనే లేదు. నీవలె యువరాజులు ఎంతమందో అయినారు. అందరూ చనిపోయినారు. ఒకరికీ రాజ్యపాలన చేసేయోగ్యత విధి వ్రాయలేదు. నాగార్జునుడు ఇచ్చిన రసాయనమువల్ల నీతండ్రి నూరేళ్ళుపైగా జీవించిఉన్నాడు. ఈరాజు అల్పాయువులను ఎంతమందిని యువరాజును చేస్తాడో!" అన్నది. ఆమాటలకు కుమారుడు విచారపడినాడు. తల్లి 'నీకు రాజ్యము కావలసివస్తే ఒకయుక్తి చెయ్యి. నాగార్జునమంత్రి ప్రతిదినము ఆహ్నికము పూర్తిచేసి ఆహారదానము చేయదలచి ఎవరికేమి కావలెనని అడుగుతారు. ఆసమయములో ఆయనశిరస్సు కావలెనని యాచించు. ఆయన సత్యవ్రతుడు కనుక తనసిర సిచ్చి మృతిచెందుతాడు. మంత్రిపోయిన విషాదమువల్ల రాజు చనిపోవచ్చును. తపోవనానికి వెళ్ళవచ్చును. ఇంతకన్న ఉపాయము కనపడదు" అన్నది. మాతృవాక్కులు విని కుమారుడు అలాగే

చేయనిశ్చయము చేసుకొన్నాడు. రాజ్యలోభము బంధుప్రేమను కూడా నాశనము చేస్తుంది.

మర్నాడు రాజకుమారుడు మంత్రియింటికి భోజనవేళకు వెళ్ళి కని పెట్టుకొన్నాడు. అతడు 'ఏమి కావా' లని రాజపుత్రుని అడగ్గా వాడు నాగార్జుననిశిరస్సు కావలెనని కోరినాడు. మంత్రి నీకోరిక ఆశ్చర్యకరముగా ఉంది. మాంసాస్థిమయమైన నాతల ఎందుకు పనికి వస్తుంది? నీకు కావలిస్తే తీసుకో' అని మెడ చాచినాడు. రాజపుత్రుడు ఎన్ని రకాలకత్తులు ఉపయోగించినా అన్నీ విరిగిపోయినవి. నాగార్జునుని కంఠము రసాయనయోగమువల్ల అతిదృఢమైనదని రాజకుమారునకు తెలియదు. మహారాజు సంగతిగ్రహించి వచ్చి కుమారుని వారించగా నాగార్జునుడు 'రాజన్! నాకు పూర్వజన్మజ్ఞాన మున్నది. ఇదివరలో నేను తొంభైతొమ్మిది జన్మలలో నాశిరస్సును ఖండించి ఇచ్చినాను. శిరోదానానికి నాకు నూరోజన్మ. నీ వేమీ అడ్డు చెప్పకు. నీకుమారునకు శిరోదానము చేస్తున్నాను. నీదర్శనార్థము ఎదురుచూచినాను' అంటూ మహారాజును ప్రేమపూర్ణముగా ఆలింగనము చేసి ఏదో చూర్ణము తెచ్చి రాజపుత్రుని కత్తికి పూసినాడు. అతడు ఆకత్తితో మంత్రి శిరమును నరికినాడు. రాజమందిరము హాహాకారాలతో సంకులమైనది. రాజు ప్రాణత్యాగానికి సంసిద్ధుడైనాడు. అప్పుడు అశరీరవాణి "రాజన్! అకార్యము చేయకు. నీస్నేహితుడు ఉత్తమగతి పొందినాడు. బోధిసత్త్వుడు అయినాడు" అని పలికింది. అది ఆకర్ణించి మహారాజు మరణప్రయత్నము మానినాడు. అతడు దానధర్మాలుచేసి తపస్సుకు వనానికి వెళ్ళి ఉత్తమగతి పొందినాడు. ఆయనకుమారుడు జీవహారుడు రాజ్యానికి వచ్చినాడే గాని మంత్రికుమారులు తమతండ్రిని అతడుచంపినరోషము వల్ల అతనిని చంపివేసినారు. రాజమాత గుండె పగిలి చనిపోయింది. రాణికుమాళ్ళలో శతాయువు రాజ్యానికి వచ్చినాడు. ఇలా నాగార్జునుడు

మానవులను, అమరులను చేయవలె నని సంకల్పించి, దేవతలవల్ల సంకల్పము త్యజించవలసి వచ్చింది. మర్త్యులు అమరులు కావడము వట్టిది.

ఇలా మరుభూతి చెప్పగా నరవాహనదత్తుడు అమాత్యులతో కూడా సభచాలించి లేచి ఆహ్నికము నెరవేర్చినాడు.

తరంగము : ౪౨

కర్పూరికా నరవాహనులు

మరునాడు ఉదయాన నరవాహనుడు త్వరగా వస్తా నని రత్నప్రభాదేవితో చెప్పి గజతురగసమేతముగా వేటకు వెళ్ళినాడు. ఆ అరణ్యములో సింహములు పదునైన గోళ్ళతో ఏనుగుల కుంభస్థలాలను చీల్చగా ముత్యాలు కోవలై రాలినవి. బల్లెములకు పులుల గోరలు తుత్తునియలైనవి. హరిణాల రక్తధారలవల్ల, శరములు శరీరమున గుచ్చుకొన్న వరాహములవల్ల, శరాఘాతపతితము లైనశరభాలచేత, తుమ్మెదల రొదలచేత వనీలతలు శోభిస్తూ అతనికి ప్రీతి కలిగించినవి. నరవాహనుడు అలసిసొలసి కొంతసేపు విశ్రమించి గోముఖునితో అశ్వ మెక్కి పోయి గుళికాక్రీడ ఆరంభించినాడు. సిద్ధురాలు అక్కడికి వచ్చింది. గుళికా ఖేలనలో ఒకగుళిక రాజుచేతిలోనుంచి తప్పి ఆమెతలకు తగిలింది. ఆమె మందహాసము చేస్తూ "ఇప్పుడే నీ కింత గర్వమైతే కర్పూరిక నీప్రియురాలయినపుడు ఇంకా ఎంత గర్విస్తావో! ఎవరూ నీకంటికి కనపడరు," అన్నది. నరవాహనదత్తుడు అశ్వము దిగి "అమ్మా, విధివశాన గుళిక నాచేతినుంచి తప్పిపోయింది. క్షమించు భగవతీ!' అని వేడినాడు. ఆ తాపసి "పుత్రా, నీమీద నాకు కోపము లేదు" అని శాంతముగా పలికి అతన్ని ఆశీర్వదించి సంతోషపెట్టింది. నరవాహనుడు తాపసిని విజితేంద్రియ అని గ్రహించి "అమ్మా! ఆకర్పూరిక ఎవరు? కుతూహలముగా ఉన్నది. చెప్పు తల్లీ" అని కోరగా తాపసి చెప్పుతున్నది.

సాగరాంచలాన కర్పూరసంభవ మనేనగరమును కర్పూరకు డనే రాజు పరిపాలన చేస్తున్నాడు. అతనికుమారి కర్పూరిక. ఒకలక్ష్మిని దేవతలు మథించి తీసుకొని పోయినా రని సాగరుడు రెండవలక్ష్మిని అక్కడ దాచినాడా అన్నట్లు శ్రీ రాబ్ధికన్యవలె కర్పూరిక పెరుగుతున్నది. ఆమె ఎవరినీ వివాహము చేసుకోనంటున్నది. నిన్నయితే పెళ్ళాడుతుంది. నీవు వెళ్ళేప్పుడు అరణ్యమార్గాన మార్గాయాసము మహాఖేదము అనుభవిస్తావు. అందుకు భయపడకు. అది నీకు శుభముగా పరిణమిస్తుంది" అని చెప్పి అంతర్ధాన మైనది.

ఆతాపసీవాక్కు మన్మథాజ్ఞవలె నరవాహానుని ఆకర్షించింది. అతడు పార్శ్వవర్తి అయినగోముఖుణ్ణి పిలిచి 'మనము కర్పూరసంభవనగరానికి వెళ్ళుదాము. కర్పూరికను చూడకుండా క్షణమైనా నిలువలేను. రా, వెళ్ళుదాము' అన్నాడు. గోముఖుడు 'రాజన్' ఏమిటి సాహసము? ఎక్కడ కర్పూరసంభవము? ఆకన్య ఎక్కడ? ఆసముద్ర మెక్కడ? పేరు విన్నమాత్రాన కర్పూరికకై ఎందుకు యత్నము?" అని నిరుత్సాహము కలిగించగా నరవాహానుడు 'అలాకాదు. సిద్ధురాలివాక్కులు అసత్యాలు కావు. నేను అవశ్యము ఆరాజకన్యను సంపాదించాలి" అంటూ వెంటనే అశ్వమెక్కి బయలుదేరినాడు. గోముఖుడు వల్లెత్తు మాట అవు ననీ కా దనీ ఏమీ అనక రాజువెంట వెళ్ళినాడు.

వత్సరాజూ మరుభూతీ నరవాహానునికోసము సేనాసమూహాములో వెతికి వేసారి విచారిస్తూ రత్నప్రభదగ్గిరికి వెళ్ళినారు. ప్రియుడు కనపడక పోవడంవల్ల రత్నప్రభ దిగులుపడి, నిజశక్తివల్ల నరవాహానుడు కర్పూరికాదేవికోసము కర్పూరసంభవ నగరానికి వెళ్ళినా డని గ్రహించింది. ఆమె వత్సేశునికి ధైర్యము చెప్పి నరవాహానునికి మార్గక్లేశము కలగకుండా తనశక్తిని పంపింది.

ఈలోగా నరవాహానదత్తుడు అరణ్యములో గోముఖసహితముగా

ప్రయాణము చేసి బడలినాడు. అశ్వముమీద స్వారీ చేస్తూ పోతున్న అతన్ని ఒకకుమారి చూచి "నేను మాయావతి అనేవిద్యను. రత్నప్రభ నన్ను పంపినది. నిన్ను మధ్యేమార్గములో కాపాడుతాను. విచారించక ప్రయాణము చెయ్యి" అంటూ అతడు చూస్తూఉండగానే అంతర్థాన మైనది. ఆమాయాశక్తివల్ల అతనిమార్గాయాసము తీరింది. రత్నప్రభాదేవి అనురక్తహృదయాన్ని స్తుతిస్తూ, సంధ్యావేళ తేటనీ రున్న సరస్సును చేరినాడు. గోముఖుడూ రాజూ స్నానముచేసి తీయని పళ్ళు తిని, తేటనీరు తాగి అశ్వాలను ఒకచెట్టుకింద కట్టి గడ్డిగాదము పడవేసి నారు. రాజు వృక్షశాఖలమీద నిద్రించి, గుఱ్ఱముల సకిలింపు విని ఆరి కిందికి చూడగా సింహము గుఱ్ఱాలమీదికి వస్తున్నది. గుఱ్ఱాలను రక్షించవలె నని నరవాహనుడు చెట్టు దిగబోగా గోముఖుడు వారించి "ప్రాణాలకు తెగించి త్వరపడుతున్నావు మంత్రాలోచన మాట మఱచిపోయినావు. తిర్యగ్జంతువులమీదికి పోరాదు." అన్నాడు. రాజు ఆలోచించి చెట్టుమీదనుంచి ఖడ్గాన్ని విసిరి వేసినాడు. సింహము కత్తి దెబ్బ తిని ప్రాణాలమీద, ఆశ వదిలి, కసికొద్దీ రెండో గుఱ్ఱాన్ని కూడా చంపివేసింది. నరవాహనుడు గోముఖుని ఖడ్గాన్ని తీసి సింహము మీద విసిరినాడు. ఆకత్తిదెబ్బకు సింహము రెండుఖండా లయింది. అతడు చెట్టుదిగి సింహముదగ్గిర పడిఉన్న కత్తిని తీసుకొని తరువు ఎక్కి ఆరాత్రి వృక్షశాఖమీదనే గడిపినాడు. తెల్లవారింది. నరవాహనుడు చెట్టుదిగి గోముఖునితో కలిసి కర్పూరసంభవ పురానికి పయనమైనాడు. తోవలో వినోదార్థము గోముఖుడు రాజుకు కథ చెపుతున్నాడు.

ఇందీవరసేనుని కథ

అలకానగరిని తోసిరాజనే ఐరావతీనగరములో పరిత్యాగసేనుడనే రాజుకు ఇద్దరుభార్యలు ఉన్నారు. ఒకభార్య మంత్రికుమార్తె.

మె పేరు అధికసంగమ. రెండో భార్య 'కావ్యాలంకార' ఒకరాజపుత్రి. రాజుకు సంతానము లేక పుత్త్రార్థము అంబికాదేవిని గురించి తపస్సుచేసినాడు. దేవి తపస్సుకు మెచ్చి అతనిస్వప్నములో సాక్షాత్కరించి రెండుదివ్యఫలాలను ఇచ్చి "ఈఫలాలను నీభార్యలు తిన్నయెడల ఇద్దరు మహావీరులు జన్మిస్తారు" అని అంతర్ధాన మైనది. రాజు లేచి సంతోషించి స్వప్నవృత్తాంతము భార్యలకు చెప్పి రక్షింపచేసినాడు. స్నానాదికము ముగించి దేవీపూజ చేసి వ్రతపారణ చేసినాడు. మొదటిరాత్రి రాజు అధికసంగమతో గడిపి ఒకఫలము ఆమెకు ఇచ్చినాడు. ఆమె ఫలాన్ని తిన్నది. ఆమె మంత్రికుమారి కనుక మంత్రిమీద గౌరవాతిశయమువల్ల రాజు రాత్రల్లా ఆమెతో గడిపినాడు. రెండోపండు రెండో భార్యకు ఇవ్వవలె నని రాజు తనతలగడకింద ఉంచినాడు. ఆయనకు నిద్ర రాగానే అధికసంగమ తనకే ఇద్దరు కుమారులు కలగవలె నని కోరి, రెండోఫలాన్ని కూడా తినేసింది. స్త్రీలకు సవతులమీద ద్వేషము సహజము. తెల్ల వారింది. రాజు లేచి పండుకోసము దిండు కింద వెతికితే కనపడ లేదు. అతడు విచారముతో మనసు మనసులో లేక పగలు గడిపి రాత్రి రెండోభార్యదగ్గరికి వెళ్ళినాడు. ఆరాణి తనకు ఒకపండు ఇవ్వ మని భర్తను కోరింది. 'నీసవతి మోసముగా రెండో పండు కూడా తానే తిన్నది.' అని రాజు చెప్పగా కావ్యాలంకార ఖేదపడింది.

నవమాసములు నిండగా అధికసంగమకు ఇద్దరు కుమారులు కలిగినారు. రాజు అమందానందము అనుభవించి ఆనందోత్సవము చేసినాడు. పెద్దకుమారుని కళ్ళు ఇందీవరములవలె ఉండడమువల్ల ఇందీవరసేను డనీ, తన ఇష్టము లేకుండా భార్య ఫలము తిన్నది కనుక రెండో కుమారునికి అనిచ్ఛాసేనుడనీ పేర్లు పెట్టినాడు. సవతికి పుత్రద్వయము కలగడమువల్ల కావ్యాలంకార ఈర్ష్యా ద్వేషములతో "అయ్యో! ఈ దుర్మార్గురాలు నాకు కొడుకులు లేకుండా మోసం చేసింది. దీనిమీద

తాచుపామువలె పగతీర్చుకొంటాను. దీనికుమాళ్ళను నాశనముచేస్తాను, అని ఆలోచన చేసింది. ఆకుమాళ్ళు పెరుగుతున్నకొద్దీ సవతిహృదయములో వైరవృత్తముకూడా ఎదుగుతున్నది. క్రమేణా కుమారులు యువకులై, జిగీషువులై తండ్రితో "తండ్రీ, మేము చాలా శస్త్రవిద్యను నేర్చినాము. మాకు వయసు వచ్చింది. ఈభుజాలను వ్యర్థముగా ఎలా భరించము? జిగీష లేని క్షత్రియునికి బాహువులెందుకు? ఈపదుచుతన మెందుకు? అందువల్ల మాకు దిగ్విజయము చేయవలెనని ఉత్సాహము పరవళ్ళు తొక్కుతున్నది. అనుమతి ఇవ్వండి" అని విన్నవించినారు. తండ్రి కుమారులదిగ్విజయయాత్రకు సన్నాహము చేయించి మీకు ఆపద కలిగితే అంబికను స్మరించండి. ఆదేవివరప్రసాదమే మీరు!" అని చెప్పి మంగళము పలికి ఆశీస్సులిచ్చి పంపినాడు. రాజు కుమారుల సహాయార్థము ప్రజ్ఞాశాలి అయిన మంత్రినికూడా పంపినాడు.

రాకుమారులు ప్రథమములో తూర్పుదిక్కు జయించి, ఓడిపోయిన రాజులు వెంట రాగా దక్షిణదిశను జయించినారు. ఆవిషయము రాజదంపతులకు తెలిసి మురిసినారు. సవతితల్లి కావ్యాలంకార ద్వేషముతో మండిపండి సంధివిగ్రహకాయస్థునికి లంచమిచ్చి, వానిచేత "ఈనాకుమారులు భుజదర్పముచే భూమి నంతా జయించి నారాజ్యమును అపహరింప దలచినారు. మీరు నాభక్తులు అయితే విచారించక నాకుమాళ్ళను ఇద్దర్నీ వెంటనే హతమార్చవలసింద" అని రాజాజ్ఞగా ఉత్తరము వ్రాయించి, రహస్యముగా ఆజాబు వార్తాహరుని చేతికిచ్చి ఆకుమారులదండులో ఉన్నసామంతులకు పంపింది.

సామంతరాజులు రాజాజ్ఞ అతికఠినమనీ రాజనీతి కర్కశమనీ గ్రహించి ఏమీచేయలేక కూడబలుకుకొని రాజకుమారులమీద అనురాగము ఉన్నప్పటికీ వాళ్ళను సంహరింప దలచినారు. మంత్రికి ఆసంగతి తెలిసి, మనమలకు చెప్పి వాళ్ళను గుర్రాలమీద ఎక్కించి అరణ్యానికి

తీసుకుపోయినాడు. తాతగారితో రాజపుత్రులు ప్రయాణము చేస్తూ వింధ్యారణ్యము ప్రవేశించారు. రాజపుత్రుల గుర్రములు మరునాడు మధ్యాహ్న వేళవరకూ ప్రయాణము చేయడమువల్ల దప్పికవల్ల కిందపడి చనిపోయినవి. ఆకలిదప్పికలవల్ల, ఎండదెబ్బవల్ల రాజపుత్రులు చూస్తూ ఉండగా మంత్రి మరణించినాడు: "అయ్యో! అపరాధము చేయని మమ్మల్ని సవతితల్లి మాట విని తండ్రి మా ప్రాణాలు తీయిస్తాడా!" అని వాళ్ళు దుఃఖపడి, పూర్వము తండ్రి చెప్పినప్రకారము అంబికాదేవిని స్మరించినారు. దేవీస్మరణమాత్రాన రాజకుమారుల ఆకలిదప్పికలు తీరినవి, మార్గాయాసము శమించింది. వాళ్ళు వింధ్యకాంతారవాసిని అయిన అంబికాదేవిని దర్శించి నిరాహారులై కఠోరతపము ఆరంభించినారు.

ఈలోగా శిబిరములో సామంతులు కూడి రాజకుమారులను సంహరించాలని వచ్చి వాళ్ళు కనపడనందున రాజు ఏమనుకొంటాడో నని భయపడ్డారు. ఆసామంతులు పరిత్యాగసేనరాజు దగ్గరికి వెళ్ళి ఆజాబు చూపించి సంగతి యావత్తూ మనవి చేశారు. రాజు వృత్తాంతము విని ఆశ్చర్యపడి ఉగ్రుడై "ఇది నాఉత్తరము కాదు. మాయగా ఉంది! మీరు ఈమాత్రము గ్రహించలేదే? తపస్సు చేసి కన్నకొడుకులను చేతులారా చంపుతానా? మీరు పిల్లలను చంపేశారా!" అని ఆదుర్దాగా ప్రశ్నమీద ప్రశ్న అడిగి తప్పుడుజాబు వ్రాసిన కాయస్థుణ్ణి పిలిపించినాడు. ఆకాయస్థుడు పారిపోయి పట్టుపడినాడు. రాజు వాణ్ణి శిక్షించి వాడివల్ల తనభార్య కావ్యాలంకార చేసిన ద్రోహము తెలుసుకొని ఆమెను నేలమాళిగలో ఉంచినాడు. రాజు సామంతులను తప్పించి ఆఅధికారములో కొత్తవాళ్ళను నియమించి కుమారుల క్షేమసమాచారాలు తెలుసుకొంటూ అంబికాధ్యానము చేస్తూ ధర్మకార్యములు ఆచరిస్తున్నాడు.

వింధ్యారణ్యములో వింధ్యవాసినీదేవి ఇందీవరసేనుని తపస్సుకు ప్రీతి

చెంది స్వప్నములో సాక్షాత్కరించి ఖడ్గమిచ్చి "పుత్రా! ఈఖడ్గప్రభావమువల్ల శత్రుకోటిని అవలీలగా జయించగలవు. నీకోరిక లన్నీ సిద్ధిస్తవి" అని పలికి అంతర్ధానమైనది. ఇందీవరసేనుడు నిద్రలేచి చేత కత్తిచూచి తమ్మునికి చూపి స్వప్నవృత్తాంతము చెప్పి సంతోషపెట్టినాడు. ఉదయము అతడు వన్యాహారములతో పారణచేసి దేవీదర్శనము చేసి నమస్కరించి ఆ దేవిఅనుగ్రహమువల్ల అమందానందము పొంది కత్తి చేతపట్టి సోదరసహితముగా బయలుదేరినాడు. అన్నదమ్ములు కొంత మేర ప్రయాణము చేసి మేరుపర్వతశిఖరాల వంటి బంగారుమేడలతో ఉన్ననగరాన్ని చూచినారు. నగరద్వారాన రాక్షసుడు పహారా ఇస్తూ ఉండగా అన్నదమ్ములు వాణ్ణి నగరనామము నగరపాలకుని నామము అడిగినారు. అది శైలపుర మనీ, యమద్రంష్ట్రు డనేరాక్షసుడు రాజనీ, శత్రునాశకు డనీ చెప్పినాడు. ఇందీవరసేనుడు రాక్షసరాజును హతమార్చవలెనని పురములో ప్రవేశించినాడు. ద్వారపాలకుడు రాజపుత్రుని పోనీయక ఆటంకపరచగా, ఇదీవరసేనుడు కత్తి దూసి వాని తల నరికినాడు. అతడు రాజమందిరమున జొరబడి సింహాసనముమీద కూర్చున్న భీకరాకారు డయిన యమదంష్ట్రుని చూచినాడు. చూచి వెంటనే అతనిని తనతో యుద్ధానికి పిలిచినాడు. రాక్షసుడు కత్తి దూసి లేచి హోరాహోరిగా ఇందీవరసేనునితో పోరినాడు. ఆద్వంద్వయుద్ధములో రాక్షసుని తల చాలసార్లు తెగి పడిపోవడమూ, మళ్ళీ తల మొలవడమూ సంభవించింది. ఆరాక్షసమాయ గ్రహించి అతనిపక్కనే ఉన్నకుమారి, ఇందీవరసేనునిమీద అనురాగమువల్ల అతనికి సంజ్ఞ చేసింది. ఆకన్య చేసినసంకేతము గ్రహించి రాజపుత్రుడు ఒక్కవేటుతో రాక్షసుని శిరస్సును రెండుగా చీల్చివేసినాడు. రాక్షసునిశక్తి నిర్జీవమైపోగా తల తిరిగి మొలవలేదు. అతడు వెంటనే మరణించినాడు. అక్కడ ఉన్నవరాంగనా కుమారికలను ఇందీవరసేనుడు "ఎవ రీరాక్షసరాజు? ఇతనిమరణము

వల్ల మీకు సంతోషము ఎందుకు? అని కుతూహలముతో అడిగినాడు. అప్పుడు కుమారి రాక్షసవృత్తాంతము చెపుతున్నది. "ఈ శైలపురాన్ని వీరభుజమహారాజు పరిపాలిస్తున్నాడు. ఈమె మదనదంష్ట్ర రాజపత్ని. రాక్షసుడు రాజును మాయాశక్తివల్ల భక్షించినాడు. రాజపరివారాన్ని కూడా రాక్షసుడు తనపొట్టన పెట్టుకొన్నాడు అతడు రాజపత్నిని ఉంచుకొని, నిర్మానుష్యమైన యీరమణీయనగరంలో సువర్ణగృహము కట్టించుకొని, పరివారాన్ని పంపి ఈమెతో సుఖము అనుభవిస్తున్నాడు. నాపేరు ఖడ్గదంష్ట్ర. నేను ఈమెచెల్లెలిని. కన్యను. నిన్ను చూచి వలచినాను. రాక్షసుడు మరణించగా మనవివాహానికి ఏమీ అడ్డంకి ఉండదు." ఇందీవరసేనుడు గాంధర్వవిధిగా ఖడ్గదంష్ట్రను వివాహము చేసుకొని దేవీ కరవాల మహిమాతిశయమువల్ల, స్మరణమాత్రాన కలిగినభోగములను అనుభవిస్తూ తమ్మునితో అక్కడే ఉన్నాడు.

ఒకనాడు ఇందీవరసేనుడు అంబికాదేవిని తలచినాడు. ఆదేవీకటాక్షమువల్ల విమానాన్ని నిర్మించి, తమ్ముడైన అనిచ్ఛాసేనుణ్ణి అందులో ఎక్కించి తనవిషయము విశదముగా తెలియచేయుమని తల్లిదండ్రుల దగ్గిరికి పంపినాడు. అనిచ్ఛాసేనుడు ఐరావతీనగరికి వెళ్ళి, చంద్రునికి చకోరాలవలె ఉన్న జననీజనకులను తనరాకవల్ల సంతోషపెట్టి వారికి ప్రణమిల్లినాడు. అతడు అన్నగారికష్టసుఖాలు తల్లికీ తండ్రికీ చెప్పినాడు. సవతితల్లి చేసినద్రోహమని అతడు తెలుసుకొని అందరిఆదరము పొందుతూ అక్కడే కొన్నాళ్ళపాటు ఉన్నాడు. ఇలా ఉండగా అతనికి దుస్స్వప్నము వచ్చింది. అప్పుడతడు అన్నగారిని తలచి తండ్రితో "నాన్నా, నేను అన్నను తీసుకొని వస్తాను. నాకు సెలవియ్యండి!" అని అడిగి, విమానము ఎక్కి గగనమార్గాన ప్రయాణము చేసి శైలపురికి వెళ్ళి ఉదయాన అన్నగారిదగ్గిరికి వెళ్ళి చూడగా ఇందీవరసేనుని ప్రక్కనే ఖడ్గదంష్ట్రా మదనదంష్ట్రలు దుఃఖిస్తూ ఉన్నారు. ఇందీవర

సేనుడు మాట లేకుండా నేలమీదపడి ఉన్నాడు. అనిచ్ఛాసేనుడు అన్న గారిదురవస్థకు కారణము తెలుసుకోవలె నని వాళ్ళను అడిగినాడు. మదనదంష్ట్ర అక్కను తిట్టగా ఆమె ఇలా అన్నది: "నీవు వెళ్ళిన తరువాత నేను ఒకపర్యాయము స్నానానికి వెళ్ళగా నీఅన్న మాఅక్కయ్యతో కలిసి ఉండగా నేను వచ్చి ప్రత్యక్షముగా చూచాను. నాకు వల్లమాలిన ద్వేషము కలిగింది. ఖడ్గప్రభావమువల్ల నాభర్త లక్ష్యపెట్టక వ్యభిచరిస్తున్నాడు. ఈపొగరుఅణచా లని ఆయన నిద్రపోగా ఖడ్గాన్ని అగ్నిలో పడవేశాను. ఖడ్గము మలినమైనది. ఈయన ఇలా పడిఉన్నాడు. మదనదంష్ట్ర నన్ను తిట్టిపోసింది. నాకు పశ్చాత్తాపము కలిగింది. కర్తవ్యము తోచక అక్కచెల్లెళ్ళము చనిపో దలుచుకోగా సమయానికి నీవు వచ్చినావు. అందువల్ల నీవే మమ్మల్ని నరికి వెయ్యి" రాజపుత్రుడు బాధపడి కింకర్తవ్యతామూఢుడై కత్తిదూసి తనను పొడుచుకోబోగా అశరీరవాణి "రాజకుమారా, సాహసము వద్దు. నీఅన్న చావ లేదు. ఖడ్గాన్ని మరిచిన నీఅన్నకు బుద్ధి చెప్పా లని దేవి ఇతన్ని మూర్ఛపాలు చేసింది. ఖడ్గదంష్ట్ర అపరాధిని ఎంతమాత్రమూ కాదు. వీ రిద్దరూ పూర్వజన్మలో నీఅన్నభార్యలు. అందువల్ల నీఅభీష్టము నెరవేరేందుకు దేవిని ప్రార్థించు" అని పలికింది.

అనిచ్ఛాసేనుడు మరణప్రయత్నము మాని అగ్నికళంకిత మైనకత్తిని తీసుకొని విమాన మెక్కి వింధ్యవాసినీదేవి పాదాలసన్నిధికి వెళ్ళి అక్కడ తనశిరసును బలి ఇచ్చి, దేవికి తృప్తి కలిగించా లని కత్తి దూసినాడు. అశరీరవాణి 'పుత్రా' సాహసించకు. నీఅన్న జీవిస్తాడు. నీభక్తి గొప్పది. కత్తి అమలినము అవుతుం" దని పలికింది.

కత్తి స్వచ్ఛమై తళతళ మెరయగా అతడుదాన్ని చేత పుచ్చుకొని దేవికి ప్రదక్షిణ నమస్కారాలు చేసి విమానము ఎక్కి ఉత్సుకుడై శైలపురికి వెళ్ళినాడు. సరిగా అప్పుడే ఇందీవరసేనుడు మూర్ఛనుంచి

లేచినాడు. తమ్ముడు అశ్రుపూరితలోచనుడై అన్న పాదాలమీద పడినాడు. అన్న తమ్మునికంఠాలింగనము చేసినాడు. భర్తను రక్షించినందుకు వదినగార్లు అనిచ్ఛాసేనుని పాదాలదగ్గిర వాలినారు. ఇందీవరసేనుడు కుతూహలముతో సంగతి ఏమిటని ప్రశ్నించగా తమ్ముడు జరిగిన దంతా విశదముగా చెప్పినాడు. ఇందీవరసేనుడు ఖడ్గదంష్ట్రమీద కోపగించ లేదు. అతడు భ్రాతృభక్తికి చాలా మెచ్చుకొన్నాడు. అతడు జననీ జనకులను చూడవలె నని ఉవ్విళ్ళూరి, సవతి తల్లిచేసినద్రోహము విని తమ్ముడిచ్చినకత్తిని గ్రహించి అంబికాదేవిని ధ్యానించగా వింధ్యవాసినీదేవి అయినఅంబిక కటాక్షించి విమాన మిచ్చింది. ఇందీవరసేనుడు, అతనితమ్ముడూ, ఖడ్గమదనదంష్ట్రలూ విమాన మెక్కి, లోకులంతా ఆశ్చర్యపడుతూ ఉండగా ఐరావతీ నగరికి వెళ్ళి ఆకాశమునుంచి దిగినారు. అన్నదమ్ములు తల్లిదండ్రులకు నమస్కారము చేయగా వారి శిరములు జననీజనకుల బాష్పధారలతో తడిసినవి. స్ఫురద్రూపిణులైనఇద్దరు కోడళ్ళను చూచి అత్తమామలు సంతోషించినారు.

ఇందీవరసేనుడు జాయాసహితముగా తల్లిదండ్రులవద్ద కొంతకాలము నివసించి తండ్రిఅనుమతి పొంది తమ్మునితో దిగ్విజయయాత్రకై బయలుదేరినాడు. దేవీదత్త ఖడ్గప్రభావమువల్ల ఇందీవరసేనుడు పృథివీచక్రాన్ని నిర్వక్రపరాక్రమముతో జయించి సామంతులనుంచి సువర్ణగజఘోటకములనుతననగరికి తెచ్చినాడు. ఇందీవరసేనుడు సోదరసమేతముగా రాజధానీనగరి ప్రవేశించి, తల్లిని అమందానందములో ఓలలాడించినాడు. అతడు మరునాడు పృథివీమండలాన్ని తండ్రికి అర్పించినాడు. అతనికి సుప్తోత్థితునికివలె ఆకస్మికముగా పూర్వజన్మజ్ఞానము కలిగింది.

ఇందీవరసేనుడు తండ్రితో ఇలాఅంటున్నాడు: "తండ్రీ! పూర్వజన్మజ్ఞానము నాకు కలిగింది. హిమపర్వతసానువులమీద ముక్తానగరాన్ని ముక్తాసేనుడు అనేవిద్యాధరేశ్వరుడు పరిపాలిస్తున్నాడు. ఆరాజుకు

కంబుమతి అనేరాణివల్ల పద్మసేన రూపసేన నామధేయు లయిన ఇద్దరుకుమారులు కలిగినారు. పద్మసేనుడు స్వయముగా ఆదిత్యప్రభ అనేవిద్యాధరకన్యను వలచినాడు. అది చూచి దానిచెలి చంద్రమతి అనేవిద్యాధరి కామూర్తితో అతనిని వరించింది. ఇద్దరిభార్యలఈర్ష్యవల్ల అతడు వేగిపోతున్నాడు. రెండుకొప్పులు ఒకచోట ఎలా ఇముడుతవి? భార్యలపోరు పడలేక తపోవనికివెళ్ళి దుఃఖనివృత్తిమార్గముచూసుకొంటా నని అతడు తండ్రిఅనుమతి వేడినాడు. అందుకు తండ్రి అలిగి "తపోవనా నికి పోవడముఎందుకు! మానవలోకానికి వెళ్లు. కలహాసక్త అయిన నీభార్య ఆదిత్యప్రభ రాక్షసజాతిలో పుట్టి నీభార్య అవుతుంది. నీమీాద ప్రేమతో ఉన్న చంద్రమతి మానవలోకములో నిన్నే పతిగా పొందు తుంది. నీవెంట రాదలచిన నీతమ్ముడు వచ్చేజన్మలో నీతమ్ముడై జన్మి స్తాడు. ఇద్దరిభార్యలపోరు ఇంతటితో తీరక ఇంకా కొంతకాలము అనుభ విస్తావు." అని "రాజపుత్రుడవై భూచక్రమును జయించి తండ్రికి నీ విచ్చి నప్పుడు,వీరితోకూడా జాతినిస్మరించి విముక్తిపొందుతావు"అన్నాడు."

తండ్రి ఇలా పలుకగా పద్మసేనుడు స్వజనులతో మర్త్యలోకములో అవతరించినాడు. నాయనా, ఆపద్మసేనుడనునేనే; నీకుమారుడు ఇందీవర సేనుడనయి పుట్టి నాకృత్యము నెరవేర్చినాను. రూపసేనుడను రెండవ విద్యాధర కుమారుడు నాతమ్ముడు అనిచ్ఛాసేను డైనాడు. ఆఆదిత్య ప్రభ, చంద్రమతి ఖడ్గదంష్ట్రా మదనదంష్ట్రలు. ఇప్పటికి మాశాపము తీరింది. నాయనా! మేము విద్యాధరపదము పొందుతాము.

ఇలా అని అన్నదమ్ములు, భార్యలు మానవరూపములు విడిచి పెద్దలకు ప్రణామము చేసినారు. ఇందీవరసేనుడు (పద్మసేనుడు) భార్యలను నిజాంక మున కూర్చోపెట్టుకొని ముక్తానగరికి వెళ్ళినాడు. అతనిని అతనిభార్య లను చూచి ముక్తాసేనుడు కంబుమతి సంతోషించినారు. ఆదిత్యప్రభ, చంద్రమతి ఈర్ష్య లేకుండా సుఖముగా ఉంటున్నారు.

ఇలాగోముఖుడు నరవాహనదత్తునికి మార్గాయాసము అపనయించే నిమిత్తము కథ చెప్పి "గొప్పవారికి గొప్పక్లేశము కలిగినా, చివరకు మహాభ్యుదయము కలుగుతుంది. సామాన్యులసుఖదుఃఖాలు అల్పముగా ఉంటవి. రత్నప్రభాదేవి విద్యామహిమాతిశయముచేత నీవు సురక్షితముగా కర్పూరికను. పొందగలవు."

నరవాహనుడు కథ విని మార్గాయాసము ఎరుగక నడిచి సందెవేళ రాజహంసరాజితమై పద్మనిలయమైనసరస్తీరము చేరి సరస్సులో స్నానము చేసి భక్తితో శివపూజ కావించి సురభిమధురఫలములను ఆరగించి, మిత్త్రునితో చిగురుపాన్పుమీద రాత్రి శయనించినాడు.

తరంగము : 43

మరునాడు ఉదయాన నరవాహన గోముఖులు సరస్సునుంచి ప్రయాణము సాగించినారు. రాజు గోముఖునితో "ప్రియమిత్త్రుడా! రాత్రి నాకు స్వప్నములో తెల్లవారేముందు తెల్లచీర కట్టుకొన్న దివ్యకన్య కనబడి "వత్సా, చింతపడకు. సముద్రతీరాన అరణ్యముచివర మహానగర మున్నది. అక్కడ విశ్రాంతి తీసుకో. తరువాత కర్పూరసంభవ నగరము వెళ్ళగలవు. కర్పూరిక నీకు లభిస్తుంది' అన్నది" అని చెప్పినాడు. గోముఖుడు "దేవా! నీపైన దేవతానుగ్రహము కలిగింది. నీకు అసాధ్యమేమి ఉన్నది? నీకోరిక తప్పక ఈడేరుతుంది" అన్నాడు.

నరవాహనదత్తుడు లోలోపల సంతోషించి సముద్రతీరాన ఉన్న మహానగర విపణివీథిలో ప్రవేశించినాడు. ఎక్కడ చూచినా సాలభంజికలు వారవిలాసినీరూపములతో విలసిల్లి చేష్టలు మాత్రము చేస్తున్నవి. నరవాహనదత్తుడు గోముఖునితో రాజమందిరములోకి వెళ్ళి చూడగా అక్కడకూడా కొయ్యబొమ్మలు చేష్టలు చేస్తూ ఉన్నవి. అక్కడ అశ్వములు గజములుకూడా యంత్రాలవలెనే ఉన్నవి. రాజు గోముఖు

నితోకూడా సువర్ణవికార మైనరాజగృహమును చూచి ఆశ్చర్యపడుతూ అందులో ప్రవేశించి అక్కడ యంత్రములవలె చేష్టలతో ఉన్న ప్రతీ హారినీ, వేశ్యాంగనాపరివృతుడై, జడము లయిన ఇంద్రియాలను నడి పించే ఆత్మవలె రత్నసింహాసనాధిష్ఠాతనూ చూచినాడు. ఆభవ్యపురు షుడు నరవాహనుని చూచి లేచి కుశల మడిగి నిజాసనముమీద కూర్చో బెట్టి "ఎవరు నీవు? ఎందుకు ఒక్కణ్ణే వెంటబెట్టుకొని వచ్చావు?" అని ప్రశ్నించినాడు. నరవాహనదత్తుడు స్వవిషయము చెప్పి అతని వృత్తాం తము చెప్పమని కోరగా ఆభవ్యుడు ఇలా చెపుతున్నాడు:

వడ్రంగి సోదరుల కథ

భూదేవీకాంచివలె గుణగుంభిత కాంచీనగరిని బాహుబలమహారాజు పరిపాలన చేస్తున్నాడు. అతడు భుజదర్పమువల్ల శ్రీని జయించి సిరిని కోశాగారములో బంధించి చాపల్యమును పోగొట్టినాడు. ఆయనరాజ్య ములో మయశిల్పనిర్మాణములో మహాసమర్థులమైన మే మిద్దరము అన్న దమ్ములము ఉన్నాము. నాఅన్న ప్రాణధరుడు వేశ్యాలోలుడు. నాపేరు రాజ్యధరుడు. మాఅన్న పిత్ర్యమైన ఆస్తిని స్వార్జితాన్ని కూడా ఖర్చు చేసి, ఆస్తి పోయినా వేశ్యను పోషించడానికి ధనార్జన చేయవలసి వచ్చింది. అతడు అతివ్యసనాన కొయ్యతో హంసలను రెండిటిని నిర్మించి, తాడువల్ల వాటిని కదలేటట్లు చేసినాడు. తాడు లాగితే ఆరెండు హంసలూ రాత్రి ప్రయాణము చేసి మహారాజ కోశాగారమునుంచి యంత్రప్రయోగముచేత కిటికీద్వారా ప్రవేశించి, పేటికలో ఉన్న ఆభర ణము మాఅన్నకు తెచ్చి ఇచ్చేవి. మాఅన్న ఆనగను అమ్మకుంచు కొన్నదాన్ని పోషించుతున్నాడు. ఇలాగే ప్రతిరోజూ మాఅన్న మహారాజు ధనాగారాన్ని దోస్తున్నాడు. అకార్యకరణము కూడదని నేను హితము చెపితే వాడు పెడచెవిని పెడుతున్నాడు. కోశాగారాన్ని

పహారా ఇచ్చేవాడు, కోశాగారాధ్యక్షుడూ బొక్కసముతో ధనము తరిగిపోవడము గ్రహించి తెల్లపోయి ప్రభువుకు నివేదించినారు. కోశాగారములో రక్షకులు రాత్రిల్లా మేలుకొని సంగతి కనిపెట్టవలసిందని రాజు ఆజ్ఞ ఇచ్చినాడు.

పహారావాళ్ళు రాజాజ్ఞప్రకారము మేలుకొని ఉండగా, మాఅన్న పంపిన రెండుహంసలూ యథాప్రకారముగా గవాక్షమార్గాన కోశాగారములో దిగి యంత్రప్రయోగమువల్ల జరుగుతూ ముక్కుతో నగను కరుచుకొని పోబోయినవి. పహారావాళ్ళు హంసల తాళ్ళను తెంపి వాటిని రాజుకు చూపించాలని నిశ్చయించుకొన్నారు. హంసలు తిరిగి రాకపోవడమువల్ల మాఅన్న తికమక పడుతున్నాడు. అతడు నాతో "తమ్ముడూ! తాడు తెగింది! యంత్రములో సీల జారింది. ఇక్కడ నుంచి మనము మరము ఎత్తియ్యాలి. ఇక్కడే ఉన్నామా మనల్ని రాజు పట్టుకొంటాడు. అదివరకే మా మాయయంత్రశిల్పుల మని మనకు పేరుప్రతిష్ఠ లున్నవి. ఒకసారి మర తిప్పితే ఎనిమిదివందలయోజనాలు వెళ్ళగల నావాయువిమానము ఎక్కి విదేశానికి పోదాము. ఆప్త వాక్యము విననందుకు ఫలము అనుభవిస్తున్నాను. దుష్కర్మానుభవము నీమీదికికూడా వచ్చింది" అంటూ సకుటుంబముగా అతడు ఆకాశవిమానము ఎక్కినాడు. నేను మాత్రము విమానము ఎక్కలేదు. మాఅన్న ఎక్కడికో విమానములో వెళ్ళిపోయినాడు.

తెల్లవారితే నాప్రాణాలకూ మోసము వస్తుందిఅని గ్రహించి నా వాయువిమానములో నేను ఎక్కి రెండువందలయోజనాలు ప్రయాణము చేశాను. సముద్రతీరాన ఈవిమానాన్ని వదిలి సందేహముతో ఈనిర్జనమైనపట్టణము చేరినాను. రాజమందిరములో ప్రవేశించి వస్త్రాభరణ శయ్యాభోగములు అనుభవించినాను. సంజవేళ నేను ఉద్యానములోని సరస్సులో స్నానము చేసి పళ్ళు తిని రాజశయ్యమీద పరుండి,

"మనుష్యులు లేనిచోట నేను ఏమి చెయ్యను? తెల్లవారినతరువాత ఎక్కడికయినా పోతాను. ఇప్పటికి బాహుబలమహారాజువల్ల భయము తీరిపోయింది," అనే ఆలోచనలో నాకు కంటికి కునుకు పట్టింది. స్వప్నములో దివ్యపురుషుడు మయూరవాహనుడై వచ్చి "ఇక్కడే ఉండు. మరెక్కడికీ వెళ్ళకు. ఆహారసమయాన మధ్యమపురము వెళ్ళు" అని చెప్పి అదృశ్యుడైనాడు. నేను నిద్ర లేచి కుమారస్వామి నిర్మించిన పవిత్రప్రదేశమే ఆపుర మని గ్రహించి కుమారస్వామివారి అనుగ్రహము నామీద కలిగిం దని అక్కడే ఉండ దలచినాను. ఆహ్నికము నెర వేర్చుకొని భోజనానికి మధ్యమపురము వెళ్ళినాను. వెళ్ళిచూచేప్పటికి సువర్ణపాత్రల నిండా నెయ్యి, పాలు, అన్నమూ ఉన్నవి. స్వేష్ట కృత్తుకా కంఠదఘ్నముగా తిండి తిని తుష్టి పొందినాను. స్మరణ మాత్రాన సమస్తభోగాలు అనుభవిస్తున్నాను. అయితే ధ్యానమువల్ల ప్రియాదిపరిజనము మాత్రము రాలేదు. నేను ఒంటరితనము ఓర్చలేక యంత్రమయజనాన్ని నిర్మించాను. ఇలా ఏకాకినై అదృష్టమువల్ల రాజ లీవితో రాజభోగాలను జరుపుకొంటున్నాను. దేవనిర్మిత మైన ఈనగర ములో మీరు ఉండండి. మీకు యథాశక్తి సపర్యలు చేయిస్తాను."

రాజధరుడు ఇలా చెప్పి నరవాహన గోముఖులను నగరోద్యాన వాటికకు తీసుకొని వెళ్ళినాడు. నరవాహనదత్తుడు దిగుడుబావిలో స్నానము చేసి తామరపువ్వులతో శివపూజ చేసినాడు. భోజనవేళ సమీపించగా రాజధరుడు వాళ్ళిద్దరినీ మధ్యమపురము తీసుకు వెళ్ళినాడు. రాజధరుడు ధ్యానము చేయగా బంగారుగిన్నెలలో షడ్రసోపేత మైనఆహారము నిండినది. అందరూ భోజనము చేసినారు. భోజనప్రదేశము దానంతట అదే పరిశుద్ధ మయింది. నరవాహనదత్తుడు తాంబూలము వేసుకొని ఆసవములు సేవించినాడు. అతడు ఆనగరమహాత్త్వము నకు ఆశ్చర్యపడి, రాజధరుడు రాత్రిభోజనము చేసినతర్వాత విశ్రమించి

నాడు. నరవాహనునికి సుఖభోజనము, సుఖతల్పము ఉన్నా కర్పూరిక మనసులో తారాడుతూ ఉండడమువల్ల నిద్రపట్టలేదు. రాజధరుడు "ఏమి, నిద్ర పట్టడం లేదా? నీప్రియురాలు లభ్య మవుతుంది. అంగన లక్ష్మివలె స్వయముగా మహాసత్వుణ్ణి వరిస్తుంది. ఇందుకు తార్కాణ ముగా కథ చెవుతాను :

మానపర కథ

"నేను చెప్పిన కాంచీనగరరాజు బాహుబలునిదగ్గిర అర్థలోభుడనే సార్థకనామధేయుడు ప్రతీహారుడు. అతనిభార్య మానపర చక్కనిచుక్క. అతడు అర్థలోభమువల్ల పనివాళ్ళను విశ్వసించక, పనిపాటలూ, వర్తకవ్యాపారములూ చూడుమని భార్యను నియోగించినాడు. ఆమెకు ఇష్టము లేకపోయినా అతనిమాట తోసివెయ్యలేక వర్తకులతో బేర సారాలు చేస్తూ ఉన్నది. ఆమెఅందచందాలవల్ల మధురభాషణ ములవల్ల లోకు లందరూ ఆకర్షణలో పడ్డారు. గజాశ్వరత్నవ్యాపార ములో ఆమెకు కావలసినంత లాభము వచ్చింది. అర్థలోభుడు అర్థ ప్రధానుడు కనుక సంతోషించినాడు. ఒకనాడు అక్కడికి దూరదేశము నుంచి సుఖదను డనేవర్తకుడు అశ్వములు, వస్త్రాభరణాలు తీసు కొనివచ్చినాడు. అతనిరాక తెలిసి అర్థలోభుడు భార్యతో "సుఖధను డనే వైశ్యుడు వచ్చాడు. అతడు ఇరవైవేల గుర్రాలూ, చీనాదేశము నుంచి పట్టుబట్టలూ తెచ్చినాడు. నీవు అతని దగ్గిరికి వెళ్ళి అయిదువేల అశ్వములను, పదివేలపట్టుతాపితాలను కొను. ప్రస్తుతము నాదగ్గిర ఉన్నగుర్రాలతో, కొనబోయేవాటితో రాజదర్శనముచేసి వర్తకము చేస్తాను" అని చెప్పినాడు.

మానపర సుఖధనునిదగ్గిరికి వెళ్ళి అశ్వములను, వస్త్రాలను మూల్యా నికి అడిగితే ఆమెలావణ్యమును తిలకించి మోహించి ఏకాంతములో

"నీకు వస్త్రముగాని అశ్వముగాని ధరకుఇవ్వను. నాతో ఒకరాత్రి గడిపితే అయిదువందల అశ్వాలను అయిదువేల పట్టుతాపితాలను ఇస్తాను" అని ఆమెను వేడినాడు. మానపర భర్తదగ్గిరికి వెళ్ళి వర్తకునికోరిక తెలిపింది.

అర్ధలోభుడు అర్ధలోభమువల్ల "ప్రియా, అయిదువందల అశ్వాలు, అయిదువేల పట్టుబట్టలు ఒకరాత్రి లభిస్తూ ఉండగా ఈవిషయములో దోషమేమిటి? వెళ్ళు. తెల్లవారగానే ఇక్కడికిరా" అని భార్యను వర్తకునిదగ్గిరికి పంపినాడు. మానపర "ఛీ! భార్యను అమ్ముకొనే మహా పాపి వీడు! మహాలోభి. వందలకొద్దీ గుర్రాలు, వేలకొద్దీవస్త్రాలు ఒక రాత్రే ఇచ్చే ఉదారుడయినవర్తకుడే నాభర్త!" అని తలచి సుఖధనుని దగ్గిరికి వెళ్ళింది. రాత్రి సుఖధనుడు మానపరతో గడిపి కృతార్థు డైనట్టు భావించి అన్నమాటప్రకారము అశ్వాలూ పట్టుబట్టలూ అర్ధ లోభునికి పంపినాడు. అర్ధలోభుడు లజ్జాభిమానములు లేక, పరపురు షుని కూటమి పొందినభార్యను పిలుచుకొని రమ్మని నౌకరులను పంపి నాడు. మానపర సేవకులతో "నేను అమ్ముడు పోయి ఇతరునిభార్య నైనాను. అర్ధలోభుని అర్ధాంగిని ఎలా అవుతాను? ఆయనకు సిగ్గు లేక పోతే నాకు మాత్రము ఉండవద్దా? వెళ్ళండి. ఎవడు నన్ను కొన్నాడో వాడే నాభర్త" అని నిశ్చయముగా చెప్పింది. నౌకర్లు తలఎత్తుకోలేక అలాగే వెళ్ళి అర్ధలోభునితో మనవి చేశారు. అర్ధలోభుడు భార్యను బలాత్కారముగా తీసుకు రా దలచినాడు. అప్పుడు హరబలుడు అనేవైద్యుడు అర్ధలోభునితో "సుఖధనుడు వీరుడు. అతని దగ్గిర నీకు ధైర్యము ఉండదు. అతనిఔదార్యమును చూచి నీభార్య అతనినే భర్తగా తలచింది. నీతరం కాదు ఆమెను తీసుకురావడం! అతనికి ఎంతమందో స్నేహితు లున్నారు; చాలా బలగము ఉన్నవాడు. అసలు నీది లోపము. నీలోపము చూచి మానపర అసహ్యించుకొని ఆ వర్తకుణ్ణి ప్రేమించింది. నీవు చేతకానివాడవు. ఏమిచేయగలవు? నీసంగతి

తెలిస్తే రాజు కోపగిస్తాడు. భార్యను అమ్మినవాడు ఎవడయినా ఉంటాడా? నోరు మూసుకొని కుక్కిన పేనులా ఉండు. నలుగురినోళ్ళలో పడకు" అని హితము చెప్పినాడు. అతనిమాట అర్థలోభుడు పెడచెవిని పెట్టి ఉగ్రుడై సుఖధనునిఇంటిని ముట్టడించినాడు. అర్థలోభుని పరివారము అడుగంటింది. కర్తవ్యము తోచక అతడు పారిపోయి రాజుతో "దేవా! నాభార్యను సుఖధనుడు అనేవర్తకుడు హరించినా" డని ఫిర్యాదు చేసినాడు. రాజు సుఖధనుని దండించ తలచినాడు. అప్పుడు సంధాను డనేమంత్రి రాజుతో "ప్రభూ! ఆవర్తకునికి పరివారము చాలా ఉంది. లక్షకు పైమాట అశ్వాలు. మీరు తొందర పడకండి. దూతను పంపి సుఖధనుని అభిప్రాయము తెలుసుకోనండి" అని సలహా చెప్పగా రాజు దూతను పంపినాడు. మానవర తనసంగతి యావత్తూ చెప్పింది. రాజు దూతముఖముగా మానవరవృత్తాంతము తెలుసుకొని, ఆమెను చూడగోరి అర్థలోభునితో సుఖధనుని ఇంటికి వెళ్ళినాడు. సుఖధనుడు రాజును సమ్మానించినాడు. రాజు మానవరను చూచినాడు. ఆమె అతని పాదాలమీద పడి భర్త వింటూ ఉండగా యథార్థము చెప్పింది. అర్థలోభుడు విని తూష్ణీంభావము వహించగా రాజు ఆమెను 'ఇప్పుడేమి చేయవలె?' అని అడిగినాడు. మానవర మనసులో నిశ్చయించుకొని "దేవా, ఆపద లేనప్పుడు నన్ను నాభర్త సుఖధనునికి విక్రయించినాడు. చేతగానిభర్తతో నేను కాపురము ఎలాచెయ్యను?" అన్నది.

రాజు ఆమెమాటలకు అంగీకరించినాడు. అర్థలోభుడు మతిలేక మనసులో ఆరాటపడుతూ "దేవా సుఖధనుడూ నేను సైన్యము లేకుండా బాహుబలముతో యుద్ధము చేస్తాము. మాబలాబలాలు అప్పుడు తెలుస్తవి" అన్నాడు. సుఖధనుడు అందుకు అంగీకరించి "యుద్ధములో ఎవరు గెలిస్తే మానవర వానిసొమ్ము" అని చెప్పినాడు. రాజు సరే అన్నాడు. రాజూ మానవర చూస్తూండగా సుఖధన అర్థలోభులు గుర్రాలెక్కి

యుద్ధభూమికి వచ్చారు. యుద్ధారంభములో అర్ధలోభుని అశ్వము బళ్ళైపుపోటువల్ల ఎగిరి పడగా అర్ధలోభుని సుఖధనుడు నేల కూల్చి నాడు. అలామూడుసార్లు బాధపడి గిలగిల కొట్టుకొని గుర్రము చని పోయింది. ఆగుర్రముమీదినుంచి అర్ధలోభుడు నేలమీద పడినాడు. అవకాశము దొరికింది కదా అని సుఖధనుడు అధర్మయుద్ధము చేసి శత్రువును చంపలేదు. చివరకు అర్ధలోభుడు నూతనాశ్వమునుంచి కింద పడి చేతనము కోల్పోగా నౌకర్లు అతన్ని ఇంటికి తీసుకొని పోయినారు. సుఖధనుడు రాజువల్ల సత్కారములు పొందినాడు. అర్ధలోభుడు అక్ర మముగా ఆర్జించినఆస్తి రాజు స్వాయత్తము చేసుకొన్నాడు. సుఖ ధనుడు నిజబలమువల్ల మానపరను సంపాదించి సుఖపడుతున్నాడు. సత్త్వవంతుణ్ణి అదృష్టము ఆశ్రయించి తీరుతుంది.

అందువల్ల ప్రభూ! చింత పడకు. సుఖంగా నిద్రపో. కర్పూరిక నీకు లభిస్తుంది. ఇలా రాజ్యధరుడు నరవాహనదత్తునకు కథచెప్పి సంతోష పెట్టినాడు.

కర్పూరిక కథ

నరవాహనదత్తుడు ప్రియురాలి నామస్మరణ చేస్తూ ఎలాగో నిద్ర పోయినాడు. తెల్లవారిన తరువాత గోముఖుడు రాజ్యధరునితో 'స్వామీ! నాప్రభువు కర్పూరికాదేవికై కర్పూరసంభవపురము వెళ్ళ వలె. దయచేసి యంత్రవిమానము చేసి ఇవ్వండి' అని కోరినాడు. ఆ మాట విని రాజ్యధరుడు పూర్వము నిర్మించిన వాయువిమానమును తెప్పించినాడు. నరవాహనగోముఖులు తరంగసంకులమైన సముద్రమున్ను దాటి విమానములో గగనమార్గమున ప్రయాణముచేసి ఉత్తరదిశ యందున్న కర్పూరసంభవపురము చేరినారు. ఆనగరములో ఆకాశము నుంచి నరవాహన గోముఖులు అవతరించగా అందరూ కుతూహల

ముతో నాభర్తను తెలుసుకోవలె నని వచ్చాను." నరవాహనుడు దానిని విని అతని ... రాజమందిరసమీపానికి వెళ్ళి ... ఉండడ వృద్ధురాలు అతనికి కడేది ఇన్నా ... యుక్తి ఆలోచిస్తూ నరవాహనుడు "అమ్మా! ఈనగరంలో ... ఎవరు? అతనికి ఎంతమంది సంతానము? అనంతా ... ఉంటారా? పరదేశస్థులము ... అంతా అడుగుతున్నాను ... " అని అడిగినాడు. వృద్ధాంగన చెప్పుతున్నది: "మహానుభావా! ... సంభవనగరాన్ని కర్పూరకమహారాజు పరిపాలిస్తున్నాడు. ఆ రాజుకు పిల్లలు లేక శివునిగూర్చి తపస్సుచేశాడు. పాపము, ఆరాణి ... కూడా అహోరాత్రాలు భర్తతోపాటు తపస్సుచేసింది. త్రిరాత్రము ... ఉపవసించగా అతనికి స్వప్నములో శివుడు సాక్షాత్కరించి "... ఉత్తమకన్య నీకు కలుగుతుంది. ఆమెభర్త విద్యాధరచక్రవర్తి అవుతాడు" అని వరప్రదానము చేసినాడు. రాజు సుప్తోత్థితుడై స్వప్నవృత్తాంతమును ప్రియురాలికి చెప్పినాడు. సంతోషముతో రాజదంపతులు పారణ చేసినారు. త్వరలో రాణి గర్భవతి అయి నవమాసములు మోసి సుందరిని కన్నది. ఆశిశువుశరీరకాంతి పురుటింట్లో వ్యాపించి రత్నదీపికలను వెలవెలపోయేటట్లు చేసింది. ఆపిల్లకు తండ్రి కర్పూరిక అనే నామకరణము చేసి ఉత్సవము కావించినాడు. ఇప్పుడు కర్పూరిక సౌందర్యచంద్రికలు వెదచల్లుతూ నిండుయౌవనములో లోకలోచనచంద్రికగా ఉన్నది. తండ్రి కుమార్తెకు పెళ్ళిచేయవలె నని సంకల్పిస్తే పురుషవిరోధి అయినపిల్ల పెళ్ళిచేసుకోవడము లేదు. నాకుమారి కర్పూరికను అడిగింది ఎందుకు పెళ్ళాడవు అని. అప్పుడు రాజకన్య ఇలా చెప్పింది:

"నాకు పూర్వజ్ఞానము ఉంది. నాపూర్వవృత్తాంతము విను. సముద్రతటాన గంధవృక్షసమీపాన కమలాలయమైననిర్మలసరస్సులో కర్మవశాన పూర్వజన్మలో హంసినై ఉండేదాన్ని. ఒకసారి నేను నాభర్తతో

గంధపుమానుమీద గూడుకట్టుకొని కాపురము ఉన్నాను. నేను కన్న చంటిపిల్లలను సముద్రతరంగములు వచ్చి హరించినవి. సముద్రముపాలైన శిశువులను తలుచుకొని దిగులుతో నేను మేత మాని సముద్ర తీరాన శివలింగమువద్ద నిలువబడినాను. నాభర్త రాజహంసుడు వచ్చి 'ప్రియా! ఎందుకు దుఃఖపడతావు? పోయినపిల్లలు రాదుకదా! రాలి పోయినపూతకై విచారపడతావేమి?'' అని అన్నాడు. భర్త ఇంత కఠినముగా అన్నాడేమని నేను "ఛీ! పురుషులు చంటిపిల్లల విషయము లోనే ఇంతకఠినులు. స్త్రీలకు ప్రేమ ఉన్నది. పురుషులు కఠినులు. ఇటువంటిభర్త నాకెందుకు? దుఃఖభారమైన ఈశరీరము ఎందుకు?'' అని విచారించి మహేశ్వరుణ్ణి మనసులో నిలుపుకొని "జన్మాంతర ములో పూర్వజ్ఞానము గలరాజకన్యగా జన్మించవలె'' నని తలచి నాశరీ రాన్ని సముద్రములో పడవేసినాను. ఆకారణమువల్ల పురుషులంటే నాకు విరోధము. పూర్వజన్మలో భర్తృచిత్తకాఠిన్యము స్మరిస్తున్న నాకు ఏవరునిమీదగా మనసు పోదు. నాకు వివాహము ఎందుకు? ఆపైన అన్నిటికీ అవిధి ఉండనే ఉంది!''

ఇలా కర్పూరిక నాయింటూరికి చెప్పింది. నాయనా, ఆకన్య నీకు అన్నివిధాలా యోగ్యమైనది. విద్యాధరచక్రవర్తికి ఆకన్య పట్టపుదేవి అవుతుం దని శివుడు చెప్పినాడు కూడాను. చక్రవర్తిలక్షణాలు నీ ముఖాన కనబడుతున్నవి. అందుకే బ్రహ్మదేవుడు నిన్ను ఇక్కడికి రప్పించినాడు. ... స్తుంది. లే, తండ్రీ! లే. భోజనము చేతువుగాని. నా యింట్లోనే ఉండు. ఏమి జరుగుతుందో చూతాము.'' ఇలా వృద్ధురాలు చెప్పగా నరవాహన గోముఖులు భోజనముచేసి ఆరాత్రి గడిపినారు.

తెల్లవారింది. నరవాహనుడు గోముఖునితో యోచనచేసి మహా వ్రతివేషము ధరించి రాజభవనసమీపాన తిరుగుతూ 'హాహంసి! హాహంసి!' అంటూ ఉండగా చేటికలు అతన్ని చూచి కర్పూరికతో "దేవి,

సింహద్వారముదగ్గిర యువకుణ్ణి చూశాము! ఎంత చక్కనివాడమ్మా! త్రిలోకసుందరుడమ్మా! స్త్రీలను మోహపెట్టే 'హా! హంసీ! హా హంసీ!' అనే మంత్రాన్ని పదే పదే జపము చేస్తున్నాడమ్మా!" అని చెప్పినారు. రాజపుత్రి వెంటనే చేటికలను పంపి నరవాహనుణ్ణి లోపలికి రప్పించింది. శంకరార్చనకై వేసిన నరవాహనుని వేషాన్ని, అతని అద్భుత సౌందర్యాన్ని చూచి రాజకన్య ఆశ్చర్యవిస్ఫారితనేత్రియై "హా హంసీ! హా హంసీ!' అని పలుకుతున్నావేమి?" అని అతన్ని ప్రశ్నించింది. అతడు ఇంకా అలాగే అంటున్నాడు.

గోముఖుడు ఇలా పలికినాడు: "దేవీ! సంక్షేపముగా మనవి చేస్తాను. పూర్వజన్మలో ఇతడు హంస. అప్పుడు సముద్రతీరస్థమైన గంధపుమానిమీద గూడు కట్టుకొని హంసితో కాపురము చేస్తూ ఉండేవాడు. విధివశాన సముద్రతరంగాలలో వీరి శిశువులు మరణించినారు. హంసి శోకావేగము సహించలేక సముద్రములో పడి చనిపోయింది. ఇతడు పక్షిజాతిమీద విరక్తుడై చనిపోవాలని నిశ్చయించుకొని "పూర్వజన్మజ్ఞానముతో రాజపుత్రుడనై పుట్టాలి. జాతిస్మర అయినకన్య నాకు భార్య కావాలి" అని సంకల్పించి మహేశ్వరుణ్ణి స్మరించినాడు. ఇతడు విరహబాధ పడలేక సముద్రములో పడినాడు. ప్రస్తుతము కౌశాంబీనగరములో వత్సరాజునకు పుత్రుడై నరవాహనదత్తుడు అనేపేరుతో జన్మించినాడు. ఇతడు పూర్వజన్మజ్ఞానము కలవాడు. ఇతడు విద్యాధరచక్రవర్తి కాగలడని అశరీరవాణి పలికింది. యువరాజైన ఇతడు మదనమంచుకా దేవిని పెళ్ళాడినాడు. తరువాత హేమప్రభుని కుమార్తె అయిన రత్నప్రభా దేవిని వివాహము చేసినాడు. రత్నప్రభ ఇతన్ని స్వయముగా వరించింది. ఏది ఎలాఉన్నా హంసినే ఇతడు స్మరిస్తూ మనశ్శాంతి పొందడము లేదు. బాల్యస్నేహితుణ్ణి [illegible] అందువల్ల ఈవిషయము యావత్తూ నాకు చెప్పాడు. ఇతనితో కలిసి నేను

వేటకు వెళ్ళేసరికి తోవలో తాపసి కనపడి వాత్సల్యముతో "కుమారా! పూర్వము కర్మయోగాన కాముడు హంస అయినాడు. అతనికి శాపవశాన ఒకదివ్యస్త్రీ హంసియై ప్రియభార్య కాగా ఆమెతో అతడు సముద్రతటాన ఉన్న చందనద్రుమముమీద నివసిస్తున్నాడు. శిశువులు సముద్రతరంగాలలో పడి చనిపోగా హంసి దుఃఖభారము ఓర్వలేక సముద్రములో పడి చనిపోయింది. ఆహంస శివప్రసాదమువల్ల వత్స రాజకుమారుడై పుట్టినది. నీకు పూర్వజ్ఞానము కూడా ఉన్నది. ఆ హంసికూడా నీవలెనే కర్పూరసంభవ నగరములో కర్పూరిక అనే పేరుతో రాజకన్యగా జన్మించింది. వెళ్ళి నీప్రియభార్యతో సుఖించు అని ఆమె చెప్పి అంతర్ధానము కాగా వెంటనే ఇతడూ నేనూ కలిసి ఆకాశవిమానము ఎక్కి పర్వతాలు నదీనదాలు అడవులు అన్నీ దాటి ఇక్కడికి వచ్చాము. ఈ కారణమువల్ల ఇతడు 'హంసి హంసి' అని స్మరిస్తున్నాడు. నీముఖచంద్రికలవల్ల ఇతనిదుఃఖతమము తొలగిపోతున్నది! దేవి! ఈ మహాతిథిని నీచూపులనే నల్లకలువలతో పూజించు."

ఇలా గోముఖుడు చెప్పగా యావద్వృత్తాంతమూ కర్పూరిక అనుభవానికి సరిపోయింది. రాజపుత్రునకు తనపైన అనురాగము గాఢ మని గ్రహించి కర్పూరిక "అయ్యో, ఆర్యపుత్రుణ్ణి బాధపెట్టాను. నామీద ఎంతప్రేమ ఇతనికి! తెలియక విరక్తనయినాను." అని ఆలోచించి "అయ్యా, తమరు ఏహంసికోసము పలవరిస్తున్నారో ఆహంసి ధన్యురాలుకదా! మీకు నేను ప్రేమదాసిని!" అని నరవాహనదత్తుని ఉద్దేశించి ఆవేగముతో పలికింది. ఆమెతండ్రికి సంగతియావత్తూ తెలియచేసింది. విద్యాధరచక్రవర్తి లక్షణాలు కలిగిన నరవాహనదత్తుడు తనకు కాగల అల్లుడని రాజు సంతోషపరవశుడు అయినాడు. యథావిధిగా మహారాజు కర్పూరికను నరవాహనదత్తునికిచ్చి పరిణయము చేసినాడు. అల్లునికి ఒక్కొక్క అగ్నిప్రదక్షిణకు మూడుకోట్లబంగారమును,

ణ్యానికి వెళ్ళుట, తాపసీదర్శనము, రాజ్యధరునివిమానము సముద్ర మునుదాటుట, వివాహవిముఖ అయినకర్పూరికను వివాహోన్ముఖిని చేయుట, ప్రాణధరునివిమానములో తిరిగి రావడమూ విని పరమానందము పొందినారు. గోముఖుని రాజభక్తికి అంతా స్తుతించినారు. వత్సరాజు గోముఖుని యథోచితముగా సత్కరించినాడు. నిజపాతివ్రత్య ధర్మమువల్ల సంతోషపెట్టిన రత్నప్రభాదేవిని యావన్మందీ కొనియాడినారు. రత్నప్రభాదేవి పంపిన మాయాశక్తివల్లనే నరవాహనుడు కర్పూరికను పొందగలిగి మార్గాయాసము లేకుండా వనితాసమేతముగా అఖండైశ్వర్యముతో వేంచేసినాడు. నరవాహనునికోశాగారము హేమరత్నరాసులతో నిండిపోయింది. దర్శనార్థము వచ్చినబంధుమిత్రాదులు తెచ్చిన ఉపహారములతో ధనాగారము కుబేరపురిని మించిపోయింది. నరవాహనుడు ప్రాణధరునకు సంపదలు ఇచ్చినాడు. ప్రాణధరుడు కృతార్థుడై రాజుకు నమస్కరించి "దేవా! కర్పూరకమహారాజు తమకుమామ అత్తవారిల్లు క్షేమముగా చేరినట్లు నన్ను తెలియచేయ మన్నారు. దయచేసి కర్పూరికాదేవిచేత 'మాకు స్వహస్తలిఖితముగా ఉత్తరము వ్రాయించి ఇప్పించండి. విమానయాత్ర చేయుడమువల్ల కర్పూరక రాజేంద్రుడు తనకుమామ అల్లుడూ క్షేమముగా చేరినారో లేదో అని భయపడుతూ ఉంటారు. అందువల్ల దయచేసి జాబు వ్రాయించండి" అన్నాడు.

కర్పూరిక తండ్రికి ఉత్తరము వ్రాసింది. "తండ్రీ! గుణవంతు డయిన ప్రియునిమందిరములో ఉన్న నావిషయమై మీరు చింతించ వద్దు. పురుషోత్తముణ్ణి ఆశ్రయించిన ఇందిరాదేవివిషయమై సముద్రుడు విచారిస్తాడా?" నరవాహనుడు ఆఉత్తరాన్ని వారికిచ్చినాడు. వాళ్ళు వెంటనే విమానముఎక్కి మనోవేగాన సముద్రము దాటి కర్పూరసంభవనగరము చేరి, ఆరాజేంద్రునకు ఉత్తర మిచ్చి కుమారి అత్తవారిల్లు కుశలముగా

చేరినదని చెప్పినారు. మర్నాడు ప్రాణధరుడు రాజాజ్ఞ పొంది సకుటుంబముగా బయలుదేరి రాజ్యధరుని చూచి కొంతసేపు కాలక్షేపము చేసి, తిరిగి నరవాహన దత్తుని వద్దకు వచ్చినాడు. నరవాహనుడు విమాన శిల్పి అయిన ప్రాణధరునకు నగరోపాంతములో మందిరము కట్టించి ఇచ్చినాడు. ఆశిల్పి నిర్మించిన విమానం ఎక్కి అంతఃపురములో నర వాహనుడు విహారము చేస్తూఉన్నాడు. ఈప్రకారముగా నరవాహన దత్తుడు బంధుమిత్రాదులను ఆనందపరిచి మదనమంచుకా రత్నప్రభా కర్పూరికా దేవేరులతో ఇహసుఖాలు అనుభవిస్తున్నాడు.

రత్నప్రభా లంబకము

ద్వితీయ సంపుటి

సమాప్తము

కథా సరిత్సాగరము

తల్లావఝ్ఝల శివశంకరశాస్త్రి, కృత్తివాసతీర్థులు
సంస్కృతమునుండి తెలిగించినది.

ఆరు సంపుటములు. ప్రతీ సంపుటమూ సుమారు 200 పేజీలు కలిగి ఉంటుంది.

మొదటి	సంపుటము	1 — 23	తరంగములు
రెండవ	,,	24 — 43	,,
మూడవ	,,	44 — 55	,,
నాల్గవ	,,	56 — 73	,,
అయిదవ	,,	74 — 104	,,
ఆరవ	,,	105 — 124	,,

నీతిదాయకములైన సుమారు 600 కథలతో, మనోహరమైన భాషతో ముచ్చటగొలిపే పుస్తకం ఇది.

ఇందులో దివ్యుల చరిత్రలూ, మానవుల చరిత్రలూ, వివిధ జాతుల కథలూ, కర్మకారుల కష్టసుఖ వృత్తాంతాలూ, వణిక్పుత్రుల వ్యాపారవిశేషాలూ, ద్వీపాంతరవాసుల స్థితిగతులూ, ప్రఖ్యాత విచిత్రములగు చరిత్రలూ వర్ణింప బడ్డాయి. కథా రూపంగానూ, వ్యాస రూపంగానూ ఉండి ఈ గ్రంథం విజ్ఞానం ఆర్జించుకోడానికి మంచి అవకాశం కలిగిఉంది.

విడివిడిగా ప్రతీ సంపుటమూ రు **2-8-0**

సరస్వతీ పవర్ ప్రెస్, రాజమండ్రి అని వ్రాయవలెను.

[illegible] పుస్తకములు పేరుపడ్డ అన్ని బుక్ షాపులలోను ఈ ధరలకు దొరుకును.